

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

JOURNAL OF GRADUATE STUDIES
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2568 ISSN 2985-1491 (Online)

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage

<http://grad.vru.ac.th>

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

Journal of Graduate Studies Walaya Alongkorn Rajabhat University

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2568 Vol. 19 No. 1 January – April 2025 ISSN 2958-1491

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ และผลงานวิจัยของบุคลากรในสถาบันการศึกษา

นโยบาย

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเขียนตามรูปแบบที่วารสารกำหนดเท่านั้น
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่ามีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
4. บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า 3 ท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาจะไม่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้นิพนธ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)

- มกราคม-เมษายน
- พฤษภาคม-สิงหาคม
- กันยายน-ธันวาคม

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นนรภัส ถกลภักดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ ปิ่นทอง

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สุภัชฌาน ศรีเอี่ยม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อิสสระ สุวรรณบลด	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกยุรานนท์	ข้าราชการบำนาญ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช)
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ศัจมาจ ญ วิเชียร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิขานนท์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรดา สมพอง	ข้าราชการบำนาญ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
รองศาสตราจารย์ ดร.มนทิรา จารุเพ็ง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยารัตน์ อีระชนชัยกุล	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพัทธ์ ใจเยือกเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจพร เชื้อผึ้ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนุชา สติวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิเชษฐ์ จำเนียรสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
อาจารย์ ดร.รุ่งอรุณ วนิชชนะชากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้จัดทำวารสาร

นางสาวธิดา โยธากุล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ติดต่อกองบรรณาธิการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180
โทรศัพท์/โทรสาร 02-529-1638, 02-529-4046
E-mail: journal.grad@365.vru.ac.th และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU>

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2568 นี้ ได้รวบรวมบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ บัณฑิตศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีจำนวน 22 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 20 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษา

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ.....	ก
สารบัญ.....	ค
การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี กิตติศักดิ์ ศิริเลิศ.....	1
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง หลักการนับเบื้องต้น ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กัญญาณัฐ ไผ่ฉิมพันธ์ และวรินทร์ พูนไพบูลย์พิพัฒน์.....	15
การเสริมสร้างความสามารถการประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลโดยใช้รูปแบบการประเมิน แบบเสริมพลังอำนาจ การชี้แนะ และเป็นพี่เลี้ยงสำหรับครูประถมศึกษา คนกร สว่างเจริญ พงษ์พันธ์ นารีน้อย ธนภัทร จันทร์เจริญ และสิริกร โตสติ.....	29
การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาชุดเครื่องประดับเงินร่วมสมัย จากอัตลักษณ์ลวดลายของตุงไทลื้อ อำเภอยางตลาด จังหวัดพะเยา นงศันุช กลิ่นพิบูล และเมตตา ศิริสุข.....	45
การส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการในค่ายเสริมประสบการณ์จริงของมหาวิทยาลัยเปิด นฤปติ วรรณาคม อภิรติ สราญรมย์ และณัฐภัสส์ จุ้ยเจริญ.....	65
การพัฒนาหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางการเห็น น้ำเพชร เทศะบำรุง.....	81
การศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ บังอร เสรีรัตน์ นาฏฤดี จิตรรังสรรค์ เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ กุณฑลี บริรักษ์สันติกุล เรวณี ชัยเขาวรัตน์ สุมาลี เชื้อชัย วรลักษณ์ ชูกำเนิด อีรศักดิ์ จิระตราสุข ทิพย์วรรณ หงกะเชิญ วาทีนี จันมี และสุสนา เงินเจริญ.....	99
การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏร้อยเอ็ด ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล ประสาร ศรีพงษ์เพ็ลลิต.....	113
ยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ในกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปราณปรียา ชูลีหา กฤตติกา แสนโชนัน บุษกร สุขแสน และศุภกฤต ปิติพัฒน์.....	127
การพัฒนาแบบการบริหารเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พงษ์ศนันท์ จิตติวิสุทธิกุล ธัญญรัตน์ น้อมพลกรัง และจิรพันธ์ ศรีสมพันธ์.....	137
การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชน ของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พนิตสุภา ธรรมประมว และกาสัก เตชะขันหมาก.....	157

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนากาด้านสังคมของเด็กปฐมวัย	
พรธิชา ครอบอุดมสกุล อารี สาริปา และกุสุมา ใจสบาย.....	177
การประเมินผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง	
ภรณ์ชัย ยี่ถัน และเกษตรชัย และหิมี.....	193
ผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพ ทางการเงินของครู ในประเทศไทย	
วัลลพ ล้อมตะคุ.....	211
รูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองฝ่งตัว เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา	
วิทยานนท์ ขาวสังข์ และปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ.....	229
ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของเด็กปฐมวัย	
วิรวัฒน์ แซ่ตัน ชลาธิป สมหิโต และอรพรรณ บุตรกตัญญู.....	243
การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	
ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์.....	255
การพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุ ยุคใหม่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
ศิริพล แสนบุญส่ง และอัครพล พูลสวัสดิ์.....	269
มุมมองต่อคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในธุรกิจ อาหารทะเลแปรรูป: กรณีศึกษาตลาดอาหารทะเลในจังหวัดสมุทรสาคร	
ศุภิสรา พิพัฒน์ถาวร ศศิกานต์ โชติศรี อภิญญา คงน่วม สุชานันท์ กระต่ายทอง ชุดิกา เจริญนทต และกนกวรรณ พวงประยงค์.....	283
ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2	
สุวัฒน์ สื่อกกลาง กฤตติกา แสนโชน และบุษกร สุขแสน.....	297
ความท้าทายและโอกาสในการนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาไทย	
จิรารัตน์ ประยูรวงษ์.....	311
การใช้เทคนิคการออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมายและการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง เพื่อเสริมประสบการณ์ผู้ใช้	
พรณิสรา จันแยม.....	328
ภาคผนวก.....	341
แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณาลงวารสาร.....	343
รายละเอียดการเตรียมบทความ.....	345
รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา.....	350
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	361
ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา.....	363

การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน
ของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

DEVELOPMENT OF A SCHOOL MANAGEMENT MODEL FOR SUSTAINABLE
QUALITY SCHOOL AT NONGPRUE MUNICIPAL KINDERGARTEN SCHOOL,
BANGLAMUNG DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

กิตติศักดิ์ ศรีเลิศ
Kittisak Sirilird

กองการศึกษา เทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
The Division of Education, Nongprue Municipality, Banglamung District, Chonburi Province
E-mail: kittisak81975@gmail.com

Received: December 7, 2024
Revised: February 15, 2025
Accepted: February 21, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน และ 4) ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน กลุ่มเป้าหมายคือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 55 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบ สัมภาษณ์ และแบบประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบได้นำหลักการบริหารคุณภาพโดยรวมอย่างต่อเนื่อง หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการบริหารการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 5 G ตามเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลโรงเรียนพระราชทานเพื่อให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน ภายใน 10 ปี 2) การสร้างรูปแบบ ได้รูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ หลักการบริหารวัตถุประสงค์ ขอบข่ายภารกิจการบริหาร แนวทางการประเมินผล และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบมีความสอดคล้องของการดำเนินงานโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ผลการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินตามเกณฑ์รางวัลโรงเรียนพระราชทาน ด้านความดีเด่น พบว่า โรงเรียนได้รับรางวัลสถานศึกษารางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 ครั้ง ภายใน 10 ปี คือ ปีการศึกษา 2557,

2562 และ 2566 ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน 4) ผลการประเมินความเป็นประโยชน์และความคุ้มค่าของรูปแบบมีความเป็นประโยชน์และความคุ้มค่าอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของรูปแบบมีความเห็นว่ามีค่าพึงพอใจต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ

รูปแบบการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน การพัฒนาโรงเรียนอนุบาล

ABSTRACT

This research aimed to develop a school management model for achieving sustainable quality school at Nong Prue Municipal Kindergarten School, Bang Lamung District, Chonburi Province. The research process was divided into four steps as follows: 1) study foundational data for developing a school management model aimed at achieving sustainable quality school, 2) develop and validate a school management model for achieving sustainable quality education school by drafting the model based on data from Step 1 and assessing its appropriateness through consultations with experts, 3) implement the school management model for achieving sustainable quality. 4) evaluate the school management model for achieving sustainable quality school through questionnaires and feedback from respondents. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The findings revealed that 1) the model integrated principles of continuous total quality management, participatory management, and the 5G continuous quality development process, aligned with the evaluation criteria for the Royal School Award, with the goal of achieving sustainable quality within a 10-year period, 2) the developed model consisted of five components: management principles, objectives, scope of school management responsibilities, guidelines for evaluating school management performance, and factors contributing to success, 3) the results of implementing the model showed that its overall operational alignment was rated at the highest level. The evaluation of the model's user manual indicated that its overall appropriateness was rated at a high level. According to the evaluation criteria for the Royal School Award, the school demonstrated excellence by receiving the Royal School Award for large-scale preschools three times within a 10-year period, in the academic years 2014, 2019, and 2023, along with the Royal Award plaque, 4) the evaluation of the model's benefits and cost-effectiveness revealed that the model was considered highly beneficial and cost-effective. Additionally, the evaluation of satisfaction with the model showed that educational personnel expressed the highest level of satisfaction.

Keywords

School Management Model, Sustainable Quality School, The Development of Kindergarten School

ความสำคัญของปัญหา

วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่กำหนดให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 รูปแบบการบริหารจัดการ การศึกษาเพื่อนำไปสู่ความเจริญของงานของบุคคลและสังคมและกระบวนการจัดการจะต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยมุ่งเน้นยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ส่งผลให้การจัดการศึกษามีความจำเป็นต้องมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (Office of the Secretariat of the Education Council, 2017) ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นเลิศการบริหารการศึกษาต้องมีการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เป็นพลวัตตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รางวัลพระราชทานเป็นเครื่องส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการศึกษาของตนและการศึกษาชาติให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น รางวัลพระราชทานแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ รางวัลประเภทนักเรียน นักศึกษาและรางวัลประเภทสถานศึกษา การกำหนดรางวัลประเภทสถานศึกษาแบ่งเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยแบ่งตามขนาดสถานศึกษา คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ซึ่งสถานศึกษาที่มีสิทธิเข้ารับการประเมินและคัดเลือกเพื่อรับรางวัลพระราชทาน จะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ 5 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสุดท้ายคือด้านความดีเด่นของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การคัดเลือกและจำนวนโรงเรียนในจังหวัดชลบุรีที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน สามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพในการบริหารงานของโรงเรียนที่น่าจะมีกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งภารกิจในการบริหารงานที่สำคัญ มี 5 ประการ คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านงานเสริมหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านสื่อการสอน นวัตกรรม เทคโนโลยีและด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งผู้บริหารในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน ได้ดำเนินการปฏิบัติอยู่ จึงส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพและได้มาตรฐานจนได้รับคัดเลือกรับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน (Bureau of Educational Testing Office of the Basic Education Commission Ministry of Education, 2019)

ตลอดระยะเวลา 15 ปีจนถึงปัจจุบัน โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ มีนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยได้นำแนวทางการเกณฑ์การประเมินโรงเรียนรางวัลพระราชทาน ประกอบไปด้วยด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการบริหารงานวิชาการ ด้านงานเสริมหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านสื่อการสอน นวัตกรรม เทคโนโลยี และด้านการวัดและประเมินผล ด้านการบริหารและการจัดการ ด้านการจัดการเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านความดีเด่นของสถานศึกษา มาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน เพื่อให้ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน 3 ครั้ง ภายในระยะเวลา 10 ปี ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน ระบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษา พ.ศ. 2562 เป็นที่ยอมรับของระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น มีความเป็นเลิศทั้งด้านวิชาการ ด้านดนตรี กีฬา จึงได้เริ่มพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนในปีการศึกษา 2555 เป็นต้นมาอย่างต่อเนื่องตลอดมา เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นอย่างไร
2. สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นอย่างไร
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับใด
4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนโดยการสังเคราะห์เอกสาร แหล่งข้อมูล เอกสาร หนังสือหรือตำรา งานวิจัย บทความวิจัยทางวิชาการและบทความวิจัยฐานข้อมูลจากระบบอินเทอร์เน็ต

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ คือ โรงเรียนคุณภาพที่มีรูปแบบการบริหารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ได้รับรางวัลสถานศึกษารางวัลพระราชทาน 3 ครั้ง ภายใน 10 ปี ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลภูเก็ต โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก โรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ และโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ และมีความยินดี เต็มใจให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้

ขั้นที่ 1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นนี้ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามความเชี่ยวชาญ คือ 1) ด้านนโยบายการบริหารการศึกษา หรือผู้มีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน จำนวน 3 คน และ 3) ด้านการวิจัยหรือนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ขั้นที่ 1.4 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนคุณภาพที่มีรูปแบบการบริหารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ได้รับรางวัลสถานศึกษารางวัลพระราชทาน 3 ครั้ง ภายใน 10 ปี ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน จำนวน 5 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรโรงเรียนคุณภาพที่มีรูปแบบการบริหารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ได้รับรางวัลสถานศึกษารางวัลพระราชทาน 3 ครั้ง ภายใน 10 ปี ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน จำนวน 5 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าฝ่ายบริหารงาน 2 คน ครูสายผู้สอน จำนวน 2 คน รวมโรงเรียนละ 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 25 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นที่ 1.5 การสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน

การสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน รวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยการสังเคราะห์เอกสาร

2) ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนโดยการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

3) ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนโดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

4) ผลการศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน การยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 1) ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ วิธีดำเนินการบริหารโรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน กระบวนการบริหารโรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน แนวทางการประเมินรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของรูปแบบ นำไปปรึกษาที่ปรึกษางานวิจัยปรับปรุงแก้ไขและกำหนดเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 1)

2.1.2 ผู้วิจัยนำข้อมูล 2.1.1 มาจัดทำร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ วิธีดำเนินการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน กระบวนการบริหารโรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน แนวทางการประเมินรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของรูปแบบ

2.1.3 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนนำเสนอที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ภาษา

2.1.4 ผู้วิจัยนำข้อเสนอจากที่ปรึกษางานวิจัยไปดำเนินการปรับปรุงร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน

ขั้นที่ 2.2 การตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยหรือนักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านการบริหารการศึกษาและด้านการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน โดยประเมินความเหมาะสมรายบุคคล โดยกำหนดคุณสมบัติ

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยหรือนักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารด้านการจัดการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารโรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

นำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน ที่พัฒนาขึ้นไป ทดลองใช้โดยการทดลองใช้กับโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 55 คน โดยประเมินสภาพการดำเนินงานตาม รูปแบบตามองค์ประกอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน ประเมินผลการใช้คู่มือการใช้งานตามรูปแบบและประเมินผลตามเกณฑ์การประเมินรางวัลโรงเรียนพระราชทานของ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรเป้าหมาย โรงเรียนที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive) ทั้งนี้เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมิน สมศ.รอบ 4 และได้รับรางวัลสถานศึกษาโรงเรียนพระราชทานมา 2 ครั้ง และเป็นโรงเรียนที่ข้าราชการครูและ บุคลากรที่ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ สามารถทำให้การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบมีประสิทธิภาพ กลุ่มเป้าหมาย รวม 55 คน โดยมีผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 55 คน

2.1 ประเมินสภาพการดำเนินงานตามรูปแบบตามองค์ประกอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน

2.2 ประเมินผลการใช้คู่มือการใช้งานตามรูปแบบ

2.3 ประเมินผลตามเกณฑ์การประเมินรางวัลโรงเรียนพระราชทาน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ สังกัด กองการศึกษา เทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน

4.1 การประเมินความเป็นประโยชน์และความคุ้มค่าของการนำรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้อำนวยการสำนัก การศึกษา/กองการศึกษา (องค์การปกครองท้องถิ่น) และกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนคุณภาพ รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.2 การประเมินความพึงพอใจของการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษา สู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ทั้งสิ้นจำนวน 55 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive)

ผลการวิจัย

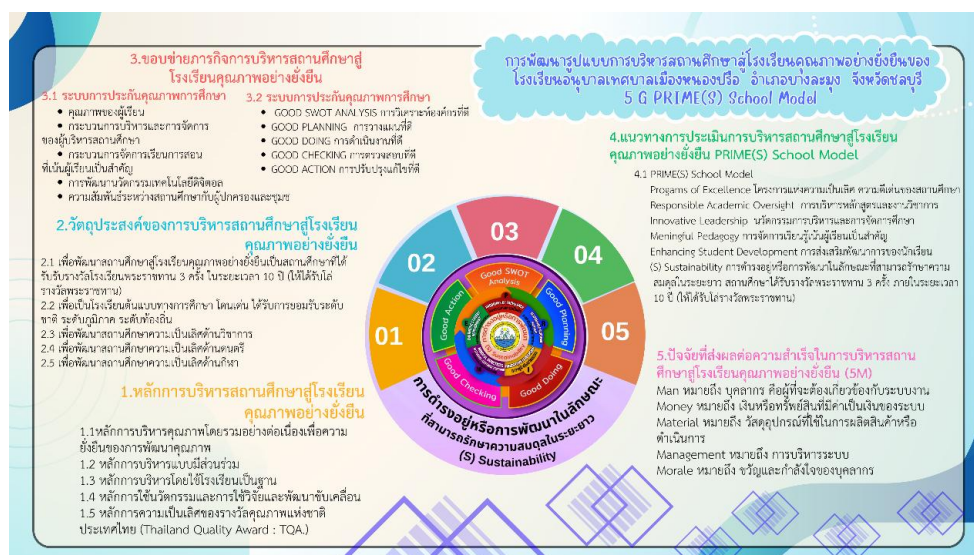
ผลการวิจัยเรื่องการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า

1. องค์ประกอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียน อนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย หลักการบริหารคุณภาพ

โดยรวมอย่างต่อเนื่อง หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการบริหารการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ตามเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานเพื่อให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืนภายใน 10 ปี และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่าในภาพรวมมีความเหมาะสม

2. สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

2.1 สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัย ได้รูปแบบดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ภาพรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน 5 G PRIME (S) SCHOOL MODEL ของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

2.2 ประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยรวมรูปแบบมีความถูกต้องและความเป็นไปอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการ โดยการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง

3.1 ผลการประเมินตามเกณฑ์รางวัลโรงเรียนพระราชทาน ด้านการบริหารหลักสูตรและวิชาการ ด้านการบริหารและการจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบมีความสอดคล้องของการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด

3.2 ผลการประเมินตามเกณฑ์รางวัลโรงเรียนพระราชทาน

3.2.1 ด้านคุณภาพเด็ก เด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา คิดเป็นร้อยละสูงกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไป

3.2.2 ด้านคุณภาพนักเรียน จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ของสถานศึกษามีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง 3 ปี หรือ มีค่าเฉลี่ยของสถานศึกษาในปีที่ขอรับการประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ หรือ มากกว่าร้อยละ 3.00

3.3 ผลการประเมินตามเกณฑ์รางวัลโรงเรียนพระราชทาน ด้านความดีเด่นของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนได้รับรางวัลสถานศึกษารางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษา ขนาดใหญ่ 3 ครั้ง ภายใน 10 ปี คือ ปีการศึกษา 2557, ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2566 ได้รับโล่รางวัลพระราชทาน และมีสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ มาศึกษาดูงานด้านการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน ตลอดระยะเวลา 15 ปี มีสถานศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ มาศึกษาดูงานด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 80 คณะขึ้นไป

4. ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี 4.1) ประเมินความเป็นประโยชน์และความคุ้มค่าของรูปแบบ พบว่า โดยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.2) ประเมินความพึงพอใจต่อของรูปแบบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่เป็นประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบ พบว่า ได้นำแนวคิดหลักการบริหารคุณภาพโดยรวมอย่างต่อเนื่อง หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการบริหารการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 5G ตามเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานเพื่อให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน ในระยะเวลา 10 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดหลักการบริหาร ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ ศึกษาจากวิธีปฏิบัติที่ดี และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โดยได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่าในภาพรวมมีความเหมาะสม ส่งผลให้มีแนวทางในการนำหลักการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนได้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี หลักการบริหารคุณภาพโดยรวมอย่างต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพ TQM เป็นหลักในการเริ่มต้นการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องทำให้การนำ TQM หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักการใช้นวัตกรรมขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำด้านนวัตกรรม เป็นการใช้ นวัตกรรม (Innovation) การใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) การบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (Preventive Maintenance) ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ การบริการและกระบวนการพัฒนาคุณภาพ หลักการ

ความเป็นเลิศของรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award-TQA) การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ และสอดคล้องกับ Champa (2023) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานหลายวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพชุมชน ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน (5 Quality School Model) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินผลการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pairoj (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านพารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านพารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aromchuen (2022) ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลระดับประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลระดับประถม ศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบลระดับประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klumgen (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ ประกอบด้วย ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง มี 2 ปัจจัย คือ คุณลักษณะของผู้บริหาร และเครือข่ายความร่วมมือ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม มี 2 ปัจจัย คือ กระบวนการบริหารและกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน พบว่า ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน 5 G PRIME (S) SCHOOL MODEL ของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการสร้างรูปแบบและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนได้ดำเนินการหลักการพัฒนารูปแบบโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างและออกแบบรูปแบบทางการศึกษาเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนมีความคุณภาพนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Champa (2023) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานหลายวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพชุมชน ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน มีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่

ในระดับมากที่สุด ได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน (5 Quality School Model) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายภารกิจการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน องค์ประกอบที่ 4 แนวทางการประเมินผลการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนคุณภาพของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pairoj (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านพารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ผลการวิจัย พบว่า ผลการพัฒนาแบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านพารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต รูปแบบเป็นการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในภายใต้กระบวนการบริหาร วงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นเตรียมการและสร้างความตระหนัก (2) ขั้นดำเนินการ (3) การรายงานผลมาตรฐานสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aromchuen (2022) ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลระดับประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ระดับประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ ประจำตำบลระดับประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มี 4 ด้าน และกลยุทธ์การบริหารจัดการ มี 5 กลยุทธ์ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมิน มีความเหมาะสมและความถูกต้องอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klumgen (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ และคู่มือการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การบริหารตามวงจรคุณภาพของเดมมิง ส่วนที่ 2 แนวคิดและหลักการในการบริหารให้ประสบผลสำเร็จ ส่วนที่ 3 กลยุทธ์ในการดำเนินงาน และส่วนที่ 4 องค์ประกอบของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลมี 4 ด้าน 13 ตัวชี้วัด

3) ทดลองใช้รูปแบบเพื่อประเมินความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติการ พบว่า ผลการประเมินตามเกณฑ์รางวัลโรงเรียนพระราชทาน ด้านการบริหารหลักสูตรและวิชาการ ด้านการบริหารและการจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบมีความสอดคล้องของการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ผลการประเมินตามเกณฑ์รางวัลโรงเรียนพระราชทาน ด้านคุณภาพเด็ก พบว่า ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา คิดเป็นร้อยละสูงกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไป ด้านคุณภาพนักเรียน จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง 3 ปี หรือ มีค่าเฉลี่ยของสถานศึกษาในปีที่ขอรับการประเมินสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ด้านความดีเด่น โรงเรียนได้รับรางวัลสถานศึกษา รางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษาขนาดใหญ่ 3 ครั้ง ภายใน 10 ปี คือ ปีการศึกษา 2557, 2562, 2566 และได้รับโล่รางวัลพระราชทาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน 5 G PRIME (S) SCHOOL MODEL

มีการดำเนินการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเพื่อให้ทุกชั้นตอนและทุกตัวชี้วัดมีคุณภาพเกินเกณฑ์ที่กำหนด จึงส่งผลให้ผลการทดลองการใช้รูปแบบมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sangsupphan (2017) ได้ทำการศึกษารื่อง การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในที่เน้นการนำผลไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมพลัง ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในที่เน้นการนำผลไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความรู้ในการประเมินหลังการอบรมสัมมนาสูงกว่าก่อนอบรม มีมโนทัศน์สูงกว่าคะแนนเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความพึงพอใจในการอบรมอยู่ในระดับมาก มีพฤติกรรม 10 หลักการตามแนวทางการประเมินแบบเสริมพลังสูงขึ้น และผลการปฏิบัติการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีบางประเด็นพิจารณาอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klumgen (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบในด้านความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลประเมินด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4) การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน พบว่ารูปแบบมีความเป็นประโยชน์และความคุ้มค่าของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และประเมินความความพึงพอใจต่อของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน 5 G PRIME (S) SCHOOL MODEL ได้ดำเนินการตามหลักการวิจัยและพัฒนาทุกชั้นตอน โดยผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา และผลการทดลองใช้โดยบุคลากรทางการศึกษาที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ยั่งยืน จึงส่งผลให้การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนผ่านเกณฑ์การประเมินจนประสบความสำเร็จดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sangsupphan (2017) ได้ทำการศึกษารื่อง การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายในที่เน้นการนำผลไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมพลัง ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินคุณภาพภายในที่เน้นการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้ทดลองใช้ระบบดังนี้ โดยทีมนิเทศผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ แสดงให้เห็นว่า ระบบมีคุณภาพด้านความมีประโยชน์ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด และโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขนาดเล็ก แสดงให้เห็นว่า ระบบมีคุณภาพด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นคุณภาพด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pairoj (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านพารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่าการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านพารา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ท พบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aromchuen (2022) ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลระดับประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลระดับประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรีให้มีความโดดเด่น ในการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ให้ทันสมัยและพัฒนาสมรรถนะครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนให้มีศักยภาพทักษะในการใช้และน่านวัตกรรมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ของโลกอนาคต และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

2. ควรส่งเสริมกำลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดแผนการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืนให้บังเกิดผลสำเร็จ และเป็นไปตามเป้าหมายได้ พบว่า ประกอบด้วย 1. ปัจจัยด้าน Man หมายถึง บุคลากร คือผู้ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับระบบงาน 2. ปัจจัยด้าน Money หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่มีค่าเป็นเงินของระบบ 3. ปัจจัยด้าน Material หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือดำเนินการ 4. ปัจจัยด้าน Management หมายถึง การบริหารระบบ และ 5 ปัจจัย Morale หมายถึง ขวัญและกำลังใจของบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน เกี่ยวกับการออกแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้

References

- Aromchuen, A. (2022). konlayut kānbōrīhān čhatkān rōngriān khunnaphāp prāčham tambon radap prathom suksā su khwāmpen lōet sangkat samnakngān khēt phūnthī kānsuksā prathom suksā Phra Nakhōn Sī ‘Ayutthaya’ [Management strategies for one Tambon one school towards excellence of primary schools, Phra Nakhorn Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office]. Doctor of Education, Educational Administration, Naresuan University.

- Bureau of Educational Testing Office of the Basic Education Commission Ministry of Education. (2019). **khūmū kānpromoēn sathān suksā phūa rap rāngwan phrarāṭchathān radap prathom suksā læ matthayommasuksā** [Manual for evaluating educational institutions for Royal Awards at the primary and secondary levels]. Bangkok: Chumnom Agricultural Cooperative Press of Thailand Co., Ltd.
- Champa, K. (2023). **kānphatthana rūpbāp kānbōrihān rōngriān khunnaphāp khōng chumchon** [Development of a quality community school management model]. Doctor of Education Thesis Department of Educational Administration, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University.
- Klumgen, P. (2022). **kānphatthana rūpbāp kānbōrihān rōngriān khunnaphāp praṅcham tambon samrap phūbōrihān rōngriān nai klum ṅangwat nakhōn chai Burin** [Development of Administration Model of Quality Sub-district Schools for School Administrator in Nakhonchaiburin Provinces]. Doctor of Education, Educational Administration, Buriram Rajabhat University.
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2017). **phāenkān suksā hāng chaṭ Phō, So, sōngphanhāroṅhoksip sōngphanhāroṅchetsipkāo** [National Education Plan 2017–2036]. Bangkok: Phrikwan Graphics Co., Ltd.
- Pairoj, M. (2022). **kānphatthana rūpbāp kānprakan khunnaphāp phāinai khōng rōng riān bā naphā ra sangkat samnakngān khēt phūnthī kānsuksā prathom suksā phū ket** [Development of internal quality assurance model of Ban Para School under the Phuket Primary Educational Service Area Office]. Master of Education, Educational Administration, Suratthani Rajabhat University.
- Sangsupphan, W. (2017). **kānphatthana rabop kānpromoēn khunnaphāp phāinai thī nēn kānnam phon pai chai phatthana khunnaphāp kānsuksā khōng sathān suksā naphūn thān : kānprayukchai kānpromoēn bāp soēm phalang** [Development of an internal quality assessment system that focuses on using the results to develop the quality of education in basic educational institutions: Application of empowered assessment]. Doctor of Education Thesis Department of Educational Measurement and Evaluation, Faculty of Education, Chulalongkorn University.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์
เรื่อง หลักการนับเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

MATHEMATICS LEARNING ACTIVITIES MANAGEMENT USING
MATHEMATICAL ARGUMENTATION TO ENHANCE CREATIVE THINKING
ABILITY ON THE TOPIC OF FUNDAMENTAL COUNTING PRINCIPLE FOR
GRADE 10 STUDENTS

กัญญาณัฐ ไข่วุฒิพันธ์¹ และวนินทร์ พูนไพบูลย์พิพัฒน์²
Kanyanat Phivuttipan¹ and Wanintorn Poonpaiboonpipat²

^{1,2} หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
^{1,2} Master of Education Program in Mathematics Education, Naresuan University
E-mail: kanyanat.kph@gmail.com

Received: April 20, 2024
Revised: June 15, 2024
Accepted: June 17, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางแห่งหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 40 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 3 วงจรปฏิบัติการ เวลาทั้งหมด 10 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน ใบกิจกรรม และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีการพัฒนาองค์ประกอบย่อยด้านความคิดยืดหยุ่นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความคิดคล่อง และด้านความคิดริเริ่มมีการพัฒนาน้อยที่สุด

คำสำคัญ

การโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ การคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ หลักการนับเบื้องต้น

ABSTRACT

This research aimed to study mathematical creative thinking ability of grade 10 students who learned through mathematic learning activities management using mathematical argumentation. The target group was 40 students in a medium-sized high school in Nakhon Sawan Province in the second semester of academic year 2023 by purposive sampling. This research conducted classroom action research which had three cycles and took a total of 10 hours. The research instruments were three lesson plans, activity worksheets, and a mathematical creative thinking ability test. Data were analyzed by content analysis and percentage.

The results revealed that most of students were at the highest level of mathematical creative thinking ability. Students' sub-component was developed most in the area of flexibility, fluency, originality, respectively.

Keywords

Mathematical Argumentation, Creative Thinking Ability, Fundamental Counting Principle

ความสำคัญของปัญหา

ในศตวรรษที่ 21 คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ เนื่องจากคณิตศาสตร์มีส่วนช่วยให้มนุษย์เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ แบบแผน โดยสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ที่พบได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (Ministry of Education, 2017) แต่จากผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล PISA 2018 ในส่วนของผลการประเมินความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนด้านคณิตศาสตร์เฉลี่ย 419 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD ที่มีคะแนน 489 คะแนน โดย PISA เน้นการประเมินความรู้และทักษะที่ต้องใช้ในชีวิตจริง นอกโรงเรียนในอนาคต แต่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในปัจจุบันยังเป็นเพียงแค่การสอนนักเรียนเพื่อให้ความรู้เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ การประเมิน PISA 2022 จึงได้ทำการประเมินแบบใหม่ที่ได้รวบรวมการวัดองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดในการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่และมีประสิทธิภาพ (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2022) ประกอบกับที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางแห่งหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังเน้นให้นักเรียนทำตามตัวอย่างของผู้สอน ซึ่งทำให้นักเรียนละเลยการนำเอาวิธีการที่ดีกว่ามาใช้ในการแก้ปัญหาและเป็นการจำกัดทางความคิดของนักเรียนทำให้นักเรียนอยู่ในภาวะยึดติด ซึ่งนักเรียนควรได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดใหม่นำมาสู่การค้นพบปัญหาของผู้วิจัย คือ นักเรียนไม่กล้าที่จะนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา แสดงวิธีการคิดหาคำตอบให้เพื่อนต่าง

กลุ่มฟัง และวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของเพื่อน รวมถึงนักเรียนไม่กล้าที่จะคิดหาคำตอบโดยใช้วิธีการที่แปลกใหม่ด้วยตนเองเมื่อเจอสถานการณ์ที่แตกต่างจากเดิม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนขาดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ดังที่ Makanong (2011) กล่าวว่าปัจจุบันนักเรียนกลัวความแตกต่างจึงไม่ฝึกคิดและทำวิธีการเดียวกันเพื่อให้ได้คำตอบเช่นเดียวกัน จึงไม่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

การส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ผู้สอนต้องแสดงให้เห็นนักเรียนตระหนักถึงการยอมรับแนวคิดหรือวิธีการที่หลากหลายจากการแก้ปัญหาเพียงหนึ่งปัญหามีคุณค่ามากกว่าการแก้ปัญหาหลายปัญหาโดยใช้แนวคิดหรือวิธีการเพียงอย่างเดียว (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology [IPST], 2018) ซึ่งความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์สามารถพัฒนากระบวนการคิดในการแก้ปัญหาที่หลากหลายในชีวิตประจำวันของนักเรียน รวมถึงส่งเสริมให้ผลการเรียนคณิตศาสตร์ดีขึ้น โดยองค์ประกอบที่ชี้ให้เห็นการคิดแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ต่างกันมุ่งเน้นไปที่ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม (Silver, 1997) วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงแนวคิดและเหตุผลที่มีความแปลกใหม่ของวิธีการหาคำตอบวิธีการหนึ่ง คือ การโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Argumentation) โดย Knudsen, Stevens, Meloy, Kim & Shechtman (2018) กล่าวว่า แนวคิดของรูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ มีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างกรณี ขั้นตอนที่ 2 การคาดเดา ขั้นตอนที่ 3 การแสดงเหตุผล และขั้นตอนที่ 4 การสรุป ซึ่งสามารถช่วยให้นักเรียนได้แสดงแนวคิดของตนเองทางด้านคณิตศาสตร์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นจากสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ อีกทั้งเป็นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (Hiebert et al., 2005) นอกจากนี้การโต้แย้งทางคณิตศาสตร์เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดและนำเสนอแนวคิดของตนเองอย่างอิสระ รวมถึงได้เรียนรู้แนวคิดหรือวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหาหนึ่งซึ่งเป็นการส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์

งานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์สามารถส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผล การแก้ปัญหา และการสื่อสารได้ และมีรูปแบบการโต้แย้งหลายรูปแบบแต่ทุกรูปแบบต่างก็เน้นการใช้สถานการณ์ปัญหาที่น่าสนใจเป็นจุดเริ่มต้นของการโต้แย้ง ประกอบกับที่ผู้วิจัยยังพบอีกว่าการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หลักการนับเบื้องต้นที่ผ่านมาจะเน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เท่านั้นโดยใช้คำถามปลายปิดซึ่งนักเรียนจะแสดงวิธีการหาคำตอบเช่นเดียวกับครูและไม่ได้คำตอบที่หลากหลาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ด้วยการใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ ที่ใช้สถานการณ์ปัญหาปลายเปิดเป็นจุดเริ่มต้นของการโต้แย้งให้นักเรียนเห็นถึงมุมมองที่แปลกใหม่และเปิดโอกาสให้ระดมสมองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการในการหาคำตอบที่หลากหลายในองค์ประกอบด้านความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง หลักการนับเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (2000 cited in Kijkuakul, 2014) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ใน 3 วงจรปฏิบัติการ ได้แก่ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นปฏิบัติการ (Act) 3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) และ 4) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) โดยทั้ง 4 ขั้นตอน มีลักษณะทำซ้ำเป็นวงจรปฏิบัติการทั้งหมด 3 วงจร โดยผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละวงจรปฏิบัติการมาสะท้อนผล เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการถัดไปจนครบจำนวนวงจรที่กำหนด

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางแห่งหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 40 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยได้สร้างและให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาคณิตศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์/คณิตศาสตร์ศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียน พิจารณาและประเมินความเหมาะสม ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง เรื่อง หลักการบวกและหลักการคูณ จำนวน 4 ชั่วโมง การเรียงสับเปลี่ยนเชิงเส้นของสิ่งของที่แตกต่างกันทั้งหมด จำนวน 3 ชั่วโมง และการจัดหมู่ของสิ่งของที่แตกต่างกันทั้งหมด จำนวน 3 ชั่วโมง ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม เท่ากับ 4.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.13 ซึ่งถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขแล้ว คือ ปรับเครื่องมือและเกณฑ์การวัดและประเมินผลของจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านความรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ใบกิจกรรม เป็นส่วนหนึ่งของแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีข้อความให้นักเรียนเขียนตอบแบบอิสระ ประกอบด้วย 3 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์จะมี 3 คำถามย่อย ได้แก่ ใบกิจกรรมที่ 1 Chef ป่อมพาชิม ใบกิจกรรมที่ 2 ชวนมาร่วมเฟรม และใบกิจกรรมที่ 3 แผ่นดิสก์เจ้าปัญหา

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขแล้ว คือ 1) ปรับแก้ข้อความให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย และ 2) ปรับสถานการณ์ปัญหาให้สามารถแสดงยุทธวิธีหรือกรอบความคิดที่หลากหลายในการหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหา

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์โดยมีข้อความให้นักเรียนเขียนตอบแบบอิสระ ประกอบด้วย 3 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์จะมี 3 คำถามย่อย โดยผู้วิจัยใช้แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อความกับองค์ประกอบของความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของแบบทดสอบ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขแล้ว คือ ปรับแก้ข้อความให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ปฐมนิเทศพร้อมทั้งชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่เป็นผู้เข้าร่วมวิจัย
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เวลาจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 10 ชั่วโมง ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนร่วมกันทำใบกิจกรรมเป็นรายกลุ่ม โดยมีผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นลงในแบบสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผน ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดให้อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมสะท้อนผล เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

3. หลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์เป็นรายบุคคล

4. นำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามองค์ประกอบของความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม โดยจัดกลุ่มคำตอบของนักเรียนเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (4) มาก (3) ปานกลาง (2) น้อย (1) และไม่มี (0) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์ระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด (4)	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	ไม่มี (0)
ความคิดคล่อง	วิธีการหาคำตอบถูกต้องมากกว่า 3 วิธีการขึ้นไปภายในเวลาที่กำหนด	วิธีการหาคำตอบถูกต้อง 3 วิธีการ ภายในเวลาที่กำหนด	วิธีการหาคำตอบถูกต้อง 2 วิธีการ ภายในเวลาที่กำหนด	วิธีการหาคำตอบถูกต้อง 1 วิธีการ ภายในเวลาที่กำหนด	ไม่มีวิธีการหาคำตอบที่ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด
ความคิดยืดหยุ่น	วิธีการหาคำตอบสอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง	วิธีการหาคำตอบสอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดได้ แต่มีข้อผิดพลาด 1 แห่ง	วิธีการหาคำตอบสอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดได้ แต่มีข้อผิดพลาด 2 แห่ง	วิธีการหาคำตอบสอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดได้ แต่มีข้อผิดพลาดมากกว่า 2 แห่งขึ้นไป	ไม่มีวิธีการหาคำตอบสอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดได้
ความคิดริเริ่ม	วิธีการหาคำตอบที่แตกต่างสอดคล้องกับเงื่อนไขได้ถูกต้อง ซึ่งมีนักเรียนใช้วิธีการนี้ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของนักเรียนในชั้นเรียนทั้งหมด	วิธีการหาคำตอบที่แตกต่างสอดคล้องกับเงื่อนไขได้ถูกต้อง ซึ่งมีนักเรียนใช้วิธีการนี้ต่ำกว่าร้อยละ 30 แต่มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 15 ของนักเรียนในชั้นเรียนทั้งหมด	วิธีการหาคำตอบที่แตกต่างสอดคล้องกับเงื่อนไขได้ถูกต้อง ซึ่งมีนักเรียนใช้วิธีการนี้ต่ำกว่าร้อยละ 45 แต่มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 30 ของนักเรียนในชั้นเรียนทั้งหมด	วิธีการหาคำตอบที่แตกต่างสอดคล้องกับเงื่อนไขได้ถูกต้อง ซึ่งมีนักเรียนใช้วิธีการนี้ตั้งแต่ร้อยละ 45 ขึ้นไปของนักเรียนในชั้นเรียนทั้งหมด	ไม่มีวิธีการหาคำตอบที่แตกต่างสอดคล้องกับเงื่อนไขที่กำหนดได้

ผู้วิจัยหาค่าร้อยละของนักเรียนในแต่ละระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ และนำผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์มาเขียนอธิบายภาพรวมที่ได้จากใบกิจกรรม และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์มาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลตามแนวทางการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งได้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลตั้งแต่ 2 แหล่งขึ้นไป (Resource Triangulation)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากใบกิจกรรม และแบบทดสอบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ เรื่อง หลักการนับเบื้องต้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักเรียนตามระดับความสามารถ (รายด้าน) จากใบกิจกรรม

องค์ประกอบ	จำนวนกลุ่มนักเรียนจำแนกตามระดับความสามารถรายด้าน (ร้อยละ)														
	ใบกิจกรรมที่ 1 Chef ป้อมพาชิม					ใบกิจกรรมที่ 2 ชวนมาร่วมเฟรม					ใบกิจกรรมที่ 3 แผ่นดิสก์เจ้าปัญหา				
	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0
1. ความคิดคล่อง	1 (12.5)	5 (62.5)	2 (25)	0 (0)	0 (0)	4 (50)	2 (25)	1 (12.5)	1 (12.5)	0 (0)	6 (75)	2 (25)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
2. ความคิดยืดหยุ่น	7 (87.5)	1 (12.5)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	8 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	8 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
3. ความคิดริเริ่ม	2 (25)	0 (0)	0 (0)	6 (75)	0 (0)	8 (100)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4 (50)	2 (25)	0 (0)	0 (0)	2 (25)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักเรียนตามระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ (รายด้าน) จากทั้ง 3 ใบกิจกรรมรายกลุ่ม พบว่า องค์ประกอบด้านความคิดคล่องจากใบกิจกรรมที่ 1 กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ (5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 62.5) อยู่ในระดับมาก ในขณะที่ใบกิจกรรมที่ 2 และ 3 กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ (4 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 50 และ 6 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 75 ตามลำดับ) อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านความคิดยืดหยุ่นทั้ง 3 ใบกิจกรรมกลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ (7 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 87.5, 8 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 100 และ 8 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 100 ตามลำดับ) อยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มจากใบกิจกรรมที่ 1 กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ (6 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 75) อยู่ในระดับน้อย ในขณะที่ใบกิจกรรมที่ 2 และ 3 กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ (8 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 100 และ 4 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 50 ตามลำดับ) อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์องค์ประกอบด้านความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มในใบกิจกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจนกระทั่งอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ เรื่อง หลักการนับเบื้องต้น ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนนักเรียนตามระดับความสามารถ (รายด้าน) จากแบบทดสอบ

องค์ประกอบ	จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับความสามารถรายด้าน (ร้อยละ)														
	สถานการณ์ที่ 1 แบรนด์เสื้อยืด YP					สถานการณ์ที่ 2 พินพาไหมไทย					สถานการณ์ที่ 3 สถานนักเรียนเฉพาะกิจ				
	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0	4	3	2	1	0
1. ความคิดคล่อง	6 (15)	12 (30)	6 (15)	13 (32.5)	3 (7.5)	18 (45)	15 (37.5)	3 (7.5)	4 (10)	0 (0)	19 (47.5)	10 (25)	7 (17.5)	2 (5)	2 (5)
2. ความคิดยืดหยุ่น	21 (52.5)	14 (35)	4 (10)	0 (0)	1 (2.5)	27 (67.5)	2 (5)	1 (2.5)	10 (25)	0 (0)	32 (80)	4 (10)	3 (7.5)	1 (2.5)	0 (0)
3. ความคิดริเริ่ม	14 (35)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	26 (65)	10 (25)	8 (20)	15 (37.5)	0 (0)	7 (17.5)	30 (75)	6 (15)	0 (0)	0 (0)	4 (10)

จากตารางที่ 3 แสดงจำนวนนักเรียนตามระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ (รายด้าน) จากทั้ง 3 แบบทดสอบรายบุคคล พบว่า

องค์ประกอบด้านความคิดคล่องในแบบทดสอบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เริ่มจากสถานการณ์ที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่ (13 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5) อยู่ในระดับน้อย ในขณะที่สถานการณ์ที่ 2 และ 3 นักเรียนส่วนใหญ่ (18 คน คิดเป็นร้อยละ 45 และ 19 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 ตามลำดับ) อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแต่ละสถานการณ์ใช้ความรู้ที่แตกต่างกัน โดยสถานการณ์ที่ 1 ใช้ความรู้ เรื่อง หลักการบวกและหลักการคูณ นักเรียนบางส่วนไม่แม่นยำในเนื้อหาจึงไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ แก้ปัญหาได้ดีเท่าที่ควร อีกทั้งดำเนินการคำนวณไม่ถูกต้องตามหลักการทางคณิตศาสตร์ จึงส่งผลให้วิธีการหาคำตอบไม่ถูกต้องและนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ดังภาพที่ 1

สถานการณ์ที่ 1 : แบรนด์เสื้อยืด YP
แบรนด์เสื้อยืด YP เป็นเสื้อยืดสีพื้น โดยเสื้อทุกตัวของ YP เป็นผ้าคอตตอนที่มีผสมกับ Poly อย่างดีทำให้เสื้ออยู่ทรงสวย นุ่มสบาย และที่สำคัญยังยาก ซึ่งแบรนด์เสื้อยืด YP มี 2 รูปแบบ คือ คอกลมและคอวี โดยแต่ละรูปแบบมีขนาด S, M, L, XL และ 2XL แต่ละขนาดมี 5 สี คือ สีขาว สีดำ สีฟ้า สีชมพู และสีเขียว
ราคาแต่ละขนาดมีความแตกต่างกัน ดังนี้ ขนาด S – L ราคา 100 บาท
ขนาด XL – 2XL ราคา 150 บาท

❶ จากสถานการณ์ข้างต้น คิมต้องการซื้อเสื้อยืดแบรนด์ YP รูปแบบคอกลม โดยต้องการทุกขนาด และต้องการสีทั้งหมด 3 สี คือ สีฟ้า สีชมพู และสีเขียว คิมจะมีวิธีเลือกเสื้อยืดได้ทั้งหมดกี่วิธีให้นักเรียนเขียนอธิบายและแสดงวิธีการหาคำตอบที่แตกต่างกันอย่างน้อย 3 วิธีการจากสถานการณ์ดังกล่าว ภายในเวลา 20 นาที (ความคิดคล่อง)

ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างความสามารถด้านความคิดคล่องจากสถานการณ์ที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างของนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ที่ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบด้านความคิดคล่องจากสถานการณ์ที่ 1 นักเรียนสามารถแสดงวิธีการหาคำตอบที่ถูกต้องมากกว่า 3 วิธีการขึ้นไปภายในเวลา 20 นาที โดยนักเรียนสามารถแสดงวิธีการหาคำตอบจำนวน 5 วิธีการได้อย่างถูกต้อง จึงอยู่ในระดับมากที่สุด แม้ว่าจะมีวิธีการหาคำตอบที่ไม่ถูกต้องจำนวน 2 วิธีการเนื่องจากวิธีการหนึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับวิธีการเดิมที่ถูกต้องและอีกวิธีการหนึ่งไม่นำรูปแบบเสื้อคอกลมมาคำนวณซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการทางคณิตศาสตร์

องค์ประกอบด้านความคิดยืดหยุ่นในแบบทดสอบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยทั้ง 3 สถานการณ์ นักเรียนส่วนใหญ่ (21 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5, 27 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 และ 32 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ตามลำดับ) อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนสามารถแสดงวิธีการหาคำตอบที่สอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดได้อย่างถูกต้องและมีความเหมาะสมในทุกขั้นตอนการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ อีกทั้งนักเรียนสามารถใช้ความรู้ในการเขียนอธิบายได้อย่างชัดเจน และไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาระหว่างการแสดงผลวิธีการหาคำตอบ ดังภาพที่ 2

② เนื่องจากเสื้อยืดแบรนด์ YP มีโปรโมชันพิเศษ “ซื้อ 3 จ่าย 2” สามารถลดรูปแบบ ขนาด และสีได้ (แถมฟรีชิ้นที่ถูกต้องที่สุด) คิมต้องการใช้โปรโมชันพิเศษนี้ โดยคิมเลือกรูปแบบคอกลม ขนาด M, L และ 2XL โดยแต่ละขนาดเลือกสีฟ้าและสีชมพู คิมจะมีวิธีเลือกเสื้อยืดได้ทั้งหมดกี่วิธี อะไรบ้าง และราคาถูกกว่าเดิมกี่บาท ให้นักเรียนเขียนอธิบายและแสดงวิธีการหาคำตอบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว (ความคิดยืดหยุ่น)

นักเรียนคนที่ 1 วิธีการหาคำตอบ

วิธีที่ 1 คอกลม — ฟ้า
วิธีที่ 2 คอกลม — ชมพู
วิธีที่ 3 คอกลม — ฟ้า
วิธีที่ 4 คอกลม — ชมพู
วิธีที่ 5 คอกลม-2XL — ฟ้า
วิธีที่ 6 คอกลม-2XL — ชมพู

ราคาเดิม

$$M = 100 + 100 = 200$$

$$L = 100 + 100 = 200$$

$$2 \times L = 150 + 150 = 300$$

รวม 700 บาท

ราคาโปรโมชัน

สีฟ้า → M L 2XL = 350 บาท

$$100 + 100 + 150 = 350 \text{ บาท}$$

สีชมพู → M L 2XL = 350 บาท

$$100 + 100 + 150 = 350 \text{ บาท}$$

ดังนั้น คิมจะจ่าย 500 บาท ทด 700 บาท
ราคาถูกกว่าเดิม 200 บาท

นักเรียนคนที่ 2 วิธีการหาคำตอบ

คอกลม	x	ขนาด	x	สี	= 6 วิธี
1		3		2	

สี คอกลม M สีฟ้า คอกลม M สีชมพู คอกลม L สีฟ้า คอกลม L สีชมพู
คอกลม 2XL สีฟ้า คอกลม 2XL สีชมพู

∴ ราคาที่จ่าย ส่วนแรก 300 บาท ส่วน 200 บาท ราคาเดิม เท่ากับ 500 บาท
เพราะ ถ้าไม่โปรโมชัน “ซื้อ 3 จ่าย 2” โดยจ่าย 2 ตัวที่แพง แล้ว 200 คือเสื้อที่ถูกที่สุด

ภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างความสามารถด้านความคิดยืดหยุ่นจากสถานการณ์ที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

จากภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างของนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบด้านความคิดยืดหยุ่นจากสถานการณ์ที่ 1 ที่นักเรียนสามารถแสดงวิธีการหาคำตอบที่สอดคล้องกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดได้อย่างถูกต้องและมีความเหมาะสม โดยนักเรียนคนที่ 1 แสดงวิธีการหาคำตอบ (ยุทธวิธีหรือกรอบความคิด) ด้วยวิธีการเขียนภาพหรือแผนภาพ: แผนภาพต้นไม้ และนักเรียนคนที่ 2 แสดงวิธีการหาคำตอบ (ยุทธวิธีหรือกรอบความคิด) ด้วยวิธีการแบ่งเป็นปัญหาย่อย: คณิตกรณี่รวม ซึ่งมีวิธีการหาคำตอบที่ถูกต้องตามหลักการทางคณิตศาสตร์และไม่มีข้อผิดพลาด จึงอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มในแบบทดสอบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เริ่มจากสถานการณ์ที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่ (26 คน คิดเป็นร้อยละ 65) อยู่ในระดับไม่มี ในขณะที่สถานการณ์ที่ 2 นักเรียนส่วนใหญ่ (15 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5) อยู่ในระดับปานกลางและสถานการณ์ที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่ (30 คน คิดเป็นร้อยละ 75) อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งความคิดริเริ่มจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของสถานการณ์ นอกจากนี้องค์ประกอบของความคิดริเริ่มเน้นให้นักเรียนแสดงวิธีการหาคำตอบที่แปลกใหม่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง อีกทั้งเมื่อนักเรียนคิดสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบแล้วนักเรียนต้องดำเนินการคำนวณตามหลักการทางคณิตศาสตร์อย่างถูกต้องและตอบคำถามให้ครบถ้วนตามที่โจทย์ต้องการ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แสดงภาพตัวอย่างการเขียนอธิบายและแสดงวิธีการหาคำตอบของนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มดังภาพที่ 3

๓ เนื่องจากเสื้อยืดแบรนด์ YP ต้องการกระตุ้นยอดขายจึงผลิตกางเกงแบรนด์ YP เพื่อเป็นสินค้าตัวอย่างก่อนวางจำหน่ายจริง โดยจะให้ไปโรมชั่นเสริมสำหรับลูกค้าที่ซื้อสินค้าแบรนด์ YP ตามเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งกางเกงมีขนาด S, M, L, XL และ 2XL โดยแต่ละขนาดมีสีทั้งหมด 2 สี คือ สีฟ้า และสีชมพู ต้นทุนของกางเกงขนาด S – 2XL ราคา 150 บาท นอกจากนี้ต้นทุนของเสื้อขนาด S – L ราคา 60 บาท และขนาด XL – 2XL ราคา 110 บาท ถ้านักเรียนเป็นเจ้าของแบรนด์ YP จะจัดไปโรมชั่นเสริมอย่างไรให้กับลูกค้าโดยไม่ขาดทุน และลูกค้ามีวิธีในการเลือกซื้อเสื้อกี่วิธีให้นักเรียนเขียนอธิบายและแสดงวิธีการหาคำตอบให้แปลกใหม่หรือพัฒนาจากข้อมูลเดิมและปรับปรุงแก้ไขให้แตกต่างเป็นเอกลักษณ์ของตนเองจากสถานการณ์ดังกล่าว (ความคิดริเริ่ม)

วิธีการหาคำตอบ

เสื้อสีฟ้า 5 ลำตัว ๖ ตัว และกางเกง 1 ตัว

เสื้อตัวที่ 1 เสื้อตัวที่ 2 เสื้อตัวที่ 3 เสื้อตัวที่ 4 เสื้อตัวที่ 5

(แบบ ขนาด ส) (แบบ ขนาด ส) (แบบ ขนาด ส) (แบบ ขนาด ส) (แบบ ขนาด ส)

$(2 \times 1 \times 1)$ $(2 \times 1 \times 1)$ $(2 \times 1 \times 1)$ $(2 \times 1 \times 1)$ $(2 \times 1 \times 1)$

$= 2 \times 2 \times 2 = 2 \times 2$

$= 32$ วิธี

∴ กางเกง 300 บาท ราคากาง 500 บาท กำไร 200 บาท

กางเกง (60 x 5 = 300 บาท)

ราคากาง (100 x 5 = 500 บาท)

กำไรจากกางเกง = 200 - 150 (ราคากาง) = 50 บาท

ภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างความสามารถด้านความคิดริเริ่มจากสถานการณ์ที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

จากภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างของนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มจากสถานการณ์ที่ 1 นักเรียนสามารถแสดงวิธีการหาคำตอบที่แตกต่างให้สอดคล้องกับเงื่อนไขได้ถูกต้องและมีโปรโมชันเสริมให้กับลูกค้าโดยทางร้านไม่ขาดทุนจากการแถมกางเกงแบรนด์ YP ซึ่งเป็นวิธีการหาคำตอบที่แปลกใหม่หรือพัฒนาจากข้อมูลเดิมและปรับปรุงแก้ไขให้แตกต่างเป็นเอกลักษณ์ของตนเองโดยมีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ใช้โปรโมชันนี้ จึงคิดเป็นร้อยละ 2.50 ซึ่งต่ำกว่าร้อยละ 15 ของนักเรียนในชั้นเรียนทั้งหมดตามเกณฑ์ระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ จึงอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยความสอดคล้องของความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์จากการทำแบบทดสอบทั้ง 3 สถานการณ์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกับใบกิจกรรมของแต่ละวงจรปฏิบัติการ คือ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ องค์ประกอบด้านความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความคิดริเริ่ม นอกจากนี้องค์ประกอบด้านความคิดคล่องจากใบกิจกรรมของวงจรปฏิบัติการมีพัฒนาการสูงกว่าแบบทดสอบในสถานการณ์ที่ 1 และองค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มจากใบกิจกรรมของวงจรปฏิบัติการมีพัฒนาการสูงกว่าแบบทดสอบในสถานการณ์ 1 และ 2 เนื่องจากในการทำใบกิจกรรมของแต่ละวงจรปฏิบัติการนักเรียนได้มีการระดมสมองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในและภายนอกกลุ่มอยู่เสมอ รวมถึงร่วมกันแสดงวิธีการหาคำตอบ (ยุทธวิธีหรือกรอบความคิด) จึงได้เห็นวิธีการหาคำตอบที่หลากหลายด้วยการแสดงเหตุผลสนับสนุนวิธีการหาคำตอบของตนเอง อีกทั้งเมื่อวิธีการหาคำตอบไม่ถูกต้องนักเรียนสามารถดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ก่อนครบวงจรปฏิบัติการ แต่ในทางกลับกันการทำแบบทดสอบแต่ละสถานการณ์ของนักเรียนรายบุคคลขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจของแต่ละบุคคล อีกทั้งความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์องค์ประกอบด้านความคิดคล่องมีข้อจำกัดด้านเวลา จึงสรุปได้ว่า แบบทดสอบและใบกิจกรรมมีแนวโน้มที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผล

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์องค์ประกอบด้านความคิดคล่องในแบบทดสอบอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกสถานการณ์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับใบกิจกรรม โดยทั้ง 4 ขั้นตอนของรูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ส่งผลต่อความคิดคล่อง เช่น สถานการณ์ “Chef ป่อมพาชิม” ในขั้นตอนการสร้างกรณีเริ่มต้นด้วยการที่ครูใช้สถานการณ์ที่ทำทนายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเพื่อให้เข้าถึงง่าย และอธิบายการสร้างกรณีให้ชัดเจนว่าขึ้นอยู่กับยุทธวิธีหรือกรอบความคิดเท่านั้นจะทำให้สร้างกรณีได้หลากหลาย โดยในขั้นตอนการคาดเดานักเรียนหาจำนวนวิธีการเลือกชุด Set อาหารของ Chef ป่อมด้วยการใช้ความรู้อย่างถูกต้อง เนื่องจากมีการทบทวนความรู้ให้นักเรียนก่อนเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความแม่นยำในเนื้อหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการอธิบายเหตุผลสนับสนุนการแสดงวิธีการหาคำตอบของกลุ่มตนเอง โดยที่ครูใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้นักเรียนเห็นมุมมองการแสดงวิธีการหาคำตอบที่หลากหลายจากการวิพากษ์วิจารณ์แม้ว่าจะเป็นโจทย์ปัญหาเดียวกัน ได้แก่ การแบ่งเป็นปัญหาย่อย: คิดแยกกรณี คิดกรณีรวม การเปลี่ยนมุมมองปัญหา: มุมมองที่เฉพาะเจาะจงเป็นมุมมองกว้าง และการเขียนภาพ

หรือแผนภาพ: แผนภาพต้นไม้ และนำไปสู่ขั้นตอนการสรุปที่ครูให้นักเรียนปรับปรุงการคาดเดาของตนเองเพื่อให้ถูกต้องตามหลักการทางคณิตศาสตร์ในทุกวิธีการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rueangsukanan, Janjaruporn & Hajisalah (2011) ที่กล่าวว่า เมื่อนักเรียนลงมือแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แล้วสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหามากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สามารถหาผลเฉลยได้จำนวนมากภายในเวลาที่กำหนดซึ่งจะอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์องค์ประกอบด้านความคิดยืดหยุ่นในแบบทดสอบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกสถานการณ์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับใบกิจกรรม โดยทั้ง 4 ขั้นตอนของรูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ส่งผลต่อความคิดยืดหยุ่น เช่น สถานการณ์ “Chef ป้อมพาชิม” ในขั้นตอนการสร้างกรณีต่อเนื่องมาจากความคิดคล่องเพียงแต่มีเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และสามารถสร้างกรณีที่หลากหลายเพื่อนำมาตัดสินใจในการเลือกสำหรับแสดงวิธีการหาคำตอบในขั้นตอนการคาดเดาซึ่งครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนได้เลือกการคาดเดาที่มีความเป็นไปได้และสอดคล้องกับเงื่อนไขที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง โดยนักเรียนส่วนใหญ่จะเลือกการคาดเดาที่ได้คำตอบรวดเร็วที่สุด เนื่องจากประหยัดเวลา เพราะความคิดยืดหยุ่นไม่กำหนดจำนวนวิธีการโดยสามารถแสดงเหตุผลสนับสนุนได้ และนำไปสู่ขั้นตอนการสรุปครุเน้นย้ำเกี่ยวกับการปรับปรุงการคาดเดาเพื่อลดข้อผิดพลาดในการแสดงวิธีการหาคำตอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Keawmeechai & Kijkuakul (2021) ที่กล่าวว่า ความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งการนำความรู้มาช่วยในการแก้ปัญหาทำให้นักเรียนเกิดความท้าทายและปรับแนวคิดให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่เสมอซึ่งจะเป็นแนวคิดที่หลากหลายเพิ่มขึ้น

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์องค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มในแบบทดสอบอยู่ในระดับไม่มี ปานกลาง และมากที่สุด ตามลำดับ กล่าวคือความคิดริเริ่มจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของสถานการณ์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับใบกิจกรรม โดยทั้ง 4 ขั้นตอนของรูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ส่งผลต่อความคิดริเริ่ม เช่น สถานการณ์ “Chef ป้อมพาชิม” ในขั้นตอนการสร้างกรณีต่อเนื่องมาจากความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเพียงแต่ให้นักเรียนสร้างเงื่อนไขขึ้นด้วยตนเองตามสถานการณ์ที่ระบุไว้และแสดงวิธีการหาคำตอบที่แปลกใหม่หรือพัฒนาจากข้อมูลเดิมและปรับปรุงแก้ไขให้แตกต่างเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง การสร้างกรณีนั้นขึ้นอยู่กับการรู้และประสบการณ์ของนักเรียนแต่ละกลุ่มโดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดที่แปลกใหม่และเลือกกรณีที่เป็นไปได้ในการหาจำนวนวิธี นักเรียนต้องนำกรณีที่สร้างขึ้นมาได้แสดงวิธีการหาคำตอบในขั้นตอนการคาดเดาของแต่ละกลุ่มและอธิบายเหตุผลเพื่อสนับสนุนว่าถูกต้องตามกรณีที่สร้างขึ้นหรือไม่ การวิพากษ์โจทย์ปัญหาเดียวกันนักเรียนสามารถสร้างกรณีได้หลากหลายวิธีการขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของนักเรียน และนำไปสู่ขั้นตอนการสรุปที่ครูให้นักเรียนปรับปรุงการคาดเดาของตนเองให้ถูกต้อง ซึ่งพบว่าความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์องค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มของนักเรียนเริ่มต้นจากไม่มีเป็นมากที่สุดโดยต้องอาศัยการฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยและมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามเกณฑ์ระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yamsok & Poonpaiboonpipat (2023)

ที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์โดยเฉพาะด้านความคิดริเริ่มเป็นด้านที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นด้านที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์ควรออกแบบสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการโต้แย้งทางคณิตศาสตร์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการหาคำตอบที่หลากหลาย โดยการใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นความคิดของครู รวมถึงครูเน้นให้นักเรียนบันทึกการวิพากษ์วิจารณ์อย่างละเอียดและปรับปรุงตามคำแนะนำให้ครบถ้วน เพื่อลดข้อผิดพลาดในการแสดงวิธีการหาคำตอบได้ ซึ่งการพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์นักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมีการพัฒนาองค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มน้อยที่สุด การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในประเด็น ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านความคิดริเริ่ม

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถในการคาดเดาและการแสดงเหตุผลทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากความสามารถในการคาดเดา (Conjecturing) และการแสดงเหตุผล (Justifying) มีความสำคัญต่อความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์

References

- Hiebert, J., et al. (2005). Mathematics teaching in the United States today (and tomorrow): results from the TIMSS 1999 video study. **Educational Evaluation and Policy Analysis**. 27(2), 111-132.
- Keawmeechai, N. & Kijkuakul, S. (2021). kanchatkañ rianrū thī nēn kñ patibat doī chai ngān thāng khanittasāt phūā phatthanākñ khīt sāngsan thāng khanittasāt rūāng sēsuan lāe chāmnuān khla khōng nak rian namat yom suksā pī thī hā [Practice-based learning management using mathematical applications to develop mathematical creativity. Subject: Fractions and Mixed Numbers of Grade 5 Students]. **Journal of Kasetsart Educational Review**. 36(2), 180-190.
- Kijkuakul, S. (2014). kanchat kitchakam kñrianrū wittayāsāt thitthāng samrap khurū satawat thī yīsip‘et [Organizing Science Learning Activities Directions for 21 Century Teachers]. Phitsanulok: Juldis Printing.
- Knudsen, J., Stevens, H., Meloy, T., Kim, H. & Shechtman, N. (2018). **Mathematical argumentation in middle school–The what, why, and how**. London: Corwin.

- Makanong, A. (2011). **thaksa læ krabuānkān thāng khanittasāt : kānphatthana phūa phatthanākān** [Mathematical skills and processes: development for development]. 2nd ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Ministry of Education. (2017). **tua chí wat læ sara kānrīanrū kēn klāng klum sara kānrīanrū khanittasāt (chabap prapprung Phō,So, sōngphanhārōjhoksip) tām laksūt kēn klāng kānsuksā naphūn thān Phutthasakkarāt sōngphanhārōjhasip** 'et [Core Learning Indicators and Contents Mathematics Learning Subject Group (Revised 2017) according to the Basic Education Core Curriculum 2008]. 1th ed. Bangkok: Agricultural Co-operative Federation of Thailand, Ltd.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2022). **Pisa 2022 creative thinking**. Retrieved from <https://www.oecd.org/pisa/innovation/creative-thinking/>
- Rueangsukanan, T., Janjaruporn, R. & Hajisalah, S. (2011). **kānsuksā phruttikam dān khwāmkhīt khon 'ong læ khwāmkhīt yūtyun rūāng rēkhākhanit khōng nak rīan namat yom suksā pī thī nung phān kitchakam kān kē panhā thāng khanittasāt læ kān radom samōng** [The study of agile and flexible thinking behavior Geometry subjects of 1st grade students through math problem solving activities and brainstorming]. **Journal of Research and Curriculum Development**. 27(2), 133-151.
- Silver, E. (1997). Fostering creativity through instruction rich in mathematical problem solving and problem posing. **ZDM Mathematics Education**. 29(3), 75-80.
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2018). **khūmū kānchai laksūt klum sara kānrīanrū khanittasāt (chabap prapprung Phō,So, sōngphanhārōjhoksip) radap matthayommasuksā tōn plāi** [Manual for using the Mathematics Learning Subject Group (Revised 2017) High School Level]. Retrieved from <https://www.scimath.org/ebook-mathematics/item/8379-2560-2551-8379>.
- Yamsok, T. & Poonpaiboonpipat, W. (2023). **kānchat kitchakam kānrīanrū dūai kēm kra dā nōrōwō bōkānchai ngān thāng khanittasāt phūa phatthana thaksa khwāmkhīt sāngsan rūāng phūnthī phiu læ parimat khōng nak rīan namat yom suksā pī thī sōng** [Organizing learning activities with board games combined with mathematical applications to develop creative skills on surface area and volume of secondary school students]. **Journal of Science and Science Education**. 6(2), 303-319.

การเสริมสร้างความสามารถการประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลโดยใช้รูปแบบ
การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ การชี้แนะ และเป็นพี่เลี้ยงสำหรับครูประถมศึกษา

ENHANCING LEARNING ASSESSMENT CAPABILITIES IN DIGITAL AGE FOR
PRIMARY TEACHERS USING EMPOWERMENT EVALUATION WITH
COACHING AND MENTORING

คนกร สว่างเจริญ¹ พงษ์พันธ์ นารีน้อย² ธนภัทร จันทรเจริญ³ และสิริกอร์ โตสติ⁴
Kanakorn Sawangcharoen¹, Phongphan Narenoi², Tanaput Chanchaoen³, and Sirikorn Tosati⁴

^{1,3} บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

⁴ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1,3} Graduate School, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁴ Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

E-mail: tanaput.ch@bsru.ac.th

Received:	January 8, 2024
Revised:	June 27, 2024
Accepted:	July 8, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล และ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 387 คน และผู้เข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 29 คน เครื่องมือประกอบด้วย แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล แบบบันทึกและเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิธี Modified Priority Needs Index (PNI Modified) ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

ผลการศึกษาพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษาในด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการสร้างเครื่องมือ ประเด็นการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอน

ล่วงหน้า (PNI_{Modified} = 0.07) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ด้านการดำเนินการวัดและประเมินผล ประเด็น ผู้ปกครอง เพื่อนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (PNI_{Modified} = 0.17) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด การตรวจให้คะแนน การรายงานผลและการนำผลไปใช้ ประเด็น การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยี (PNI_{Modified} = 0.21) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด 2) รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย เป้าหมาย สิ่งที่มีประเมิน และวิธีการประเมิน และ 3) ผลการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า ครูมีพัฒนาการด้านความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านในระดับปานกลาง-สูง โดยด้านความรู้และทักษะมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 60.00) ส่วนด้านเจตคติมีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 50.00)

คำสำคัญ

การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ การชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ครูประถมศึกษา

ABSTRACT

This research objectives were to 1) assess the needs for developing learning assessment capabilities in the digital age for primary teachers, 2) develop a model of empowerment evaluation with coaching and mentoring to enhance learning assessment capabilities in the digital age for primary teachers, and 3) study the results of the model of empowerment evaluation with coaching and mentoring to enhance learning assessment capabilities in the digital age for primary teachers. The informants were 387 primary teachers under Bangkok Primary Educational Service Area, and 29 participants in the trial. The instruments were a survey of the needs for developing learning assessment capabilities in the digital age for primary teachers, the model of empowerment evaluation with coaching and mentoring to enhance learning assessment capabilities in the digital age for primary teachers and recording forms and scoring criteria for teachers' ability to evaluate learning outcomes. Statistics used in data analysis included the Modified Priority Needs Index (PNI Modified), mean, standard deviation, and the analysis of relationship development scores.

The results of the study found that 1) in the needs assessment for developing learning assessment capabilities in the digital age for primary teachers, in terms of designing measurement and evaluation of learning and creating tools, planning measurement and evaluation of learning subjects taught in advance had the greatest need (PNI Modified = 0.07). For the measurement and evaluation operations, the issue of parents and friends participating in measuring and evaluating student learning

outcomes had the highest demand (PNI Modified = 0.17). For scoring, reporting results, and using them, the issue of analyzing student learning outcomes using technology was in highest demand (PNI Modified = 0.21); 2) the model of empowerment evaluation with coaching and mentoring to enhance learning assessment capabilities in the digital age for primary teachers included the goal, what is aimed at evaluating, and evaluation method; and 3) the result of using the model of empowerment evaluation with coaching and mentoring to enhance learning assessment capabilities in the digital age for primary teachers found that teachers had developed their ability to evaluate learning outcomes in all 3 areas at a medium to high level. In terms of knowledge and skills, it had developed at a high level (60 percent). For attitude, it had developed at a moderate level (50 percent).

Keywords

Empowerment Evaluation, Coaching and Mentoring, Primary Teachers

ความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ที่เน้นองค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะให้เกิดในตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลก แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ก็ต้องสอดคล้องกับการเรียนรู้ดังกล่าว คือ เป็นการประเมินตามสภาพจริง บูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน และประยุกต์ใช้กรอบการประเมินให้ตอบสนองทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 มิติ ได้แก่ การเรียนรู้ ความเข้าใจ การสำรวจ การสร้างสรรค์ และการแบ่งปัน ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมิน และมีการให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป ในช่วงเวลาที่ผ่านมา “การประเมินผล” ประสบปัญหาหลายประการ ทั้งด้านแนวคิด เทคนิควิธีการ ความไม่เข้าใจของผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาทางด้านแนวคิดที่คนจำนวนมากยังไม่เห็นคุณค่าของการประเมินผลอย่างจริงจัง หลายคนมองการประเมินผลเป็นการตรวจสอบ เป็นการตัดสินได้ – ตกเป็นการจับผิด ก่อให้เกิดความยุ่งยาก มากกว่าเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา (Senarat, 2018) นอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการประเมินผลยังได้รับผลมาจากอิทธิพลของบริบทแวดล้อม (Environmental Context) ซึ่งนำมาสู่ปัญหาสำคัญ ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับแนวคิด กระบวนทัศน์ ซึ่งใช้วิธีการวิทยาศาสตร์/เชิงปริมาณมากเกินไป หรือมีวิธีวัด วิธีศึกษาอยู่เพียงแค่วิธีเดียว ขาดการตั้งคำถาม /สงสัยในการคิดหาวิธีการอื่น ๆ 2) ปัญหาการขาดการพิจารณาบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพราะกรอบคิดแบบวิทยาศาสตร์ไม่สนใจบริบทเฉพาะ (Specific Context) แต่ต้องการทำให้ทุกอย่างเป็นมาตรฐานหรือมีความเป็นสากล ที่ต้องมีความจริงเพียงอย่างเดียว (Only One Single Truth) 3) ปัญหาการขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน และไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมไปถึงความเข้าใจผิดของผู้ประเมินที่เข้าใจว่าตนเอง “รู้” หรือ “เก่ง” มากกว่าผู้ถูกประเมิน จนนำไปสู่การไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน 3) ปัญหาอันเกิดจากความไม่รู้หรือข้อจำกัดของมนุษย์ ที่เฝ้าถกเถียงกันในเรื่องที่ต่างฝ่ายก็

ไม่รู้และนำไปสู่การยึดมั่นถือมั่นโดยไม่รู้ตัว ไม่เปิดรับฟังแนวทาง แง่มุมอื่น หรือวิธีการอื่น ๆ ทำให้เกิดการขัดแย้ง และเกิดการประชันปัญญาในทางที่ไม่สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา หรือการต่อยอดการประเมินผล และ 5) ปัญหาอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น การที่ผลการประเมินไม่ได้ถูกนำมาใช้ เพราะมาช้า ผิดเวลา หรือเอกสารการประเมินหนาเกินไป ไม่มีใครอ่าน เป็นต้น (Ard-am, 2007) ประกอบกับแนวความคิดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ยุค 4.0 ที่ต้องใช้การประเมินผลระหว่างเรียนตามสภาพจริง ที่เน้นการปฏิบัติและการใช้แฟ้มสะสมผลงาน อันสะท้อนให้เห็นสภาพงานและสิ่งที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากการใช้ทักษะการคิด จึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้เห็นความก้าวหน้า การวัดและประเมินผลลักษณะจำเป็นต้องใช้ข้อมูล ชิ้นงาน เครื่องมือ และวิธีการอย่างหลากหลาย และเหมาะสม ตลอดจนนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาบูรณาการ ที่สำคัญผู้เรียนควรได้ประเมินตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียน แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขผลงานให้มีคุณค่าและประโยชน์มากขึ้น นอกจากนี้ ควรให้ผู้ได้รับประโยชน์จากผลงานของผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย จึงจะเป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงคุณภาพ ที่ได้จากผลงานซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ตามสภาพจริง (Chancharoen, 2019)

จากปัญหาการประเมิน และสภาพที่ควรจะเป็นดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการแสวงหา คิดค้นแนวทาง/เทคนิคการประเมินที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เป็นการประเมินที่ทุกคนยอมรับร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประเมินในยุคที่ 4 ที่นักประเมินและผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน โดยหาฉันทามติ และใช้การร่วมมือรวมพลัง แนวคิดนั้นคือการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ (Empowerment Evaluation) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งของการประเมินแบบมีส่วนร่วม และเป็นสิ่งสำคัญในการประเมินองค์กร ที่เน้นให้เกิดการสร้างสรรคเชิงบวก สร้างกำลังใจ และน่าจะเป็นสิ่งเดียวกับ “การประเมินผลเชิงชื่นชม” (Appreciative Evaluation) มากกว่าเป็นการประเมินที่ให้เกิดทางลบต่อจิตใจ ทำให้เกิดความเครียด กังวลใจ (Fetterman et al., 2007) นอกจากนี้การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ ยังมีเป้าหมายในการพัฒนาขีดความสามารถ (Capabilities) ที่มีอยู่ ไม่ใช่ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือความเคารพซึ่งกันและกัน การสะท้อนความคิดออกมาจากใจ ความเอื้ออาทรต่อกัน และการมีส่วนร่วมในกลุ่ม (Panich, 2007) ซึ่งการประเมินผลที่สนับสนุนการเรียนรู้เช่นนี้เป็นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการสร้างข้อสอบของครูโดยการเสริมพลังอำนาจผ่านกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ พบว่า การให้ความร่วมมือในการพัฒนาสมรรถนะการประเมินของครูบางส่วนมีน้อย ควรได้รับการเสริมแรงจูงใจทั้งจากภายในและภายนอก (Jiraro, 2013) ซึ่งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีการนำแนวความคิดชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) เข้ามาใช้ในการอบรมพัฒนาครู เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยเหลือ สร้างแรงจูงใจ ดึงศักยภาพ สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น แนวทางการประยุกต์ใช้การชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาการสอนของครู เป็นการผสมผสานเพื่อเสริมจุดเด่นและเติมส่วนที่บกพร่องในการสอนของครู

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเสริมสร้างความสามารถการประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ การชี้แนะ และเป็นพี่เลี้ยงสำหรับครูประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา สังกัดสำนัก

การศึกษากรุงเทพมหานคร อันจะเป็นการพัฒนาศาสตร์การวัดและประเมินผลตลอดจนพัฒนาครู
สู่การเป็นครูที่มีศักยภาพ

โจทย์วิจัย/ปัญหาการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้
ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษาเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการ
เสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัลควรเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงช่วยพัฒนา
ความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัลได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการประเมินผล
การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง
ในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและ
เป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุค
ดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ แบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการวัดประเมินผล
การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล : ครูโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 400 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม
(Cluster Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ จากประชากร ครูผู้สอน
ระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2566 จำนวน 13,902 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) แต่มีอัตรา
การตอบกลับมา 387 ฉบับ (คิดเป็นร้อยละ 96.75)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : ได้แก่ แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนา
ความสามารถด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3
ท่าน วิเคราะห์ผลโดยใช้ดัชนี IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีคุณภาพด้านความเที่ยง
(Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ
0.87

การวิเคราะห์ข้อมูล : วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Analysis) ด้วยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

$$PNI_{Modified} = (I-D)/D$$

เมื่อ PNI_{Modified}

คือ ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น

D = Degree of Success หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน

I - Importance หมายถึง ระดับความสำคัญ/เป้าหมาย

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง

ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ 1) การสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ 2) การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ 3) การชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง และผลการสำรวจสภาพปัญหาของครูประถมศึกษาในระยะเวลาที่ 1 รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ อันได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับสภาพ ความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา นำมากร่างรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัลและเครื่องมือต่าง ๆ ผ่านการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 นำรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงไปใช้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครู

ทดลองใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครู โดย 1) ประชาสัมพันธ์ขออาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ 2) พิจารณา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผู้เข้าร่วม 3) นำรูปแบบการประเมินฯ ไปใช้ 4) เก็บรวบรวมข้อมูล กำกับ ติดตามผลตามกำหนดเวลา ดำเนินการโค้ชครั้งที่ 1 และ 2

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล: เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จึงเลือกกลุ่มทดลองขนาดเล็ก โดยกลุ่มเป้าหมายคือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 29 คน ที่มีความสนใจและสมัครใจ อาสา ให้ความร่วมมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้จัดทำโครงการพัฒนาความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ประชาสัมพันธ์ให้ครู สมัครเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : ได้แก่ 1) เกณฑ์การประเมินความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ค่า IOC ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 2) เอกสารประกอบการอบรมพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล : วิเคราะห์ความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครู ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์คะแนน พัฒนาการสัมพัทธ์ (S) โดยปรับใช้จาก (Kanjana-wasee, 2009).

$$S = \left(\frac{Y-X}{F-X} \right) \times 100$$

เมื่อ S คือ ร้อยละของคะแนนพัฒนาการ , X คือ คะแนนครั้งที่ 1, Y คือ คะแนนครั้งที่ 2, และ F คือ คะแนนเต็ม

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ในการพัฒนา ความสามารถด้านการประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา

รายการ	ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ที่คาดหวัง	ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ที่เป็นจริง	PNI	อันดับ
ด้านการออกแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือ				
1. การวางแผนการวัดและประเมินการเรียนรู้ ในรายวิชาที่สอนล่วงหน้า	4.83	4.50	0.07	1
2. การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตาม หลักสูตรและหลักการวัดและประเมินผล การศึกษา	4.83	4.67	0.04	2
3. การออกแบบการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ในรายวิชาที่สอนครอบคลุมสมรรถนะ ผู้เรียน	5.00	4.67	0.07	1
4. การจัดทำผังการทดสอบ (test blueprint) สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	4.83	4.67	0.04	2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ที่คาดหวัง	ค่าเฉลี่ย ความสามารถ ที่เป็นจริง	PNI	อันดับ
5. การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ตรงจุดประสงค์ การเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนใช้ความคิดขั้นสูง	4.67	4.50	0.04	2
ด้านการดำเนินการวัดและประเมินผล				
6. การใช้เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.67	4.50	0.04	4
7. การประเมินแฟ้มสะสมงาน (portfolio) ของนักเรียน	4.83	4.33	0.12	2
8. การประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.67	4.50	0.04	4
9. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง	4.83	4.50	0.07	3
10. ผู้ปกครองและเพื่อนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.67	4.00	0.17	1
การตรวจให้คะแนน การรายงานผลและการนำไปใช้				
11. การแจ้งเกณฑ์การตรวจให้คะแนนผลงาน (rubric scoring) ให้นักเรียนทุกคนรับทราบ	4.83	4.50	0.07	3
12. การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยี	4.83	4.00	0.21	1
13. การสรุปและรายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.83	4.33	0.12	2
14. การนำผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนมาปรับแผนการสอน หรือพัฒนาวิธีการสอนของตนเอง	4.83	4.67	0.04	4
15. การให้ข้อมูลป้อนกลับและพัฒนาผู้เรียน	4.83	4.67	0.04	4
เฉลี่ย	4.80	4.47		

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) พบว่า พิสัยความต้องการจำเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.04-0.21 หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงของสภาพความสามารถที่คาดหวังและสภาพความสามารถปัจจุบันด้านการวัด

และประเมินผลการเรียนรู้อยู่ระหว่าง ร้อยละ 4 ถึงร้อยละ 21 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านการออกแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือ ประเด็น การวางแผนการวัดและประเมินการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอนล่วงหน้า ($PNI_{Modified} = 0.07$) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ด้านการดำเนินการวัดและประเมินผล ประเด็น ผู้ปกครองและเพื่อนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ($PNI_{Modified} = 0.17$) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด การรายงานผลและการนำผลไปใช้ ประเด็น การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยี ($PNI_{Modified} = 0.21$) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนา รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็น	$\bar{X}$	SD	การแปลความ
1. รูปแบบการประเมินฯ มีความเหมาะสมชัดเจน	4.20	0.84	มาก
2. รูปแบบการประเมินฯ มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	4.80	0.45	มากที่สุด
3. รูปแบบการประเมินฯ มีความถูกต้อง สอดคล้องกับทฤษฎีที่ได้ศึกษา ทบทวนวรรณกรรม	4.60	0.55	มากที่สุด
4. รูปแบบการประเมินฯ มีประโยชน์สำหรับครูผู้สอน นักเรียนและวงการศึกษา	4.60	0.55	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.55	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล โดยผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, $SD = 0.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มี 3 ประเด็นที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ รูปแบบการประเมินฯ มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ($\bar{X}=4.80$, $SD = 0.45$) รูปแบบการประเมินฯ มีความถูกต้อง สอดคล้องกับทฤษฎีที่ได้ศึกษา ทบทวนวรรณกรรม ($\bar{X}=4.60$, $SD = 0.55$) และรูปแบบการประเมินฯ มีประโยชน์สำหรับครูผู้สอน นักเรียนและวงการศึกษา ($\bar{X}=4.60$, $SD = 0.55$) ส่วนรูปแบบการประเมินฯ มีความชัดเจนเป็นไปได้ในการปฏิบัติ มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, $SD = 0.84$) โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะว่า ควรระบุองค์ประกอบของรูปแบบให้ชัดเจน

ภายหลังจากการนำเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมีการปรับแก้ องค์ประกอบให้สมบูรณ์ โดยเพิ่มเป้าหมาย สิ่งที่มีประเมิณ วิธีการประเมิน และปรับชื่อให้น่าสนใจ จนได้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล มีรายละเอียดดังนี้

เป้าหมาย : เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล

สิ่งที่มีประเมิณ : ความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะการประเมิน

วิธีการประเมิน : เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics)

ขั้นตอน : ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

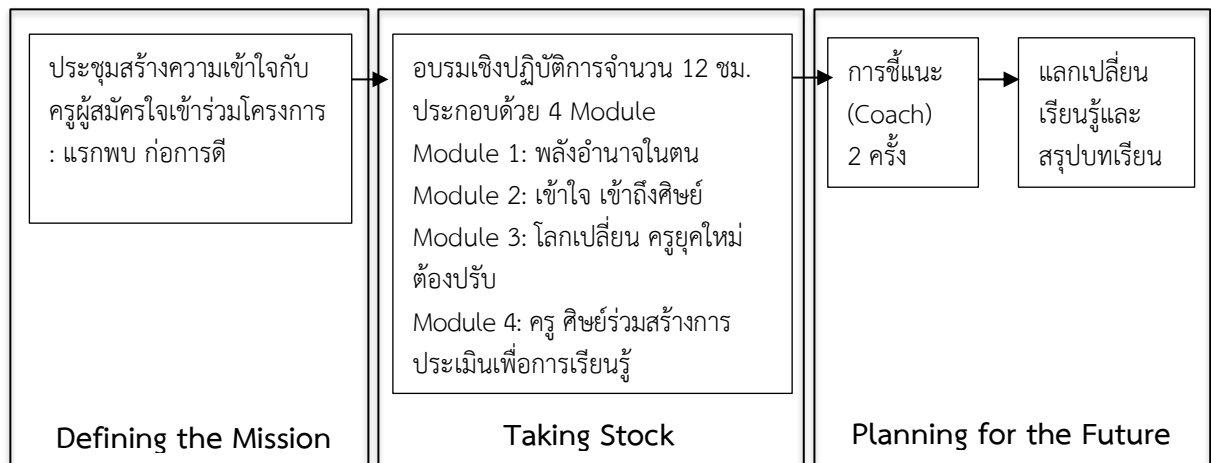
1. การกำหนดพันธกิจหรือภารกิจของโครงการ (Defining the Mission) ประชุมสร้างความเข้าใจกับครูผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยมีการแนะนำตัว พี่เลี้ยง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ ตั้งเป้าหมาย วางแผนร่วมกัน: แรกพบ ก่อนการดี การวางแผนการวัดและประเมินการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอนล่วงหน้า

2. การสำรวจหรือการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ (Taking Stock) อบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 12 ชม. จำนวน 4 Module ประกอบด้วย Module 1: พลังอำนาจในตน เนื้อหาโมดูลนี้จะมุ่งเน้นให้ครูหันกลับมาสำรวจตนเอง ฝึกอยู่กับปัจจุบัน กับคนตรงหน้า ค้นเข้าไปให้พบถึงคุณค่าภายใน จุดแข็ง ศักยภาพ สิ่งดีงามในตนเอง รวมถึงพันธกิจหน้าที่สำคัญของครูคือการสอน โดยมุ่งเน้นเชื่อมโยงกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน Module 2: เข้าใจ เข้าถึงศิษย์ หลังจากที่ได้ครูสำรวจค้นพบตัวตนภายใน มีอำนาจในตนเองแล้ว เนื้อหาโมดูลนี้จะพาครูไปทำความเข้าใจลูกศิษย์ของครู ฝึกวิเคราะห์ผู้เรียนรอบด้าน ฝึกการรับฟัง การสื่อสาร และการวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน Module 3: โลกเปลี่ยน ครูยุคใหม่ต้องปรับ โมดูลนี้จะพาครูไปรู้จักเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นทางเลือก เข้ามาช่วยในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน ฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ทดลองทำจริง และ Module 4: ครู ศิษย์ร่วมสร้าง การประเมินเพื่อการเรียนรู้ เนื้อหาโมดูลนี้จะพาครูสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การสร้างเกณฑ์การให้คะแนน การฝึกให้นักเรียนสร้างเกณฑ์ ประเมินตนเอง รวมถึงนำผลการประเมินไปใช้ การให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3. การวางแผนสำหรับอนาคต (Planning for the Future)

3.1 ให้นำความรู้และแผนการประเมินไปปฏิบัติการในชั้นเรียน ณ สถานศึกษาของตนเอง โดยระหว่างดำเนินการ 1 เดือน มีการชี้แนะจากพี่เลี้ยงผ่านช่องทางออนไลน์ จำนวน 2 ครั้ง เพื่อสะท้อนคิด สิ่งที่ทำ ผลที่เกิด และบทเรียนที่ได้รับ

3.2 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียน เป็นขั้นตอนสุดท้าย

ภาพที่ 1 การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้าง
ความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล

ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและ
เป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุค
ดิจิทัล

ตารางที่ 3 คะแนนความสามารถในการประเมินด้านความรู้ เจตคติและทักษะ และระดับพัฒนาการ

ด้าน	คะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 1	คะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 2	ร้อยละ พัฒนาการ	ระดับ*
ความรู้	2.75	3.50	60.00	สูง
เจตคติ	2.75	3.13	50.00	ปานกลาง
ทักษะการประเมิน	1.88	3.13	58.82	สูง

* 0-25 หมายถึง ต่ำ, 26-50 หมายถึง กลาง, 51-75 หมายถึง สูง, 76-100 หมายถึง สูงมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูมีพัฒนาการด้านความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 3
ด้านในระดับปานกลาง-สูง โดยด้านความรู้มีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 60.00) ด้านเจตคติมี
พัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 50.00) และด้านทักษะการประเมินมีพัฒนาการ
อยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 58.82)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนรวมความสามารถในการประเมิน

ครั้งที่	คะแนน	ระดับ	ร้อยละ พัฒนาการ	ระดับ*
ครั้งที่ 1	6.88	ดี	56.10	สูง
ครั้งที่ 2	9.75	ดีเยี่ยม		

* 10-12 คะแนน หมายถึง ดีเยี่ยม, 7-9 คะแนน หมายถึง ดี, 3-6 คะแนน หมายถึง ผ่าน

จากตารางที่ 4 พบว่า ในภาพรวมครูมีพัฒนาการความสามารถในการประเมินอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 56.10) โดยภายหลังการติดตาม การโค้ชครั้งที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี (6.88 คะแนน) ครั้งที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเยี่ยม (9.75 คะแนน)

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ครูผู้เข้าร่วมการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ ร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครู ประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ในการประชุมสรุปผลและถอดบทเรียนครั้งสุดท้าย พบว่า 1) มุมมองใหม่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล 2) กลับมาทบทวนตัวเอง เข้าใจความแตกต่างระหว่างผู้เรียน 3) แนวทางการนำสื่อ เทคโนโลยีดิจิทัลไปปรับใช้ในการวัดและประเมินผล และ 4) เรียนรู้จากกันและกันในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

อภิปรายผล

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา พบว่า ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) มีค่าค่อนข้างต่ำ พิสัยความต้องการจำเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.04-0.21 หรืออัตราการเปลี่ยนแปลงของสภาพความสามารถที่คาดหวังและสภาพความสามารถปัจจุบันด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีเพียงร้อยละ 4 ถึงร้อยละ 21 เท่านั้น อาจจะอันเนื่องมาจากก่อนหน้าที่เกิดภาวะวิกฤติ Covid-19 ที่ต้องมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นออนไลน์ ทำให้ครูมีความคุ้นชินกับการใช้เทคโนโลยีทั้งด้านการสอนและการวัดและประเมินผล นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ อายุ 21-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี ตำแหน่งครูชำนาญการ จะเห็นว่าครูผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่อายุน้อยมีคุ้นชินกับสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูประถมศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ด้านการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการสร้างเครื่องมือ ประเด็น การวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอนล่วงหน้า (PNI_{Modified} = 0.07) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนากระบวนการวัดประเมินเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนของ Saenjaiprom (2011) โดยในการวิเคราะห์บริบทโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในด้านบทบาทหน้าที่ครูในการวัดและประเมินผลพบว่า ครูยังขาดการวางแผนและออกแบบการวัดประเมินผลทั้งก่อนระหว่าง หลัง ขาดเกณฑ์การวัดประเมินที่ชัดเจน สอดคล้องกับ Phasiphon et al. (2015) ที่กล่าวว่า

การวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องดำเนินการ ล่วงหน้า ทั้งในเรื่องจำนวนครั้งในการวัดและประเมินผล ความห่าง รูปแบบการวัดและประเมินซึ่งจะต้องครอบคลุมเนื้อหาและจุดมุ่งหมาย เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ ด้านการดำเนินการวัดและประเมินผล ประเด็น ผู้ปกครอง เพื่อนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ($PNI_{Modified} = 0.17$) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด สอดคล้องกับ Phasiphon et al. (2015) ที่กล่าวว่าประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยจะต้องมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียนและผู้ปกครอง ต้องช่วยเหลือ ร่วมมือกัน ด้านการตรวจให้คะแนน การรายงานผลและการนำผลไปใช้ ประเด็น การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยี ($PNI_{Modified} = 0.21$) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งปัจจุบันในยุคที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาท ช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก็เช่นเดียวกันมีเครื่องมือดิจิทัล/Application หลายตัวที่เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ทั้งด้านการสร้างข้อสอบ การตรวจข้อสอบ (Tosati, 2020) อย่างไรก็ตามแม้ค่า $PNI_{Modified}$ ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.04-0.21 จะค่อนข้างต่ำ แต่รายการที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุดมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ ภายใต้สถานการณ์หลังเกิดโรคระบาด Covid -19 ซึ่งครูผู้สอนจะต้องเตรียมพร้อม ตั้งรับแล้วเท่าทันสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยจึงยังคงเลือกศึกษา พัฒนาประเด็นดังกล่าวต่อ

ผลการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ในการเสริมสร้างความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยเลือกใช้ร้อยละพัฒนาการ เนื่องจากอยากทราบว่าภายใต้เงื่อนไขการโค้ช การพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะสามารถเสริมพลังให้กับเพื่อนครูได้หรือไม่ โดยครูมีพัฒนาการด้านความสามารถ ในการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในภาพรวมและรายด้านคือด้านความรู้ เจตคติและทักษะ อยู่ในระดับปานกลาง-สูง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีขึ้น ทั้งสองครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Jiraro (2013) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการพัฒนาสมรรถนะการสร้างข้อสอบของครูโดยการเสริมพลังอำนาจผ่านกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ พบว่าก่อนเข้าร่วมการพัฒนาสมรรถนะไม่มีผู้ใดผ่านเกณฑ์การประเมิน แต่หลังจากเข้าร่วมโครงการแล้วพบว่า มีผู้ที่มีสมรรถนะการสร้างข้อสอบผ่านเกณฑ์การประเมิน เช่นเดียวกับ Chariyamakarn (2014) ศึกษาการสร้างความสามารถในการประเมินของครูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจและการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน พบว่า ผลการเสริมพลังอำนาจทำให้ครูสร้างข้อสอบได้ดีขึ้น และนำผลการประเมินนักเรียนไปปรับปรุงการสอนภาษาไทย นอกจากนี้ ผลการสรุป ถอดบทเรียน ครูได้สะท้อนคิดว่า ได้ทราบ มุมมองใหม่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ได้กลับมาทบทวนตัวเอง เรียนรู้จากกันและกันในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แสดงให้เห็นว่า บทบาทของครูในฐานะนักวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีใช้เพียงผู้ตัดสินได้-ตก แต่มีบทบาทในฐานะผู้ให้คำชี้แนะ (Coach) หรือผู้อำนวยความสะดวก (Facilitation) ให้การสนับสนุน (Advocacy) ที่ช่วยเพื่อนครู ผู้เรียน สามารถสร้างการประเมินตนเองได้ด้วย (Fetterman, 1996; Panhoon, 2005)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการด้านการวัดและประเมินผล ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหที่ตรงตามสภาพที่เป็นจริง
2. จากผลการวิจัยพบว่า การให้คำชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงหรือการโค้ช ทำให้พัฒนาการทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติของครูในด้านการวัดและประเมินผลดีขึ้น ดังนั้นฝ่ายบริหารควรใช้กิจกรรมดังกล่าวเป็นหนึ่งในกิจกรรมนิเทศเพื่อเสริมพลังอำนาจให้กับครู
3. การเสริมพลังอำนาจที่แท้จริง เริ่มจากพลังอำนาจในตนเอง ดังนั้น การหนุนเสริมกลยุธมิตรที่รับฟัง เข้าใจ และให้เกียรติครู เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการโค้ชสามารถกระทำได้ในวงจรเล็ก ๆ เช่น คู่บัดดี้ 2 คน และจะเข้มแข็งสามารถสร้างความสามารถในการประเมิน ถ้าถูกขับเคลื่อนด้วยวงจรใหญ่ระดับชั้นเรียน /กลุ่มสาระ และโรงเรียนไปด้วยกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติหลังใช้รูปแบบการเสริมพลังอำนาจ จำแนกตามขนาดโรงเรียน หรือพื้นที่ เนื่องด้วยเทคโนโลยี ภาระงาน ความพร้อม น่าจะเป็นตัวแปรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู หรือความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้ของครู
2. ควรมีการศึกษาค้นคว้าการใช้รูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจร่วมกับการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ในมิติที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ว่าสามารถช่วยเสริมพลังอำนาจและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้หรือไม่ อย่างไร

References

- Ard-am, O. (2007). *kānpromoēnphon phūa sāngsoēm phalang ‘amnāt: thāng’ōk thī thathāi* [Empowerment evaluation: another challenging solution]. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research.
- Chancharoen, T. (2019). *kānchatkān rianrū su kānsuksā Thai 4.0* [Learning Management for Thai Education 4.0]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*. 13(3), 216-229.

- Chariyamakarn, R. (2014). **kānsāṅ khwāmsāmāṭ nai kānpromœn khōṅg khrū phūa phatthana thaksa kānsūsan phasā Thai khōṅg nakriān nai sām chāṅwat chāidǣn phāk tai doī chai nœokhit kānpromœn bæp soem phalang ‘amnāt læ kānsōṅ doī chai kānpromœn pen thān** [Building teachers' evaluation capacity by using the Empowerment Evaluation Approach and Assessment-Based Instruction Approach to develop Thai language communication skills of students in three Southern Border provinces]. Doctor of Philosophy Program in Educational Measurement and Evaluation Educational Research and Psycholog. Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Fetterman, D. M. (1996). **Empowerment Evaluation: An Introduction to Theory and Practice**. In Fetterman, D. M., Kaftarin, S., and Wandersman, D. (eds.).
- Fetterman, D. M., et al. (2007). **Empowerment Evaluation: Principles in Practice**. Presentation Stanford School of Medicine.
- Jiraro, S. (2013). **kānphatthana rūpbæp kānphatthana samatthana kānsāṅ khōṅg khōṅg khrū doī chai kān soem phalang ‘amnāt phān krabuānkān wīchāi patibatkān** [The development of the assessment development competency model for teachers through the empowerment of power through the action research process]. Doctor of Philosophy Program in Educational Measurement and Evaluation Educational Research and Psycholog. Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Kanjanawasee, S. (2009). **thritsadi kānthotsōp bæp dangdœm** [Traditional testing theory]. (6th). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Panhoon, S. (2005). **kānphatthana bæp truat sōp raikān kānpromœn bæp soem phalang ‘amnāt phūa phatthana thaksa kānpromœn khōṅg khrū læ nakriān** [The development of a checklist for empowerment-based assessment to enhance the assessment skills of both teachers and students]. Doctor of Philosophy Program in Educational Measurement and Evaluation Educational Research. Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Panich, V. (2007). **phūbōrihān ‘ongkōṅ ‘atchariya chabap nak patibat** [Practitioner's Edition of Intelligent Organization Management]. Bangkok: Knowledge Management Institution.

- Phasiphon, C., et al. (2015). **Kār wạd læa pramein p̄hl kār reīyn r̄ū** [Measuring and evaluating learning outcomes]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Saenjaiprom, S. (2011). **Kār phạt'hnā rabb kār wạd pramein pheūx yk radạb p̄hl s̄amvth̄h̄í kh̄xng p̄h̄ū reīyn** [Developing an assessment system to improve student achievement]. Research project on developing the entire school system to raise the quality of education Chiang Mai University.
- Senarat, S. (2018). **panhā nai k̄npram̄oēnphon** [Challenges in assessment]. <http://images.senarat.multiply.multiplycontent.com/>.
- Tosati, S. (2020). **t̄uāyāng kh̄r̄uāngm̄ū Digital / Application d̄an k̄n wat læ pram̄oēnphon k̄nrīanr̄ū nai k̄n wat læ pram̄oēnphon k̄nrīanr̄ū** [Examples of digital/application tools in the domain of measuring and assessing learning outcomes. In the process of measuring and evaluating learning outcomes]. Faculty of Education Bansomdejchaopraya Rajabhat University Bangkok: Varanon Enterprise LTD., Part.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper & Row.

การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาชุดเครื่องประดับเงิน
ร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ลวดลายของตุงไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

CREATIVE INDUSTRIAL PRODUCT DESIGN: A CASE STUDY OF
CONTEMPORARY SILVER JEWELLERY FROM TUNG TAI LUE'S PATTERN
IDENTITY IN CHIANG KHAM DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

นงนุช กลิ่นพิกุล¹ และเมตตา ศิริสุข²
Nongnuch Klinpikul¹ and Metta Sirisuk²

^{1,2} การวิจัยและสร้างสรรค์งานศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{1,2} Fine and Applied Arts Research and Creation, Faculty of Fine-Applied Arts and Cultural Science,
Mahasarakham University

E-mail: E-mail: nongnuch.k@mail.rmutk.ac.th

Received: September 11, 2023
Revised: May 29, 2024
Accepted: June 10, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ตุงไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และ 2) เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชุดเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ของตุงไทลื้อ กลุ่มตัวอย่างคือ ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน ช่างทอง จำนวน 5 คน พระสงฆ์ จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างไม่เป็นทางการซึ่งวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อนำมาสรุปประเด็นที่สำคัญเปรียบเทียบกับข้อมูลภาคเอกสารและแบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากผู้เชี่ยวชาญโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อนำรูปแบบที่ได้ไปผลิตเป็นต้นแบบต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตลักษณ์ของตุงไทลื้อคือลวดลายที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทลื้อเชียงคำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยมีความเชื่อในการทำมาหากินและการทำบุญเพื่อหวังนำผลบุญไปใช้ในภายหน้า และ 2) การออกแบบเครื่องประดับเงินจากการนำอัตลักษณ์จากลวดลายของตุงไทลื้อมาออกแบบ จำนวน 3 ชุด ได้แก่ ชุดพรรณพฤกษา ชุดสัตว์และชุดสิ่งของเครื่องใช้ที่มีอัตลักษณ์สวยงามทันสมัยสวมใส่ได้ในชีวิตประจำวันและสามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรม โดยใช้กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ดังนี้ (1) ระบุความต้องการ (2) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย (3) สร้างแนวคิดการออกแบบโดยใช้เทคนิคสแคมเพอร์ (4) เลือกแนวคิดโดยการประเมินจากผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญ (5) การทดสอบแนวคิด และ (6) กำหนดรายละเอียดผลิตภัณฑ์ก่อนการผลิตจริง

คำสำคัญ

ออกแบบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ เครื่องประดับเงิน ตุ้งไทลื้อ

ABSTRACT

This study employs a mix-method approach, using both qualitative and quantitative methodologies. Its objectives were aimed to 1) investigate the characteristics and origins of the Tung Tai Lue community in Chiang Kham District, Phayao Province, and 2) develop a jewelry collection that draws inspiration from Tung Tai Lue's cultural heritage. The subjects included five village gurus, five tung weavers, two monks, five entrepreneurs, and seven product design experts. The research instruments were an unstructured and comprehensive interview. The data were analyzed by methodically arranged to derive findings on important subjects then juxtaposed this data with documentary evidence and assessments of product models. Statistical data were provided by specialists, employing average and standard deviation to lay the foundation for future prototypes.

The results showed that 1) the identity of Tung Tai Lue was a pattern that reflected the lifestyle of the Tai Lue Chiang Kham people from the past to the present, with the belief in doing good deeds and philanthropy in hopes of using merit in the future, and 2) Tung Tai Lue signs inspired the design of silver jewelry and the three sets of plants, animals, and utensils were produced with beautiful and modern identity. They were wearable in daily life and manufacturable in industrial systems. The industrial product design process included (1) identifying needs; (2) defining target audiences; (3) creating design concepts using scamper techniques; (4) selecting concepts by evaluating them with entrepreneurs and experts; (5) testing the concept; and (6) defining product details before actual production.

Keywords

Product Design, Creative Products, Silver jewelry, Tung Tai Lue

ความสำคัญของปัญหา

ไทลื้ออพยพมาจากจีนเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 โดยกระจายอยู่ตามภาคเหนือของไทย ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ น่าน ลำพูน ลำปางและพะเยา (Lanna Museum of Culture and Ethnicity Project, 2008) ชุมชนไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เป็นชุมชนไทลื้อที่มีการอยู่อาศัยจำนวนมากและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ไทลื้อได้อย่างเข้มแข็งให้มีความสำคัญกับประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาพุทธมากในการประกอบพิธีกรรมของไทลื้อจะประกอบไปด้วย ผู้ทำพิธี ผู้ร่วมพิธีและ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีซึ่งส่วนใหญ่จะมีการนำตุ่มมาใช้ร่วมประกอบพิธีด้วย เนื่องจากมีความเชื่อว่าตุ่มเป็นเครื่องสักการบูชาเป็นสัญลักษณ์ของความดีเป็นสิริมงคลในประเพณีสงกรานต์ ตานก่วยสลาก ฟังเทศน์มหาชาติ ขึ้นธาตุ ประเพณีตานตุ่ม พิธีไหว้ผีเจ้าเมืองและงานสืบสานตำนาน ไทลื้อ เป็นต้น พิธีกรรมเป็นกระบวนการสำคัญในวัฒนธรรมของชาวไทลื้อเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างคน ในชุมชนและกับพลังนามธรรมผ่านผู้ประกอบพิธี (Vivattanaseth, 2021) เชื่อในเรื่องของการทำบุญ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วให้ได้ขึ้นสวรรค์และการต่ออายุขัยของตัวเองโดยให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในพุทธศาสนา (Phongpoonsuk, 2022) ตุ่มเป็นสัญลักษณ์ ของความเชื่อและความศรัทธาซึ่งมีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวห้อยลงมาผูกติดกับเสาหรือปลายไม้มี ความกว้างยาวต่างกันตามการใช้งานและราคา ทอด้วยเทคนิคการขีดหรือจกมีลวดลายที่สะท้อนถึงวิถี ชีวิตความเป็นอยู่และความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมา เช่น ลายปราสาท ลายดอกไม้ ลายสัตว์ที่มี ในชีวิตประจำวันและสัตว์ในจินตนาการรวมถึงลายสิ่งของเครื่องใช้ เช่น คนโท พาน คัมภีร์และเรือ เป็นต้น จากลวดลายที่มีเอกลักษณ์นี้ทำให้พบเห็นตุ่มดังกล่าวได้ตามพื้นที่ที่มีชาวไทลื้ออาศัยอยู่ โดยเฉพาะในชุมชนไทลื้อเชียงคำ จังหวัดพะเยา ที่มีการสืบสานประเพณีในทุกปีทั้งนี้เพื่ออนุรักษ์ วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทลื้อไว้รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับ นโยบายของประเทศ

ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579) ในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนามิติด้านวัฒนธรรมโดยการนำทรัพยากร ทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความคิดของมนุษย์เป็นแนวคิดการขับเคลื่อน เศรษฐกิจที่ใช้องค์ความรู้ทางการศึกษา การสร้างสรรค์งานและการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยง กับรากฐานทางวัฒนธรรมเมื่อผสานกับความรู้ทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่นำไปสู่ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์หรืออุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นสำคัญ เศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงเป็นแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจในการนำวัฒนธรรมไปสู่สากลการนำอัตลักษณ์ เป็นจุดที่สร้างมูลค่าความได้เปรียบทางเศรษฐกิจโดยใช้วัฒนธรรมผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สินค้าทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ทำให้เกิดเอกลักษณ์ เกิดการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเป็นคุณค่าและนำไปสู่นวัตกรรม (Srimuang, 2018) เครื่องประดับเงิน อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์หมวดแฟชั่นที่มีมูลค่าที่มีความต้องการทั้งในและต่างประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องประดับซึ่งเป็นหนึ่งสินค้าแฟชั่นที่อยู่ใน กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของไทยตามนโยบายของประเทศในการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยได้จัดทำเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชุดเครื่องประดับเงินร่วมสมัยจาก อัตลักษณ์ลวดลายของตุงไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา เพื่อใช้เป็นโมเดลในการออกแบบ ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่น่าอัตลักษณ์วัฒนธรรมมาเป็นสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้บริโภคและสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ชุดเครื่องประดับเงินที่นำสัญลักษณ์สวดลายบนผืนตุงไทลื้อมัลลักษ์อย่างใด
2. ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมีรูปแบบและกระบวนการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ตุงไทลื้อ อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชุดเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ของตุงไทลื้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยการนำข้อมูลที่ได้จากเชิงคุณภาพมาสรุปเป็นแนวคิดในการออกแบบและเชิงปริมาณโดยการประเมินความคิดเห็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญอ่านข้อคำถามจากนั้นแก้ไขแล้วนำเสนอขึ้นขออนุมัติจริยธรรมการวิจัยในคนกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากนั้นแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง (เลขที่การรับรอง 272-261/2565) วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมีรายละเอียดดังนี้

1. เชิงคุณภาพ

เป็นการศึกษาด้วยวิธีการทางคติชนวิทยาซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและหลักฐานที่พบหลังปี พ.ศ.2500 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับตุงไทลื้อ 2) การลงพื้นที่ภาคสนามชุมชนไทลื้อ อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมไทลื้อ จำนวน 5 คน ช่างทอตุงที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี จำนวน 5 คน และพระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดภายในชุมชนไทลื้อ อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 2 รูป

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับ 1) ความเชื่อและความศรัทธา 2) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ 3) ประเพณีและพิธีกรรม 4) ตุงไทลื้อ

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อนำมาสรุปประเด็นที่สำคัญวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับข้อมูลภาคเอกสาร

2. เชิงปริมาณ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการออกแบบและผลิตเครื่องประดับจำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องประดับมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ Concept Scoring (แบบให้คะแนนคัดเลือกแนวคิดเบื้องต้น) และแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์

2.3 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณมี 2 ขั้นตอนดังนี้

2.3.1 Concept Scoring (การให้คะแนนคัดเลือกแนวคิดเบื้องต้น) โดยการประเมินจากผู้ประกอบการออกแบบและผลิตเครื่องประดับ เป็นแบบประเมินเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการออกแบบ การใช้งาน การผลิตและต้นทุน

2.3.2 การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ โดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบและการผลิตเครื่องประดับ โดยการประเมินความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์และความสวยงาม ด้านการใช้งาน ด้านวัสดุการผลิต และความคุ้มค่า แล้วจึงสรุปผลพร้อมทั้งแก้ไขรูปแบบเพื่อนำไปผลิตเป็นต้นแบบต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ กำหนดเกณฑ์คะแนนความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ 5 เห็นด้วยมากที่สุด 4 เห็นด้วยมาก 3 เห็นด้วยปานกลาง 2 เห็นด้วยน้อยและ 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด จากนั้นจึงนำค่าคะแนนของผู้เชี่ยวชาญไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเทียบกับเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ 4.50-5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.50-4.49 หมายถึง มาก 2.50-3.49 หมายถึง ปานกลาง 1.50-2.49 หมายถึง น้อยและ 1.00-1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

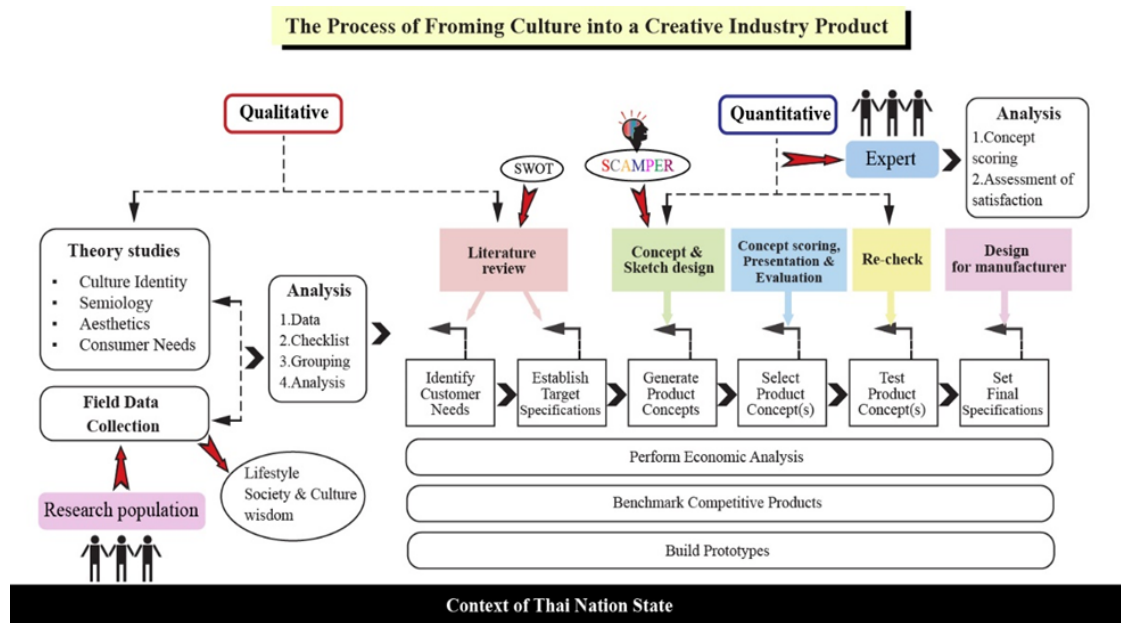
ในงานวิจัยนี้มีกระบวนการนำวัฒนธรรมมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ดังภาพที่ 1 เริ่มจาก 1) Identify Customer Needs (ระบุความต้องการของลูกค้า) โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการของผู้บริโภคจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า สถิติการนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับไทยประเภทเครื่องประดับแท่งระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2565 และ 2566 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 135.21% สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับจึงเป็นสินค้าที่เติบโตสามารถส่งออกได้ (Gem and Jewelry Institute of Thailand, 2023) ด้วยไทยมีศักยภาพในการผลิตการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลกภาครัฐจึงมีนโยบายให้การสนับสนุนและมีโครงสร้างอุตสาหกรรมที่เข้มแข็งและขยายตัวอย่างต่อเนื่องมีตลาดรองรับทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ (Jitngamplang & Thampitug, 2019) 2) Establish Target Specifications (กำหนดกลุ่มเป้าหมาย) จากงานวิจัยของ (Jankua, 2019) ได้กล่าวว่ากลุ่มวัยทำงานพนักงานบริษัทเอกชนมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ส่วนใหญ่จะซื้อเครื่องประดับเงินแบรนด์ไทย 2-3 แบรนด์เป็นประจำ

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงเป็นการออกแบบสำหรับกลุ่มวัยทำงาน พนักงานบริษัทที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี มีกำลังในการซื้อ มีความต้องการสวมใส่เพื่อเสริมบุคลิกภาพความมั่นใจตามความเชื่อ มีการใช้ชีวิตแบบทันสมัยพร้อมเปิดรับเทคโนโลยีที่ทันสมัยเปิดกว้างและตอบรับต่อสังคมโซเชียล นิยมสินค้าที่ดึงดูดใจและในระดับราคาที่เหมาะสม 3) Generate Concept Product (สร้างแนวคิดผลิตภัณฑ์) โดยการเชื่อมต่อสัญญาณและความเชื่อจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในชุมชนไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา แล้วสร้างแนวคิดจากการนำลวดลายที่อยู่บนตุ้มไทลื้อมาเป็นแนวทางในการออกแบบผสมผสานกับรูปทรงเลขาคณิต เป็นเครื่องประดับที่มีรูปแบบที่ทันสมัยมีราคาเหมาะสมสามารถผลิต

ได้ในระบบอุตสาหกรรม โดยใช้เทคนิคสแคมเปอร์ (SCAMPER) ซึ่งเป็นวิธีการสร้างความคิดที่แปลกใหม่หรือต่อเติมความคิดที่มีอยู่แล้วให้น่าสนใจขึ้นใช้ในการออกแบบสิ่งใหม่ ช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดนอกกรอบที่แตกต่างและช่วยในด้านการคิดสร้างสรรค์ ซึ่ง SCAMPER เป็นการคิดวิเคราะห์ออกแบบดังนี้ S-Substitute (การทดแทน) C-Combine (การผสมผสาน) A-Adapt (การดัดแปลง) M-Modify (การดัดแปลงขยายหรือเพิ่ม) P-Put to other use (การใช้วิธีอื่น) E-Eliminate (การตัดทำให้น้อยลง) และ R-Reverse (การกลับข้าง) (Chanloy, Satiman, Thammetar & Khlaisang, 2022) (Uraisakul, 2015) มาเป็นหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความเรียบหรูร่วมสมัย มีความหมายและความเชื่อให้กับผู้สวมใส่ โดยออกแบบ 3 ชุด ได้แก่ สัตว์ พรรณพฤษาและสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งแต่ละชุดจะประกอบไปด้วย 1) สร้อยคอพร้อมจี้ 2) ต่างหู 3) แหวน โดยใช้เงินแท้ 925 เป็นวัสดุที่ใช้ในการผลิตมีการชุบเคลือบไม่เกิน 20 % และมีการตกแต่งตัวเรือนโดยใช้สีที่สอดคล้องกับโทนสีของลวดลายบนผืนตุงไทลื้อ 4) Select Product Concepts (เลือกแนวคิดผลิตภัณฑ์) โดย Concept scoring (การให้คะแนนแนวคิด) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 ชุดเลือกให้เหลือกลุ่มละ 3 ชุด แทนค่าในสูตร (Kurniawan, n.d.) (Brunhaver, 2015)

$$\text{คะแนนถ่วงน้ำหนัก} = \frac{\text{ค่าน้ำหนัก} \times \text{ระดับ การให้คะแนนของแต่ละหัวข้อที่ผู้ประกอบการกำหนดไว้}}{100}$$

การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและผลิตในรูปแบบชุดเครื่องประดับให้เหลือกลุ่มละ 1 ชุด โดยการวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5) Test Product Concept (การทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์) โดยการวิเคราะห์คู่แข่ง การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ และการสร้างโครงร่างแบบผลิตภัณฑ์ 3 มิติที่สามารถแสดงภาพรวมและคุณลักษณะผลิตภัณฑ์ที่เหมือนจริง และ 6) Set Final Specification (การกำหนดรายละเอียดก่อนการผลิตจริงขั้นสุดท้าย)

ภาพที่ 1 กระบวนการนำวัฒนธรรมมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสร้างสรรค์

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของไทลื้อ อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา อัตลักษณ์ของไทลื้อ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนไทลื้อ อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยามีวิถีการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผ่านการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยมีความเชื่อในพลังนามธรรมและศรัทธาในพระพุทธศาสนา ชุมชนไทลื้อ มีความเชื่อในการถวายนทานทำบุญสร้างกุศลโดยหวังว่าผลบุญที่ทำจะนำไปใช้ในชาติหน้า จากความเชื่อจึงทำให้เกิดพิธีกรรมและการจัดงานประเพณีต่าง ๆ เช่น พิธีกรรมไหว้ผีเมือง พิธีเทศน์มหาชาติถวายปราสาทขาว ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีตานตุงและการรื้อฟื้นความเป็นไทลื้อจากการจัดงานสืบสานตำนานไทลื้อที่มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในการประกอบพิธีกรรมของชุมชนไทลื้อจะต้องประกอบไปด้วยผู้ทำพิธี ผู้ร่วมพิธีและอุปกรณ์ประกอบพิธี “ตุง” คือ สิ่งที่มีการนำไปใช้ในการประกอบพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ ตุงยังเป็นสิ่งที่ใช้ในการสักการบูชา ชุมชนไทลื้อมีความเชื่อว่าการถวายนทานนั้นเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วโดยเชื่อว่าบรรพบุรุษของพวกเขาจะได้รับผลบุญและเกาะชายฝั่งตุงที่แกว่งไปมาให้พ้นจากขุมนรกและได้ไปสู่สุวรรค์ ดังนั้น จึงได้มีการนำตุงมาเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตนไทลื้อ เช่น การฉลุลวดลายตุงลงแผ่นเหล็กประดับนอกอาคารและสถานที่สาธารณะในชุมชน รวมทั้งการนำตุงมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุที่ใช้ในการผลิตตุงไปบ้างตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความต้องการสะดวกสบาย รวดเร็วและคงทน อย่างไรก็ตามลวดลายที่อยู่บนผืนตุงไทลื้อนั้นล้วนแล้วแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามความเชื่อและความศรัทธาในพุทธศาสนา การจัดวางลวดลายของผืนตุงมีความต่างกันบ้างเล็กน้อยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะและประสบการณ์ของช่างทอตุงที่มีการจัดวางลายหลัก ลายรองและลายประกอบ จากการศึกษาสามารถจัดกลุ่มลายออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพรรณพฤกษา เช่น ลายดอกจันทร์ ลายเครือเถาและ

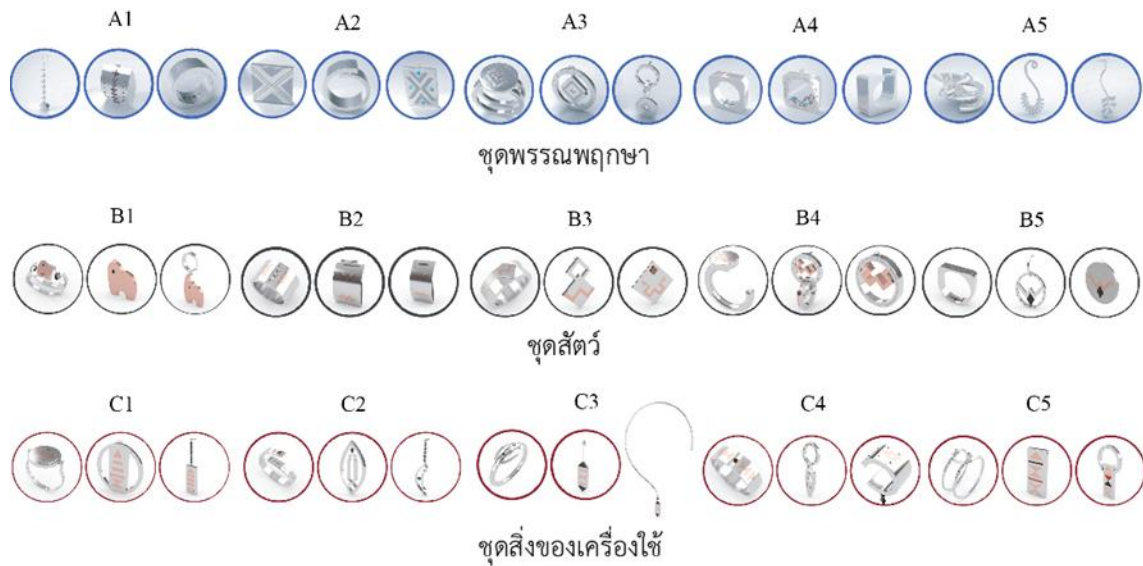
ลายต้นดอก(ภาชนะที่มีดอกไม้ปักอยู่) กลุ่มสัตว์ เช่น ช้าง ม้า ไก่ ผีเสื้อ นก นาคและมอม กลุ่มสิ่งของเครื่องใช้ เช่น ลายเรือ พาน คัมภีร์ ธง คนโทและปราสาทซึ่งเป็นลายประธานเพราะมีขนาดใหญ่ จัดอยู่กึ่งกลางของผืนตุ่งส่วนใหญ่จะมีชั้นปราสาท 3-5 ชั้น ดังภาพที่ 2 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินของผู้ถวายนตุ่ง

ภาพที่ 2 ตุ่งไทลื้อในพื้นที่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพะเยา

2. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชุดเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ของตุ่งไทลื้อ
สรุปในงานวิจัยมีกระบวนการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

2.1. สรุปอัตลักษณ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อนำมาเป็นแนวทางโดยใช้เทคนิค SCAMPER ในการออกแบบ ดังภาพที่ 3 เพื่อทำการคัดเลือกแนวคิดการออกแบบเบื้องต้น โดยการออกแบบชุดละ 5 Collection โดยให้ผู้ประกอบการทำการประเมินซึ่งพิจารณาความเป็นไปได้ในการใช้งาน การจำหน่ายและผลิตในระบบอุตสาหกรรม โดยเลือกรูปแบบที่มีคะแนนมากที่สุด ชุดละ 3 Collection ทั้งนี้เพื่อนำรูปแบบที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบประเมินเลือกรูปแบบต่อไป ดังตารางที่ 1 – 3

ภาพที่ 3 รูปแบบเครื่องประดับชุดพรรณพฤษา ชุดสัตว์และชุดสิ่งของเครื่องใช้

ตารางที่ 1 โดยวิธี Concept Scoring (การคัดเลือกแนวคิดเบื้องต้น) เครื่องประดับชุดพรรณพฤษา
จากการประเมินของผู้ประกอบการออกแบบและผลิตเครื่องประดับ

ข้อกำหนด	ชุดพรรณพฤกษา										
	น้ำหนัก	A1		A2		A3		A4		A5	
		การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
1) ตัดทอนสวดลายดูง่เหลือ	15	5	0.75	5	0.75	5	0.75	3	0.45	4	0.60
2) ง่ายต่อการสวมใส่	10	5	0.50	5	0.50	5	0.50	5	0.50	3	0.30
3) ง่ายต่อการพกพา (ไม่หนักเกินไปในขณะสวมใส่)	10	3	0.30	4	0.40	3	0.30	3	0.30	4	0.40
4) มีขนาดที่เหมาะสมในการสวมใส่	10	4	0.40	5	0.50	4	0.40	4	0.40	3	0.30
5) ง่ายต่อการทำความสะอาด	10	1	0.10	4	0.40	5	0.50	5	0.50	2	0.20
6) ง่ายต่อการผลิต	15	3	0.45	5	0.75	5	0.75	4	0.60	4	0.60
7) วัสดุที่ใช้ผลิตหาซื้อได้ง่าย	10	5	0.50	5	0.50	5	0.50	5	0.50	5	0.50
8) ต้นทุนต่ำ	20	2	0.40	5	1.00	5	1.00	3	0.60	4	0.80
รวมทั้งหมด	100		3.40		4.80		4.70		3.85		3.70
ลำดับ			5		1		2		3		4

จากตารางที่ 1 การออกแบบชุดเครื่องประดับเงินชุดพรรณพฤษาจำนวน 5 ชุดเพื่อทำการประเมินความคิดเห็นจากผู้ประกอบการโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Concept Scoring (การคัดเลือกแนวคิดเบื้องต้น)พบว่า รูปแบบที่มีคะแนนมากที่สุดคือรูปแบบ A2 ซึ่งมีผลคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.80 รูปแบบ A3 มีผลคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.70 และรูปแบบ A4 มีผลคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 3.85 ตามลำดับซึ่งผู้วิจัยจะได้นำทั้ง 3 รูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความคิดเห็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหลือ 1 รูปแบบเพื่อนำไปผลิตเป็นต้นแบบต่อไป

ตารางที่ 2 โดยวิธี Concept Scoring (การคัดเลือกแนวคิดเบื้องต้น) เครื่องประดับชุดสัตว์จากการประเมินของผู้ประกอบการออกแบบและผลิตเครื่องประดับ

ข้อกำหนด	ชุดสัตว์										
	น้ำหนัก	B1		B2		B3		B4		B5	
		การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
1) ตัดทอนลดรายละเอียด	15	5	0.75	4	0.6	5	0.75	4	0.6	4	0.6
2) ง่ายต่อการสวมใส่	10	5	0.5	4	0.4	5	0.5	5	0.5	4	0.4
3) ง่ายต่อการพกพา (ไม่หนักเกินไปในขณะสวมใส่)	10	3	0.3	3	0.3	4	0.4	4	0.4	4	0.4
4) มีขนาดที่เหมาะสมในการสวมใส่	10	4	0.4	4	0.4	4	0.4	4	0.4	4	0.4
5) ง่ายต่อการทำความสะอาด	10	4	0.4	2	0.2	3	0.3	5	0.5	4	0.4
6) ง่ายต่อการผลิต	15	5	0.75	5	0.75	5	0.75	5	0.75	5	0.75
7) วัสดุที่ใช้ผลิตหาซื้อได้ง่าย	10	5	0.5	5	0.5	5	0.5	5	0.5	5	0.5
8) ต้นทุนต่ำ	20	3	0.6	2	0.4	4	0.8	4	0.8	4	0.8
รวมทั้งหมด	100		4.20		3.55		4.40		4.45		4.25
ลำดับ			4		5		2		1		3

จากตารางที่ 2 การออกแบบชุดเครื่องประดับเงินชุดสัตว์จำนวน 5 ชุดเพื่อทำการประเมินความคิดเห็นจากผู้ประกอบการโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Concept Scoring (การคัดเลือกแนวคิดเบื้องต้น)พบว่า รูปแบบที่มีคะแนนมากที่สุดคือรูปแบบ B4 ซึ่งมีผลคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.45 รูปแบบ B3 มีผลคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.40 และรูปแบบ B5 มีผลคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.25 ตามลำดับซึ่งผู้วิจัยจะได้นำทั้ง 3 รูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความคิดเห็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหลือ 1 รูปแบบเพื่อนำไปผลิตเป็นต้นแบบต่อไป

ตารางที่ 3 โดยวิธี Concept Scoring (การคัดเลือกแนวคิดเบื้องต้น) เครื่องประดับชุดสิ่งของเครื่องใช้
จากการประเมินของผู้ประกอบการออกแบบและผลิตเครื่องประดับ

ข้อกำหนด	ชุดสิ่งของเครื่องใช้										
	น้ำหนัก	C1		C2		C3		C4		C5	
		การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก	การให้คะแนน	คะแนนถ่วงน้ำหนัก
1) ตัดทอนลดสายตุ้งไถ่	15	5	0.75	3	0.45	3	0.45	4	0.6	5	0.75
2) ง่ายต่อการสวมใส่	10	4	0.4	5	0.5	4	0.4	5	0.5	4	0.4
3) ง่ายต่อการพกพา (ไม่หนักเกินไปในขณะสวมใส่)	10	3	0.3	4	0.4	4	0.4	3	0.3	4	0.4
4) มีขนาดที่เหมาะสมในการสวมใส่	10	4	0.4	4	0.4	4	0.4	4	0.4	4	0.4
5) ง่ายต่อการทำความสะอาด	10	3	0.3	1	0.1	3	0.3	4	0.4	4	0.4
6) ง่ายต่อการผลิต	15	5	0.75	5	0.75	5	0.75	5	0.75	5	0.75
7) วัสดุที่ใช้ผลิตหาซื้อได้ง่าย	10	5	0.5	5	0.5	5	0.5	5	0.5	5	0.5
8) ต้นทุนต่ำ	20	3	0.6	4	0.8	3	0.6	3	0.6	4	0.8
รวมทั้งหมด	100		4.00		3.90		3.80		4.05		4.40
ลำดับ			3		4		5		2		1

จากตารางที่ 3 การออกแบบชุดเครื่องประดับเงินชุดสิ่งของเครื่องใช้ จำนวน 5 ชุดเพื่อทำการประเมินความคิดเห็นจากผู้ประกอบการโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Concept Scoring (การคัดเลือกแนวคิดเบื้องต้น) พบว่า รูปแบบที่มีคะแนนมากที่สุดคือรูปแบบ C5 ซึ่งมีผลคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.40 รูปแบบ C4 มีผลคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.05 และรูปแบบ C1 มีผลคะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.00 ตามลำดับซึ่งผู้วิจัยจะได้นำทั้ง 3 รูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินความคิดเห็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหลือ 1 รูปแบบเพื่อนำไปผลิตเป็นต้นแบบต่อไป

2.2 ผลการประเมินความคิดเห็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุดเครื่องประดับจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทางด้านการออกแบบและการผลิตเพื่อนำมาผลิตเป็นต้นแบบ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความคิดเห็นรูปแบบเครื่องประดับเงินจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบและการผลิต

รายละเอียด	ชุดพรรณพฤษภา			ชุดสัตว์			ชุดสิ่งของเครื่องใช้		
	— X	SD	ระดับความ พึงพอใจ	— X	SD	ระดับความ พึงพอใจ	— X	SD	ระดับความ พึงพอใจ
ด้านอัตลักษณ์									
1) รูปแบบผลิตภัณฑ์ภาพรวมแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทลื้อ	400	0.53	มาก	386	0.64	มาก	343	0.73	ปานกลาง
ด้านความสวยงาม									
2) รูปแบบมีความทันสมัยแปลกใหม่เหมาะสมกับผู้บริโภค	386	1.19	มาก	243	3.60	น้อย	214	3.27	น้อย
3) มีรูปทรง ลวดลายและสีสันทันทีบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ต่งไทลื้อ	329	2.60	ปานกลาง	214	3.31	น้อย	186	2.80	น้อย
ด้านการใช้งาน									
4) รูปแบบมีขนาดที่เหมาะสม	386	1.19	มาก	271	2.99	ปานกลาง	243	2.77	น้อย
5) ทำความสะอาดง่าย	329	2.60	ปานกลาง	214	3.31	น้อย	186	2.61	น้อย
6) มีรูปแบบที่สวยงามเหมาะสมสัมพันธ์กับผู้บริโภค	343	2.61	ปานกลาง	200	4.29	น้อย	217	3.24	น้อย
ด้านวัสดุและการผลิต									
7) ด้านความเหมาะสมของวัสดุและการผลิต	1.40	3.78	น้อยที่สุด	1.40	4.08	น้อยที่สุด	1.40	3.78	น้อยที่สุด
8) วัสดุที่ใช้เหมาะสมกับการจัดทำความสะดวก	214	4.22	น้อย	414	1.19	มาก	275	2.70	ปานกลาง
9) วัสดุที่ใช้สามารถจัดหาได้ในประเทศ	457	1.68	มากที่สุด	329	3.22	ปานกลาง	286	3.60	ปานกลาง
10) สามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรม	457	1.24	มากที่สุด	357	2.90	มาก	257	3.35	ปานกลาง
11) การผลิตมีแบบและแม่พิมพ์สอดคล้องและง่ายต่อการผลิต	457	1.68	มากที่สุด	329	2.79	ปานกลาง	243	3.60	น้อย
ด้านความคุ้มค่า									
12) ด้านความคุ้มค่าของรูปแบบต่อการตัดสินใจซื้อและความสัมพันธ์กับแนวโน้มความต้องการทางการตลาด	414	1.19	มาก	271	3.19	ปานกลาง	171	3.79	น้อย
รวมทุกด้าน	359	1.13	มาก	281	1.06	ปานกลาง	230	0.83	น้อย

จากตารางที่ 4 เมื่อนำรูปแบบที่ได้จากการวิเคราะห์ Concept scoring (การคัดเลือกแนวคิดเบื้องต้น) มาให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความคิดเห็นรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับในด้านต่าง ๆ

ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์และความสวยงาม ด้านการใช้งาน ด้านวัสดุการผลิตและความคุ้มค่าโดยเลือกรูปแบบที่มีคะแนนมากที่สุดไปผลิตเป็นต้นแบบชุดเครื่องประดับต่อไปซึ่งเมื่อพิจารณาผลรวมคะแนนทุกด้านพบว่า แนวคิดผลิตภัณฑ์ในชุดพรรณพฤษาของรูปแบบ A2 มีค่าเฉลี่ย มากที่สุดเท่ากับ 3.59 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.13 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับมาก รูปแบบ A3 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.81 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.06 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับปานกลาง และรูปแบบ A4 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.30 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.83 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับน้อยตามลำดับ ส่วนแนวคิดผลิตภัณฑ์ในชุดสัตว์รูปแบบ B4 มีค่าเฉลี่ย มากที่สุดเท่ากับ 3.46 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.89 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับปานกลาง รูปแบบ B5 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.80 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.08 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับปานกลาง และรูปแบบ B3 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.70 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.06 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับปานกลางตามลำดับ และพบว่าแนวคิดผลิตภัณฑ์ในชุดสิ่งของเครื่องใช้รูปแบบ C5 มีค่าเฉลี่ย มากที่สุดเท่ากับ 3.37 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.93 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับปานกลาง รูปแบบ C4 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.04 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.77 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับปานกลาง และรูปแบบ C1 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.95 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.90 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับปานกลางตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครื่องประดับที่จะนำไปผลิตเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ชุด ได้แก่ 1) ชุดพรรณพฤษาคือรูปแบบ A2 ดังภาพที่ 4 ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีนำลวดลายของดอกจันทร์แปดกลีบหรือเรียกว่าโป๊ยยกเป็นพืชดอกไม้ที่มีคุณค่างดงามในอุดมคติเป็นลายเก่าแก่ที่มักพบในหลายชนชาติ มีลักษณะคล้ายรูปแฉลว (ตาแหลว) ซึ่งเป็นเครื่องจักสานที่ชุมชนไทลื้อ ใช้กันฝัหรือสิ่งไม่มีลวดลายดอกจันทร์แปดกลีบ หมายถึง สัญลักษณ์แห่งทิศทั้งแปด ได้แก่ ทิศบูรพา อากาศ ทักษิณ หรือทิศปัจฉิม พายัพ อุตฺรและอีสาน ที่มักจะนำมาทอตกแต่งชายตุ่งมาเป็นแนวทางในการออกแบบ 2) ชุดสัตว์คือรูปแบบ B4 ดังภาพที่ 5 เป็นรูปแบบที่นำลวดลายนาคมาเป็นแนวทางในการออกแบบซึ่งชุมชนไทลื้อ มีความเชื่อในการนับถือธรรมชาติและมีความเชื่อเกี่ยวกับ “นาค” ว่าเป็นผู้ให้กำเนิดทุกสรรพสิ่งเป็นผู้สร้างความสมดุลของระบบนิเวศที่นำความอุดมสมบูรณ์มาให้ ลายนาคนั้นจะถูกจัดวางไว้ในส่วนล่างเป็นฐานรองรับลายปราสาทซึ่งเปรียบเสมือนการนำปราสาทที่มีคัมภีร์พระไตรปิฎกพร้อมสิ่งของเครื่องใช้และบริวารทั้งหลายนำพาดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วไปสู่สรวงสวรรค์ 3) ชุดสิ่งของเครื่องใช้คือรูปแบบ C5 ดังภาพที่ 6 เป็นรูปแบบที่นำลวดลายปราสาทซึ่งเป็นลายประธานมีเรือนยอดซ้อนกันเป็นชั้น ๆ มาเป็นแนวทางในการออกแบบ โดยชุมชนไทลื้อ เชื่อว่าปราสาทคือการบูชาพระเกตแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อเป็นการสร้างสมบารมีให้มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ชุมชนไทลื้อ อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา จึงมีพิธีกรรมในการถวายปราสาทผ้าขาวเพราะเชื่อในเรื่องภพภูมิโลกหน้าที่มีความสุขสมบูรณ์ ปราสาทจึงเป็นวัตถุทางอันสูงส่งของชุมชนไทลื้อ

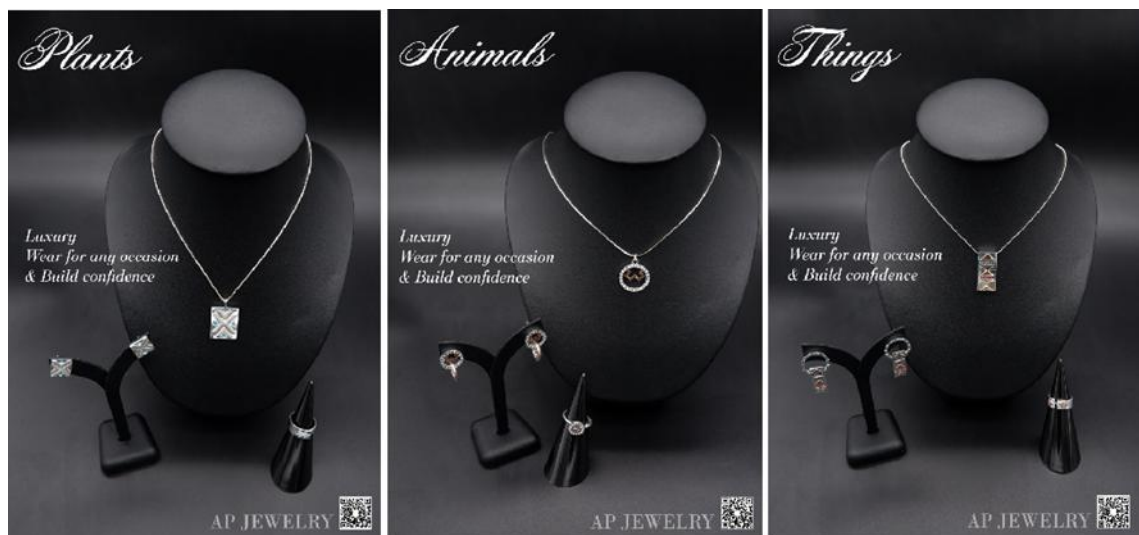
ภาพที่ 4 แนวคิดการออกแบบเครื่องประดับชุดพรรณพฤษา

ภาพที่ 5 แนวคิดการออกแบบเครื่องประดับชุดสัตว์

ภาพที่ 6 แนวคิดการออกแบบเครื่องประดับชุดสิ่งของเครื่องใช้

ภาพที่ 7 ต้นแบบเครื่องประดับเงินจากอัตลักษณ์ทุ่งไถ่

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทุ่งไถ่ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์วัฒนธรรมแสดงความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ไทลื้อได้อย่างชัดเจน ด้วยวิถีการดำเนินชีวิต พิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ มีความเชื่อในผีวิญญาณและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องภพภูมิโลกหน้าและหลังความตายเชื่อว่าความดีเป็นสิ่งสะสมไปในชาติหน้าได้จึงมุ่งทำบุญกุศล เพื่อหวังจะได้ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ซึ่งสอดคล้องกับ (Vivattanaset, 2021) ที่กล่าวว่าความรัก

ความผูกพันและความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ไทลื้อทำให้ชุมชนไทลื้อ ตระหนักถึงความสำคัญของพิธีกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนจึงทำให้เกิดพิธีกรรมจากความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติกันมาต่อเนื่องยาวนานเป็นรูปแบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติซึ่งเป็นไปในลักษณะของการเคารพบูชาเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการหรือแสดงความขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาลสิ่งที่ต้องการให้สมดังปรารถนา ชุมชนไทลื้อจึงมีการจัดประเพณีตานตุงขึ้นทุกปีให้กับบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วหรือแม้แต่ให้กับตนเองเพื่อให้มีผลบุญกุศลไว้ในภพภูมิโลกหน้าซึ่งสอดคล้องกับ (Phra Palad Chatuporn Vajirañaño & Parud Boonsriton, 2022) ได้กล่าวว่าความเชื่อเกี่ยวกับอานิสงส์ในการทานตุงหากใครได้ทานตุงม้ายตายไปแล้วตนรทตุงก็จะมาห่อหุ้มร่างกายไม่ต้องทุกข์ตุงบอกสวดให้วิญญาณได้เกาะชายตุงขึ้นสวรรค์ด้วยรูปแบบสีเส้นและลวดลายของตุงล้วนมีความหมายที่แฝงไปด้วยความเป็นสิริมงคลเช่นเดียวกับ (Taengtabtim, 2021) ได้กล่าวว่าตุงนั้นเกี่ยวข้องกับการอุทิศให้ผู้ตายและเป็นวัตถุเพื่อปกป้องจากผลกระทบที่ร้ายแรงได้แต่การนำใช้งานเพื่อการสักการะบูชายังคงปรากฏอยู่และยังคงความหมายอันเป็นมงคล ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนวัสดุให้สอดคล้องกับการนำไปใช้งานเพราะต้องการความคงทนความสะดวกสบายรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Hemmaratrak, Wiwatthanaset, Saisang & Thipdet, 2022) พิธีกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปนั้นเพราะต้องการความสะดวกสบายรวดเร็วและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเช่นเดียวกันแต่ชุมชนไทลื้อ ก็ยังคงสืบสานประเพณีและพิธีกรรมในชุมชนเช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ (Intramo, 2017) จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยวัฒนธรรมประเพณีทางพุทธศาสนาบางอย่างถูกเปลี่ยนไปแต่อัตลักษณ์ทางประเพณีวัฒนธรรมไทลื้อยังคงอยู่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการและวัสดุไปบ้าง ด้วยมนุษย์มีความต้องการขั้นพื้นฐานที่ต้องการยอมรับจากสังคมต้องการมีความสุขความมั่นคงและความปลอดภัยซึ่งความกังวลเหล่านี้จึงยังมีความเชื่อเรื่องโชคลางซึ่งสอดคล้องกับ (Pianrak & Thitiluck, 2021) ที่กล่าวว่าความนิยมในสินค้าเกี่ยวกับความเชื่อนั้นมาจากมุมมองความเชื่อและค่านิยมของมนุษย์ที่มาจากความเชื่อจากขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อรูปลักษณะสัญลักษณ์และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมทางด้านแฟชั่นในปัจจุบัน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชุดเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ของตุงไทลื้อ ด้วยประเทศไทยมีพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบันซึ่งมาจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น การบริโภค วิถีชีวิตความเป็นอยู่หรือความเชื่อ โดยมีการนำเสนอผ่านสื่อหรือผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็น Soft Power ที่น่าสนใจทำให้มีการพยายามที่จะนำวัฒนธรรมเหล่านั้นมาสร้างสรรค์เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนแต่ก็ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากนัก เพื่อให้การทำวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้ามีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและความเป็นไปได้ในการผลิตมากที่สุด ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้เกิดความแตกต่างโดยการคิดผสมผสานจากการคิดอุปมาอุปไมยเชิงสัญลักษณ์นำสิ่งที่เป็นนามธรรมมาใช้เปรียบเปรยใช้แนวคิด “การเชื่อมต่อสัญลักษณ์และความเชื่อ” เป็นผลิตภัณฑ์ชุดเครื่องประดับเงินที่นำอัตลักษณ์ตุงไทลื้อในรูปสัญลักษณ์จากลวดลายบนผืนตุงไทลื้อมาเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ทันสมัยเพิ่มมูลค่าและเรื่องราวผสมผสานความเชื่อเข้าไปในตัวผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและมีรูปแบบที่สามารถผลิต

ได้ในระบบอุตสาหกรรมมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์โดยมีกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ 6 ขั้นตอน คือ 1) ระบุความต้องการจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการเก็บข้อมูลภาคสนาม 2) กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ 3) สร้างแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยการเชื่อมต่อสัญญาณและความเชื่อโดยใช้เทคนิคแคมเพอร์ (SCAMPER) 4) เลือกแนวคิดโดยการประเมินความคิดเห็นในรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์และความสวยงาม ด้านการใช้งาน ด้านวัสดุการผลิตและความคุ้มค่า 5) การทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์ที่ถูกเลือกและมีคะแนนการประเมินมากที่สุดโดยการวิเคราะห์คู่แข่งและการศึกษาเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตเพื่อให้มีความคุ้มค่ามากที่สุด 6) กำหนดรายละเอียดรูปแบบผลิตภัณฑ์ก่อนการผลิตจริงซึ่งสอดคล้องกับ (Sophonhiranrak, Assapun & Tubpan, 2023) ที่กล่าวว่าการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์พัฒนามาจากการคิดสร้างสรรค์และความต้องการสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยมีกระบวนการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายเพื่อชี้ให้เห็นปัญหา 2) การเตรียมความพร้อมด้วยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 3) การวิเคราะห์ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ 4) การตั้งสมมติฐาน 5) การตกตะกอนทางความคิด 6) การสังเคราะห์หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และ 7) การพิสูจน์ยืนยันความคิด จากนั้นจึงปรับปรุงขั้นตอนให้เข้ากับสถานการณ์แวดล้อมในปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pantung, 2015) ที่มีขั้นตอนการพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยแบ่งลำดับการออกแบบออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์เดิม 2) ศึกษาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ 3) ร่างแบบภาพพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ 4) สร้างต้นแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ 5) วิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์ต่อกระบวนการผลิตและความเป็นไปได้ในการผลิต 6) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์เดิมกับผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่นำวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องมีกระบวนการออกแบบเพื่อช่วยลดความเสี่ยงทางธุรกิจและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผลที่ได้จากการวิจัย คือ รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องประดับเงินร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ลวดลายของตุ้งไถ่ ได้มาจากระบวนการนำวัฒนธรรมมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยมี 6 ขั้นตอน คือ 1) ระบุความต้องการจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการเก็บข้อมูลภาคสนาม 2) กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ 3) สร้างแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยการเชื่อมต่อสัญญาณและความเชื่อ 4) เลือกแนวคิดจากการประเมินความคิดเห็นในรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญ 5) การทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์ที่ถูกเลือกโดยการวิเคราะห์คู่แข่งและการศึกษาเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต 6) กำหนดรายละเอียดรูปแบบผลิตภัณฑ์ก่อนการผลิตจริง ซึ่งผู้วิจัยพบว่าทั้ง 6 ขั้นตอน ที่กล่าวมานั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ซึ่งนักออกแบบต้องพิจารณาให้ครบกระบวนการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอัตลักษณ์วัฒนธรรมและบริบท

ของพื้นที่วัฒนธรรมนั้นอย่างถูกต้องเพื่อนำมาเป็นแนวความคิดในการออกแบบและผลิตออกมาให้มีความคุ้มค่ามากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการออกแบบชุดเครื่องประดับเงินโดยการนำอัตลักษณ์ลวดลายของตุ่งไทลื้อมาเป็นแนวทางในการออกแบบนั้นสามารถนำไปเป็นแนวทางในการนำอัตลักษณ์วัฒนธรรมอื่น ๆ ของแต่พื้นที่ผสมผสานกับความเชื่อและความศรัทธาตามาผลิตเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่สร้างความหลากหลายได้ และสามารถนำวัสดุภายในชุมชนมาสร้างสรรค์ร่วมด้วยที่รูปแบบทันสมัยตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ โดยการใช้กระบวนการนำวัฒนธรรมมาออกแบบสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

References

- Brunhaver, S. (2015). **Concept Scoring**. Retrieved from <https://youtu.be/loWJXEMl5q0?si=Y-qEcrV9Wnr63oQZ>
- Chanloy, S., Satiman, A., Thammetar, T. & Khlaisang, J. (2022). rūpbæp kân rian kânsōṅ bæp phasomphasān dōi chai kân'ōkbæp pen thān rōwō makap the khaṅhot khām phœ phua songsoēm khwāmsāmāt nai kân'ōkbæp nawattakam kânsuksā sāṅsan khōṅg naksuksā khru mahāwittayaṭai rāṭchaphat [A Development of the Blended Instructional Model Using Design Based Learning with SCAMPER Technique to Enhance Creative Educational Innovation Design Ability of Pre-service Teachers at Rajabhat Universities]. **Journal of Yala Rajabhat University**. 17(2), 65-75.
- Gem and Jewelry Institute of Thailand. (2023). **Thai Gem and Jewelry Export Situation January-December 2022**. Retrieved from <https://infocenter.git.or.th/storage/files/gDXon6rB2JZETZUT87oJShVWXc1TEsNWUpd1zG2n.pdf>
- Jankua, T. (2019). prasopkân trā sinkhā thī song phon tō khwām phakdī nai trā sinkhā khruāṅpradap ngoēn bæ ron Thai [Effect of Brand Experience towards Brand Loyalty of Thai Brand Silver Jewelry]. Business Administration in Marketing. Songkla University.
- Jitngamplang, B. & Thampitug, S. (2019). sakkayaphāp khōṅg prathet Thai nai kân pen sūṅklāṅ kânphalit læ kânkha'anyamanī læ khruāṅpradap khōṅg lōk [Thailand's Potentials as World's Gems and Jewelry Manufacturing Center and Trading Hub]. **Ph.D. in Social Sciences Journal**. 9(1), 30-43. <https://doi.org/10.14456/phdssj.2019.3>

- Kurniawan, T. (n.d.). **Chapter 8: Concept Selection. In Product Design and Development.** Retrieved from https://industrialengineering11.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/09/ch8_concept-selection.pdf
- Lanna Museum of Culture and Ethnicity Project. (2008). **thai lue: ‘attalak hæng chättiphan thai** [Tai Lue: Tai National Identity]. Social Research Institute, Chiang Mai University.
- Pianrak, B. & Thitiluck, S. (2021). khatiniyom khōng thurakit læ sinkhā thī kiēkap khwām chūa [The Ideology Belief of Business and Goods]. **Journal of MCU Social Science Review.** 10(3), 14-25.
- Phongpoonsuk, B. (2022). **prawat khwāmpenmā khōng phithī kongtek nai prathet Thai læ rūpbæp phithī nai patchuban** [History of the Gong Tek Ceremony in Thailand and Current forms of ceremonies]. Faculty of Arts. Silpakorn University.
- Pornchai, P. (2015). krabuānkān sāngsan phūa phoēm mūnlakhā phalittaphan khōngchai læ khōng toktæng chāk yā fæk chumchon OTOP bān pāk thō kō ‘ō. mūang chō. Phitsanulok [The Creative Processto Increase the Value of the Products and Our Community of Vetiver Otop Ban Pakthok Muang Phitsanulok]. **VRU Research and Development Journal Science and Technology.** 10(3), 105-118.
- Intramo, S. (2017). kān sukāsā khwāmsamphan rawāng phut krabuān that kap kān plānplæng thāng sangkhom watthanatham khōng chāo thai lū nai lān nā [A study of Relationship Between Buddhist Paradigm and Socio-Cutural Change of Tai-lue in Lanna]. **Journal of Social Academic.** 10(1), 57-70.
- Srimuang, T. (2018). bot wikhro nawattakam kap watthanatham Thai nai satawat thī yīsip‘et : kānsāng nawattakam thun thāng watthanatham læ sēthakit sāngsan [An Analysis of Innovation and Thai Culture in the 21st Century: Innovation Creation, Cultural Capital and Creative Economy]. **Journal of Learning Innovation and Technology (JLIT).** 1(1), 20-30.
- Sophonhiranrak, S., Assapun, S. & Tubpan, T. (2023). kānsuksā læ phatthanā ōngprakōp dān samatthana nai kān kæ panhā choēng sāngsan chāk krabuānkān kæ panhā choēng sāng san khō [Study and Development Creative Problem-Solving Performance Factors from Creative Problem-Solving Process]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University.** 17(3), 209-224.

- Taengtabtim, N. (2021). tung: khwāmpen mongkhon læ ‘awamongkhon khwāmmai thi thap sō‘on [Buddhist Banner: Auspicious and Inauspicious, The Overlapped Meaning]. **Udon Thani Rajabhat University Journal of Humanities and Social Science**. 10(2), 163-178.
- Uraisakul, S. (2015). kānphatthana phon samrit kān rīan dōi chai kānwichai pen thān rōwō bo kānchai theknik SCAMPER [Development of learning achievement by research-based in conjunction with technique SCAMPER]. **RMUTP Research Journal Special Issue the 5th Rajamangala University of Technology National Conference**. (Special), 56-65. Retrieved from <https://repository.rmutp.ac.th/handle/123456789/1684>
- Vivattanaseth, P. (2021). ‘attalak thāng watthanatham khōng chāttiphan nai phithikam hāng chiwit chāo thai lū chāngwat Phayao [Cultural Identity of Ethnic Group in Tai Lue’s Ritual of Life, Phayao Province]. **Payap university journal**. 28(2), 173.

การส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการในค่ายเสริมประสบการณ์จริง
ของมหาวิทยาลัยเปิด

ENHANCING ENTREPRENEURIAL COMPETENCIES THROUGH EXPERIENTIAL
BOOT-CAMP IN AN OPEN UNIVERSITY

นฤบดี วรรณาคม¹ อภิรดี สราญรมย์² และณัฐปภัส จุ้ยเจริญ³
Narubodee Wathanakom¹, Aphiradee Sranrom² and Nhatphaphat Juicharoen²

^{1,2}สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

^{1,2}School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University

³Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: Nhatphaphat_j@Rmutt.ac.th

Received: January 18, 2024

Revised: February 22, 2024

Accepted: February 28, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบการเรียนการสอนค่ายเสริมประสบการณ์จริงสำหรับนักศึกษาเอกการตลาด 2) เปรียบเทียบสมรรถนะผู้ประกอบการของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาถึงอิทธิพลของสมรรถนะผู้ประกอบการในแต่ละด้านต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ลงทะเบียนวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาดในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ 1) แผนการศึกษาค่ายวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาด และ 2) แบบประเมินสมรรถนะผู้ประกอบการและความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่า t แบบเชื่อมโยงและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง

ผลการศึกษาพบว่า 1) แผนการเรียนการสอนค่ายเสริมประสบการณ์จริงวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาด มีการออกแบบเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการทั้ง 6 ด้านและการสร้างโมเดลธุรกิจ โดยมี 3 องค์ประกอบหลักคือ เนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ 2) ภายหลังการเข้าค่ายเสริมประสบการณ์จริง ผู้เรียนมีสมรรถนะผู้ประกอบการสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 3) สมรรถนะด้านโอกาสและสมรรถนะด้านความยืดหยุ่นไม่ก่อผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ

การส่งเสริมสมรรถนะ สมรรถนะผู้ประกอบการ ค่ายเสริมประสบการณ์จริง มหาวิทยาลัยเปิด

ABSTRACT

This research objectives were to 1) develop learning plan for experiential boot-camp for the students in marketing major, 2) compare the entrepreneurial competencies before and after the experiential boot-camp, and 3) uncover the effect of entrepreneurial competencies in each aspect on entrepreneurial intention. The quasi-experimental research was employed to address the research objectives. The sample was 50 students who registered for the marketing experience subject in the second semester of year 2022. The research instruments were 1) learning plan for professional marketing experience boot-camp and 2) the assessment form for entrepreneurial competencies and entrepreneurial intentions. The statistics used for data analysis included descriptive statistics, comprising frequency, percentage, mean, standard deviation, along with inferential statistics, which included t-test analysis and multiple linear regression analysis.

The results revealed as follows: 1) The learning plan for professional marketing experience boot-camp was designed to promote 6 aspects of entrepreneurial competencies business model creation, including 3 main components: learning content, instructional activities, and instructional media, 2) After completing the experiential boot-camp, students' entrepreneurial competency was higher than before lessoning with a statistical significance of 0.05, and 3) Opportunity and commitment competencies significantly influenced students' entrepreneurial intentions at the 0.05 statistical significance level.

Keywords

Enhancing Competencies, Entrepreneurial Competencies, Experiential Boot-Camp, Open University

ความสำคัญของปัญหาวิจัย

ผู้ประกอบการ ถือเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงานในแต่ละประเทศทั่วโลก (Cui & Bell, 2022; Anand, Argade, Barkemeyer & Salignac, 2021; Terán- Yépez, Marín- Carrillo, Casado- Belmonte & Capobianco- Uriarte, 2020; Schumpeter, 1934) ถึงแม้ว่าการบางส่วนมองว่าการเป็นผู้ประกอบการจะก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนา (Liao, Nguyen, Chi & Nguyen, 2022) แต่ก็มีนักวิชาการอีกกลุ่มโต้แย้งว่า อาชีพการเป็นผู้ประกอบการเป็นวิธีการหนึ่งในการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศที่กำลังพัฒนาในระยะยาว (Rustiana et al., 2022; Yan, Huang & Xiao, 2022) เพราะผู้ประกอบการมีส่วนในการกระตุ้นเศรษฐกิจและก่อให้เกิดการสร้างงานสำหรับคนในประเทศ ทั้งนี้หัวใจความสำเร็จของผู้ประกอบการ คือ การนำเสนอผลิตภัณฑ์ในรูปแบบสินค้า

หรือบริการใหม่เข้าสู่ตลาด โดยพิจารณาจากโอกาสทางธุรกิจที่อาจจะยังไม่มีผู้ประกอบการรายอื่นเข้ามาทำการตลาดตลอดจนความสามารถของธุรกิจใหม่ที่ตอบสนองโอกาสทางธุรกิจนั้นได้อย่างรวดเร็ว ในฐานะผู้บุกเบิกตลาด ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพและทำให้เศรษฐกิจเติบโตในระดับประเทศ ด้วยเหตุนี้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการในกลุ่มวัยทำงานตอนต้นเพราะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาการว่างงาน (Biney, 2023) หลายประเทศทั่วโลกจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการให้กับนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาและวัยทำงานตอนต้นเพื่อให้สามารถสร้างธุรกิจของตนเองที่มีความยั่งยืนและสามารถลดอัตราการว่างงานลง (Biney, 2021; Nafukho, Wawire & Lam, 2011) กลุ่มวัยทำงานตอนต้นถือเป็นสัดส่วนขนาดใหญ่ของผู้ประกอบการรายใหม่ ซึ่งการจะสร้างให้เกิดผู้ประกอบการที่ยั่งยืนในอนาคตควรจะต้องเริ่มจากคนกลุ่มนี้ การเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการจึงช่วยเพิ่มอัตราการมีอาชีพให้กับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาให้สามารถมองหาโอกาสทางธุรกิจอย่างมีจุดหมาย การตระหนักถึงลักษณะเด่นของตนเอง และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป (QAA, 2012) นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาและคนวัยทำงานตอนต้นเห็นว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพในฝันที่จะสร้างความมั่นคงด้านการงานและเป็นเส้นทางไปสู่การประสบความสำเร็จในชีวิต แต่อย่างไรก็ดีการศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ก็ยังมีการศึกษาวิจัยเป็นจำนวนน้อย (Scarborough, 2012) การเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) หมายถึง การออกแบบโปรแกรมการเรียนการสอนหรือกระบวนการด้านการศึกษสำหรับพัฒนาสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ โดยจะเกี่ยวข้องทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) โดยงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า สมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จได้นั้นมาจาก 3 องค์ประกอบหลักดังกล่าว ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาขึ้นได้ด้วยการเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการ (Sampene, Khan, Agyeman & Opoku, 2023) ในที่สุดก็จะทำให้เกิดการพัฒนาประเทศและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สหภาพยุโรปเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการเพื่อลดอัตราการว่างงาน (Rasmussen, 2014) ความสำคัญของการเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการจึงมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เห็นได้จากงบประมาณการลงทุนด้านการเรียนการสอนผู้ประกอบการที่เพิ่มขึ้นทั้งจากภาครัฐและเอกชนทั่วโลกที่ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างงานสร้างอาชีพเพื่อนำไปสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Mafela, 2009) แต่ละประเทศทั่วโลกมีความคาดหวังและเพิ่มงบประมาณการลงทุนการเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการให้กับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ถือได้ว่าเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่จะต้องสามารถส่งเสริมนักศึกษาให้มีสมรรถนะในด้านการเป็นผู้ประกอบการ (Yan, Huang & Xiao, 2023) สมรรถนะด้านผู้ประกอบการยังเป็นสมรรถนะหนึ่งที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Timmermans, 2023) เพราะสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง

การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ (Non-formal Education) เป็นรูปแบบการศึกษาที่มีกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบที่อาจจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นสำหรับผู้เรียนกลุ่มใดและเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านใดก็ตาม (Singh, 2010) โดยการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการเรียนรู้

สำหรับผู้ใหญ่และมีรูปแบบทั้งโปรแกรมการฝึกอบรม การทำกิจกรรมกลุ่มแบบเวิร์คช็อป การสัมมนา และการรวมกลุ่มผู้เรียนมาทำกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบการเข้าค่าย (Boot-camps) ซึ่งเป็นที่นิยมมากขึ้นในปัจจุบัน เพราะทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง (Rogers, 1993) โดยเฉพาะนักศึกษาด้านบริหารธุรกิจที่เรียนในระบบการเรียนรู้ทางไกล (Distance Learning) จะมีการเรียนรู้ในการพัฒนาความรู้และวิธีการคิดจากทั้งในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนในห้องเรียน และการเรียนแบบไม่เป็นทางการในโลกของการทำงานจริง ซึ่งทำให้การเรียนการสอนด้านการเป็นผู้ประกอบการมีการพัฒนาขึ้นในช่วงที่ผ่านมา (Wright, Feng & Zheng, 2022)

ผลการศึกษาวิจัยก่อนหน้านี้ในภูมิภาคเอเชียใต้และประเทศจีนพบว่า การเรียนการสอนเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการส่งผลให้ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในอนาคตเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในด้านของการรับรู้ถึงความเป็นไปได้และความปรารถนาในการเป็นผู้ประกอบการ โดยกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนสามารถมีผลต่อการเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์และความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Yan, Huang & Xiao, 2023) โดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแบบแผน ได้มีการนำมาใช้ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งพบว่าการเรียนการสอนสมรรถนะผู้ประกอบการจะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองและมีการรับรู้ถึงการพัฒนาสมรรถนะในตนเองและส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Alferaih, 2022; Jin, 2022; Zhai et al., 2022; Kusumojanto, Wibowo, Kustiandi & Narmaditya, 2021; Krueger & Sussan, 2017) โดยความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจะเป็นเสมือนแรงขับที่อาจจะทำให้เกิดพฤติกรรมการสร้างธุรกิจของตนเองในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ในการวัดผลประสิทธิภาพการเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการได้ (Paliwal, Rajak, Kumar & Singh, 2022)

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการมีจำนวนมากขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยให้ความสำคัญกับอิทธิพลของการเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการที่มีต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Mohammed, Ahmed Bamahros, Grada, & Alaswadi, 2023; Avila, Davel, & Elias, 2022; Elmuti et al., 2012; Katz, 2003) แต่ยังคงขาดการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบแผนการเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และนำไปสู่การส่งเสริมความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต มหาวิทยาลัยเปิดถือเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาสามารถสมัครเข้าเรียนได้โดยไม่มีการสอบคัดเลือกและสามารถเรียนได้ผ่านระบบทางไกล โดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งเดียวในประเทศไทยที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนจากทั่วประเทศได้มีโอกาสเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยเรียนผ่านสื่อหลักคือ เอกสารการสอนหรือตำราของมหาวิทยาลัยและมีสื่อเสริมอื่น ๆ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ อีเลิร์นนิ่ง ยูทูบ เป็นต้น และที่สำคัญมหาวิทยาลัยได้ริเริ่มให้มีโปรแกรมการเรียนการสอนที่มีการสอนเสริมประสานเวลาผ่านช่องทางออนไลน์ ให้ผู้เรียนสามารถที่จะเข้ามาเรียนรู้เพิ่มเติมกับคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยและผู้ทรงคุณวุฒิ รายวิชาก่อนสำเร็จการศึกษาสำหรับทุกหลักสูตรคือ วิชาประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามาเข้าค่ายเสริมประสบการณ์จริงที่มหาวิทยาลัยเป็นเวลา 5 วัน 4 คืน ที่มุ่งเน้นส่งเสริมการฝึกทักษะและเสริมสร้างทัศนคติและเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นรายวิชาที่สามารถจะจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการนำไปปฏิบัติในชีวิตจริง ด้วยเหตุนี้ จึงเหมาะสมต่อการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการในรายวิชานี้โดยเฉพาะ

ในศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจที่ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการมาแล้ว แต่อาจยังไม่เคยได้ฝึกปฏิบัติจริง งานวิจัยนี้จึงเป็นการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการสำหรับนักศึกษาที่เข้าอบรมค่ายเสริมประสบการณ์จริงของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจเอกการตลาดและมีการวัดผลในด้านของสมรรถนะผู้ประกอบการและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการว่าสามารถที่จะส่งเสริมสมรรถนะและทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนได้หรือไม่ และยังสามารถนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนได้ในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การออกแบบการเรียนการสอนค่ายเสริมประสบการณ์จริงสำหรับนักศึกษาเอกการตลาดเป็นอย่างไร
2. สมรรถนะผู้ประกอบการของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นอย่างไร
3. อิทธิพลของสมรรถนะผู้ประกอบการในแต่ละด้านต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

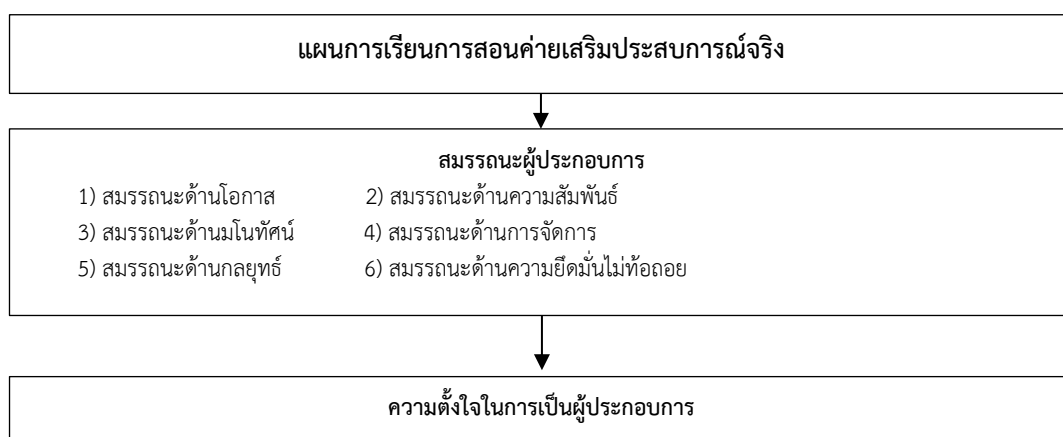
การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการในรูปแบบการเข้าค่ายเสริมประสบการณ์จริงในมหาวิทยาลัยเปิด มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อออกแบบการเรียนการสอนค่ายเสริมประสบการณ์จริงสำหรับนักศึกษาเอกการตลาด
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะผู้ประกอบการของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะผู้ประกอบการในแต่ละด้านต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (Transformational Learning Theory -TLT) เป็นแนวคิดที่มาจาก Freire (1971) และ Mezirow (1978) ซึ่งหมายถึงกลยุทธ์การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่อาศัยวิธีการเรียนการสอนที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนจากการเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ในฐานะเป็นฝ่ายรับข้อมูลข่าวสารความรู้จากผู้สอนผ่านการฟัง การดูและการอ่าน กลายเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ซึ่งจะเป็นผู้เรียนที่ได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดย Mezirow เสนอว่าการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เป็นกระบวนการเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้แบบเดิมที่ให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายตั้งรับมาสู่การเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม การพูดคุยถกประเด็นต่าง ๆ ในชั้นเรียนอย่างเปิดเผย ผู้เรียนพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนานตนเอง และสะท้อนผลการเรียนรู้ให้ผู้สอนได้ทราบ Baumgartner (2001) กล่าวว่า การเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์มี 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้บางอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ กิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้แบบเชิงรุก ขั้นตอนที่สองคือ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสดูแลความคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อที่จะประเมินว่าแนวคิดหรือมุมมองที่มีต่อตนเองและโลกภายนอกเป็นอย่างไร และ

ขั้นตอนที่สาม คือ ความสามารถเปลี่ยนตัวเองจากการเป็นผู้เรียนแบบตั้งรับมาเป็นการเรียนรู้ในเชิงรุก ซึ่งอาจนำไปสู่มุมมองหรือสมมติฐานใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Freire (1971) ที่เสนอแนะว่า การศึกษาที่ดีจะต้องสร้างให้เกิดการพูดคุยกันอย่างต่อเนื่องระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยสิ่งที่ปัญหาของระบบการศึกษาในระบบก็คือความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนซึ่งถือเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา กับผู้เรียนที่ยังขาดความรู้ในด้านเนื้อหา โดยผู้สอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนที่ทำหน้าที่เป็นผู้รับความรู้ ซึ่งผู้เรียนอาจกล้าที่จะตั้งคำถามเกี่ยวกับความถูกต้องของความรู้เหล่านั้น ดังนั้น Freire จึงนำเสนอการเรียนแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่เน้นการสร้างการสื่อสารพูดคุย การให้ผู้เรียนตระหนักรู้ด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติและการเรียนรู้จากปัญหาเป็นฐาน ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติจริงของผู้เรียนและการสะท้อนคิดสิ่งที่เรียนภายหลังจากการเรียนในชั้นเรียน (Klapper & Fayolle, 2023) ดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรจัดกระทำที่นำมาใช้ในการวิจัยกึ่งทดลองนี้ คือ แผนการเรียนการสอนค่ายเสริมประสบการณ์จริงสำหรับวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาด ด้วยการออกแบบอาศัยวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ วิธีการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่และการออกแบบแผนการเรียนด้วยสมรรถนะผู้ประกอบการเป็นฐาน โดยให้ผู้เรียนศึกษาคลิปวิดีโอเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการทั้ง 6 ด้านมาล่วงหน้า ผู้สอนสรุปเนื้อหาและออกแบบกิจกรรมโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานในการเรียนรู้ และนำการเรียนการสอนแบบปรับเปลี่ยนมโนทัศน์มาใช้ใน 3 ขั้นตอน สำหรับทุกกิจกรรม เริ่มตั้งแต่การให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม การสะท้อนคิด และการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้ผู้เรียนเกิดมุมมองใหม่ ๆ และเกิดการเรียนรู้ในเชิงรุกที่มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและผู้สอนอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน โดยมีแผนกิจกรรมการเรียนการสอนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนการเรียนการสอนค่ายเสริมประสบการณ์จริงวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาด

วันที่	หัวข้อการเรียนรู้	เนื้อหาการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้
วันที่ 1	สมรรถนะด้านโอกาสและด้านนวัตกรรม	วิธีแสวงหาโอกาสและนำโอกาสมาสร้างเป็นแนวคิดผลิตภัณฑ์	กิจกรรมกลุ่มจากกรณีศึกษาฟู้ดเดลิเวอรี่และการสะท้อนคิดของผู้เรียน	- คลิปวิดีโอเนื้อหาสมรรถนะด้านโอกาสและนวัตกรรม
วันที่ 2	สมรรถนะด้านความสัมพันธ์และด้านการจัดการ	การสร้างพันธมิตรและการจัดการธุรกิจ	กิจกรรมกลุ่มจากกรณีศึกษาธุรกิจน้ำอัดลมและการสะท้อนคิดของผู้เรียน	- คลิปวิดีโอเนื้อหาสมรรถนะด้านความสัมพันธ์และการจัดการ
วันที่ 3	สมรรถนะด้านกลยุทธ์	การวางแผนออกแบบกลยุทธ์ให้เหมาะสม	กิจกรรมกลุ่มกรณีศึกษาธุรกิจผลิตภัณฑ์บำรุงผิวและเครื่องสำอางและการสะท้อนคิดของผู้เรียน	- คลิปวิดีโอเนื้อหาสมรรถนะด้านกลยุทธ์ - แบ่งปันประสบการณ์จากวิทยากรภายนอกที่ประสบความสำเร็จ
วันที่ 4	สมรรถนะด้านความยืดหยุ่นไม่ทอดทิ้ง	วิธีคิดการยืดหยุ่นไม่ทอดทิ้ง	กิจกรรมกลุ่มกรณีศึกษาธุรกิจท่องเที่ยวหลังโควิดและการสะท้อนคิดของผู้เรียน	- คลิปวิดีโอเนื้อหาสมรรถนะการยืดหยุ่นไม่ทอดทิ้ง
วันที่ 5	การสร้างโมเดลธุรกิจ	การผนวกรวมสมรรถนะทั้ง 6 ด้านเพื่อสร้างโมเดลธุรกิจใหม่	กิจกรรมกลุ่ม การนำเสนอแผนธุรกิจใหม่และการสะท้อนคิดของผู้เรียน	- คลิปวิดีโอเนื้อหาการทำ Business Model Canvas

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ศึกษาจากประชากร คือ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มีจำนวนทั้งสิ้น 1,453 คน และมีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงโดยเลือกจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาด ซึ่งเป็นวิชาที่นักศึกษาจะมาเข้าค่ายฝึกเสริมประสบการณ์จริงที่มหาวิทยาลัยเป็นเวลา 5 วัน 4 คืน ระหว่างวันที่ 4-8 มิถุนายน 2566 ประกอบด้วยนักศึกษาจำนวน 50 คน

1) เครื่องมือที่ใช้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการเรียนการสอนค่ายเสริมประสบการณ์จริงวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาด และ 2) แบบประเมินผู้ประกอบการและความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถามปลายปิด 3 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 4 ข้อ (2) แบบประเมินสมรรถนะผู้ประกอบการทั้ง 6 ด้านจำนวน 40 ข้อ และ (3) ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการจำนวน 1 ข้อ

2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) แผนการเรียนการสอน

ค่ายเสริมประสบการณ์จริงวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาด ได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนจำนวน 3 ท่าน ในด้านของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดมีค่าระหว่าง 4.63-4.75 และ 2) แบบประเมินสมรรถนะและความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Item-Objective Congruence) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านโดยมีเกณฑ์ว่าแต่ละข้อคำถามจะต้องได้ค่าเกินกว่า 0.5 (Kamket, 2012) และได้นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยเกณฑ์การพิจารณาค่า Cronbach's Alpha ควรสูงกว่า 0.7 ขึ้นไป (Worakam, 2016) ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือพบว่า แบบประเมินสมรรถนะผู้ประกอบการมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมากกว่า 0.5 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคโดยรวมอยู่ที่ 0.983 โดยในแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 0.844-0.952 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ 0.7

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวน 50 ชุด โดยการแจกแบบสอบถามภายในชั้นเรียนก่อนและหลังการเรียนวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาดระหว่างวันที่ 4-8 มิถุนายน 2566 และนำมาตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาข้อมูลจากแบบสอบถาม และ 2) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานเพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยการวิเคราะห์ค่า t แบบเชื่อมโยง (Dependent Sample t-test) เพื่อทดสอบสมรรถนะผู้ประกอบการก่อนและหลังการเรียน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression) เพื่อทดสอบอิทธิพลของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล ซึ่งผลจากการคำนวณโดยใช้สูตรการหาความกว้างอันตรภาคชั้น (Best & Kahn, 1993) มีดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุดมีค่าระหว่าง 4.51-5.00 เห็นด้วยมากมีค่าระหว่าง 3.51-4.50 เห็นด้วยปานกลางมีค่าระหว่าง 2.51-3.50 เห็นด้วยน้อยมีค่าระหว่าง 1.51-2.50 และเห็นด้วยน้อยที่สุดมีค่าระหว่าง 1.00-1.50

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 72 รองลงมา คือ เพศชายจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 28-37 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 38-47 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 18-24 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ

เป็นพนักงานเอกชนจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,000 – 30,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 68 ผลการศึกษามีดังนี้

1. แผนการเรียนการสอนค่ายเสริมประสบการณ์จริงวิชาประสบการณ์วิชาชีพการตลาด ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนรู้เกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านโอกาส ด้านนวัตกรรม ด้านความสัมพันธ์ ด้านการจัดการ ด้านกลยุทธ์ ด้านความยืดหยุ่นไม่ทอดทิ้ง และการสร้างโมเดลธุรกิจ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ เนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการของผู้เรียน

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะผู้ประกอบการของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักศึกษาที่เข้าค่ายเสริมประสบการณ์จริงมีสมรรถนะผู้ประกอบการโดยรวมหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และหลังเรียนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น 0.67 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบสมรรถนะผู้ประกอบการก่อนเรียนและหลังเรียน

สมรรถนะผู้ประกอบการ โดยรวม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	50	3.81	0.65	- 6.136	< 0.001*
หลังเรียน	50	4.48	0.50		

* ระดับนัยสำคัญ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะผู้ประกอบการรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า ภายหลังจากเข้าค่ายเสริมประสบการณ์จริงสมรรถนะผู้ประกอบการของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านโอกาส สมรรถนะด้านความสัมพันธ์ สมรรถนะด้านนวัตกรรม สมรรถนะด้านการจัดการ สมรรถนะด้านกลยุทธ์ และสมรรถนะด้านความยืดหยุ่นไม่ทอดทิ้ง เพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยหลังเรียนพบว่า สมรรถนะด้านโอกาสมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.55 รองลงมาคือ สมรรถนะด้านความยืดหยุ่นไม่ทอดทิ้ง 4.52 และสมรรถนะด้านความสัมพันธ์ ด้านนวัตกรรม ด้านกลยุทธ์ และด้านการจัดการตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบสมรรถนะผู้ประกอบการรายด้านก่อนเรียน
และหลังเรียน

สมรรถนะ ผู้ประกอบการ รายด้าน	ค่าเฉลี่ย ก่อนเรียน	ค่าเฉลี่ย หลังเรียน	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	Sig. (2- tailed)	ลำดับ ค่าเฉลี่ย หลังเรียน
ด้านโอกาส	3.81	4.55	0.81	-6.436	< 0.001*	1
ด้านความสัมพันธ์	4.00	4.48	0.73	-4.641	< 0.001*	3
ด้านนวัตกรรม	3.75	4.44	0.89	-5.493	< 0.001*	4
ด้านการจัดการ	3.66	4.37	0.88	-5.766	< 0.001*	6
ด้านกลยุทธ์	3.58	4.41	1.01	-5.762	< 0.001*	5
ด้านความยืดหยุ่น ไม่ทอดทิ้ง	4.08	4.52	0.97	-3.189	0.002*	2

* ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. การวิเคราะห์อิทธิพลของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นมีข้อตกลงเบื้องต้นคือตัวแปรอิสระจะต้องไม่มีภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร (Multicollinearity) ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากค่า Tolerance และ VIF ซึ่งค่า Tolerance ควรจะมากกว่า 0 และค่า VIF ต่ำกว่า 10 ซึ่งการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าวว่าไม่มีภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร จึงสามารถนำมาวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นได้ โดยผลการวิเคราะห์พบว่า สมรรถนะด้านโอกาสและสมรรถนะด้านความยืดหยุ่นไม่ทอดทิ้งมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสมรรถนะด้านโอกาสมีอิทธิพลมากที่สุด ($B = 0.403$) รองลงมาคือ สมรรถนะด้านความยืดหยุ่นไม่ทอดทิ้ง ($B = 0.326$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ในระดับสูง ($R = 0.787$) มีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 56.7 ($\text{Adjusted } R^2 = 0.567$) และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ 0.446 ($\text{SE}_{\text{est}} = 0.446$) ดังตารางที่ 4 โดยสามารถเขียนอยู่ในรูปสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ $\hat{Y} = 0.167 + 0.423 (X_1)^* + 0.006 (X_2) - 0.030 (X_3) + 0.127 (X_4) + 0.041 (X_5) + 0.330 (X_6)^*$

ตารางที่ 4 อิทธิพลของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Tolerance	VIF
	B	Std. Error	Beta				
(Constant)	0.167	0.645		0.260	0.796		
ด้านโอกาส (X ₁)	0.423	0.204	0.403	2.072	0.044*	0.233	4.290
ด้านความสัมพันธ์ (X ₂)	0.006	0.197	0.005	0.031	0.975	0.337	2.969
ด้านนวัตกรรม (X ₃)	0.030	0.190	0.023	0.158	0.875	0.402	2.490
ด้านการจัดการ (X ₄)	0.127	0.188	0.097	0.677	0.502	0.432	2.314
ด้านกลยุทธ์ (X ₅)	0.041	0.169	0.038	0.240	0.812	0.358	2.797
ด้านความยืดหยุ่นไม่ท้อถอย (X ₆)	0.330	0.145	0.326	2.269	0.028*	0.427	2.344

R = 0.787, R Square = 0.260, Adjusted R Square = 0.567, SEE = 0.446

* ระดับนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผล

1. การเรียนการสอนผ่านการเข้าค่ายเสริมประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมหลักสูตรมีสมรรถนะผู้ประกอบการภายหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งสมรรถนะผู้ประกอบการโดยรวมและสมรรถนะผู้ประกอบการรายด้านทั้งด้านโอกาส ด้านความสัมพันธ์ ด้านนวัตกรรม ด้านการจัดการ ด้านกลยุทธ์และด้านความยืดหยุ่นไม่ท้อถอย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Biney (2023) และ Adelowo, & Henrico (2023) ที่พบว่า การเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการสำหรับผู้ใหญ่ที่เน้นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการสร้างประสบการณ์จริงไม่ว่าจะเป็นระยะสั้น ระยะกลางหรือระยะยาว ช่วยส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการให้กับผู้เรียนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Di Paola, Meglio, and Vona (2023) พบว่า การเรียนการสอนด้านสมรรถนะผู้ประกอบการของหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตในมหาวิทยาลัยที่เป็นการเรียนการสอนในรูปแบบของห้องปฏิบัติการเฉพาะทางเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการ เพราะทำให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงและยังสามารถเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียนคนอื่นและผู้สอนด้วย สาเหตุที่ทำให้สมรรถนะผู้ประกอบการของนักศึกษาเพิ่มขึ้นหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน อาจะมาจากการออกแบบการเรียนการสอนตามหลักการออกแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนทัศนคติ (Transformative Learning) ของ Freire (1971) และ Mezirow (1978) ที่มี 3 ขั้นตอนหลักคือ ขั้นตอนแรกทำให้ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสได้มีส่วนในกิจกรรมกรณีศึกษาที่นำมาใช้ส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการในแต่ละด้าน ขั้นตอนที่สอง คือ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสที่จะสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณภายหลังการเรียนกับผู้เรียนด้วยกันและผู้สอนเพื่อสะท้อนให้เห็นวิธีคิดของตนที่เปลี่ยนแปลงไป และขั้นตอนที่ 3 คือ

ความสามารถที่จะคิดค้นหรือมีมุมมองหรือสมมติฐานใหม่ๆ กับปัญหาที่เจอ ในการสอนสมรรถนะผู้ประกอบการในค่ายเสริมประสบการณ์จริงครั้งนี้ใช้วิธีการเรียนแบบผู้ใหญ่ในรูปแบบค่ายเสริมประสบการณ์จริงที่ให้เรียนรู้จากกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมผ่านสื่อการสอนที่ให้ผู้เรียนเข้าไปเรียนรู้ด้วยตนเอง การสรุปเนื้อหาและการทำกิจกรรมกลุ่มในรูปแบบเวิร์คช็อปร่วมกันในชั้นเรียนทำให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงและสามารถทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hershmann, Yuan, Follmer, Kale & White (2023) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่มีการผสมผสานประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนรวมถึงการให้ผู้เรียนได้คิดค้นโมเดลธุรกิจใหม่ของตนเองทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการเพิ่มสูงขึ้น และที่สำคัญการออกแบบการเรียนการสอนเป็นการออกแบบโดยอาศัยสมรรถนะผู้ประกอบการเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hou, Qi, Su, Wu & Tang (2023) ค้นพบว่า การออกแบบการเรียนการสอนด้วยสมรรถนะผู้ประกอบการเป็นฐานในระดับอุดมศึกษาสามารถช่วยส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากสมรรถนะผู้ประกอบการที่เพิ่มขึ้น ผู้เรียนยังมีความพึงพอใจภายหลังการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดทั้งในด้านของหลักสูตรการเรียนการสอน วิทยาการ สถานที่อุปกรณ์และการบริการ และด้านความรู้ความเข้าใจที่ได้รับ

2. ในบรรดาสมรรถนะผู้ประกอบการทั้ง 6 ด้าน พบว่า สมรรถนะด้านความยืดหยุ่นไม่ท้อถอยมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มตัวอย่างซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Avila, Davel, and Elias (2022) พบว่า สมรรถนะด้านผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกผูกพัน ความหลงใหลในธุรกิจ และความตั้งใจอย่างแรงกล้า มีผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Othman, Zamzamin, and Ahmad (2023) พบว่า ปัญหาหลักของผู้เรียนด้านผู้ประกอบการคือความกลัวต่อปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการริเริ่มธุรกิจ โดยถ้าผู้เรียนมีสมรรถนะในด้านอารมณ์เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองและมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จก็จะทำให้มีความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการสูงขึ้นและมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการในอนาคต และสมรรถนะด้านโอกาสมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lai, Chang, and Wang (2023) ซึ่งพบว่า ความสามารถในการมองเห็นโอกาสทางธุรกิจเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้านผู้ประกอบการซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวที่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการในอนาคต โดยสาเหตุเฉพาะที่ทำให้สมรรถนะด้านโอกาสและด้านการยืดหยุ่นไม่ท้อถอยมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ อาจจะเป็นเพราะการเรียนการสอนค่ายเสริมประสบการณ์จริงเป็นกิจกรรมในระยะสั้นจึงอาจจะมีผลในการเพิ่มสมรรถนะผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับจุดเริ่มต้นในการดำเนินธุรกิจซึ่งก็คือสมรรถนะด้านโอกาสและทัศนคติในด้านความยืดหยุ่นไม่ท้อถอย ซึ่งเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะด้านโอกาสมีค่าเฉลี่ยภายหลังการเรียนมากเป็นอันดับที่หนึ่งและสมรรถนะด้านความยืดหยุ่นไม่ท้อถอยมีค่าเฉลี่ยภายหลังการเรียนมากเป็นอันดับที่สอง ซึ่งสมรรถนะทั้งสองด้านนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเพราะผู้ที่มีความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการได้จะต้องเริ่มต้นจากความสามารถในการมองเห็นโอกาสทางธุรกิจและมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จไม่ว่าจะประสบปัญหาอะไรก็ตามก็จะไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและคณาจารย์ผู้สอนด้านบริหารธุรกิจสามารถนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ซึ่งกลยุทธ์การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่อาศัยวิธีการเรียนการสอนที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากผู้สอนผ่านการฟัง การดูและการอ่านเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
2. สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและคณาจารย์ผู้สอนด้านบริหารธุรกิจสามารถนำแผนการสอนสมรรถนะผู้ประกอบการในรูปแบบค่ายเสริมประสบการณ์จริงไปใช้สำหรับการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการให้กับนักศึกษา โดยการส่งเสริมความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการกับผู้เรียนควรจะมีสมรรถนะด้านโอกาสและสมรรถนะด้านความยืดหยุ่นไม่ทอดทิ้งความตั้งใจของนักศึกษาในการเป็นผู้ประกอบการ
3. การศึกษาเชิงปริมาณในรูปแบบสมการโครงสร้างสามารถทราบถึงอิทธิพลของการเรียนการสอนด้านผู้ประกอบการที่มีผลต่อตัวแปรคือสมรรถนะผู้ประกอบการไปยังตัวแปรตาม คือความตั้งใจของนักศึกษาในการเป็นผู้ประกอบการ

References

- Alferaih, A. (2022). Starting a new business? assessing University students' intentions towards digital entrepreneurship in Saudi Arabia. **International Journal of Information Management Data Insights**. 2(2), 100087.
- Adelowo, C. M. & Henrico, A. (2023). Entrepreneurship education, personality traits and University environment as predictors of venture creation among undergraduates in Nigeria. **Forum Scientiae Oeconomia**. 11(1), 49-66.
- Anand, A., Argade, P., Barkemeyer, R. & Salignac, F. (2021). Trends and patterns in sustainable entrepreneurship research: a bibliometric review and research agenda. **Journal of Business Venturing**. 36(3), 106092.
- Ávila, A. L. D., Davel, E., & Elias, S. R. (2022). Emotion in entrepreneurship education: passion in artistic entrepreneurship practice. **Entrepreneurship Education and Pedagogy**. 6(3), 502-533.
- Baumgartner, L. (2001). An update on transformational learning. **New Directions for Adult and Continuing Education**. 2001, 15-24.
- Best, J. & Kahn, J. V. (1993). **Research in Education** (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Biney, I. K. (2023). Adult education and entrepreneurship: getting young adults involved. **J Innov Entrep**. 12(1), 13.
- Biney, I. (2021). Continuing education and employment creation: Investment in entrepreneurship matters. **Community Development**. 52.

- Di Paola, N., Meglio, O. & Vona, R. (2023). Entrepreneurship education in entrepreneurship laboratories. **The International Journal of Management Education**. 21(2), 100793.
- Freire, P. (1971). **Cultural action for freedom**. New York: The Continuum International Publishing Group Inc.
- He, Q., Tong, H. & Liu, J. B. (2022). How does inequality affect the residents' subjective well-being: inequality of opportunity and inequality of effort. **Frontiers in psychology**. 13, 843854.
- Hershmann, T. E., Yuan, J., Follmer, J., Kale, U. & White, C. (2023). The impacts of a blended entrepreneurship course on secondary students' entrepreneurial self-efficacy and entrepreneurial Intentions. **Entrepreneurship Education and Pedagogy**. 6(2), 359-379.
- Hou, F., Qi, M.-D., Su, Y., Wu, Y. J. & Tang, J.-Y. (2023). How does university-based entrepreneurship education facilitate the development of entrepreneurial Intention? Integrating passion- and competency-based perspectives. **The International Journal of Management Education**. 21(2).
- Lai, W., Chang, Y. & Wang, X. (2023). Research on the management of student entrepreneurship development in higher education. **Journal of Higher Education Theory and Practice**. 23(6), 159-176.
- Jin, Y. (2022). Analysis of college students' entrepreneurship education and entrepreneurial psychological quality from the perspective of ideological and political education [original research]. **Frontiers in Psychology**, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.739353>
- Kamket, W. (2012). **rabiāp withī wīchai thāng phruttikam sāt** [Research methodology in behavioral sciences] (3rd). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Klapper, R. G. & Fayolle, A. (2023). A transformational learning framework for sustainable entrepreneurship education: The power of Paulo Freire's educational model. **The International Journal of Management Education**. 21, 1-14.
- Krueger, N. F. & Sussan, F. (2017). Person-level entrepreneurial orientation: Clues to the 'entrepreneurial mindset. **International Journal of Business and Globalisation**. 18(3), 382–395. <https://doi.org/10.1504/ijbg.2017.10003130>

- Kusumojanto, D. D., Wibowo, A., Kustiandi, J. & Narmaditya, B. S. (2021). Do entrepreneurship education and environment promote students' entrepreneurial intention? the role of entrepreneurial attitude. **Cogent Education**. 8(1), 1948660. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2021.1948660>
- Liao, Y. K., Nguyen, V. H. A., Chi, H. K. & Nguyen, H. H. (2022). Unraveling the direct and indirect effects of entrepreneurial education and mindset on entrepreneurial intention: the moderating role of entrepreneurial passion. **Glob Bus Organ Excell**. 41, 23–40. <https://doi.org/10.1002/joe.22151>
- Mezirow, J. (1978). Perspective Transformation. **Adult Education**. 28(2), 100–110. <https://doi.org/10.1177/074171367802800202>
- Mohammed, S. A. S. A., Ahmed Bamahros, H. M., Grada, M. S. & Alaswadi, W. (2023). EC-education, gender disparity, and digital entrepreneurship intention: The moderating role of attitude components; a competitive advantage of the Ha'il region. **International Journal of Information Management Data Insights**. 3(2), 100179. <https://doi.org/10.1016/j.jjime.2023.100179>
- Mafela, L. (2009). Entrepreneurship education and community outreach at the University of Botswana. **Eastern Africa Social Science Research Review**. 25(2), 31–52. <https://doi.org/10.1353/eas.0.0011>
- Nafukho, F. M., Wawire, N. H. W. & Lam, P. M. K. (2011). **Management of adult education organizations in Africa**. Pearson Education and UNESCO.
- Nafukho, F. M. & Muyia, M. A. (2010). Entrepreneurship and socio-economic development in Africa. **Journal of Industrial Training**. 34(2), 96–109.
- Othman, N. H., Zamzamin, Z. Z. & Ahmad, N. A. (2023). Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Emotions among University Students. **International Journal of Learning, Teaching and Educational Research**. 22(5), 605–619.
- Paliwal, M., Rajak, B., Kumar, V. & Singh, S. (2022). Assessing the role of creativity and motivation to measure entrepreneurial education and entrepreneurial intention. **International Journal of Educational Management**. 36, <https://doi.org/10.1108/IJEM-05-2021-0178>
- QAA. (2012). **Enterprise and entrepreneurship education: Guidance for UK education providers**. The Quality Assurance Agency for Higher Education.
- Rasmussen, P. (2014). The evolution of European union policies. **Adult Learning Policy in the European Commission**. 15–34. https://doi.org/10.1163/9789462095489_003
- Rogers, A. (1993). **Adult learning for development**. Switzerland: Cassell.

- Rustiana, Y., Mohd, O. B. & Binti, M. N. (2022). The distribution role of entrepreneurship mindset and task technology fit: an extended model of theory of planned behavior. **Journal of Distribution Science**. 20(5), 85–96. <https://doi.org/10.15722/JDS.20.05.202205.85>
- Sampene, A. K., Li, C., Khan, A., Agyeman, F. O. & Opoku, R. K. (2023). Yes! I want to be an entrepreneur: A study on university students' entrepreneurship intentions through the theory of planned behavior. **Current Psychology**. 42(25), 21578-21596. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03161-4>
- Scarborough, N. M. (2012). **Effective small business management: An entrepreneurial approach** (10th ed.). New York: Prentice Hall.
- Schumpeter, E. F. (1934). **Capitalism, socialism, and democracy**. New York: Harper & Row.
- Singh, N. K. (2010). **Adult education**. English: Saurabh Publishing House.
- Terán-Yépez, E., Marín-Carrillo, G. M., Casado-Belmonte, M. D. P., & Capobianco-Uriarte, M. D. L. M. (2020). Sustainable entrepreneurship: Review of its evolution and new trends. **Journal of Cleaner Production**. 252, 119742. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.119742>
- Timmermans, A. (2023). Enhancing self-directed learning readiness in entrepreneurship education. **Journal of Higher Education Theory and Practice**. 23(9), 231-249.
- Worakam, P. (2016). **kānwīchāi kānsuksā** [Education Research]. Bangkok: Taksila printing.
- Wright, E., Feng, S. & Zheng, Y. (2022). Unemployed graduate to the next Jack Ma? A counter-narrative to the entrepreneurship movement in higher education. **Higher Education**. 83, 863–880.
- Yan, J., Huang, T. & Xiao, Y. (2023). Assessing the impact of entrepreneurial education activity on entrepreneurial intention and behavior: role of behavioral entrepreneurial mindset. **Environmental Science and Pollution Research**. 30(10), 26292-26307. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-23878-w>

การพัฒนาหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความ
สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

THE DEVELOPMENT OF READING COMPREHENSION SKILL BY BRAILLE
STORY BOOKS FOR VISUAL IMPAIRMENT STUDENTS

น้ำเพชร เทศะบำรุง
Nampech Tasaboomrung

ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Foundation of Education Faculty of Education Ramkhamhaeng University
E-mail: pech.a@windowslive.com

Received: April 6, 2022
Revised: March 4, 2024
Accepted: March 6, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่ผ่านการประเมิน และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) เปรียบเทียบผลคะแนนทักษะในการอ่านจับใจความ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ โดยออกแบบวิจัยแบบแผนการวิจัยแบบ กลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2565 จำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หนังสือนิทานอักษรเบรลล์ 2) แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ 3) แบบประเมินทักษะในการอ่านจับใจความ 4) แผนจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น 5) แบบประเมินการใช้สื่อหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่ผ่านการประเมินและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 86.66/82.22 และ 2) การเปรียบเทียบคะแนนผลทักษะการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 7.90 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 11.90 ซึ่งคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ

หนังสือนิทาน อักษรเบรลล์ การอ่านจับใจความ บทพร่องทางการเห็น

ABSTRACT

The study aimed to 1) study efficiency of braille story books to practice reading comprehension skills for visual impairment students which was qualified with the 80/80 efficiency index, and 2) compare the reading comprehension scores before and after study using braille story books. The study employed the one group pretest-posttest design. The sample group was selected by the purposive sampling method containing 10 impairment students who studied in elementary school for the first semester of the academic year of 2022 from the Bangkok School for the Blind. Research data were collected using 1) Braille storybooks, 2) research tools' quality assessment forms, 3) reading comprehension skills assessment form, 4) lesson plans to practice reading comprehension skills for students with visual impairments, 5) evaluation of the use of Braille storybook media to practice comprehension skills for visually impaired students from key stakeholders. Data were analyzed by mean, standard deviation, and percentage.

The result found that 1) the efficiency index of the reading comprehension skill using braille story books for visual impairment students was 86.66/82.22, and 2) the mean scores of the visual impairment students before and after studying with braille story books were 7.90 and 11.90 respectively. Therefore, the mean score after studying with the braille story was significantly higher than before studying with this method at the statistically significant level of 0.05.

Keywords

Story Books, Braille, Reading Comprehension, Visual Impairment

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสทางการศึกษาเพื่อความเสมอภาคซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 National Education Act B.E., 1999) and the amendment, No. 2, B.E., 2002) ในหมวด 2 มาตรา 10 วรรคสอง ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษานั้นต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย อีกทั้งให้จัดการศึกษาและการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการซึ่งไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และรวมถึงความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมี

ความสามารถพิเศษ จัดรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ทั้งนี้ ในมาตรา 22 ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การส่งเสริมให้สมองมีศักยภาพสูงขึ้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตานั้นควรที่จะใช้สื่อที่ดีเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา เช่น ได้อ่านหนังสือที่ดี ฟังดนตรีเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมอง การได้เข้าถึงข้อมูลที่ดีได้รับความรู้ทางทฤษฎีและการปฏิบัติที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นสมองส่วนปัญญาส่งผลทำให้สมองส่วนอารมณ์แสดงออกทางพฤติกรรมและอารมณ์ที่ดีเหมาะสมตามสมองส่วนปัญญาไปด้วยและมีระดับสติปัญญาสูง โดยเรียกกระบวนการดังกล่าวว่า “วิธีแห่งการรับรู้” (Kongsaengchai, 2014) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสายตาจัดเป็นผู้พิการกลุ่มหนึ่งที่มีความบกพร่องทางการเห็น ตั้งแต่ระดับตาบอดสนิท หรือตาบอดเลือนราง หรือที่อาศัยการรับรู้เรื่องต่าง ๆ ทางเสียงและรับรู้รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และขนาดของวัตถุโดยการใช้ปลายนิ้วสัมผัส ดังนั้นสื่อและเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ สื่ออักษรเบรลล์ รวมทั้งการใช้สื่อที่มีลักษณะนูนและมีพื้นผิวสัมผัสที่สูงขึ้นมาจากแนวระนาบ เช่น สื่อภาพนูน (Tactile Texture) ซึ่งหมายถึงเครื่องมือในการสื่อสารในเรื่องที่เราต้องการให้คนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้รับรู้ถึงรูปร่างลักษณะ โครงสร้างและขอบเขตของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้มีมีโนภาพเกิดขึ้นขณะที่ได้จับ คลำและสัมผัส เพื่อนำไปประกอบการสร้างจินตนาการต่อไปอย่างมีหลักการอักษรเบรลล์ และสื่อภาพนูนต้องช่วยเสริมให้ผู้มีความบกพร่องทางการเห็นมีความเข้าใจในเรื่องนั้นมากขึ้น และสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกับคนทั่วไป (Chiangthong, 2008) ในปัจจุบันการสร้างหนังสือเบรลล์ สื่อภาพนูนสำหรับผู้พิการทางสายตายังมีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนมากมักจะใช้ประกอบบทเรียน เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ การสร้างหนังสือเบรลล์ สื่อภาพนูนที่นอกเหนือจากบทเรียนจึงเป็นการสร้างเสริมจินตนาการที่ช่วยเปิดการสัมผัสการรับรู้ที่มีต่อเรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

การอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ และการพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถพฤติกรรม และค่านิยมต่าง ๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตและการพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดของชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อย่างยิ่ง (Education Council Secretariat Ministry of Education..National Education Act B.E. 1999 and the amendment, No. 2, B.E. 2002) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษากับกระบวนการอ่าน กระบวนการเรียนรู้ และการอ่านในมาตรา 24 (3) และ (5) ในมาตรา 4 กล่าวไว้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยผ่านการถ่ายทอดความรู้ ฝึกอบรม สืบสานทางวัฒนธรรม และสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ เสริมสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม และปัจจัยที่เกื้อหนุนให้บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิตและในมาตรา 24 (3) และ (5) ได้ระบุไว้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนรักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้ นักเรียนต้องมึนิสัยรักการอ่านจะทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามแนว

การจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้แก้ปัญหการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง สถานศึกษาคควรจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเรียนรู้

การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการนั้นต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นและความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้ที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทจะมีความสามารถและข้อจำกัดทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัยและเต็มตามศักยภาพของเอ็กต์บุคคลให้มีความสามารถและทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ และที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นอย่างแท้จริงเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 8 นั้นให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยให้สอดคล้องกับความต้องการนั้นจำเป็นพิเศษของคนพิการ สถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการอาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนรวมการจัดการศึกษา เฉพาะความพิการ รวมถึงการให้ บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น หรือการบริการอื่นใดอีกทั้งสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติสุขบนพื้นฐานของสิทธิในขั้นพื้นฐานของความเป็นคนไทยเพื่อการปฏิรูปการศึกษาที่มีแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข (Ministry of Education, 2008)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เนื่องจากการอ่านนั้นมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน ช่วยในการศึกษาหาความรู้ ช่วยให้ความบันเทิง และเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความเจริญงอกงามทางสมอง และสติปัญญา รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ (Somprayoon, 2001) ที่กล่าวว่า ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการเรียนภาษาไทยเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้และจำเป็นในการดำรงชีวิตของคนยุคปัจจุบันซึ่งต้องอาศัยการอ่านจึงจะสามารถเข้าใจและสื่อความหมายกันได้ สอดคล้องกับ (Koohapinun, 1999) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนโต การอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพและการศึกษา การอ่านเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน เช่นกันกับ (Munsetthawit, 2002) กล่าวว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้่านการรู้จักฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชำนาญ และมีความรู้อย่างกว้างขวาง อีกทั้ง (Yenprasert,

2005) กล่าวว่า การอ่าน คือกระบวนการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการรับสารและมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในความรู้ทุกประเภท ปรากฏเผยแพร่ในรูปของสิ่งพิมพ์เกือบทั้งสิ้น ปัจจุบันแม้ว่าจะมีสื่ออื่น ๆ เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนรู้ของมนุษย์มากขึ้น ได้แก่ วิทยุ โทรศัพท์ ภาพยนตร์ เป็นต้น หนังสือเป็นกุญแจดอกสำคัญที่ไขไปสู่โลกแห่งสรรพวิทยาการโลกแห่งความเพลิดเพลินและจินตนาการ โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ซึ่งนิทานอักษรเบรลล์ที่ผู้วิจัยจะได้พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีทั้งอักษรเบรลล์ และภาพนูนเพื่อให้สื่อนิทานมีความน่าสนใจและกระตุ้นการอ่านมากยิ่งขึ้น ช่วยเสริมให้ผู้มีความบกพร่องทางการเห็นมีความเข้าใจในเรื่องนั้นมากขึ้น และสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกับคนทั่วไป สื่อภาพนูนที่นอกเหนือจากบทเรียนจึงเป็นการสร้างเสริมจินตนาการที่ช่วยเปิดการสัมผัส การรับรู้ที่มีต่อเรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสายตาเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่พึงได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของการรับรู้ที่เหลืออยู่ในเกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการใช้ชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพต่อไปจากสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกที่พัฒนาขึ้นโดยคำนึง ที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. หนังสือนิทานอักษรเบรลล์เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่ผ่านการประเมินและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หรือไม่
2. ผลคะแนนทักษะการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เมื่อเปรียบเทียบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่ผ่านการประเมินและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลคะแนนทักษะการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

1. เด็กที่สูญเสียทางการเห็น การมองเห็นเลือนราง (Low vision) และตาบอด (Blindness)
2. กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีความสามารถในการอ่าน เขียน อักษรเบรลล์

3. มีระดับสติปัญญาอยู่ในระดับเรียนได้ หรือมีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
4. มีสมาธิในการเรียนอยู่ในเวลา 40 นาที ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. หนังสือนิทานอักษรเบรลล์ ซึ่งมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาศึกษาเพื่อออกแบบและสร้างนิทานอักษรเบรลล์ ให้มีความสอดคล้องกับความจำเป็น และความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ซึ่งทักษะชีวิตประจำวันพื้นฐานเพื่อให้ตนเองสามารถปรับตัวมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่เหมาะสมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ สอดแทรกทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาทักษะด้วยการบูรณาการศาสตร์ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับผู้เรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาให้เกิดความตระหนักรู้ เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์ ความเครียดและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีพื้นฐานด้านอุปนิสัยที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีความสุข

ทั้งนี้โดยได้กำหนดเนื้อหาของนิทานให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาได้ศึกษาเนื้อหาจากนิทานที่ผู้วิจัยได้สร้าง ตามเนื้อหาของทักษะชีวิตเป็นพื้นฐานในการออกแบบเนื้อหาของนิทานดังกล่าว โดยได้ออกแบบนิทานอักษรเบรลล์ และมีภาพประกอบเนื้อเรื่องเพื่อเพิ่มการจินตนาการและการเรียนรู้เพิ่มเติมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้

1. นิทานเรื่องฮีโร่ของฉัน
2. นิทานเรื่องเพื่อนรักของฉัน
3. นิทานเรื่องปลอดภัยไว้ก่อน
4. นิทานเรื่องผจญภัยในแดนเนรมิต

1.3 ผู้วิจัยนำนิทานอักษรเบรลล์ ทั้ง 4 เรื่อง ที่ได้สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และข้อเสนอแนะ แล้วนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพ ซึ่งมีวิธีการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

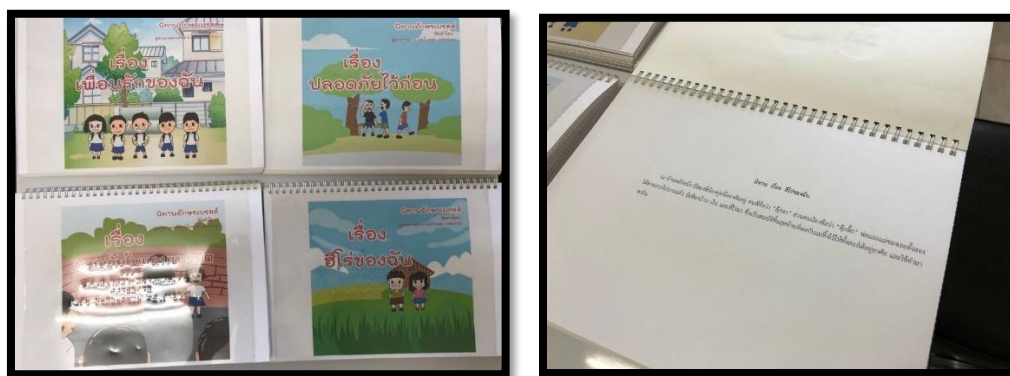
ขั้นตอนทดลอง ครั้งที่ 1 แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (one-by-one testing) ผู้วิจัยทำการทดลองกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีผลการเรียนเก่ง ปานกลาง ซึ่งสามารถเรียนได้ และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 3 คน

ขั้นตอนทดลอง ครั้งที่ 2 เป็นการทดลองแบบกลุ่มย่อย (small group testing) ผู้วิจัยทำการทดลองกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีผลการเรียนเก่ง ปานกลาง ซึ่งสามารถเรียนได้ และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 6 คน

ขั้นตอนทดลอง ครั้งที่ 3 เป็นการทดลองแบบภาคสนาม (field testing) ผู้วิจัยทำการทดลองกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีผลการเรียนเก่ง ปานกลาง ซึ่งสามารถเรียนได้ และไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 9 คน

โดยทั้ง 3 ขั้นตอนการทดลองให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นใช้หนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความ เมื่อเรียนจบให้ทำแบบประเมินระหว่างเรียนด้วยวิธีการถามตอบด้วยวาจา และการประเมินหลังเรียนด้วยแบบประเมินแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก แล้ววิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพ

1.4 ผู้วิจัยนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ภาพที่ 1 ตัวอย่างนิทานอักษรเบรลล์

2. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น การสร้างและการหาประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ในการทดลอง มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยได้สร้างประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ด้านภาพประกอบเนื้อเรื่อง และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการนำเสนอคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นโดยพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงจะยอมรับว่ามีคุณภาพดีและสามารถใช้ในการทดลองได้

2.2 ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินคุณภาพให้ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบความเหมาะสมและความสมบูรณ์ปรับปรุงแก้ไข

2.3 ผู้วิจัยเสนอหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินคุณภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้ง 4 ด้าน

คือ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ด้านภาพนูนประกอบเนื้อเรื่อง และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยมีผลการประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลรวมการประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยผู้เชี่ยวชาญ (N=5)

นิทานอักษรเบรลล์	การประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์										การแปลผล
	ด้านเนื้อหา		ด้านการใช้ภาษา		ด้านภาพนูนประกอบเนื้อเรื่อง		ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ		ผลรวม		
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
1 เรื่องฮีโร่ของฉันทน์	4.51	0.51	4.54	0.50	4.50	0.55	4.47	0.63	4.51	0.54	ดีมาก
2 เรื่องเพื่อนรักของฉันทน์	4.56	0.50	4.56	0.50	4.48	0.60	4.53	0.57	4.53	0.54	ดีมาก
3 เรื่องพลอดรักไว้ก่อน	4.53	0.55	4.54	0.50	4.58	0.55	4.60	0.56	4.56	0.53	ดีมาก
4 เรื่องผจญภัยในแดนเนรมิต	4.58	0.50	4.52	0.50	4.53	0.55	4.53	0.57	4.54	0.52	ดีมาก
ผลรวมทั้ง 4 เรื่อง	4.55	0.52	4.54	0.50	4.52	0.56	4.53	0.58	4.54	0.53	ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลรวมการประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยผลรวมทั้ง 4 เรื่อง เท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.53 ระดับคุณภาพ ดีมาก

3. แบบประเมินทักษะในการอ่านจับใจความ

3.1. ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่สร้างข้อสอบสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

3.2. สร้างแบบประเมิน แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ นำแบบทดสอบนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้ นำแบบประเมินที่ได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญ

มาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จำนวน 15 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา

3.3 ผู้วิจัยได้กำหนด คัดเลือกโดยพิจารณาข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.2 - 0.8 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป

3.4 นำแบบประเมินไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.82

3.5 นำแบบประเมินผลก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. แผนจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

4.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการในการใช้นิทานเพื่อฝึกทักษะในการอ่านจับใจความที่สอดคล้องกับเนื้อหาองค์ประกอบของแผนจัดการเรียนรู้ คือ ชื่อเรื่อง สาร การเรียนรู้ จุดประสงค์ การดำเนินกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล โดยผู้วิจัยได้สร้างแผนจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการเรียนรู้

4.3 นำแผนจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์และหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบภาษา เนื้อหา และโครงสร้างเพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนแก่ผู้ตอบแบบสอบถามและสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index item of objective congruence) ของแบบสอบถาม พบว่ามีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 ทุกประเด็น นั่นคือผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้และนำไปใช้เก็บข้อมูลได้จริง

4.4 นำแผนจัดการเรียนรู้ มาปรับปรุงแก้ไข

4.5 นำแผนจัดการเรียนรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2565

5. แบบประเมินการใช้หนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) มีขั้นตอนดังนี้

5.1 ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินการใช้หนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการนำเสนอคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) 5 ท่าน ซึ่งเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เกณฑ์ในการยอมรับว่าหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นผู้วิจัยได้กำหนดให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงจะยอมรับว่ามีคุณภาพดีและสามารถใช้ในการทดลอง โดยมีผลการประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์

สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders)
ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางการเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) (N=5)

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	$\bar{x}$	SD	การแปลผล
ด้านเนื้อหา รวมค่าเฉลี่ยรายด้าน	4.45	0.50	ดี
ด้านการออกแบบ หรือกระบวนการเรียนรู้ รวมค่าเฉลี่ยรายด้าน	4.48	0.71	ดี
ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ รวมค่าเฉลี่ยรายด้าน	4.63	0.49	ดีมาก
รวมค่าเฉลี่ยรายด้านทั้งหมด	4.54	0.57	ดีมาก

ตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) โดยมีผลรวมทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 ระดับคุณภาพ ดีมาก ทั้งนี้วิเคราะห์ผลรายด้านได้ ดังนี้ ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 ระดับคุณภาพ ดี ด้านสื่อค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 ระดับคุณภาพ ดีมาก ด้านการออกแบบ หรือกระบวนการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.71 ระดับคุณภาพ ดี และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 ระดับคุณภาพ ดีมาก

5.2 เมื่อสร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) เสร็จแล้วก็นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินผล ผู้วิจัยได้นำแบบคุณภาพให้ที่ปรึกษางานวิชาตรวจสอบความเหมาะสมและความสมบูรณ์ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

5.3 ผู้วิจัยเสนอหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ต่อจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) 5 ท่าน คือ ครูผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เพื่อประเมินคุณภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ ด้านการออกแบบ หรือกระบวนการเรียนรู้ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าทดลอง กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนเอง ใช้เวลาสอน 8 คาบ คาบละ 50 นาที โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ระยะเวลาที่ทำการสอน ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปการศึกษา 2565 ตั้งแต่ ใช้เวลาทดลองสอนเป็นเวลา 8 คาบ ซึ่ง สอนวันละ 1 คาบ เป็นเวลา 8 วัน โดยไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และทดสอบหลังเรียน (Posttest)

2. เมื่อดำเนินการทดสอบครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบที่ใช้ก่อนการทดลอง

3. นำคะแนนที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังได้รับการรับรองจากซึ่งงานวิจัยได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมและจรรยาบรรณการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง หมายเลขใบรับรอง RU-HRE 63/0080 และได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลได้ ผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณโดยหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของสื่อ กับการทดลองแบบรายบุคคลแบบกลุ่มย่อยและแบบภาคสนาม โดยใช้สูตร (E1/E2)
2. ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
4. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples
5. อัตราร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์ (Percentage or Percent)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพการพัฒนาหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน	ระหว่างกระบวนการ E ₁		หลังกระบวนการ E ₂	
		คะแนน (5)	ร้อยละ	คะแนน (10)	ร้อยละ
รายบุคคล	3	13	86.66	25	83.33
กลุ่มย่อย	6	25	83.33	51	85.33
ภาคสนาม	9	39	86.66	74	82.22

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพการพัฒนาหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น กับนักเรียนจำนวน 3 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 86.66/83.33กับนักเรียนจำนวน 6 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ

83.33/85.33 และนักเรียนจำนวน 9 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 86.66/82.22 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลทักษะในการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลทักษะในการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์

การทดสอบ	N	คะแนน	$\bar{x}$	SD	t	sig
ก่อนเรียน	10	79	7.90	1.37	8.22	.000
หลังเรียน	10	119	11.90	1.71		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เรียนด้วย หนังสือนิทานอักษรเบรลล์ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 7.90 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 11.90 ซึ่งคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการหาประสิทธิภาพการพัฒนาหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ผู้วิจัยได้ประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม และเมื่อได้แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผลรวมการประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีค่าเฉลี่ยผลรวมทั้ง 4 เรื่อง เท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.53 ระดับคุณภาพ ดีมาก สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ (Pongsawat, 2015) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความต้องการด้านเนื้อหาของผู้พิการทางสายตาเพื่อผลิตหนังสือเสียงบนแอปพลิเคชัน “Read for the Blind” ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่ผู้พิการทางสายตาต้องการ 6 ลำดับ คือ 1) วรรณกรรมและบทละคร เพราะ เนื้อหาที่น่าสนใจ ขวนติดตาม และสนุกสนาน 2) พุทธประวัติและธรรมะ เป็นเนื้อหาที่ให้ข้อคิด เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต 3) กฎหมายเพื่อการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการทางสายตา 4) สารสนเทศและไอทีในด้านนวัตกรรม ที่มีประโยชน์ในการรองรับการใช้งานกับผู้พิการทางสายตา 5) ข้อมูลการแพทย์ด้านการปฐมพยาบาลผู้ป่วยเบื้องต้น และ 6) สารคดีท่องเที่ยวการพัฒนาหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาวรรณกรรมและบทละคร นิทานที่เป็นเนื้อของผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นให้ความสนใจเป็นอันดับที่ 1 จากการศึกษาวิจัยของ (Kanpak and Chanvichai, 2021) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การสื่อสารผ่านสื่อ

สังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา กรณีศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในการพัฒนาสื่อรูปแบบออนไลน์ ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา แบ่งออกเป็นปัญหายภายในและภายนอก สำหรับปัญหายภายในนั้นจะพบปัญหาทางด้านการพิมพ์การตอบโต้การแปลความหมายมีความคลาดเคลื่อนของเนื้อหาและในส่วนของปัญหายภายนอกนั้นการมีภาพหรือวิดีโอปรากฏเป็นภาพเคลื่อนไหว ทำให้ระบบโปรแกรมไม่สามารถอ่านได้รวมถึงการออก โปรแกรมที่ไม่มีการรองรับระบบการใช้เสียงทำให้การสื่อสารค่อนข้างติดขัดในเรื่องของการเข้าถึงสื่อ สังคมออนไลน์และความล่าช้าของอินเทอร์เน็ตที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้การพัฒนาหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จึงไม่ได้ใช้รูปแบบออนไลน์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านซ้ำ ซ้ำทวนและยังเป็นการฝึกใช้ประสาทเพื่อการรับรู้ในการฝึกอ่านอักษรเบรลล์ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้นำทักษะการอ่านจับใจความไปประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความด้วยตนเองได้ เมื่อนิทานอักษรเบรลล์ได้ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว กระบวนการต่อไปผู้วิจัยได้นำไปทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (one-by-one testing) กับนักเรียนจำนวน 3 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 86.66/83.33 ซึ่งมีประเด็นการปรับขนาดของตัวอักษรแบบปกติให้มีขนาดใหญ่จากเดิมขนาด TH SarabunPSK 24 ปรับปรุงเป็น TH SarabunPSK 36 เพื่อให้สามารถใช้กับนักเรียนที่สามารถอ่านด้วยอักษรแบบปกติได้ จากนั้นได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียน แบบกลุ่มย่อย (small group testing) จำนวน 6 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.33/85.33 มีประเด็นในการปรับปรุงแก้ไขเรื่องความชัดเจนของภาพพจน์ที่จะต้องอัดแม่พิมพ์ของการทำภาพพจน์ให้สามารถสัมผัสได้ชัดเจนเพื่อให้สามารถสื่อความหมายของภาพพจน์ได้ดียิ่งขึ้น จากนั้นได้นำไปทดลองใช้ นักเรียน แบบภาคสนาม (field testing) จำนวน 9 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 86.66/82.22 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ตาม สอดคล้องกับ (Thongkamnerd, 2015) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ประกอบด้วยแบบฝึกย่อย 5 แบบฝึกและมีประสิทธิภาพ 82.42/83.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/ 80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะในการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เรียนด้วย หนังสือนิทานอักษรเบรลล์ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 7.90 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 11. และมีระดับของร้อยละพัฒนาการที่เพิ่มรวมทั้งหมด ร้อยละ 54.15 สอดคล้องกับ (Wongrakmit, 2019) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสือเสียงระบบเดซี เรื่อง การอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนผู้มีความบกพร่องทางสายตา พบว่า นักเรียนผู้มีความบกพร่องทางสายตามีทักษะในการอ่านสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนด้วยหนังสือเสียงระบบเดซีการอ่านเพื่อความเข้าใจในการพัฒนานิทานอักษรเบรลล์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นในครั้งนี้มีความประสงค์ให้ผู้เรียน

ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้ฝึกการอ่านจับใจความโดยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์นั้นได้พัฒนาขึ้นมาทั้งหมด 4 เรื่อง คือ เรื่องฮีโร่ของฉันทน์ เรื่องเพื่อนรักของฉันทน์ เรื่องปลอดภัยไว้ก่อน และเรื่องผจญภัยในแดนเนรมิต โดยพัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้ใช้ในการอ่านเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเพลิดเพลินนอกเวลาเรียน เนื้อหาของนิทานแต่ละเรื่องมีความโดดเด่นแตกต่างกันซึ่งจะแฝงไปด้วยแง่คิดและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนเพื่อหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้เรียนจะสามารถนำไปเป็นแนวเสนอในการดำเนินชีวิต และเรียนรู้ ผู้เรียนได้ชี้แจงแนวทางในการปฏิบัติในการอ่านนิทานอักษรเบรลล์ ขณะที่ดำเนินการผู้เรียนมีความสนใจและตื่นตัวที่จะได้รับการเรียนรู้ที่แปลกใหม่และให้ความสนใจกับฟังผู้สอนที่เป็นบุคลากรภายนอกเป็นอย่างดี ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้เรียนแต่ละคนใช้เวลาในการอ่านแต่ละเรื่องที่แตกต่างกัน ซึ่งบางคนใช้เวลาเพียง 20 นาที และมีผู้เรียนที่อ่านนานที่สุดใช้เวลา 30 นาทีต่อ 1 เรื่อง ผู้เรียนที่มีระดับสายตาเลือนราง (Low vision) สนใจอักษรเบรลล์ ภาพพูน รวมทั้งภาพสีแบบ 2 มิติ ใช้การอ่านจากระยะห่างจากสายตา ประมาณ 15 เซนติเมตร ส่วนนักเรียนที่ตาบอดสนิท (Blind) จะให้ความสำคัญกับอักษรเบรลล์ สอดคล้องกับ (Thangthong et al. 2017) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษาอังกฤษ สำหรับเด็กผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ซึ่งวิจัยฉบับนี้ได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องของพฤติกรรมการเรียนรู้ และข้อมูลอุปกรณ์ที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาอังกฤษ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา จากข้อมูลที่ได้ศึกษามาดังกล่าวจึงได้รูปแบบของผลงานวิจัยและนำมาออกแบบพัฒนาสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นโดยทำการผลิตพร้อมไปทำทดสอบหาความพึงพอใจจากกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นด้วย ซึ่งเกณฑ์มีความพึงพอใจต่อผลงานในระดับดี ซึ่งในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้นั้นนอกจากจะพัฒนาขึ้นมาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแล้วนั้น สิ่งจำเป็นอีกสิ่งหนึ่งนั้นก็คือความชอบ ความพึงพอใจในการใช้สื่อเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อ หรือนวัตกรรมที่มีคุณภาพในครั้งต่อไป เมื่อประเมินทักษะในการอ่านจับใจความของผู้เรียนโดยการประเมินระหว่างเรียนจากนิทาน แต่ละเรื่องโดยผู้สอนเปิดโอกาสผู้เรียนสามารถพูดนำเสนอหรือเล่านิทานที่ตนเองได้อ่าน โดยภาพรวมผู้เรียนสามารถเล่าเรื่องราวได้ด้วยตนเอง จนจบเรื่องแต่ยังไม่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ก่อนหลังได้ ในครั้งนี้ก็เป็นเดียวกัน ผู้เรียนอีกส่วนหนึ่งสามารถตอบคำถามได้ด้วยวิธีการถามนำแล้วจึงสามารถเล่าต่อได้ด้วยตนเองซึ่งในการถามนำนั้นจ ผู้เรียนจะให้ผู้สอนถามนำเป็นระยะนอกจากนี้ภายหลังการทำการทำกิจกรรมการอ่านนิทานแล้วนั้นสังเกตเห็นได้ว่าผู้เรียนนอกจากจะสามารถเล่าได้หลังจากที่อ่านเสร็จสิ้นแล้วยังสามารถบอกต่อแก่ผู้ที่ยังไม่ได้อ่าน และแสดงถึงความตื่นตัวของเหตุการณ์ในนิทานได้อีกด้วย ในการประเมินความสามารถการอ่านจับใจความนั้นยังมีการใช้คำถามเพื่อประเมินความคิดเห็นและการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางในการจำ เข้าใจ และนำไปประยุกต์ทั้งนี้ผู้เรียนได้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ (Preeiam, Hompan and Phechmikaew, 2018) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บุพปัจจัยการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้เทคนิคการเสริมต่อการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของครูในชั้นเรียนรวมผลการวิจัย พบว่า ผลจากการวัดระดับคุณภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับคุณภาพครูกระบวนการสอนของครูผู้สอนการใช้สื่อ การสอนของครูทัศนคติของครูต่อบรรยากาศในโรงเรียนที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเรียบรวมสังกัดองค์การ บริหารส่วนจังหวัด

มหาสารคาม พบว่า ระดับคุณภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ระดับคุณภาพครู กระบวนการสอนของครู การใช้สื่อการสอนของครู ทักษะคิดของครูต่อบรรยากาศในโรงเรียนที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการค้นพบความรู้ และวิธีการสอนจากตัวผู้เรียน ที่เกิดจากการคอยสังเกตอย่างสนใจ ข้อค้นพบที่ได้ คือการสร้างระบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา (PLC) โดยความร่วมมือกันทุกฝ่ายและเทคนิคการเสริมต่อการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของครูควรใช้เทคนิคการสอนที่เน้นความเข้าใจ ได้แก่ การสอนซ้ำ การสอนให้สนุกเป็นการเล่นเกมส์การศึกษา การสอนที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เช่น การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การใช้สาธารณะสมบัติ ทักษะทางสังคม การใช้เวลาว่าง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำไปทดลองเพื่อศึกษาทักษะในการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือนิทานอักษรเบรลล์เสร็จสิ้นแล้วผู้วิจัยได้นำนิทานเพื่อศึกษา ผลการประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยมีผลรวมทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 ระดับคุณภาพ ดีมาก ทั้งนี้วิเคราะห์ผลรายด้านได้ ดังนี้ ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 ระดับคุณภาพ ดี ด้านสื่อ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 ระดับคุณภาพ ดีมาก ด้านการออกแบบ หรือกระบวนการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.71 ระดับคุณภาพ ดี และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 ระดับคุณภาพ ดีมาก เป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา ร่วมกันประเมินผลนิทานอักษรเบรลล์ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้มี ส่วนร่วมเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางที่จะมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดทำหนังสือเบรลล์ที่ใช้ในการอ่านนอกเวลาที่เป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมทักษะในการพัฒนาชีวิตของผู้พิการ หรือกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ของผู้เรียนสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งในการประเมินคุณภาพหนังสือนิทานอักษรเบรลล์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (key stakeholders) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ถึงได้ว่าเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษามีความภูมิใจที่ได้เห็นผลงานสื่อการเรียนรู้ได้รับการถ่ายทอดสู่ผู้เรียนในโรงเรียนสอนเฉพาะทาง ทั้งนี้เกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จทางด้านการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมโดยศึกษารายละเอียดอย่างชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นไปตามลำดับขั้นตอนและบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้
2. ในขณะที่นักเรียนฝึกอ่านจับใจความ ผู้สอนควรสังเกตนักเรียนว่าอ่านได้คล่องอ่านถูกต้องหรือไม่ เพราะให้นักเรียนบางคนอาจมีปัญหาในการอ่าน หรือมีคำบางคำที่ยากเกินไปตลอดจน

ให้คำปรึกษาและกำลังใจตลอดระยะเวลาในการเรียน แต่ถ้านักเรียนที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ควรปล่อยให้เด็กฝึกด้วยตนเองเพื่อปลูกฝังให้รู้จักการเรียนรู้

3. ผู้สอนควรหาบทอ่านประเภทต่าง ๆ มาให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการอ่านจับใจความเพิ่มเติม อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทยกับการสอนด้วยวิธีอื่น ๆ

2. ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนภาษาไทยสร้างหนังสือเพื่อใช้ในการอ่านนอกเวลาเพื่อฝึกการอ่านจับใจความในระดับชั้นอื่น ๆ

3. ควรเพิ่มอักษรเบรลล์เพื่อกำกับชื่อของภาพ หรือความหมายที่ต้องการสื่อในหน้าที่เป็นภาพนูนเพื่อให้ผู้บกพร่อง

References

- Chiangthong, T. (2008). **kānsāng nawattakam sū phāp nūn prakōp kitchakam thāng kái nai kān rian kānsōk phalasuksā samrap nakriān thī mī khwām bokphrōng thāngkān hen** [A Construction of Physical Activity Tactile Texture Innovation in Physical Education Instruction for Students with Visual Impaired]. Master thesis, M.Ed. (Physical Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
- National Education Act (No.4) B.E. 2542. (1999, August 14). **phraratchakritsadikā** [Royal Decree]. No. 116 Section 74 A. pp. 1-19.
- Kanfak, N. and Chanvichai, K. (2021). **kānsūsan phān sū sangkhom ‘ō nalai khōng phu phikan thāng sāitā kōrānī suksā rōngriān sōk khon tabōt phāk nūa nai phra bōrom rāchinūpatham chāngwat Chīang Mai** [Social Media Communication for Blind People A Case Study the Northern Region of the Blind Under the Royal Patronage of Her Majesty the Queen, Chaingmai]. **Journal of Business, Economics and Communications**. 16(1), 25 – 41.
- Kongsaengchai, S. (2014). **konlayut kārok ra tu naphat nā kān thāng sāitā samrap dek phikan thāng tā lāe kot ‘aya ‘ōkāt ‘āyu sū - sām pī** [The Strategies of visual stimulation for children with visually impaired 0-3 years]. Nakhon Pathom: Ratchasuda Foundation.
- Koohapinun, C. (1999). **kā ra ‘ān lāe kān songsoēm kā ra ‘ān** [Reading and reading promotion]. Bangkok: Burapasarn Printing House.

- Ministry of Education. (2008). **phraratchabanyat kanchatkan suksa samrap khonphikan Pho.So songphanharojhasip'et** [Education Management for Persons with Disabilities Act, B.E. 2008]. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education.
- Munsetthawit, S. (2002). **lak withi so na a napha sa Thai** [Research techniques in reading]. 3rd edition. Bangkok. Kasetsart University.
- Preeiam, P., Hompan, S. & Phechmikaew, M. (2018). **buppha patchai kanphatthana nakrian thi mi khwamtongkan phiset doi chai theknik kan se ri mot 'akan rianru chak kan patibat phua phoem sakkayaphap nai kan patibat ngan khong khru nai chan rian ruam** [Antecedentes of Children with Special need Using Augmentation Techniques to Learn from Action Learning in Enhance the Potentiality Teacher Performance Inclusive School]. Rajabhat Maha Sarakham University.
- Pongsawat, N. (2015). **khwamtongkan dan nuaha khong phu phikan thang saita phua phalit nangsuri sang bon 'ae pho phali khochan Read for the Blind** [The need for content from the visually impaired for producing audio books on application "Read for the Blind"]. Graduate School, Bangkok University.
- Thangthong, P. et al. (2017). **kan okbaep phatthana su kanrianru phua soemsang thaksa thang phasa 'Angkrit samrap dek thi mi khwam bokphrong thangkam mong hen** [Design and development of learning media to enhance academic skills English for visually impaired children]. **kan prachum wichakan radap chat mahawitthayalai theknoloyi rat mongkhon Rattanakosin khrang thi 2.20 - yisip'et Mithunayon songphanharojhoksip Na mahawitthayalai theknoloyi rat mongkhon Rattanakosin Nakhon Pathom** [National Conference Rajamangala University of Technology Rattanakosin No. 2.20-21 June 2017 at Rajamangala University of Technology Rattanakosin]. Nakhon Pathom.
- Thongkamnerd, N. (2015). **kanphatthana baep fuk thaksa ka ra an chapchai khwam phasa Thai samrap nak rian chan prathom suksa pi thi sam 'amphoe khao cha mao changwat Rayong** [The Development of Thai Reading Comprehension Skill Exercises for grade 3 students in Khao Chamao District, Chang Huat, Rayong]. Master's Degree Thesis, Burapha University.
- Somprayoon, W. (2001). **kanson phasa Thai radap prathom suksa** [Teaching Thai language at the elementary level]. 4th edition, Bangkok: Thai Wattana Panich

- Wongrakmit, N. (2019). **kānphatthana nangsū siāng rabop dē sī rūāng kā ra‘ān phūā khwāmkhaochai samrap nakriān phū mī khwām bokphrōng thāng saīta** [The development of audio books in Daisy system on reading comprehension]. For visually impaired students. Chiang Mai Rajabhat University: Chiang Mai.
- Yenprasert, P. (2005). **kān pō phatthana bāep fuk kā ra‘ān chapchai khwām phāsā Thai dōi chai sū thōngthin Nonthaburi samrap nak riān chan prathom suksā pī thī 3** [Development of reading comprehension practice in Thai language. using local media in Nonthaburi for students in grade 3]. Phranakhon Rajabhat University/Bangkok.

การศึกษากระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

THE STUDY OF PROCESS AND RESULTS OF SCHOOL COMPETENCY-BASED CURRICULUM DEVELOPMENT

บังอร เสรีรัตน์¹ นาฏฤดี จิตรรังสรรค์² เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ³ กุณฑลี บริรักษ์สันติกุล⁴ เรวณี ชัยเขาวรัตน์⁵ สุมาลี เชื้อชัย⁶
วรลักษณ์ ชูกำเนิด⁷ อีรศักดิ์ จิระตราชู⁸ ทิพย์วรรณ หงกะเชิญ⁹ วาทีณี จันมี¹⁰ และฮุสนา เงินเจริญ¹¹
Bang-orn Sereerat¹ Nadrudee Chitrangsan² Chalermchai Phanthaler³ Khuntalee Borirasontikul⁴
Rewanee Chaichaowarat⁵ Sumalee Chuachai⁶ Woralak Chookamnerd⁷ Teerasak Chiratrachoo⁸
Tippavan Hongkachern⁹ Watinee Chanmee¹⁰ and Hussana Ngoencharoen¹¹

^{1,9,10} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² โรงเรียนสุจิตปุลี

³ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

⁴ โรงเรียนปรัชชาธร

⁵ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

⁶ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁷ โรงเรียนวรพัฒน์

⁸ นักวิชาการอิสระ

¹¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระยงค์ เขต 2

^{1,9,10} Faculty of Education, Bansomdet Chaopraya Rajabhat University

² Sujipuli School

³ Academic and Education Standards Bureau, Office of the Basic Education Commission

⁴ Pratchatorn School

⁵ Faculty of Education Udon Thani Rajabhat University

⁶ Faculty of Education, Srinakharinwirot University

⁷ Warraphat School

⁸ An Independent Scholar

¹¹ Rayong Educational Area District Office 2

E-mail: bungon.se@bsru.ac.th

Received: July 10, 2024

Revised: December 12, 2024

Accepted: February 16, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 2) ศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย สถานศึกษาที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้มี 40 แห่ง เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมความพร้อม ระยะการเก็บข้อมูลดำเนินการ

และระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ สถิติบรรยาย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น ประกอบไปด้วย กระบวนการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาใน 7 ด้าน 2) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จคือ ผู้บริหาร ครู ระบบการดูแลช่วยเหลือครู แหล่งเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรคในการทำงานที่สำคัญ คือการขาดความเข้าใจแนวคิด แนวทางการทำงาน และ 3) ข้อเสนอเชิงนโยบาย พบว่า หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนจังหวัด/พื้นที่ ควรจัดระบบที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน จัดทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และการจัดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ส่วนข้อเสนอแนะของสถานศึกษา ควรจัดระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการ เตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร และจัดทำรายละเอียดหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

คำสำคัญ

หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ สมรรถนะ กระบวนการ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the process of developing a school competency-based curriculum 2) to study support systems and obstacles in working to develop a school competency-based curriculum, and 3) to prepare policy suggestions. There were 40 schools participating in this research. The tools for this research were questionnaires, interviews form, and focus groups form. The research process was divided into 3 phases: the preparation phase; the data collection phase and the phase of data analysis summary and prepare research report. Data analysis used descriptive statistics and content analysis.

The results of the research found that 1) the process of developing a school competency-based curriculum included a process of school preparation in 7 areas and the most difficult aspect was competency-based assessment, 2) important factors that caused success were administrators, teachers, teacher care and support systems learning resources and learning networks, while important obstacles was a lack of understanding of concepts and guidelines about school competency based curriculum, and 3) policy suggestions of central and provincial/area agencies were organizing related systems clearly , organize resources to support the development of the school competency based curriculum and organize a space to exchange knowledge with various learning networks . Suggestions of schools were to organize a support system of operations and prepare for curriculum development, and the details of the curriculum.

Keywords

School Competency-Based Curriculum, Competency, Process

ความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2560 คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี โดยได้มีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบข้อมูลสำคัญที่เป็นภาวะวิกฤตอย่างยิ่งยวด จึงกำหนดให้ดำเนินการศึกษาหาแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาด้านต่าง ๆ ในส่วนหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นด้านหนึ่งที่ถือว่าอยู่ในภาวะวิกฤติ นั้นได้มอบหมายให้คณะกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอนดำเนินการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งจากการศึกษาและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งการศึกษาดูงานในโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ทำให้คณะกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอนได้ข้อมูลปัญหาหลายประการ และได้มีข้อเสนอให้มีการปรับหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน โดยหลักสูตรต้องพัฒนาเด็กไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ประเทศและโลก ในยุคปัจจุบันและอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตรอบด้าน ที่ทำให้เด็กไทยต้องมีสมรรถนะชุดใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

เพื่อให้เกิดผลในการทำงานคณะกรรมการด้านการจัดการเรียนการสอนได้มอบหมายให้มีการดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนขึ้น ต่อมาในปี 2564 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6-4 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้กรอบสมรรถนะที่เหมาะสมครอบคลุมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและบรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบายในการนำกรอบสมรรถนะผู้เรียน สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ หลังจากนั้นได้มีการส่งต่อองค์ความรู้เพื่อการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินการพัฒนากรอบหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะต่อไป (Office of the Education Council, n.d.)

ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น (Office of the Basic Education Commission, 2021) โดยคณะกรรมการชุดนี้ได้กำหนดให้มีสมรรถนะหลัก 6 ด้าน คือ การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน อีกทั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการด้านต่าง ๆ เพื่อจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง ร่างกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่างคู่มือการใช้กรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้นำรายละเอียดต่าง ๆ สู่การทดลองใช้ในสถานศึกษาที่สนใจ

สมัครเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 8 จังหวัด ได้แก่ ศรีสะเกษ สตูล ระยอง เชียงใหม่ กาญจนบุรี นราธิวาส ยะลา และปัตตานี

ทั้งนี้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะขึ้น หลังจากนั้นได้เสนอหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเข้าสู่การพิจารณาถ้อยแถลงของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 134 หลักสูตร เพื่อให้การพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะมีความเหมาะสม ถูกต้องตามหลักการก่อนที่คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะให้ความเห็นชอบคณะกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ ในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจึงได้วางระบบการทำงานหลายลักษณะดังนี้ 1) มีการจัดระบบการสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 2) มีการจัดระบบ/แนวทางการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 3) มีการจัดทำเกณฑ์การพิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่ประกอบด้วย เกณฑ์หลัก 7 ด้าน คือ ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) มีการคัดสรรบุคคลและจัดตั้งคณะทำงานพิจารณาถ้อยแถลงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

ในส่วนการจัดระบบ/แนวทางการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้น เริ่มตั้งแต่การให้สถานศึกษาส่งหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพิจารณาถ้อยแถลงเบื้องต้นตามเกณฑ์ 7 ด้าน และคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ หลังจากนั้น คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ ในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และ สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้สร้างความเข้าใจแนวทางการทำงานพิจารณาถ้อยแถลงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และจัดหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ให้คณะทำงานถ้อยแถลงหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ พิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะพิจารณาตามเกณฑ์ 7 ด้านโดยในระหว่างการทำงานได้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มย่อยของคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มย่อยของคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะกับคณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการ หลังจากนั้น คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการเสนอผลการพิจารณาต่อในคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ความเห็นชอบ และสำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสรุปผลการพิจารณาไปคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อแจ้งข้อมูล ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการทำงานในส่วนต่าง ๆ ต่อไป

จากการที่สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ในพื้นที่นั้น ถือเป็นนวัตกรรมสำคัญในการจัดการศึกษาด้านหลักสูตร และเป็นภารกิจที่ค่อนข้างหนักซึ่งต้องใช้ข้อเท็จจริง และเครือข่ายการทำงานอย่างหลากหลายจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และ ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ นอกจากการศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และ ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมแล้วยังสนใจศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และ ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานของสถานศึกษาต่าง ๆ นอกพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาร่วมด้วย

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษามีลักษณะอย่างไร
2. มีปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคใดบ้างในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
2. เพื่อศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะเตรียมความพร้อมดำเนินการในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2565 - มกราคม 2566
มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้
 - 1) ประสานข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2) กำหนดเกณฑ์ และเลือกสถานศึกษาที่เข้าร่วมวิจัย
 - 3) ประสานงานสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมวิจัย
 - 4) พัฒนาเครื่องมือในการทำวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม โดยมีกระบวนการดังนี้ (1) ศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง (2) ยกร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) ประชุมคณะทำงานพิจารณาเครื่องมือฉบับร่าง และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้เหมาะสม (4) นำเสนอเครื่องมือในการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 3 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรง ความเหมาะสม ตลอดจนภาษาที่ใช้

ผลพบว่าเครื่องมือทั้งแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มมีความเหมาะสม สอดคล้องกับนิยามและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์

5) คัดเลือกผู้วิจัยร่วมในการเก็บข้อมูลในจังหวัดต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์สำคัญดังนี้ (1) เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการวิจัย (3) เป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยกับบริบทการทำงานในจังหวัด และ (4) ผู้วิจัยในแต่ละจังหวัดครอบคลุมกลุ่ม ครู ผู้บริหาร และนักวิชาการ

6) ประชุมสร้างความเข้าใจ จุดประสงค์ กระบวนการ เครื่องมือที่ใช้ และช่วงเวลาในการทำงาน

2. ระยะการเก็บข้อมูลในการเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือน กุมภาพันธ์-มิถุนายน 2566 มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากสถานศึกษา 40 แห่งโดยเป็นสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม ในช่วงกุมภาพันธ์ 2566

2) ผู้วิจัยและ นักวิจัยร่วมแต่ละจังหวัดศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากแบบสอบถามและวางแผนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

3) เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์เพื่อตรวจสอบข้อมูลผลการวิจัยและระดมความคิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากตัวแทนของครู ผู้บริหาร นักวิชาการ/ศึกษานิเทศก์ และผู้ขับเคลื่อนงานพัฒนาหลักสูตรของทุกจังหวัด จังหวัดละ 2 คน

3. ระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย

ระยะการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย ดำเนินการในช่วงเดือน พฤษภาคม - กรกฎาคม 2566 มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยพิจารณาจำแนก และสรุปข้อมูลที่ได้จากการสอบถามการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งข้อมูลที่ได้เป็น 4 ส่วน คือ (1) ข้อมูลพื้นฐาน (2) การเตรียมการก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ (3) การดำเนินการการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐาน และ (4) ข้อเสนอแนะ

2) จัดทำรายงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษา วิจัยในครั้งนี้ ใช้ สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ พบว่า ประกอบไปด้วย กระบวนการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ได้แก่ (1) การสร้างความเข้าใจ และการทำให้เห็นความสำคัญ (2) การพัฒนาบุคลากร (3) การจัดตั้งคณะกรรมการผู้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (4) การศึกษาเอกสารและข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ (5) การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนา

หลักสูตร (6) การปรับกรอบความคิดของครูให้พร้อมในการเปลี่ยนแปลงและการทำงาน และ
(7) การศึกษาดูงาน/ตัวอย่างจากโรงเรียนอื่น ๆ

2) ผลการศึกษาปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1) ปัจจัยในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ คือนโยบายของ
สถานศึกษา โดยสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปไม่ได้กำหนดว่าการดำเนินการจัดทำหลักสูตรต้องเป็นหน้าที่
ของครูทุกคน แต่สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและพัฒนาหลักสูตร โดยเริ่มต้นจากการ
สร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นจากครูผู้สอนเกี่ยวกับภาพในอนาคต จุดเด่น และ
แนวทางทำงานพัฒนาสมรรถนะนักเรียน ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จที่ดังนี้ (1) ผู้บริหาร
มีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (2) ครูบุคลากรมีความเข้าใจ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน (3) มีระบบการดูแลช่วยเหลือครู (4) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน และ
เครือข่ายการเรียนรู้

2.2) ระบบสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การจัดทีมแกนนำจัดทำร่างหลักสูตร
สถานศึกษาฐานสมรรถนะ และนำมาให้คณะครูพิจารณาเป็นระยะ ๆ โดยพบว่าก่อนการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นมีการทดลองพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีการเรียนรู้จากกันและ
กัน และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินการดังกล่าวส่งผลอย่างชัดเจนต่อครูผู้สอนที่ทำให้
เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตร
สถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้อย่างเข้าใจ ไม่เครียด และไม่กังวลในการทำงาน

นอกจากนี้พบว่าในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นด้านที่
ดำเนินการยากที่สุดคือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ รองลงมาคือด้านการจัดทำ
หลักสูตรระดับชั้นเรียน : ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการเรียนรู้ และด้านแนวทางการ
จัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะตามลำดับ

2.3) ปัญหาอุปสรรคในการทำงานที่สำคัญ มีดังนี้ (1) การขาดความชัดเจนในเชิง
นโยบาย และการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดฐานสมรรถนะ และหลักสูตรสถานศึกษาฐาน
สมรรถนะ (2) การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นปี และคำอธิบาย
รายวิชา และ (3) การขาดความเข้าใจ และมีความกังวลเรื่องการทำแผนการเรียนรู้ และการนำไปใช้
ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

3) ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

3.1) ข้อเสนอแนะของหน่วยงานส่วนกลาง

ข้อเสนอแนะของหน่วยงานส่วนกลางมีดังนี้ 1) จัดระบบและผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจน
2) จัดทำกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคู่มือ /แนวทางการทำงาน 3) จัดระบบการพัฒนา
บุคลากร 4) จัดทำกฎหมาย ระเบียบ สอดคล้องกับการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ 5) จัดทำฐานข้อมูล
สำคัญ 6) จัดพี่เลี้ยงที่มีความพร้อมในการสนับสนุน ตลอดจนการจัดให้มีระบบการพัฒนาพี่เลี้ยง
7) ประสานเครือข่ายที่ช่วยสนับสนุนการทำงาน

3.2) ข้อเสนอแนะของจังหวัด/พื้นที่

ข้อเสนอแนะของจังหวัด/พื้นที่มีดังนี้ 1) การจัดทรัพยากรสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนทั้ง ฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากกันและกัน พี่เลี้ยงที่มีสมรรถนะในการหนุนเสริม 2) การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ทั้งการเตรียมความพร้อม ครูและผู้บริหารโรงเรียน ให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ การสร้างความเข้าใจหลักการแนวคิด แนวทางที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น 3) การเตรียมทีมพี่เลี้ยงทางวิชาการให้มีความพร้อม 4) การสนับสนุนข้อมูลพื้นฐานในการทำหลักสูตร ที่เป็นบริบทส่วนกลาง และส่วนจังหวัด 5) การสนับสนุนโรงเรียนในการจัดหา และจัดระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการทำหลักสูตร 6) การมีส่วนร่วมหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และการนำไปใช้ 7) การมีส่วนร่วมในการวางระบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา และจัดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ

3.3) ข้อเสนอแนะของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะของสถานศึกษา มีดังนี้

1) สถานศึกษา ควรจัดระบบกลไกสนับสนุนการดำเนินการดังนี้ 1) ระบบกลไกด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ ความรู้และทักษะสำคัญแก่บุคลากร 2) ระบบกลไกด้านการสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ 3) ระบบกลไกด้านการสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนการเรียนรู้ 4) ระบบกลไกด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดทำรายละเอียดหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร 4 ด้านคือ ความพร้อมของบุคลากร ความพร้อมด้านการเรียนรู้แนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ ความพร้อมด้านการเรียนรู้กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการจัดเตรียมข้อมูลบริบทพื้นฐานที่จำเป็นระดับต่าง ๆ 2) การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยอาจจะดำเนินการโดยผู้เกี่ยวข้องทุกคน หรือยกวางโดยทีมแกนนำ แล้วนำมาพิจารณา ร่วมกันก็ได้ และ 3) พิจารณากำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดเน้น และบริบทสถานศึกษา

อภิปรายผล

ในส่วนนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลใน 2 ส่วนคือ 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และ 2) ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่าสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมในหลากหลายด้านก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่ายต่าง ๆ การเรียนรู้จากเครือข่ายและการแสวงหาความร่วมมือนั้น นับได้ว่าเป็นการดำเนินการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในช่วงต้นที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐาน

สมรรถนะเกิดความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lapboon (2009) ที่ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาหลักสูตรว่า จำเป็นจะต้องใช้ความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งครูชุมชนและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ในการวางแผนอย่างเป็นระเบียบและรอบคอบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Office of the Education Council (2020) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนคือการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรบนฐานข้อมูลบริบทรอบตัว

จากการเก็บข้อมูล พบว่า ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไป มีกระบวนการพัฒนาที่ต่างจากสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม โดยจากผลการวิจัยที่พบว่าสถานศึกษาทุกแห่ง ในทุกพื้นที่ให้ความสำคัญกับข้อมูล บริบทรอบตัวและกำหนดเป้าหมาย แนวทางการทำงานที่มีความเฉพาะเจาะจง เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะในส่วนบริบทท้องถิ่นและชุมชนนั้นได้มีการกำหนดข้อมูลพื้นฐานในส่วนต้นของหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะที่ละเอียดชัดเจนนั้น นับว่าเป็นมิติใหม่ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพราะจะช่วยสร้างความหมายและเชื่อมโยงกับท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะที่เป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centric) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต เป็นการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับบริบท ภูมิสังคม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของผู้เรียน ซึ่งทำให้การศึกษามีความหมายกับชีวิต Khammanee (2019)

3) การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาประกอบด้วย 7 ด้าน และมีการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเพิ่มเติมขึ้น ทำให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ โดยเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2550) ที่ได้กล่าวว่างค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาควรประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้าง 6) คำอธิบายรายวิชา 7) หน่วยการเรียนรู้ 8) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4) องค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนายากที่สุด

จากผลการวิจัยที่พบว่าสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปได้มีการดำเนินการทำงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาใน 7 ด้าน โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ในพื้นที่นวัตกรรมให้ข้อมูลว่าด้านที่ดำเนินการยากที่สุดคือ ด้านแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรายละเอียดที่กำหนดในเอกสารร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นมีรายละเอียดไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการระดมความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Academic and Education Standards Bureau Office of the Basic Education Commission, 2022) ได้จัดขึ้นโดยผู้ใช้หลักสูตรเห็นว่าควรมี

การอธิบายและเพิ่มเติมข้อมูล /รายละเอียดการวัดและประเมินผล และเกณฑ์การเลื่อนชั้น การตัดสินผลการเรียนที่เป็นรูปธรรม และการเรียนต่อ และการย้ายโรงเรียนให้ชัดเจนมากขึ้น

5) กระบวนการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในพื้นที่ทั่วไป

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปแตกต่างจากสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม โดยสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปไม่ได้กำหนดว่าการดำเนินการจัดทำหลักสูตรต้องเป็นหน้าที่ของครูทุกคน แต่สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและพัฒนาหลักสูตร โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็นจากครูผู้สอนเกี่ยวกับภาพในอนาคต จุดเด่น และแนวทางทำงานพัฒนาสมรรถนะนักเรียน และได้จัดทีมแกนนำจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะและนำมาให้คณะครูพิจารณาเป็นระยะ ๆ โดยพบว่าก่อนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะนั้นมีการทดลองพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน มีการเรียนรู้จากกันและกัน และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินการดังกล่าวส่งผลอย่างชัดเจนต่อครูผู้สอนที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะไปใช้อย่างเข้าใจ ไม่เครียด และไม่กังวลในการทำงานนั้น การดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินแนวทางหนึ่งที่มีความเหมาะสม เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้วิธีแบบรากหญ้า (Grass-roots approach) หรือเป็นแบบอุปนัย ตามแนวคิดของทาบบา (Taba, 1962) ซึ่งมีความเชื่อว่าหลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าพัฒนาจากองค์กรที่อยู่ในระดับสูง การพัฒนาหลักสูตรควรมีการ สนับสนุน และมีการป้อนข้อมูลจำนวนมากจากครูในการสร้างหลักสูตร เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน โดยตรง

2. ปัจจัย ระบบสนับสนุน และปัญหาอุปสรรคในการทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในครั้งนี้พบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความชัดเจนในเชิงนโยบาย ขาดความชัดเจนในแนวทางดำเนินการ และขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้เกิดความเครียด และไม่มั่นใจในการทำงานนั้นและเสนอให้มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิชเนอร์ เวคเนอร์ (Tichnor-Wagner, 2018) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ในการทำงานพัฒนาหลักสูตรคือการที่นโยบายมีการเปลี่ยนแปลง และมีความไม่ชัดเจน ส่วนปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรคือหากหลักสูตรชาติมีการระบุวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ มีการให้คำแนะนำหรือแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ที่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะสามารถเข้าใจเนื้อหาในหลักสูตรได้ง่ายยิ่งขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง แต่หากหลักสูตรชาติมีความไม่ชัดเจน กำหนดเพียงเป้าหมายและผลลัพธ์ของหลักสูตรชาติกว้าง ๆ โดยไม่บอกวิธีการนำไปใช้ในชั้นเรียนจริงอย่างไร การนำไปใช้ก็อาจจะไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการได้

2) ผู้บริหารที่เป็นผู้นำวิชาการ

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือความเป็นผู้นำวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งพบได้ชัดเจนมาก ๆ ในสถานศึกษาในพื้นที่ทั่วไปที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำวิชาการและส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านหลักสูตรและการสอนนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา Office of the Education Council (2020) ที่ได้กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้การนำกรอบสมรรถนะไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้สำเร็จคือการที่ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ จัดสรรทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการทำงานของครู มีการจัดให้มีการทำงานแบบยืดหยุ่น เอื้อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะได้

3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกันเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงาน

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่องนั้น สอดคล้องกับจุดเน้นในการจัดการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ที่ได้ริเริ่มผลักดันให้ทุกโรงเรียนเริ่มดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLCs) (Hairon & Dimmock, 2012) โดยให้กลุ่มครูพบกันเป็นประจำทุกสัปดาห์ นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา Office of the Education Council, (2020) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนคือการร่วมมือ รวมพลังของครู และกระบวนการทำงานแบบชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

4) การสนับสนุนจากหน่วยงานและนักวิชาการภายนอก

จากข้อมูลผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร คือการได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการ พี่เลี้ยง และโค้ชที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรนั้น โดยมีการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิชเนอร์ เวคเนอร์ (Tichnor-Wagner, 2018) ที่ได้วิเคราะห์และสรุปปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร คือ ความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญจากนอกสถานศึกษา (External Experts) เช่น ความช่วยเหลือจากกระทรวงที่ดูแลการศึกษา หรือจากมหาวิทยาลัยที่สามารถให้ความช่วยเหลือ ในการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ได้ และการจัดอบรมที่ให้ความช่วยเหลือ แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา Office of the Education Council, (2020) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานคือการมีที่ปรึกษาทางวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ชี้แนะประจำโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางในการจัดระบบการพัฒนาหลักสูตร กรอบการดำเนินงาน และคู่มือในการพัฒนาหลักสูตรที่ชัดเจน

2. ควรให้ความสำคัญกับระบบการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากระบบสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรอันได้แก่ทีมผู้ดำเนินงานนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญ

3. ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้และฐานข้อมูลที่สอดคล้องกับการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนในบริบทต่าง ๆ

2. วิจัยศึกษาระบบกลไก การหนุนเสริมในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ในสถานศึกษาที่มีบริบทที่แตกต่างกัน

3. วิจัยศึกษาแนวทางการวัด ประเมินผลฐานสมรรถนะ ที่สอดคล้องกับแนวทางในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

4. วิจัยศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

5. วิจัยศึกษาระบบการทำงานของโค้ช หรือพี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน และมีบริบทต่างกัน

6. วิจัยศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงบริบทชุมชน ท้องถิ่น วิถีชีวิต กับการจัดการศึกษา ทั้งในลักษณะการนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้

7. วิจัยศึกษาลักษณะการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

References

- Academic and Education Standards Bureau. Office of the Basic Education Commission. (2022). **phon k̄an sarup phon k̄an radom khwāmkhithen khōṅg phūchai rā ngok rōp laksūt k̄ansuksa naphum thān** [Results of the brainstorming session summary from users of the draft basic education curriculum framework]. Unpublished manuscript.
- Academic and Education Standards Bureau. Office of the Basic Education Commission. (n.d.). **khōṅgk̄an wichai phon k̄an thot lōṅg chai krōp samatthana phū rian radap prathom suksa pī thī sī hok samrap laksūt k̄ansuksa naphum thān** [Research Project: Results of Implementing Learning Competency Framework for Primary School Students Grades 4-6 for Basic Education Curriculum]. Unpublished manuscript.

- Bureau of Standards and Learning Development. (2010). *næōthāng kānbōrihān čhatkān laksūt tām laksūt kæn klāng kānsuksā naphūn thān Phutthasakkarat sōngphanharōjhasip'et* [Guidelines for curriculum management according to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551]. 2nd Ed. Bangkok: Agricultural Co-operative Federation of Thailand, Ltd. Publishing.
- Hairon, S., Chua, C. S. K. & Neo, W. L. (2018). School-based curriculum development in Singapore: A case study of a primary school. *Asia Pacific Journal of Education*. 38(4), 518-532.
- Khammanee, T. (2019). *samatthana lak pan dek Thai chalāt rū yū dī mī suk mī khwāmsāmāt sūng læ saichai sangkhom* [Core competency: Developing Thai children to be knowledgeable, live well and happily, have high capabilities, and be socially conscious]. Unpublished manuscript.
- Lapboon, P. (2009). *kānpramōēn laksūt sathān suksā rōng rīan bān tanyong kā bō chai phatthana klum sara kānrīanrū sangkhommasuksā satsana læ watthanatham* [The Evaluation of School-Based Curriculum of Social, Religious, and Cultural Studies in Ban Tanyong Ka Boi Chaipattana School]. Master's Thesis. Songkhla Rajabhat University.
- Office of the Education Council. (2020). *rāingān phon kānphatthana krōp samatthana lak phū rīan radap prathom suksā pī thī sī - hok samrap laksūt kānsuksā naphūn thān* [Report on the development of core competency framework for students in grades 4-6 for the basic education curriculum]. Bangkok: Bureau of Standards and Learning Development, Office of the Education Council.
- Office of the Education Council. (2022). *rom wō. suksā ... prakāt doēn nā prap laksūt kānsuksā naphūn thān nēn kānphatthana samatthana dek Thai hai sāmāt khīt pen thampen khaochai rākthān withī chiwit bæp Thai læ pen phonlamuang dī rūām sāngsan sangkhom* [The Minister of Education announces moving forward with adjusting the basic education curriculum, focusing on developing Thai children's competencies to be able to think critically and take action, understand the foundations of Thai way of life, and be good citizens who contribute to society's development]. <https://www.obec.go.th/archives/452016>
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.

- Tichnor-Wagner, A., Allen, D., Socol, A. R., Cohen-Vogel, L., Rutledge, S. A. & Xing, Q. W. (2018). Studying Implementation within a Continuous Continuous-Improvement Process: What Happens When We Design with Adaptations in Mind? **Teachers College Record**. 120(5), 1–52.
- Wongyai, W. (2007). **phū rian pen samkhan** [Student-centered]. Encyclopedia of the Teaching Profession in Honor of His Majesty the King on the Occasion of the 60th Anniversary Celebrations of His Accession to the Throne. Bangkok: Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. 425-430.

การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING PROGRAM FOR PREVENTIONS
CYBERBULLYING OF ROI ET RAJABHAT UNIVERSITY STUDENTS BASED ON
THE CONCEPT OF DIGITAL INTELLIGENCE

ประสาร ศรีพงษ์พลิด
Prasarn Sripongplerd

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Division of Social Studies Program, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University
E-mail: sarnsri146@gmail.com

Received: October 15, 2023
Revised: January 27, 2024
Accepted: February 6, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรม
การรังแกในโลกไซเบอร์ ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล และ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรม
ฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์ ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สาขาสังคมศึกษา ชั้นปี
ที่ 1 จำนวน 28 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
1) โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์ ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล
2) แบบวัดพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์ จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่
ระหว่าง 0.21 – 0.67 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์ของ
นักศึกษา ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล จำนวน 10 กิจกรรม ผลการประเมินเหมาะสมของ
โปรแกรมการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14, SD = 0.09) 2) ตัวอย่างที่เข้าร่วม
โปรแกรมมีระดับพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์หลังการทดลอง ต่ำกว่าก่อนการทดลอง อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ

การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม การรังแกในโลกไซเบอร์ แนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล

ABSTRACT

The purpose of this research were to 1) create the training program for preventions cyberbullying based on the concept of digital intelligence, and 2) study the results of training program for preventions cyberbullying based on the concept of digital intelligence. The samples used in this study were 28 first -year students of Roi Et Rajabhat University in program in social studies, who were chosen by Cluster Random Sampling. The research instrument included 1) a training program for preventions cyberbullying based on the concept of digital intelligence, 2) a cyberbullying behaviors test with 30 items and had a discrimination index ranged from 0.21 - 0.67 and a reliability of 0.99. Statistics employed for data analyzing included percentage, mean, standard deviation, t- test for dependent samples.

The results of the research were as follows: 1) The training program for preventions cyberbullying based on the concept of digital intelligence consisted of ten activities which showed the appropriateness in the high level ($\bar{X}$ = 4.14, SD = 0.09), 2) The sample who participated in program had level of cyberbullying behavior after the experiment lower than before the experiment with a statistically significant at the .05 level.

Keywords

The Development of a Training Program, Cyberbullying, Digital Intelligence

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเรื่องการรังแกบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวอย่างมาก เมื่อเยาวชนถูกรังแกบนโลกโซเชียลมีเดียส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมามากมาย เช่น เครียด ซึมเศร้า หวาดระแวงหรือรุนแรงจนทำร้ายตนเองหรือฆ่าตัวตายได้ Surat (2018) สาเหตุและที่มาของพฤติกรรมกรังแกจะพบความเกี่ยวข้องในหลายปัจจัย เช่น ในงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรังแกบนโลกโซเชียลของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้” ของ Sittichai & Tudkuea (2017) แสดงสาเหตุของพฤติกรรมนั้นมาจากความรุนแรงในครอบครัว โดยเยาวชนเป็นฝ่ายโดนกระทำ หรือทราบความรุนแรงในครอบครัวที่เห็นจนเป็นเรื่องปกติธรรมดา การเห็นคุณค่าในตัวเองต่ำ การเลียนแบบพฤติกรรมจากสิ่งแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรง การเสพติดเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ต สำหรับการแก้ไขปัญหาของเยาวชนที่เกิดขึ้นเมื่อตัวเองถูกกลั่นแกล้งรังแก จากงานวิจัยของ Sittichai & Tudkuea (2017) พบว่า เยาวชนจะ 1) เลือกใช้วิธีการเงียบ 2) วิธีการลบหรือบล็อก 3) เลิกใช้การตอบโต้หรือการรังแกกลับทันที 4) พุดคุยด้วยดี 5) ใช้ความรุนแรง 6) อุดหนุน 7) หยุดหรือเลิกใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วนวิธีการที่ไม่เลือกใช้คือการปรึกษาพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tudkuea & Sabaiying (2017) พบว่า ในเรื่องของวิธีการจัดการเมื่อถูกรังแก ซึ่งผู้ถูกรังแกจะใช้การเจรจาต่อรอง ได้ตอบ หยุดการ

โต้ตอบ บล็อก จนกระทั่งการปรึกษากับเพื่อนสนิท แต่วิธีที่ไม่ได้ใช้คือ การปรึกษาพ่อแม่ผู้ปกครอง และดำเนินคดีทางกฎหมาย เพราะมองว่าไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

แนวทางการป้องกันและแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ จากงานวิจัยของWiwattanadecha (2017) ได้ศึกษาปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เป็นอิทธิพลในการเกิดผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์จากการใช้งานโซเชียลมีเดีย ของกลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์จำนวน 400 คน ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคม ออนไลน์มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยที่ กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการคุย และนัดเจอคนแปลกหน้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้นเป็นผู้เห็นทั้งผู้กระทำ และถูกกระทำมากกว่าผู้ที่ไม่เคยคุยและนัดเจอหรือมีคนอื่นที่ไม่รู้จัก รวมถึงการอัปเดตวิดีโอออนไลน์ การไม่ตั้งค่าความเป็นส่วนตัว มีคนอื่นที่รู้รหัสผ่าน ด้วยแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมเหล่านี้จะมี พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมเหล่านี้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การขาดความรู้ความเข้าใจหรือทักษะการใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการกลั่นแกล้งทางโลกไซเบอร์ สอดคล้องกับ Charoenwanich (2017) ที่เสนอว่า ปัจจัยที่ดีที่สุดที่จะช่วยป้องกันปัญหาการรังแกกันผ่านพื้นที่ไซเบอร์ของวัยรุ่นได้นั้นคือ ตัวของวัยรุ่นเอง วัยรุ่นควรที่จะมีการเรียนรู้มารยาทของการใช้การสื่อสารผ่านทางพื้นที่ไซเบอร์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Twitter, Line, Youtube, E-mail หรือพื้นที่ออนไลน์อื่น ๆ เพื่อป้องกันปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับทั้งตัวผู้กระทำเอง หรือผู้ถูกกระทำเองหลังการลงรูปวิดีโอ หรือข้อความที่อาจไม่เหมาะสมทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจก็ตาม การจะรับผิดชอบตนเองเพื่อหยุดการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ ดังนั้นการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคควรเริ่มต้นจากเยาวชนที่ต้องมีความรู้ มีทักษะทางการสื่อสาร เชี่ยวชาญและฉลาดในการใช้สื่อดิจิทัล และรู้วิธีจัดการกับปัญหาซึ่งผู้ปกครอง สถาบันการศึกษา และ สื่อมวลชนเองก็ควรมีส่วนร่วมด้วยเช่น การให้ความรู้เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักเกี่ยวกับปัญหา การส่งเสริมให้เยาวชนใช้สื่อใหม่อย่างสร้างสรรค์ ฯลฯ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ ผู้วิจัยทราบถึงปัญหาของสังคมไทยในยุคปัจจุบันที่อินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญและกำลัง ส่งผลรุนแรงทวีคูณมากยิ่งขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีการใช้งานทางอินเทอร์เน็ตสูง สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจ ประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มคนที่ใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือสูงที่สุดก็คือกลุ่มคนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมากถึงร้อยละ 71.70, 95.10 และ 99.50 ตามลำดับ National Statistical Office, Ministry of Digital Economy and Society (2018) ดังนั้นเยาวชนไทยที่เป็นนักศึกษาจึงควรที่จะได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตที่ถูกต้องเหมาะสมและสร้างสรรค์ การพัฒนาคุณภาพเยาวชนตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลจะช่วยให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ในการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่สามารถใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาพฤติกรรมนักศึกษาโดยใช้แนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลสำหรับเด็กในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ และเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

แนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล (DQ: Digital Intelligence Quotient) คือ กลุ่มความสามารถทางสังคม อารมณ์ และการรับรู้ ที่จะทำให้คนคนหนึ่งสามารถเผชิญกับความท้าทายของชีวิตดิจิทัล และสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตดิจิทัลได้ ความฉลาดทางดิจิทัลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทศนคติและค่านิยม ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในฐานะสมาชิกของโลกออนไลน์ ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนไทยเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงต่อพฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์ ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล จึงควรที่จะถูกนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพและความสามารถของเยาวชนไทย จากการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลของนักวิจัยและนักวิชาการต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า ความฉลาดทางดิจิทัลที่สำคัญที่สามารถเป็นเกราะป้องกันการไซเบอร์บูลลี่ และเป็นแนวทางที่สำคัญในการรับมือกับการถูกไซเบอร์บูลลี่ ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) การรักษาสัญลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) 3) การรักษาความปลอดภัยของตนเอง ในโลกไซเบอร์ (Cyber security Management) 4) การรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) 5) การบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ใช้งาน มีการทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) 6) การรับมือกับการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ (Cyberbullying Management) 7) การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) ซึ่งความฉลาดทางดิจิทัลทั้ง 7 ด้านนั้นเกี่ยวข้องกับการรังแกในโลกไซเบอร์ของสังคมในปัจจุบัน จะเป็นเกราะป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลทั้ง 7 ด้านข้างต้นมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันการรังแกบนโลกไซเบอร์

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมป้องกันการพฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ของนักศึกษา ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งกันในโลกไซเบอร์ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่อาจารย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การฝึกอบรมให้กับผู้เรียนตลอดทั้งในสถาบันการศึกษาได้ทุกระดับ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันการพฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล มีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการฝึกอบรมและมีความเหมาะสมอย่างไร
2. ผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันการพฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล ได้ผลอย่างไร

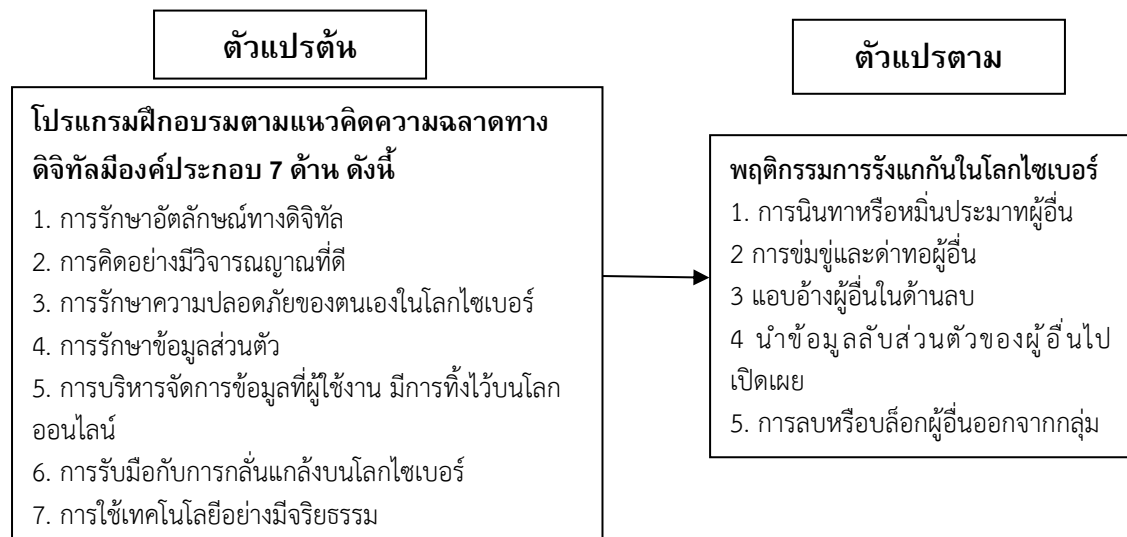
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันการพฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล

2. เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล 7 ด้าน มาเป็นกรอบในการสร้างโปรแกรมฝึกอบรม โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้นในการพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัล ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมฝึกอบรมมาเป็นตัวแปรต้นและพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์เป็นตัวแปรตาม ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง One Group Pretest –Posttest Design

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สาขาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2566 8 ห้องเรียน จำนวน 472 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน 28 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม สุ่มห้องเรียนมา 1 ห้อง จำนวน 28 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันการรังแกในโลกไซเบอร์ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการรังแกกันในโลกโซเชียล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ แก่ โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกกันในโลกโซเชียลตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 เรื่อง ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ กิจกรรมที่ 2 เรื่อง ทำอย่างไรเมื่อโดนรังแก กิจกรรมที่ 3 เรื่อง Think before post กิจกรรมที่ 4 Think before share กิจกรรมที่ 5 Think before comment กิจกรรมที่ 6 ตัวตนบนออนไลน์ กิจกรรมที่ 7 เรื่อง Log out เสมอ กิจกรรมที่ 8 เรื่อง ใจเขาใจเรา กิจกรรมที่ 9 เรื่อง โพสต์ไว้ ถึงลบก็ยังมีอยู่ กิจกรรมที่ 10 เรื่อง ปฎิณิเทศ ลักษณะกิจกรรมมุ่งเน้นให้นักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัลซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสามารถเป็นเกราะป้องกันการรังแกกันในโลกโซเชียล โดยใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมที่หลากหลาย ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม แบบฝึกหัด กรณีศึกษา บรรยาย เกม สื่อมัลติมีเดีย แต่ละกิจกรรมใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที โดยสร้างให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และจุดมุ่งหมายของกิจกรรมในแต่ละครั้ง แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย กิจกรรม เนื้อหาและวิธีการดำเนินการ ผลการประเมินเหมาะสมของโปรแกรมการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$, $SD=0.09$) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและทดลองใช้โปรแกรม (Try Out) กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินความเหมาะสมพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น จากนั้นทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกกันในโลกโซเชียลตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล

2. แบบวัดพฤติกรรมการรังแกกันในโลกโซเชียลของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ จาก 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การนินทาหรือหมิ่นประมาทผู้อื่น 2) การข่มขู่และด่าทอผู้อื่น 3) แอบอ้างผู้อื่นในด้านลบ 4) นำข้อมูลลับส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย 5) การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม กับนิยามศัพท์เฉพาะ หลังจากนั้นนำไปทดสอบกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .02 ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.21 – 0.67 และการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ 0.99

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ขึ้นก่อนการทดลอง ทำการทดสอบก่อนการทดลอง โดยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดพฤติกรรมการรังแกกันในโลกโซเชียล แล้วเก็บคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test)

2. ขึ้นทดลอง ให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกกันในโลกโซเชียลตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล โดยเริ่มจัดการฝึกอบรม เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 1.30 ชั่วโมง

3. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อสิ้นสุดการทดลองให้กลุ่มทดลองตอบแบบวัดพฤติกรรม การรังแกกันในโลกไซเบอร์อีกครั้งแล้วเก็บคะแนนหลังการทดลอง (Post-test)

4. นำผลที่ได้จากการทดสอบทั้ง 2 ครั้งของนักศึกษากลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรังแกกันในโลกไซเบอร์ ที่ได้จากการตอบแบบวัดของนักศึกษา ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง วิเคราะห์ความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent samples)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแกกันในโลกไซเบอร์ของ นักศึกษาสังกัดสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 เรื่อง ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ กิจกรรมที่ 2 เรื่อง ทำอย่างไรเมื่อโดนรังแก กิจกรรมที่ 3 เรื่อง Think before post กิจกรรมที่ 4 Think before share กิจกรรมที่ 5 Think before comment กิจกรรมที่ 6 ตัวตนบนออนไลน์ กิจกรรมที่ 7 เรื่อง Log out เสมอ กิจกรรมที่ 8 เรื่อง ใจเขาใจเรา กิจกรรมที่ 9 เรื่อง โพสต์ไว้ ถึงลบก็ยังไม่อยู่ กิจกรรมที่ 10 เรื่อง ปัจฉินิเทศ โดยกิจกรรมถูกพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานองค์ประกอบพฤติกรรมรังแกกันในโลกไซเบอร์ ประกอบกับแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล 7 ด้านที่ได้จากการสังเคราะห์ ได้แก่ 1) การรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดี 3) การรักษาความปลอดภัยของตนเอง ในโลกไซเบอร์ 4) การรักษาข้อมูลส่วนตัว 5) การบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ใช้งาน มีการทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ 6) การรับมือกับการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ และ 7) การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปค่าความเหมาะสมของโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ของนักศึกษา ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (N=5) จำนวน 10 กิจกรรม

รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	ระดับความเหมาะสม
1. จุดประสงค์			
1.1 สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา	4.20	0.45	มาก
1.2 ครอบคลุมเนื้อหา	4.00	0.00	มาก
2. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม			
2.1 เหมาะสมกับกิจกรรมตามโปรแกรม	4.00	0.00	มาก
3. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม			
3.1 เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์	4.40	0.55	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
4. โครงสร้างและเนื้อหากิจกรรม			
4.1 กระตุ้นความสนใจและเป็นประโยชน์	4.00	0.00	มาก
4.2 การจัดเรียงลำดับเนื้อหาที่มีความชัดเจน	4.00	0.00	มาก
5. การดำเนินกิจกรรม			
5.1 กิจกรรมมีลำดับขั้นตอน	4.20	0.45	มาก
5.2 สอดคล้องกับเนื้อหา	4.40	0.55	มาก
6. การประเมินและติดตามผล			
6.1 ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการประเมิน	4.20	0.55	มาก
6.2 เครื่องมือวัดมีความเหมาะสม	4.00	0.00	มาก
รวมทั้งหมด	4.14	0.09	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลของการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการฝึกอบรม เพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ของนักศึกษา ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล จำนวน 10 กิจกรรมมีผลการประเมินโดยรวมเฉลี่ย 4.14 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.09 มีระดับความเหมาะสมของโปรแกรมการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

2. ผลของการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ของนักศึกษา ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานจำแนกตามตัวแปรที่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลของการใช้โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกัน พฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ของนักศึกษา ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล ในระยะก่อนและหลังการทดลอง (n=28)

พฤติกรรมรังแกกันในโลกไซเบอร์	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
การนิทาหรือหมิ่นประมาทผู้อื่น	1.51	0.65	น้อย	1.08	0.22	น้อยที่สุด
การข่มขู่และด่าทอผู้อื่น	1.45	0.63	น้อยที่สุด	1.08	0.21	น้อยที่สุด
แอบอ้างผู้อื่นในด้านลบ	1.44	0.62	น้อยที่สุด	1.10	0.27	น้อยที่สุด
นำข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย	1.58	0.61	น้อย	1.23	0.40	น้อยที่สุด
การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม	2.09	0.50	น้อย	1.33	0.46	น้อยที่สุด
พฤติกรรมรังแกกันในโลกไซเบอร์ โดยรวม	1.61	0.53	น้อย	1.16	0.24	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ก่อนการทดลอง นักศึกษาสาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์โดยรวมเท่ากับ 1.61 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 อยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังการทดลอง นักศึกษาสาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์โดยรวมเท่ากับ 1.16 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.24 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และสามารถพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

การนินทาหรือหมิ่นประมาทผู้อื่น พบว่า ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยการนินทาหรือหมิ่นประมาทผู้อื่นเท่ากับ 1.51 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 อยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยการนินทาหรือหมิ่นประมาทผู้อื่นเท่ากับ 1.08 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.22 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การข่มขู่และด่าทอผู้อื่น พบว่า ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยการข่มขู่และด่าทอผู้อื่นเท่ากับ 1.45 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยการข่มขู่และด่าทอผู้อื่นเท่ากับ 1.08 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แอบอ้างผู้อื่นในด้านลบ พบว่า ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยแอบอ้างผู้อื่นในด้านลบเท่ากับ 1.44 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยแอบอ้างผู้อื่นในด้านลบเท่ากับ 1.10 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .27 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

นำข้อมูลลับส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย พบว่า ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยนำข้อมูลลับส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผยเท่ากับ 1.58 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 อยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยนำข้อมูลลับส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผยเท่ากับ 1.23 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

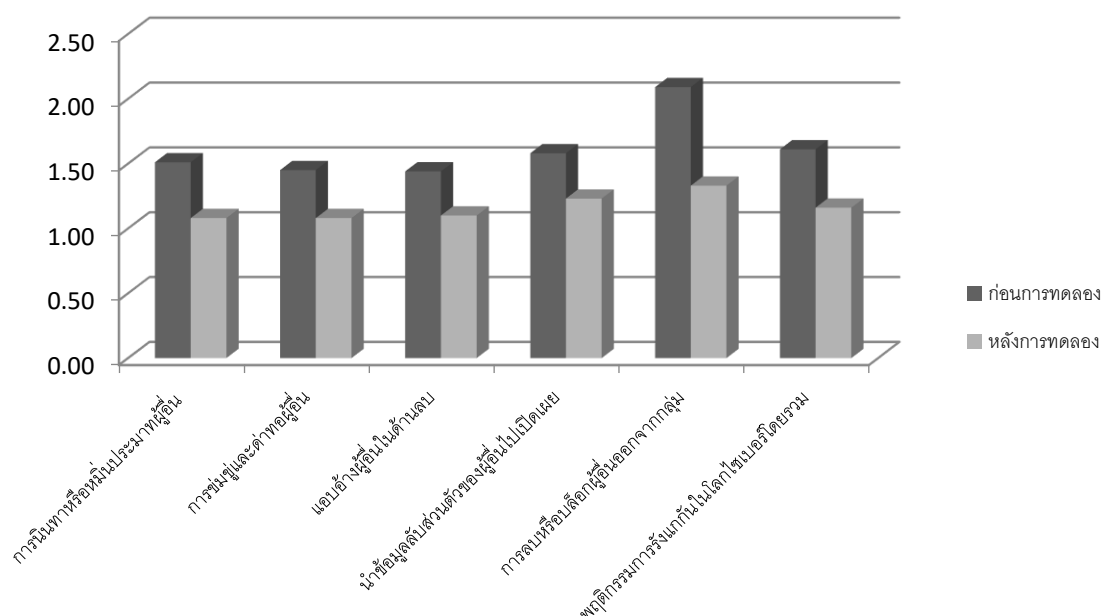
การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม พบว่า ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่มเท่ากับ 2.09 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 อยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่มเท่ากับ 1.33 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์ของนักศึกษา ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลในระยะก่อนและหลังการทดลอง (n=28)

พฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์	ก่อน การทดลอง		หลัง การทดลอง		MD	t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
การนินทาหรือหมิ่นประมาทผู้อื่น	1.51	0.65	1.08	0.22	0.43	3.23*	.00
การข่มขู่และด่าทอผู้อื่น	1.45	0.63	1.08	0.21	0.37	3.19*	.00
แอบอ้างผู้อื่นในด้านลบ	1.44	0.62	1.10	0.27	0.34	2.68*	.01
นำข้อมูลลับส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย	1.58	0.61	1.23	0.40	0.35	2.82*	.01
การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม	2.09	0.50	1.33	0.46	0.76	6.36*	.00
พฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์โดยรวม	1.61	0.53	1.16	0.24	0.45	4.41*	.00

*p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า หลังการทดลองนักศึกษาสาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์โดยรวมและทุกด้าน ประกอบด้วย การนินทาหรือหมิ่นประมาทผู้อื่น การข่มขู่และด่าทอผู้อื่น แอบอ้างผู้อื่นในด้านลบ นำข้อมูลลับส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย และการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่มต่ำกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรังแกในโลกไซเบอร์ฯก่อนและหลังการทดลอง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมรังแกในโลกไซเบอร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล มีประเด็นน่าสนใจที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลของพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล พบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นโปรแกรมที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสมระดับมากโดยมีผลการประเมินโดยรวมเฉลี่ย 4.14 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.09 ส่งผลให้ระดับพฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์ของนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมลดลง ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมการฝึกอบรมถูกพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานองค์ประกอบพฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์ประกอบกับแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล ที่มีองค์ประกอบความฉลาดทางดิจิทัล 7 ด้านที่ได้จากการสังเคราะห์ ตลอดจนพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการที่เหมาะสมผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลาย จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มากำหนดจุดประสงค์เนื้อหาสาระของแต่ละกิจกรรมโดยพิจารณารูปแบบเนื้อหาที่สอดคล้องกับแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลและพฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์ ให้ความสนใจของนักศึกษา

โดยเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การวิเคราะห์กรณีศึกษา การลงมือทำ การสร้างโปรแกรม เสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัล ต้องสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและ จุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละครั้ง พร้อมทั้งจัดทำคู่มือฝึกอบรมฯ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งอธิบายได้ด้วยแนวคิดของ Joines & Vale (cited in Jamdechak 2000) กล่าวถึงหลักการในการพัฒนา โปรแกรมดังนี้ 1) โปรแกรมต้องมีทฤษฎีรองรับ 2) เมื่อพัฒนาโปรแกรมแล้วก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและ ตรวจสอบคุณภาพในสถานการณ์จริงและนำข้อค้นพบ มาปรับปรุงแก้ไข 3) การพัฒนาโปรแกรมอาจ ออกแบบให้ใช้ได้กว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์ เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง 4) การพัฒนา โปรแกรมจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นตัวตั้งในการ พิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ จึงส่งผลให้โปรแกรม ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ Roopleam and Sombat & Tairuakham (2018) ที่ได้ศึกษาพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาโดย มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และเพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาด ทางดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. ผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์ ของนักศึกษา ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัล พบว่า ผลจากการฝึกอบรมทำให้คะแนนแบบวัด ความพฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์หลังอบรมลดลง ทั้งนี้เนื่องจาก โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อ ป้องกันพฤติกรรมการรังแกกันในโลกไซเบอร์ของนักศึกษา ตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลเป็น กระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษา ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ และลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัล โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการ อภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง รวมทั้งการใช้สื่อที่น่าสนใจ เช่น ใบงาน ใบความรู้ และวีดิทัศน์ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษา เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ โปรแกรมฝึกอบรมที่สร้างขึ้นเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจที่นักศึกษาสามารถพบเจอในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องที่นักศึกษาให้ความสนใจและสอดคล้องกับยุคสมัยสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้นักศึกษาเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำความรู้เกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัลไปประยุกต์ใช้เป็นเกราะ ป้องกันการรังแกกันในโลกไซเบอร์และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Roopleam and Sombat & Tairuakham (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรม เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียน ระดับประถมศึกษา ตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2560 โรงเรียนบ้านนาตะแบง 2 จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 37 คน การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 10 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัลคะแนนก่อนการใช้ โปรแกรมเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัล (Pre-test) คะแนนหลังการใช้โปรแกรมเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัล (Post-test) และคะแนนความฉลาดทางดิจิทัลหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้าง

ความฉลาดทางดิจิทัล 2 สัปดาห์ (Follow Up) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัย Thanajirapat & Suksawat (2021) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลเขาท่าพระ จังหวัดชัยนาท โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เปรียบเทียบความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัล และ 2) เปรียบเทียบความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดบริการสนเทศหลังการทดลอง ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลเขาท่าพระ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งหมด 40 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลนักเรียนกลุ่มทดลอง มีความฉลาดทางดิจิทัลสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัล และ 2) นักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลมีความฉลาดทางดิจิทัลสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดบริการสนเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการณ์รังแกกันในโลกไซเบอร์ของนักศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือกันจากหลายฝ่าย นอกจากจะอาศัยบุคลากรในหน่วยงานการศึกษาหรือองค์กรต่าง ๆ แล้ว พ่อแม่ผู้ปกครองก็ควรเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญเช่นเดียวกันในการช่วยกันสอดส่องดูแลให้คำแนะนำกับบุตรหลานของตนเองในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องลักษณะพฤติกรรมการณ์รังแกกันในโลกไซเบอร์ และเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองได้รับทราบและตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.2 ปัจจุบันสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา บางมหาวิทยาลัยได้กำหนดรายวิชาเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัลหรือการรู้ทันสื่อไว้ในหมวดวิชา GE ให้นักศึกษาได้เรียน จากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาดังกล่าว พบว่า มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับความฉลาดทางดิจิทัล ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนสามารถบูรณาการแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลเพื่อป้องกันการรังแกกันในโลกไซเบอร์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวได้

1.3 ผู้ที่จะนำโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อป้องกันการพฤติกรรมการณ์รังแกกันในโลกไซเบอร์ไปใช้ จะต้องศึกษารายละเอียด กิจกรรมต่าง ๆ จุดประสงค์ของการทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามที่ผู้วิจัยตั้งไว้ และ ต้องทำความเข้าใจกับผู้ร่วมกิจกรรมทุกฝ่ายเพื่อความราบรื่น ความสะดวกในการทำกิจกรรมและควร ปรับปรุง ยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาให้มีความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากเนื้อหาความฉลาดทางดิจิทัลมี 7 ด้านซึ่งมีเนื้อหาที่ค่อนข้างเยอะ เพื่อให้ได้โปรแกรมฝึกอบรมตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลที่หลากหลายและเน้นเฉพาะด้าน ควรมีการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมตามแนวคิดความฉลาดทางดิจิทัลเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ (สัญญาวิทยุเลขที่ RGN 65-170) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2565

References

- Charoenwanich, S. (2017). *kān rangkæ kan phān phūnthī sai bōe: phonkrathop læ kān pōngkan nai wairun* [Cyber Bullying: Impacts and Preventions in Adolescents]. *Journal of Science and Technology*. 25(4), 639-648.
- Jamdechusak, S. (2000). *kānphatthana prōkræm singwætloṃ suksā samrap dek wai 'anubān dōi chai nāo kānsōn bāep phūk pen rūangrāo* [Development of an environmental education program for kindergarten children using a story-based teaching approach]. Master of Education Thesis Chulalongkorn University, Bangkok.
- National Statistical Office, Ministry of Digital Economy and Society. (2018). *sarup phon thī samkhan samruat kānmī kānchai theknōlōyī di c̣hī than læ kānsūsān nai khruārūan Phō,So, sōngphanhārōḡhoksip (traī mā 1)* [Summary of important results. Survey of the use of digital and communication technology in households 2017 (Q1)]. Bangkok: Statistics Division, National Statistical Office Forecast, Maha Sarakham University Publishing House. Mahasarakham University Publishing House.
- Roopleam, T. & Tairuakham, S. (2018). *kānphatthana prōkræm phūa soēmsāng khwām chalāt thā ngōdi c̣hī than khōng nakriān radap prathom suksā* [Development of Digital Intelligence Quotient program for elementary school]. *Journal of Humanities and Social Sciences, Maha Sarakham University*. 37(5), 43-53.
- Sittichai, R. & Tutkua, T. (2017). *phruttikam kān rangkæ bon lōk sai bōe khōng yaowachon nai sām c̣hangwat chāidāen tai* [Cyberbullying behavior of Youth in the three southern border provinces]. *Journal of Academic Resources Prince of Songkla University*. 28(1), 86.
- Surat. P. (2018). *kān rangkæ phān lōk sai bōe nai miti sangkhom watthanatham: kōranī suksā yaowachon Thai c̣hē nōe rēchan z.* [Cyber Bullying in Socio-Cultural Dimensions: Case Study of Generation Z among Thai Youths]. Dissertation, Ph.D. (Applied Behavioral Science Research), Graduate School, Srinakharinwirot University.

- Thanajirapa, N. & Suksawat, J. (2021). phon kanchai chut kitchakam naenaeo phua phatthana khwam chalat tha ngodi chi than khong nakrian namat yom suksa pi thi song rongrian thetsaban khao tha phra changwat Chai Nat [Results of using a set of guided activities to develop students' digital intelligence. Mathayom 2, Khao Tha Phra Municipal School Chainat Province]. **Journal of Applied Liberal Arts**. 14(1), 1-10.
- Tudkuea, T. & Sabaiying, M. (2017). rupbaep phonkrathop lae withi chatkan mua thuk rangkae bon lok sai boe khong naksuksa witthayalai haeng nung nai phak tai khong prathet Thai [Patterns, Effects and Coping with Cyber Bullying among Students of a College in the Southern Part of Thailand]. **Journal of Behavioral Sciences for Development**. 9(2), 221-234.
- Wiwattanadecha, A. (2017). patchai thang dan theknoloyi su sangkhom 'o nalaito khwamrunraeng khong kan klanklaeng thang sai boe [Technology Factor Online Social Media on Violence of Cyberbullying]. Master of Science Thesis Department of Information Technology Policy and Management Innovation College Thammasart University.

ยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
ในกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

STRATEGIES FOR MANAGING PERSONAL DEBTS OF MEMBERS OF THE
FARMERS RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT FUND IN PROVINCIAL
INTEGRATION GROUP 7, NORTHEASTERN REGION

ปราณปรียา ขุลีหา¹ กฤตติกา แสนโกชน์² บุษกร สุขแสน³ และศุภกฤต ปิติพัฒน์⁴
Pranpreeya Kuleeha¹, Krittikar Sanposh², Bussagorn Suksan³ and Suphakrit Pitiphat⁴

^{1,2,3,4}ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
^{1,2,3,4}Doctor of Philosophy, Development Strategy, Udon Thani Rajabhat University
E-mail: pranpreeya093@gmail.com

Received: December 17, 2023
Revised: February 22, 2024
Accepted: February 28, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 2) กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกเกษตรกรที่มีประวัติค้างชำระหนี้กองทุน จำนวน 250 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอย ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรก จัดทำร่างยุทธศาสตร์ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการหนี้สินเกษตรกร จำนวน 21 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่สอง ประเมินยุทธศาสตร์ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความคุ้มค่า วิเคราะห์ข้อมูลสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาระดับทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ในภาพรวมเกษตรกรมีทักษะทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านทัศนคติทางการเงิน และด้านพฤติกรรมทางการเงิน เกษตรกรมีทักษะอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านความรู้ทางการเงิน เกษตรกรมีทักษะอยู่ในระดับต่ำ โดยผลจากการวิเคราะห์สมการถดถอย พบว่าระดับทักษะทางการเงินส่งผลต่อการค้างชำระหนี้กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในทิศทางตรงข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ

2) การกำหนดยุทธศาสตร์ได้ยุทธศาสตร์ 3 ประเด็น ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาความรู้ทางการเงิน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงิน และยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างทัศนคติทางการเงินที่ดี ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความคุ้มค่าของร่างยุทธศาสตร์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านมากกว่า 3.51 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

คำสำคัญ

หนี้ส่วนบุคคล สมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study level of financial skills that affect debt repayment of members of the Farmers Reconstruction and Development Fund in Provincial Integration Group 7, Northeastern Region, and 2) determine the strategies for managing personal debts of the members of the Farmers Reconstruction and Development Fund. The research was divided into 2 phases. Phase 1 was used quantitative methodology. The sample group was 250 farmers derived from multi-stage sampling method. Data were collected through questionnaires. Then they were analyzed using basic statistics and regression analysis. Phase 2 was used quantitative methodology and qualitative methodology. The study was divided into two steps. The first step was drafting the strategy. The target group was 21 experts involved in the management of farmers' debts derived by purposive sampling. Data were collected using a focus group discussion recording form. The analysis was done by using content analysis. The second step was an evaluation of the strategy with 30 people from the target group. Research tools included feasibility, appropriateness, usefulness, and cost-effectiveness assessment. Statistical data were analyzed using percentage, mean, frequency and standard deviation.

The results of that 1) from the study of a level of financial skills that affected debt repayment, it was found that, overall, farmers exhibited moderate financial skills. When analyzed in dimensions, it showed that farmers' financial attitudes and financial behaviors were at high-level skills while their financial literacy was at a low level. The results from the analysis of regression equations was found that the level of financial skills affected the debt arrears of the Farmers Reconstruction and Development Fund in the opposite direction with a statistically significant at the 0.05 level, and 2) it was found that three strategies could be formulated, consisting of strategy 1: Developing financial literacy, strategy 2: Changing financial behavior and strategy 3: Creating a good financial attitude. When assessing the feasibility, appropriateness, usefulness, and cost-

effectiveness of the drafted strategy, it was found that an average of each dimension was more than 3.51 which passed the assessment criteria set forth.

Keywords

Personal Debt, Member of the Farmers Rehabilitation and Development Fund, Fund Provincial Integration Group 7, Northeastern Region

ความสำคัญของปัญหา

ความยากจนเป็นปัญหาที่ประเทศไทยเผชิญมาเป็นเวลานาน และเป็นปัญหาระดับชาติ ภาวะความอดอยากและความขาดแคลนส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตตกต่ำ ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations Conference on Sustainable Development: UNCSO) ณ กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล ได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นชุดเป้าหมายการพัฒนาระดับโลกที่ได้รับการรับรองจาก 193 ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ที่ประชาคมโลกตกลงร่วมกันที่จะใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานด้านการพัฒนา โดยมีเป้าหมาย 17 ข้อ ซึ่งเป้าหมายข้อที่ 1 นั้น จัดความยากจนในทั่วโลก และในการพัฒนาของประเทศไทยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ถึงแม้จะทำให้ประเทศมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานทางด้านการกายภาพให้มีความก้าวหน้า แต่ภาคการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ของประเทศยังประสบกับความผันผวนของราคาพืชผลในตลาดโลกและประสบความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ ทำให้เกษตรกรมีปัญหานี้สินที่สะสมเรื้อรังมานานโดยเฉพาะจากหนี้สินนอกระบบ เนื่องจากการขาดแคลนเงินทุนในการทำเกษตร ด้วยนโยบายภาครัฐที่มีการเปลี่ยนแปลง ภาวะเศรษฐกิจโลกที่มีแนวโน้มชะลอตัว รวมถึงความผันผวนของธรรมชาติส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศตกอยู่ภายใต้ภาวะหนี้สิน ซึ่งเป็นปัญหาที่ยังรากลึกในสังคมไทยมายาวนาน และเป็นปัญหาที่ไม่ควรมองข้าม (Bank of Thailand, 2020)

สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีสถานะเป็นนิติบุคคล ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ (มาตรา 5) กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรมีภารกิจและบทบาทหน้าที่หลัก ในการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาความรู้ในด้านเกษตรกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรเกษตรกร และการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในระบบ อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นไปตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และ 2 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ภายใต้นโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประเด็นปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก ส่งเสริมการปรับพฤติกรรมในระดับครัวเรือนให้มีขีดความสามารถในการจัดการแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงิน และอาชีพ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง สร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน และสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับชุมชน แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 6 เศรษฐกิจฐานราก 1) การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ 2) การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไก

ที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เป้าหมายที่ 1 ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน และแก้ไขปัญหาความยากจน ยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ผลสัมฤทธิ์ ลดปัญหาความยากจนของประชาชน ยุทธศาสตร์กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร 2563–2567 เป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ของสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร โดยปรับปรุงเนื้อหาสาระจากยุทธศาสตร์กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ปฏิวัติภาคการเกษตรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งกองทุนมีอำนาจกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ดังนี้ (มาตรา 5 และมาตรา 8) (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรวมของเกษตรกร (3) พัฒนาความรู้ในด้านเกษตรกรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม เพื่อสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่องค์กรเกษตรกร (4) พัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกันซึ่งสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ในกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย อุดรธานี เลย หนองบัวลำภู หนองคาย บึงกาฬ นครพนม จังสกลนคร มีจำนวนเกษตรกรสมาชิกที่ได้รับการจัดหนี้ที่เป็นหนี้ ค้างชำระจำนวน 667 ราย ซึ่งสมาชิกกลุ่มดังกล่าว กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรได้ชำระหนี้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการชำระหนี้แทน และหนี้ที่กองทุนฟื้นฟูชำระหนี้แทนเป็นหนี้ NPL และหนี้ NPA ที่สถาบันการเงินยินยอมให้กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรชำระหนี้แทน (จัดการหนี้) ซึ่งในปัจจุบันสมาชิกที่ได้รับการชำระหนี้แทนแล้ว ไม่ได้ชำระหนี้คืนให้กับทางกองทุนฯ ตามข้อตกลง จนเป็นหนี้ค้างชำระติดต่อกันตั้งแต่ 2 งวดขึ้นไป จำนวน 667 คน จำนวนมูลหนี้ 98,393,734.10 บาท แยกเป็นรายจังหวัด ดังนี้ 1) จังหวัดอุดรธานี จำนวน 132 คน จำนวนมูลหนี้ 14,963,341.65 บาท 2) จังหวัดเลย จำนวน 163 คน จำนวนมูลหนี้ 50,162,175.70 บาท 3) จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 87 คน จำนวนมูลหนี้ 1,736,527.70 บาท 4) จังหวัดหนองคาย จำนวน 98 คน จำนวนมูลหนี้ 10,641,332.39 บาท 5) จังหวัดบึงกาฬจำนวน 31 คน จำนวนมูลหนี้ 1,177,242.59 บาท 6) จังหวัดนครพนม จำนวน 92 คน จำนวนมูลหนี้ 14,069,304.39 บาท และ 7) จังหวัดสกลนคร จำนวน 64 คน จำนวนมูลหนี้ 5,643,809.68 บาท ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น บางรายเสียชีวิต อายุมาก ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ และประสบปัญหาค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูง จึงไม่สามารถผ่อนชำระหนี้คืนได้ ส่งผลให้สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ไม่สามารถที่นำเงินดังกล่าวไปจัดหนี้สินให้กับเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ รายต่อ ๆ ไปได้อย่างทั่วถึง (Gongkhonkwa, et al, 2020)

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ในกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของกองทุนฯ ให้สามารถกลับมาชำระหนี้สินได้ตามปกติ และจะส่งผลให้สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร มีเงินกองทุนไปจัดการหนี้สินให้เกษตรกรรายต่อไปได้มากยิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ระดับทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับใด
2. ยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยนี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นสมาชิกเกษตรกรที่มีประวัติค้างชำระหนี้กองทุนทั้งหมดจำนวน 667 คนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ค่าความเชื่อมั่น 95% (Wanitsupawong, 2003) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	จังหวัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	อุดรธานี	132	51
2	เลย	163	60
3	หนองบัวลำภู	87	32
4	หนองคาย	98	36
5	บึงกาฬ	31	12
6	นครพนม	92	35
7	สกลนคร	64	24
	รวม (คน)	667	250

ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เริ่มจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยใช้จังหวัดเป็นตัวแบ่ง หลังจากนั้นใช้การสุ่มแบบโควตา

(Quota sampling) สุ่มทำใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลาก (Rotary)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ตอนที่ 1 สอบถามคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และจำนวนหนี้สิน มีลักษณะการตอบแบบ ตรวจรายการ (Check list) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทักษะทางการเงิน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทัศนคติทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านความรู้ทางการเงิน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.80 ขึ้นไปและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เท่ากับ 0.726

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำบันทึกขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
2. ผู้วิจัยนำหนังสือราชการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีติดต่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ และส่งกลับทางไปรษณีย์
3. นำแบบสอบถามตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ที่เก็บข้อมูลที่จะวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ และการวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ระดับทักษะทางการเงินที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระยะที่ 2 กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 จัดทำร่างยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการหนี้สิน สมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสิ้น จำนวน 21 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง มีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) ผู้แทนสมาชิกกองทุนฯ ที่มีหนี้ค้างชำระต่อกองทุนฯ 2) งดติดต่อกันขึ้นไป จังหวัดละ 1 คน รวม 7 คน 2) ประธานคณะกรรมการจัดการหนี้ หรือผู้แทน จำนวน 1 คน 3) ผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 1 คน 4) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 1 คน 5) ผู้แทนจากสมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย จำนวน 1 คน 6) ผู้แทนคณะกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จำนวน 7 คน 7) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำยุทธศาสตร์ จำนวน 2 คน และ 8) หัวหน้าสำนักงานสาขาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้บันทึกข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อวิพากษ์ของผู้เข้าร่วมสร้างยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาหนี้เกษตรกร

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม โดยใช้วิธีการประสานด้วยการติดต่อทางโทรศัพท์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือการเข้าพบด้วยตนเอง

เพื่อบันทึกหมายวันเวลาในการจัดสนทนากลุ่ม จากนั้นจะเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อสรุปเป็นร่างยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความคุ้มค่าของร่างยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการหนี้สินเกษตรกร จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความคุ้มค่า ของร่างยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Srisa-art, 2011)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

โดยการแปลผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.51 จึงถือได้ว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อประสานกลุ่มเป้าหมายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการวิจัยพร้อมขออนุญาตจัดเก็บข้อมูล ทำการเก็บข้อมูลโดยการโทรศัพท์นัดหมายล่วงหน้า เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น

1. ระดับทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.40 มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 40.00 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 59.60 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 44.80 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 3 – 5 คน ร้อยละ 56.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 42.80 มีรายจ่ายต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 53.20 ระดับทักษะทางการเงินพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะทางการเงินด้าน

ทัศนคติทางการเงิน ร้อยละ 97.60 และด้านพฤติกรรมทางการเงิน ร้อยละ 92.40 อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านความรู้ทางการเงิน ร้อยละ 66.00 อยู่ในระดับต่ำ และผลการวิเคราะห์สมการถดถอยระดับทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ระดับทักษะทางการเงินส่งผลต่อการค้างชำระหนี้กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในทิศทางตรงข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น หากสมาชิกเกษตรกรกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรมีทักษะทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ จะยิ่งก่อให้เกิดการค้างชำระหนี้เพิ่มมากขึ้น

2. ยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดยุทธศาสตร์ได้ 3 ประเด็น ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาความรู้ทางการเงิน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงิน และยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างทัศนคติทางการเงินที่ดี ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความคุ้มค่าของร่างยุทธศาสตร์ ผลจากการศึกษาพบว่า ร่างยุทธศาสตร์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านมากกว่า 3.51 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความคุ้มค่า ของยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรในกลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็นยุทธศาสตร์	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความเป็นประโยชน์		ความคุ้มค่า	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาความรู้ทางการเงิน	4.10	0.66	4.06	0.69	4.20	0.76	4.26	0.69
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงิน	4.10	0.80	4.16	0.79	4.26	0.73	4.33	0.75
ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างทัศนคติทางการเงินที่ดี	4.30	0.79	4.20	0.76	5.90	0.75	4.33	0.75
รวม	4.16	0.75	4.14	0.74	4.78	0.74	4.30	0.73

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญที่พบ มาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลศึกษาระดับทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผลจากการศึกษาระดับทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในทิศทางตรงข้าม กล่าวคือ หากสมาชิกเกษตรกรกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรมีทักษะทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ จะยิ่งก่อให้เกิดการค้างชำระหนี้เพิ่มมากขึ้น

ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sakulphong (2019) ศึกษาทักษะทางการเงินที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการก่อหนี้เกินตัว ของครูที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูและอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางการเงินมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับความน่าจะเป็นของพฤติกรรมการก่อหนี้เกินตัว กล่าวคือ ระดับทักษะทางการเงินที่สูงขึ้นจะช่วยลดโอกาสในการก่อหนี้เกินตัวลง

2. ผลการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาความรู้ทางการเงิน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงิน ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างทัศนคติทางการเงินที่ดี จากแนวความคิดของ ดำรง วัฒนา กล่าวถึง แนวคิดและแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ว่า การบริหารจัดการยุทธศาสตร์ตอบสนองภารกิจยุทธศาสตร์ที่อาศัยการเรียนรู้สภาพแวดล้อมขององค์กรแล้วกำหนดยุทธศาสตร์ และนำไปปฏิบัติให้เกิดผล รวมทั้งมีการเรียนรู้ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mekjamroen (2022) ศึกษาแบบการบริหารจัดการหนี้สินส่วนบุคคลในสังคมไทยยุค 4.0 เชิงพุทธบูรณาการ พบว่า หลักการแนวคิดในการจัดการหนี้สินส่วนบุคคล ประกอบด้วย พฤติกรรมทางการเงิน ได้แก่ ระวังค่าใช้จ่าย เก็บเงินออมก่อนใช้จ่าย ไม่หลงไปกับสิ่งจูงใจ ไม่ก่อหนี้เพิ่ม และรู้จักสถานะทางการเงินของตน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Phueakmongkol (2017) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินได้อย่างถูกต้องในเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่อง การคำนวณดอกเบี้ยทบต้นส่วนด้านพฤติกรรมทางการเงิน เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรับผิดชอบทางการเงิน ไม่มีการออมเงิน และเกษตรกรยังเลือกที่จะกู้ยืมเงินเมื่อมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย และด้านทัศนคติทางการเงินส่วนใหญ่เกษตรกรมีทัศนคติทางการเงินที่ดีมีความสุขกับการใช้เงินมากกว่าการออม ส่วนคะแนนด้านระดับความรู้ทางการเงินของเกษตรกร พบว่า คะแนนความรู้ทางการเงินรวมของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้านได้แก่ คะแนนความรู้ทางการเงินของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนพฤติกรรมทางการเงินของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนทัศนคติทางการเงินของเกษตรกรอยู่ระดับปานกลาง และในการศึกษาครั้งนี้เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร พบว่า ความแตกต่างด้านการศึกษา รายได้ รายจ่าย ที่อยู่อาศัย การเข้าร่วมโครงการความรู้ทางการเงิน การได้รับข้อมูลทางการเงิน และการได้รับคำปรึกษาทางการเงินของเกษตรกรที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินของเกษตรกรมีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กลุ่มบูรณาการจังหวัดที่ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษาพบว่าระดับทักษะทางการเงิน ด้านความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปพัฒนาวางแผนการใช้เงิน การจัดการหนี้

ในระยะยาว รวมถึงการเก็บออมเพื่ออนาคต และการกำหนดเป้าหมายทางการเงินเพื่อใช้จ่าย
ในอนาคตให้กับสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์พัฒนาความรู้ทางการเงินและยุทธศาสตร์การปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมทางการเงิน
2. ควรทำวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การจัดการหนี้สินส่วนบุคคลของสมาชิกกองทุนฟื้นฟู
และพัฒนาเกษตรกรในกลุ่มภูมิภาคอื่น

References

- Bank of Thailand. (2020). *Rāṅgān phon kānsamruāt thaksa thāng kāṅngōēn khōṅ Thai pī 2563* [Report on the results of the Thai Financial Skills Survey 2020]. Retrieved from <https://bit.ly/40QqDxm>
- Gongkhonkwa, G. et al. (2020). Patchai thī mī phon tō ‘ōra dap thaksa thāng kāṅngōēn : koṛanī suksā kasētrakōṅ nai ‘amphoe dōk khamtai chāngwat Phayao [Factors Influencing Financial Literacy Levels: A Case Study of Farmers in Dokkhamtai, Phayao]. *Journal of Management Science*. 10(1), 111-128.
- Mekjamroen, P. (2022). *Rūpbāp kānbōrīhān chatkān nīsin sō won bukkhon nai sangkhom Thai yuk 4.0 chōēng phut būn nā kān* [the buddhist integration model of personal debt management for thai society in the 4.0 era]. Retrieved from <https://bit.ly/4h98AYu>
- Phueakmongkol, V. (2017). Khwāmru thāng kāṅngōēn khōṅ prachāchon chāngwat Pathum Thānī [Financial knowledge of the people of Pathum Thani Province]. *Journal of VRU Research and Development Journal Humanities and Social Science*. 12(3), 311-323.
- Sakulphong, N. (2019). *Suksā thaksa thāng kāṅngōēn thī mī phalok ra thop tō phruttikam kā rok ‘aha nī khōṅ khru thī pen samāchik sahakōṅ ‘ōm sap khru lāe ‘ūn ‘ūn* [Financial skills that affect excessive debt behavior of teachers who are members of teachers' savings cooperatives and others]. Retrieved from <http://bit.ly/3WswBBt>
- Srisa-art, B. (2011). *Kānwichai būrāngton* [Basic research]. 9th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
- Wanitsupawong, P. (2003). *Ek sān sōṅ rabiāp withī wichai thāngkān suksā* [Teaching documents and educational research methods]. 4th ed. Pattani: Office of Academic Resources, Prince of Songkla University.

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลือ
อัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

THE DEVELOPMENT OF COMPETENCY-BASED LEARNING MODEL BY
USING PROJECT-BASED LEARNING WITH AUTOMATIC SUPPORT
SYSTEM TO ENHANCE THE WORKING POTENTIAL
FOR BACHELOR'S DEGREE STUDENT

พงษ์ดนัย จิตตวิสุทธิกุล¹ ธัญญรัตน์ น้อมพลกรัง² และจิรพันธ์ ศรีสมพันธ์³
Phongdanai Jittavisuttikul¹, Thanyarat Nomphonkrang² and Jiraphan Srisomphan³

^{1,2,3} หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

^{1,2,3} Doctor of Philosophy, Department of Computer Education, Faculty of Technical Education,
King Mongkut's University of Technology North
E-mail: s55902042956026@email.kmutnb.ac.th

Received:	May 8, 2024
Revised:	November 5, 2024
Accepted:	November 7, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) หาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น 4) ศึกษาผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น และ 5) ศึกษาคุณภาพโครงงานที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นหลังจากเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลากห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการสอนฐานสมรรถนะ บทเรียนออนไลน์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินผลการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ แบบประเมินคุณภาพโครงงาน สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 83.71/81.29 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดี จำนวนร้อยละ 85 ของผู้เรียนทั้งหมด และ 5) คุณภาพโครงงานของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โครงงานเป็นฐาน ระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ ศักยภาพในการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) develop of Competency-based Learning Model by using Project-based Learning with Automatic Support System to Enhance the Working Potential for Bachelor's Degree Student, 2) find efficiency of the developed competency-based learning model, 3) compare the learners' learning achievements before and after learning with the developed competency-based learning model, 4) study the learners' practice results of tasks with the developed competency-based learning model, and 5) study the learners' project quality after learning with the developed competency-based learning model. The samples used in this research were 20 undergraduate students, Bachelor of Education Program, Major in computer education, Nakhon Pathom Rajabphat University, which derived from drawing a simple random classroom sampling. The tools used in this research consisted of the competency-based plan, online lessons, learning achievements evaluation tests, the evaluation of practice results form of competency-based work, and the evaluation quality form of projects. The statistics used in this research were percentage, mean, standard deviation, and t-test dependent sample.

The result findings showed that 1) the overall results of Competency-based Learning Model by using Project-based Learning with Automatic Support System to Enhance the Working Potential for Bachelor's Degree Student was at a very good level, 2) the efficiency of the developed competency-based learning model was 83.71/81.29, which according to the setting criteria of 80/80, 3) the learners' learning achievements after learning with the developed competency-based learning model was higher than before learning at the statistically significant value of .05, 4) 85 percent of all learners' practice results passed the criteria at a good level, and 5) the total quality of learners' projects was at a very good level.

Keywords

Competency-Based Learning, Project-Based, Automatic Support System, Working Potential

ความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศจากสภาวะการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุค 4.0 (Office of The Education Council, 2017) ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าว ปัจจัยสำคัญคือ หลักสูตร การศึกษาในระดับต่าง ๆ ยังไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้เรียนมีความรู้แต่ขาดสมรรถนะในการใช้ความรู้ ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เรียนรู้โดยการจำเป็นหลัก จึงมีความรู้ ความเข้าใจในระดับผิวเผิน ไม่รู้ลึก ไม่รู้จริง เนื่องจากหลักสูตรการสอนและการวัดประเมินผลแบบเดิมยังไม่สามารถส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียนตามที่พึงปรารถนา ส่งผลให้การศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากหลักสูตรอิงมาตรฐานเดิมไปเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเรื่องความรู้หรือเนื้อหาวิชาที่อาจมีความเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา แต่จะมุ่งพัฒนาในด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม เน้นการวัดผลแบบสมรรถนะแทนการท่องจำเนื้อหาเพียงเพื่อนำมาสอบ การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะเน้นการปฏิบัติ โดยมีชุดของเนื้อหาความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ (Sanguanrat & Parunggul, 2021)

วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดตามทฤษฎีปิรามิดแห่งการเรียนรู้ (The Learning Pyramid) คือ การลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับเทคนิควิธีการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ที่เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถสร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิด และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการหาข้อมูลแล้วลงมือปฏิบัติตาม จากนั้นนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ต่อไป มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการสร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมจะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาในโลกก็หมายถึงการสร้างความรู้ในตนเองนั่นเอง (Khaemmanee, 2014)

วิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันส่งเสริมให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ ตามความสะดวกของผู้เรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยสามารถทบทวนได้หลายครั้ง และผู้เรียนที่ไม่มีความมั่นใจ กลัวการตอบคำถาม ตั้งคำถาม ตั้งประเด็นการเรียนรู้ในห้องเรียน

มีความกล้ำกลืนมากกว่าเดิม เนื่องจากไม่ต้องแสดงตนต่อหน้าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น E-mail, Web board, Chat Room ที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องเผชิญหน้ากัน (Kittapon, 2019) รวมทั้งเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และได้มีการนำมาประยุกต์ใช้งานอย่างแพร่หลายในกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน หนึ่งในเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่นำมาใช้นั้นก็คือ Messenger Bot API ซึ่งเป็นโปรแกรมตัวหนึ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แทนมนุษย์ในการให้บริการต่าง ๆ แก่ผู้รับบริการ เช่น การตอบข้อคำถาม ข้อสงสัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ โดยในปัจจุบันผู้ประกอบการขายสินค้าและบริการได้มีการนำ Messenger Bot API ไปประยุกต์ใช้ในการตอบคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของสินค้าและบริการ การสั่งซื้อสินค้าและบริการ การจัดส่งสินค้าและบริการ และรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งทำให้เพิ่มศักยภาพในการบริการลูกค้า ส่งผลให้เพิ่มโอกาสในการขายสินค้าและบริการได้ดียิ่งขึ้น โดยในทางการศึกษานั้นก็สามารถนำ Messenger Bot API มาประยุกต์ใช้สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ตอบข้อซักถามของผู้เรียน นำเสนอเนื้อหาความรู้ที่จำเป็น เช่น เนื้อหาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วิดีโอสาธิตขั้นตอนการปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยลดข้อจำกัดในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนของผู้สอน ซึ่งไม่สามารถสนับสนุนผู้เรียนได้ตลอดเวลา โดยเป็นเสมือนพี่เลี้ยงให้กับผู้เรียนตลอดการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ ถือเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ (Thongsuk, 2024)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติเพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามแผนการสอนฐานสมรรถนะ โดยผู้เรียนจะดำเนินการเรียนรู้ตามขั้นตอนโครงงานเป็นฐานที่ได้กำหนดไว้ มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมและสร้างสรรค์ชิ้นงานขึ้นมาซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีอิสระในการเรียนรู้ สามารถเลือกศึกษาเนื้อหาที่ต้องการทบทวนหรือเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ เพื่อให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยมีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ Messenger Bot API ช่วยตอบข้อซักถามต่าง ๆ แทนผู้สอน ซึ่งเป็นการลดข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ และเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานของผู้เรียนแต่ละคนให้เกิดสมรรถนะในการปฏิบัติงาน แล้วกลับไปพร้อมกับสมาชิกภายในกลุ่มดำเนินการปฏิบัติโครงงานให้สำเร็จ ซึ่งการที่ให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงานเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ผ่านกระบวนการคิด และเกิดทักษะผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง นั้นจะเป็นผลให้เกิดความก้าวหน้าทางการเรียนที่ดีขึ้น และทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์และผู้เรียนมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มีคุณภาพอยู่ในระดับใด

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หรือไม่

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่

4. ผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผ่านเกณฑ์ในระดับดี มีจำนวนร้อยละเท่าไรของผู้เรียนทั้งหมด

5. คุณภาพโครงงานที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้น

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้น

4. เพื่อศึกษาผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้น

5. เพื่อศึกษาคุณภาพโครงงานที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นหลังจากเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ที่ลงทะเบียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 68 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ที่ลงทะเบียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและแอนิเมชัน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก ห้องเรียน

1.2 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ เนื้อหาในหมวดวิชาเฉพาะด้านบังคับเรียน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและแอนิเมชัน (4142602) จำนวน 3 หน่วยกิต

1.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวม 64 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 ตัวแปรที่ศึกษา

1.4.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

1.4.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการฝึกปฏิบัติงาน และคุณภาพโครงงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยเครื่องมือต่าง ๆ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้ตามฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติเพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยเครื่องมือ 5 เครื่องมือหลัก ได้แก่ 1) แผนการสอนฐานสมรรถนะในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและแอนิเมชัน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินผลการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ 4) แบบประเมินคุณภาพโครงงาน และ 5) ระบบจัดการเรียนรู้

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการสอนฐานสมรรถนะ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาคำอธิบายรายวิชา ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ เนื้อหา และสมรรถนะรายวิชาด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันตก ได้แก่ รายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและแอนิเมชัน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, รายวิชาการออกแบบบทรเย็นมัลติมีเดียและแอนิเมชัน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, รายวิชาคอมพิวเตอร์ช่วยออกแบบ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, รายวิชาการออกแบบและการสร้างภาพเคลื่อนไหว หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพสาขาแอนิเมชัน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (Thailand Professional Qualification Institute, 2020)

3.1.2 จัดทำแผนการสอนฐานสมรรถนะ โดยกำหนดให้งานสร้างสื่อการสอนโมชันกราฟิกเป็นสมรรถนะหลัก ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาทฤษฎี 2 หน่วย ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์กราฟิกและหลักการออกแบบกราฟิก และ 2) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ Motion Graphic และเนื้อหาปฏิบัติ 4 งานหลัก 11 งานย่อย ได้แก่ 1) งานเตรียมโครงร่าง ประกอบด้วย 3 งานย่อย คือ 1.1) งานสร้าง Direction Concept 1.2) งานสร้าง Mood board และ 1.3) งานเขียน Script 2) งานเตรียมการก่อนการผลิต ประกอบด้วย 4 งานย่อย คือ 2.1) งานวาดอุปกรณ์ประกอบฉาก 2.2) งานสร้าง Storyboard 2.3) งานบันทึกเสียงพากย์ และ 2.4) งานออกแบบดนตรีและเสียงประกอบ 3) งานผลิตภาพเคลื่อนไหว ประกอบด้วย 2 งานย่อย คือ 3.1) งานสร้างภาพเคลื่อนไหว และ 3.2) งานรวมภาพเคลื่อนไหว และ 4) งานหลังการผลิต ประกอบด้วย 2 งานย่อย คือ 4.1) งานตัดต่อภาพเคลื่อนไหว และ 4.2) งานรวมดนตรีและเสียงประกอบ ซึ่งรายละเอียดของแผนการสอนฐานสมรรถนะประกอบด้วย 1) คำอธิบายรายวิชา 2) การวิเคราะห์ผังสมรรถนะ 3) การวิเคราะห์หลักสูตรปฏิบัติ 4) คำอธิบายรายวิชา (ปรับปรุง) 5) โครงการสอน 6) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 7) ตารางการวิเคราะห์งาน 8) วัตถุประสงค์ทฤษฎี 9) วัตถุประสงค์ปฏิบัติ 10) เนื้อหา 11) แบบทดสอบ 12) เฉลยแบบทดสอบ 13) ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน 14) เอกสารส่งงาน 15) แบบประเมินผลการปฏิบัติ

3.1.3 นำแผนการสอนฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อประเมินความเหมาะสมของผังสมรรถนะรายวิชา รายการงาน กระบวนการจัดการเรียนการสอน เนื้อหา สื่อ และการวัดและประเมินผล

3.1.4 นำแผนการสอนฐานสมรรถนะที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อประเมินองค์ประกอบของแผนการสอนฐานสมรรถนะ ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.90$, $SD = 0.30$) แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.2 สร้างแบบทดสอบฉบับร่าง โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมจำนวน 82 ข้อ ได้ข้อสอบทั้งหมด 170 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก

3.2.3 นำแบบทดสอบฉบับร่างที่พัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อประเมินความถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ความเหมาะสมของตัวเลือก และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ด้วยแบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับแบบทดสอบ โดยข้อสอบทั้ง 170 ข้อ มีค่า IOC เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

3.2.5 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษากลุ่มอื่น เพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.50-0.70 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.40-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามสูตร KR-20 ของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ซึ่งแบบทดสอบทั้ง 170 ข้อ ตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน สามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมด

3.3 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ

3.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ และเกณฑ์การให้คะแนนรูบรีค

3.3.2 สร้างแบบประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนการสอนฐานสมรรถนะจำนวน 11 งาน โดยทำการประเมิน 3 จุดประเมิน ได้แก่ 1) ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์ผ่าน/ไม่ผ่าน 2) คุณภาพผลงานทั้งที่วัดได้และวัดไม่ได้ และ 3) เจตคติ (กิจนิสัยฯ) ในการทำงาน โดยจุดประเมิน 2 และ 3 ใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบรีค 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และแก้ไข ซึ่งมีการกำหนดรายละเอียดคุณลักษณะบ่งชี้คุณภาพผลงานตามเกณฑ์การให้คะแนนรูบรีคไว้ท้ายแบบประเมิน

3.3.3 นำแบบประเมินผลการปฏิบัติงานเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3.4 นำแบบประเมินผลการปฏิบัติงานเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของรายการประเมินและรายละเอียด

คุณลักษณะบ่งชี้คุณภาพผลงาน ซึ่งผลวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยค่า IOC พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงว่าผ่านทุกข้อ

3.4 แบบประเมินคุณภาพโครงการ

3.4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพโครงการ และเกณฑ์การให้คะแนนรูปรีค

3.4.2 สร้างแบบประเมินคุณภาพโครงการ โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ (Rating Scale) คือ 4 (ดีมาก) 3 (ดี) 2 (พอใช้) และ 1 (แก้ไข) (Department of Computer Education, n.d.) ซึ่งกำหนดการประเมินคุณภาพโครงการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ประเมินเค้าโครงของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน 3 ขั้นตอนแรก ได้แก่ เสนอหัวข้อโครงการ ศึกษาข้อมูลและเอกสาร และเค้าโครงของโครงการ และระยะที่ 2 ประเมินคุณภาพโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ในขั้นตอนการดำเนินการทำโครงการ การนำเสนอโครงการ และประเมินคุณภาพของสื่อการสอน โมนชันกราฟิก

3.4.3 นำแบบประเมินคุณภาพโครงการเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4.4 นำแบบประเมินคุณภาพโครงการเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของรายการประเมินและรายละเอียดคุณลักษณะบ่งชี้คุณภาพผลงาน ซึ่งผลวิเคราะห์ความสอดคล้องด้วยค่า IOC พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงว่าผ่านทุกข้อ

3.5 ระบบจัดการเรียนรู้

3.5.1 สร้างสื่อการสอนตามแผนการสอนฐานสมรรถนะรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและแอนิเมชันที่ได้กำหนดเอาไว้ โดยเนื้อหาความรู้ทฤษฎีที่จำเป็นต่อการสร้างสื่อการสอน โมนชันกราฟิกได้จัดทำวิดีโอบรรยายเนื้อหาความรู้ ส่วนเนื้อหาการปฏิบัติงานได้จัดทำวิดีโอสาธิตการปฏิบัติงานแล้วอัปโหลดเนื้อหาทั้ง 2 ส่วนขึ้นเว็บไซต์ YouTube

3.5.2 สร้างแชทบอท กำหนดตัวอย่างคำถาม-คำตอบจากการวิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิบัติงานและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นสร้างแชทบอทด้วย Dialog flow แล้วทำการเชื่อมต่อกับ Line Official Account

3.5.3 สร้างชั้นเรียนบน Google Classroom โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ 1) ช่องทางการติดต่อกับ Chatbot 2) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างสื่อการสอนโมนชันกราฟิก 3) งานเตรียมโครงร่าง 4) งานเตรียมการก่อนการผลิต 5) งานผลิตภาพเคลื่อนไหว 6) งานหลังการผลิต โดยในแต่ละงานจะประกอบไปด้วย Pretest วิดีโอสาธิตการปฏิบัติงาน Exercise ใบลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน ใบสั่งงาน และใบประเมินผล 7) การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 7.1) เสนอหัวข้อโครงการ 7.2) ศึกษาข้อมูลและเอกสาร 7.3) จัดทำเค้าโครงของโครงการ 7.4) ดำเนินการทำโครงการ 7.5) นำเสนอโครงการ และ 7.6) ประเมินผลโครงการ

3.3.4 ทดลองใช้ด้วยตัวผู้วิจัยและปรับปรุงแก้ไข แล้วนำระบบจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3.5 นำระบบจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านเนื้อหา และด้านเทคนิควิธีการ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, $SD = 0.42$) และผลการประเมินความเหมาะสมด้านเทคนิควิธีการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $SD = 0.40$) แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3.6 ทดลองใช้ (Try Out) ระบบจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว กับกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ทดลองใช้รายบุคคลกับนักศึกษาจำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์ผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนไม่เข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขโดยเพิ่มคำอธิบายลักษณะวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และ 2) ทดลองใช้กลุ่มย่อยจำนวน 15 คน โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยใช้วิธีการสังเกต การตรวจสอบการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสัมภาษณ์ผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงการตอบคำถามของแชทบอทให้ครอบคลุมในส่วนของการดำเนินงานตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเพิ่มเติมรายการคำถาม-คำตอบเพิ่มในแชทบอท

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน 2566 โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกและแอนิเมชัน มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 ชี้แจงผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เนื้อหาที่ต้องศึกษา เกณฑ์การวัดและประเมินผล การใช้งานแชทบอท

4.2 ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทุกสัปดาห์ตามเนื้อหาที่สอนในครั้งนั้น ๆ ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.3 ดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการสอนฐานสมรรถนะ โดยทำการทดสอบหลังเรียนทุกสัปดาห์ตามเนื้อหาที่สอนในครั้งนั้น ๆ ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทดสอบการฝึกปฏิบัติงานตามสมรรถนะ ด้วยแบบประเมินผลการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ ซึ่งในระหว่างเรียนผู้เรียนหากผู้เรียนมีข้อสงสัยสามารถสอบถามแชทบอทได้ตลอดเวลา

4.4 แจ้งความถนัดของผู้เรียนรายบุคคลตาม 4 งานหลัก คือ งานเตรียมโครงร่าง งานเตรียมการก่อนการผลิต งานผลิตภาพเคลื่อนไหว และงานหลังการผลิต โดยพิจารณาจากผลคะแนนการฝึกปฏิบัติงานตามสมรรถนะของผู้เรียน จากการกำหนดเกณฑ์ความถนัดของผู้เรียน ดังนี้ ถนัดดี มีผลรวมคะแนนร้อยละ 70 ขึ้นไปของคะแนนเต็ม, ถนัดปานกลาง มีผลรวมคะแนนร้อยละ 60-69 ของคะแนนเต็ม และถนัดน้อย มีผลรวมคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผู้เรียนหนึ่งคนอาจมีความถนัดได้หลายงานหลัก

4.5 แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 5 คน คละความถนัดตามความสมัครใจ โดยกำหนดให้ภายในกลุ่มจะต้องประกอบด้วยสมาชิกที่มีความถนัดดี 1 คน ถนัดปานกลาง 3 คน และถนัดน้อย 1 คน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกได้ว่าตนเองจะเลือกมีความถนัดระดับใดตามงานหลัก

4.6 ดำเนินการจัดทำโครงการซึ่งแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เค้าโครงของโครงการ กลุ่มผู้เรียนจะต้องนำเสนอเค้าโครงของโครงการ แล้วผู้สอนทำประเมินและอนุมัติให้ดำเนินการได้ และระยะที่ 2 ดำเนินการทำโครงการ กลุ่มผู้เรียนดำเนินการพัฒนาโครงการให้เสร็จสิ้น รายงานผลการดำเนิน อัดคลิปนำเสนอโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นภายในห้อง และผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประเมินคุณภาพโครงการ โดยกำหนดสัดส่วนคะแนนประเมินจากผู้เรียนร้อยละ 20 และผู้ทรงคุณวุฒิร้อยละ 80

4.7 ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 คุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์ E_1/E_2

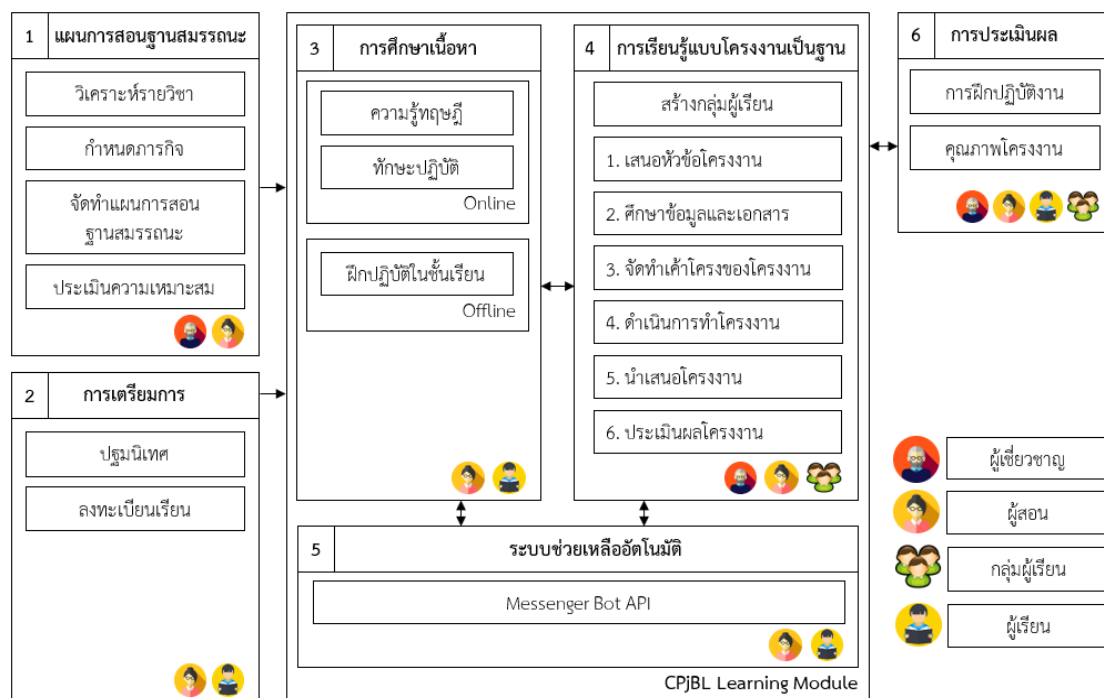
5.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้ t-test dependent

5.4 ผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.4 คุณภาพโครงการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงการเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนรู้ตามฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

จากภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนรู้ตามฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (CPjBL Model) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แผนการสอนฐานสมรรถนะ 2) การเตรียมการ 3) การศึกษาเนื้อหา 4) การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน 5) ระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ และ 6) การประเมินผล โดยมีผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิควิธีการ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	ระดับคุณภาพ
ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน	4.83	0.38	ดีมาก
ด้านเนื้อหา	4.73	0.45	ดีมาก
ด้านวัตถุประสงค์ของบทเรียน	4.87	0.35	ดีมาก
ด้านวิธีโอเอสไอวิธีปฏิบัติงาน	4.80	0.41	ดีมาก
ด้านระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ	4.51	0.51	ดีมาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล	4.80	0.41	ดีมาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับคุณภาพ
ด้านการใช้งานเว็บไซต์	4.70	0.46	ดีมาก
ด้านขั้นตอนการสอนตามฐานสมรรถนะ	4.85	0.36	ดีมาก
ด้านการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	4.87	0.35	ดีมาก
ด้านการใช้งานของผู้เรียน	4.90	0.31	ดีมาก
ด้านการประเมินผล	4.88	0.33	ดีมาก
โดยรวม	4.79	0.39	ดีมาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิควิธีการมีความเห็นต่อคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.39

2. ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้น แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น

คะแนนสอบ	จำนวนคน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	ร้อยละ
ระหว่างเรียน (E_1)	20	101	84.55	10.47	83.71
หลังเรียน (E_2)	20	101	82.10	10.24	81.29

จากตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.71/81.29 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบ
การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น

คะแนนสอบ	จำนวนคน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	df	t _{คำนวณ}	t _{ตาราง}
ก่อนเรียน	20	101	59.90	13.82	19	*6.91	1.72
หลังเรียน	20	101	82.10	10.24			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น พบว่า t_{คำนวณ} มีค่าเท่ากับ 6.91 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 1.72 ที่กำหนดไว้ในตารางการแจกแจง t ที่ df เท่ากับ 19 ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังจากเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น

คนที่	เตรียม โครงร่าง (เต็ม 88)	เตรียมการ ก่อนการผลิต (เต็ม 72)	ผลิตภาพ เคลื่อนไหว (เต็ม 32)	หลังการ ผลิต (เต็ม 32)	คะแนน		ร้อยละ	ระดับ
					ที่ได้	เต็ม		
1	71	53	23	25	172	224	76.79	ดี
2	59	61	31	25	176	224	78.57	ดี
3	64	39	32	22	157	224	70.09	ดี
4	57	57	32	28	174	224	77.68	ดี
5	70	63	32	28	193	224	86.16	ดีมาก
6	80	67	32	32	211	224	94.20	ดีมาก
7	73	70	32	32	207	224	92.41	ดีมาก
8	84	69	32	31	216	224	96.43	ดีมาก
9	63	63	32	30	188	224	83.93	ดีมาก
10	70	62	32	32	196	224	87.50	ดีมาก
11	63	56	25	19	163	224	72.77	ดี
12	66	59	32	27	184	224	82.14	ดีมาก
13	74	69	32	28	203	224	90.63	ดีมาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คนที่	เตรียม โครงร่าง (เต็ม 88)	เตรียมการ ก่อนการผลิต (เต็ม 72)	ผลิตภาพ เคลื่อนไหว (เต็ม 32)	หลังการ ผลิต (เต็ม 32)	คะแนน		ร้อยละ	ระดับ
14	83	72	32	32	219	224	97.77	ดีมาก
15	65	48	22	15	150	224	66.96	ปานกลาง
16	61	39	32	24	156	224	69.64	ปานกลาง
17	65	40	31	15	151	224	67.41	ปานกลาง
18	62	61	32	27	182	224	81.25	ดีมาก
19	64	64	32	28	188	224	83.93	ดีมาก
20	66	66	32	32	196	224	87.50	ดีมาก

จากตารางที่ 4 ผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผลรวมคะแนนของผู้เรียนรายบุคคลจากการประเมินการฝึกปฏิบัติงานหลักตามฐานสมรรถนะ 4 งานหลัก คือ งานเตรียมโครงร่าง งานเตรียมการก่อนการผลิต งานผลิตภาพเคลื่อนไหว และงานหลังการผลิต ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ระดับดีขึ้นไป จำนวน 17 คน จากผู้เรียนทั้งหมด 20 คน คิดเป็นร้อยละ 85

5. ผลการศึกษาคุณภาพโครงงานที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นหลังจากเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการหาคุณภาพโครงงานที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นหลังจากเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับคุณภาพ
Direction Concept	3.60	0.53	ดีมาก
Mood board	3.93	0.25	ดีมาก
Script	3.64	0.48	ดีมาก
Storyboard	3.92	0.28	ดีมาก
การนำเสนอโครงงาน	3.62	0.57	ดีมาก
คุณภาพโครงงาน	3.60	0.55	ดีมาก
โดยรวม	3.65	0.53	ดีมาก

จากตารางที่ 5 ผลการหาคุณภาพโครงการที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นหลังจากเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียนมีความเห็นต่อคุณภาพโครงการที่ผู้เรียนพัฒนาขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.53 โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพโครงการของกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มของตนเองในรายการประเมินการนำเสนอโครงการและคุณภาพโครงการ

อภิปรายผล

1. ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงการเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ เพื่อเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิควิธีการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.39 เนื่องจากมีกระบวนการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติ องค์ประกอบของรูปแบบมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน แผนการสอนฐานสมรรถนะเหมาะสมกับรายวิชา สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม อีกทั้งการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะคิดเป็น ทำเป็น และมีเจตคติในการทำงานที่ดีผ่านการทำงานเป็นทีม และยังมีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ (แชทบอท) ที่เป็นอีกช่องทางช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อเกิดข้อสงสัยในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phengpinyo, Sintanakul & Nompnonkrang (2021) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการอ้างเหตุผลด้วยฐานกรณี โดยมีผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.79 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.42 ซึ่งมีกระบวนการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีผ่านการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน อีกทั้งมีระบบช่วยเหลือผู้เรียนหากเกิดข้อสงสัยในการเรียนรู้เช่นกัน

2. ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากผลคะแนนการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน (E_1) และแบบทดสอบหลังเรียน (E_2) ของผู้เรียน ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.71/81.29 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากมีกระบวนการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการทดลองใช้ (Try Out) และรับฟังข้อคิดเห็นของผู้เรียนเพื่อพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนที่จะนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sirisukpoca & Sintanakul (2019) การจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนฐานสมรรถนะด้วยกระบวนการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสาธิต เรื่อง ภาษาเอสคิวแอล รายวิชาการจัดการฐานข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสาธิตโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.86 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.23 ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสาธิตที่เป็นระบบเช่นกัน

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติ

ฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้เรียนสามารถศึกษาและทบทวนเนื้อหาได้ด้วยตนเอง โดยระหว่างการเรียนรู้หากเกิดข้อสงสัยสามารถสอบถามแชทบอทได้ตลอดเวลา และการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกภายในกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ทำให้เข้าใจในเนื้อหาและสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Simalao & Sintanakul (2019) การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานตามแผนการสอนฐานสมรรถนะด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเว็บด้วยภาษา PHP ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะและใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดทักษะปฏิบัติงานได้เช่นกัน

4. ผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น จากการประเมินการฝึกปฏิบัติงานหลักตามฐานสมรรถนะ 4 งานหลัก คือ งานเตรียมโครงร่างงานเตรียมการก่อนการผลิต งานผลิตภาพเคลื่อนไหว และงานหลังการผลิต ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ระดับดีจำนวน 17 คน จากผู้เรียนทั้งหมด 20 คน คิดเป็นร้อยละ 85 เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ มีขั้นตอนการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติ โดยผู้เรียนจะต้องเข้าใจในเนื้อหาทฤษฎีก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน ซึ่งในระหว่างปฏิบัติงานก็จะต้องรู้ว่ามีข้อควรระวังหรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่จะส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติงานได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nuntasri & Nuntasri (2023) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผลการวิจัยพบว่า ผลฝึกทักษะการปฏิบัติการหลังจากเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยรวมมีค่าร้อยละ 88.67 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ ซึ่งการเรียนรู้ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะมีขั้นตอนการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเช่นกัน

5. ผลการศึกษาคุณภาพโครงงานที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นหลังจากเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่พัฒนาขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากผู้เรียนได้ผ่านการเรียนรู้ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาทฤษฎี ลงมือปฏิบัติจริง เกิดเจตคติที่ดี (กิจนิสัยในการทำงาน) และเมื่อผู้เรียนได้รวมกลุ่มกันตามความถนัดด้วยความสมัครใจ ทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี เกิดการเรียนรู้ร่วมกันตามความถนัดของแต่ละบุคคล ยอมรับในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jittavisuttikul & Sintanakul (2017) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะแบบผสมผสานด้วย MIAP รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพโครงงานของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีกระบวนการเรียนรู้

ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยการสร้างสรรค์ผลงานแบบร่วมมือกัน โดยทุกคนภายในกลุ่มได้ผ่านการเรียนตามแผนการสอนฐานสมรรถนะ แล้วมาร่วมมือกันปฏิบัติงานโครงงาน ส่งผลให้สร้างสรรค์โครงงานที่มีคุณภาพดีเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 การนำรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ต้องมีการเตรียมความพร้อมและชี้แจงให้กับผู้เรียนได้ทราบถึงรูปแบบการเรียนรู้ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะ การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และการใช้งานระบบช่วยเหลืออัตโนมัติ ซึ่งการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีกระบวนการในการจัดการเรียนรู้หลายขั้นตอน การนำไปใช้ต้องวางแผนการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานทุกสัปดาห์ หากผู้เรียนขาดเรียนในสัปดาห์นั้น ๆ จะทำให้ผู้เรียนที่ขาดเรียนต้องตามเก็บงานในสัปดาห์ถัดไป อาจส่งผลทำให้ได้รับคะแนนการปฏิบัติงานน้อย

1.2 การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ควรจัดให้มีสมาชิกภายในกลุ่ม 3-5 คน และควรให้ผู้เรียนจัดกลุ่มกันเองตามความสมัครใจ เพื่อความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม แต่ก็ควรต้องกำหนดเกณฑ์ในการจัดกลุ่มเอาไว้ด้วย เนื่องจากการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ผู้สอนต้องมีบทบาทในการช่วยเหลือสนับสนุนในการดำเนินงานโครงงานในแต่ละขั้นตอนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนดำเนินงานโครงงานได้เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเทคนิคการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ ที่จะนำมาใช้ร่วมกับแผนการสอนฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2.2 ควรนำรูปแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีระบบช่วยเหลืออัตโนมัติไปใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ทั้งนี้ก็ต้องการพัฒนาแผนการสอนสมรรถนะและระบบช่วยเหลืออัตโนมัติใหม่ตามรายวิชานั้น ๆ

References

- Department of Computer Education. (n.d.). *kānchatkān rian kānsōn bæp samatthana læ bæp chai khroṅg ngān pen thān kānrīanru* [Organizing teaching and learning using competency and project-based learning]. Bangkok: King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

- Jittavisuttikul, P. & Sintanakul, K. (2017). *kānphatthana botriān khōmphiutoē chuāi sōn phān bōduāi theknik kānriānrū bāp khroṅ ngān pen thān tām phānkan sōn thān samatthana bāp phasomphasān duāi MIAP rāiwichā theknōyī sārasonthēt lāe kānsūsān* [The Devekopment of WBI by Project-Based Learning Techniques for Competency-Based Lesson Plan on Blended Learning by MIAP of Information and Communication Technology Course]. In *kān prachum thāng wichākān radap chat dān khōmphiutoē lāe theknōyī sārasonthēt khrang thī sipsām* [The 13th National Conference on Computing and Information Technology]. (pp. 305-310). Bangkok: Faculty of Information Technology King Mongkut's University of Technology North Bangkok & Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Khaemmanee, T. (2014). *sāt kānsōn : 'ongkhwāmru phūā kānchat krabuānkān riānrū thī mī prasitthiphāp* [Pedagogical science: Knowledge for Organizing an Effective Learning Process]. 18th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Kittapon, S. (2019). *rūpbāp kānriānrū nai yuk patchuban* [Learning styles in the present era]. Retrieved from <https://info.contentcenter.obec.go.th/article/>
- Nuntasri, W. & Nuntasri, A. (2023). *kānphatthana rūpbāp kānriānrū bāp hō'ong riān klap dān tām phānkan sōn thān samatthana dōi chai botriān 'ī lin ning rōwō makap theknik phūān khūkhīt samrap naksuksā Khana Kharusāt mahāwitthayalai ratchaphat lōē* [The Development of the Flipped Learning Model on a Competency-Based Lesson Plan, Using e-Learning Lessons and the Think-Pair-Share Technique for University Students in the Faculty of Education ay Loei Rajabhat University]. *Journal of Information and Learning*. 34(1), 98-110.
- Office of the Education Council. (2017). *phānkan suksā hāeng chat Phō.Sō. 2560-2579* [National Education Plan 2017-2036]. 1st ed. Bangkok: Prigwhan Graphic Co.,Ltd.
- Phengpinyo, W., Sintanakul, K. & Nomphonkrang, T. (2021). *kānphatthana rūpbāp kānchatkān riānrū tām phānkan sōn thān samatthana dōi chai panhā pen thān rōwō bōkā rā'āng hēthphon duāi thān kōrānī* [The Development of Competency-based Learning using Problem-based Learning with Case-based Reasoning]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*. 15(3), 189-191.

Sanguanrat, S. & Parungul, C. (2021). laksut læ kan rian kanson than samatthana nai sathan suksa [Curriculum and competency-based teaching in school].

Journal of Sirindhornparithat. 22(2), 351-364.

Simalaotao, P. & Sintanakul, K. (2019). kanchatkan rian kanson baep phasomphasan tam phaenkan son than samatthana duai krabuanakan rianru baep khronng nan pen than rowo makap botrian khomphiutoe chuai son ruang kanphatthana prokram bo-duai phasa PHP [Blended Learning Through Competency-based Teaching Plan Integrating a Project-based Learning Process and Computer Assisted Instruction on Web Application Development with PHP Language]. **Technical Education Journal: King Mongkut's University of Technology North Bangkok.** 10(2), 11-20.

Sirisukpoca, U. & Sintanakul, K. (2019). kanchatkan rian kanson tam phaenkan son than samatthana duai krabuanakan rianru panha pen than rowo makap botrian khomphiutoe chuai son baep sathit ruang phasa 'e so khiu 'ae lo raivicha kanchatkan thankhomun [Competency-based Teaching Plan Integrating Problem-based Learning Process and Computer-Assisted Instruction on SQL Language, Database Management Course]. **Technical Education Journal: King Mongkut's University of Technology North Bangkok.** 10(2), 1-10.

Thailand Professional Qualification Institute. (2020). sakha wichachip 'utsaha kan madi chi than [Digital industry professional field]. Retrieved from <https://tpqi-net.tpqj.go.th/home/occ/industrialInfo/ICT>

Thongsuk, W. (2024). Chatbot mi ki praphet mi prayot yangrai phrom tuayang kanchai nan [How many types of Chatbots are there? What are their benefits? with usage examples]. Retrieved from <https://talkatalka.com/blog/types-of-chatbot/>

การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจ
ชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางระจัน
จังหวัดสิงห์บุรี

A DEVELOPMENT OF CREATIVE TOURISM MANAGEMENT BASED ON
CULTURAL CAPITAL TO COMMUNITY ECONOMY OF BAN THA KHAM
HOMESTAY NETWORK, THA KHAM SUB-DISTRICT,
KHAI BANG RACHAN DISTRICT, SINGBURI PROVINCE

พนิตสุภา ธรรมประมวล¹ และกาสัก เต๊ะขันหมาก²
Panitsupa Thampramuan¹ and Kasak Tekhanmag²

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง

²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹Management Sector, Lampang Inter-Tech College

²Graduate School, Phra Nakorn Si Ayutthaya Rajaphat University

E-mail: tkasak@hotmail.com

Received:	July 9, 2023
Revised:	January 26, 2024
Accepted:	February 4, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม 2) ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม และ 3) พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนต่อเนื่องกัน 1) ศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมฯ ใช้การวิจัยเชิงสำรวจภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกประกอบกับการสอบถาม การสังเกต และการประชุมกลุ่มเฉพาะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ฯ บนฐานทุนทางวัฒนธรรมใช้การวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวที่ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ 140 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 3) การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมฯ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปด้วยกัน จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 กลุ่ม รวม 25 คน โดยใช้การประชุมกลุ่มเฉพาะเพื่อร่วมกันวิเคราะห์รูปแบบธุรกิจ ปัจจัยภายในและภายนอก ความแข็งแกร่งและโอกาสทางธุรกิจ และนำเสนอกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า 1) เครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามมีศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนในภาพรวมที่สามารถวางแผนธุรกิจที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ดีในอนาคต 2) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสิงห์บุรีมีวัตถุประสงค์หลักของการมาพักโฮมสเตย์เพื่อการสัมมนา/ศึกษา/ดูงานเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ โดยมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) เครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามมีโอกาสและความแข็งแกร่งทางธุรกิจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชน สามารถนำเสนอกลยุทธ์สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม คือ (1) กลยุทธ์ SO “การพัฒนาอัตลักษณ์โฮมสเตย์บ้านท่าข้าม” (2) กลยุทธ์ WO “การพัฒนาโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามให้ได้มาตรฐาน” (3) กลยุทธ์ ST “การสร้างโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามที่แตกต่าง” และ (4) กลยุทธ์ WT “การจัดการเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามแบบมีส่วนร่วม” และผลการทดลองจัดการ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงควรขยายกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชน

คำสำคัญ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทุนทางวัฒนธรรม เครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม

ABSTRACT

This research aimed to 1) study potential of creative tourism management based on the cultural capital of Ban Tha Kham homestay network, 2) study the behavior and satisfaction of tourists towards creative tourism management based on the cultural capital and 3) develop creative tourism management based on the cultural capital to community economy of Ban Tha Kham homestay network, Tha Kham Sub-district, Khai Bang Rachan District, Sing Buri Province. The research was conducted in 3 continuous steps: 1) studying potential of creative tourism management based on the cultural capital by using use field survey research, then collected data by conducting in-depth interviews combined with questioning, observation and focus group interview, after that, data were analyzed by content analysis, 2) studying the behavior and satisfaction of tourists towards the creative tourism management which used questionnaires from 140 Thai tourists who visited, selected through accidental sampling, then data were analyzed by the arithmetic mean and standard deviation, and 3) developing creative tourism management with a participatory action research focusing on learning and development. The data was from 3 groups of stakeholders with a total of 25 key informants. The data derived from the focus group discussion to co-analyze business model, internal and external factors, strength and

business opportunities, and proposing tourism management strategies. Data analyzed by content analysis.

The important findings were 1) Ban Tha Kham homestay network had the potential to manage creative tourism based on cultural capital to the overall community economy, which could create a business plan that would help to increase competitiveness in the future, 2) tourists who travelled in Sing Buri Province had the main purpose of staying in homestays for seminars, studying, visiting or traveling in groups and their overall satisfaction were at a high level, and 3) Ban Tha Kham homestay network had business opportunities and strength in tourism management based on the cultural capital to community economy and be able to purpose 4 strategies for developed creative tourism management to the community economy based on the cultural capital of Ban Tha Kham homestay network which were (1) SO strategy: “Developing the identity of the Ban Tha Kham homestay”, (2) WO strategy: “Developing the Ban Tha Kham homestay to meet standards”, (3) ST strategy: “Creating a different Ban Tha Kham homestay” ,and (4) WT strategy: “Participatory management of the Ban Tha Kham homestay network”, moreover, there was a high level of overall satisfaction towards the trial arrangement of creative tourism management to the community economy based on the cultural capital of Ban Tha Kham Homestay network.

Keywords

Creative Tourism, Cultural Capital, Tha Kham Homestay Network

ความสำคัญของปัญหา

พลังทางวัฒนธรรมเป็นอาวุธสำคัญเพื่อต่อสู้กับวิกฤติเศรษฐกิจทุนนิยม (Scott, 1958) ทุนวัฒนธรรม มี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) สิ่งที่มีอยู่ในตัวคนและกลุ่มคนมาอย่างยาวนาน (embodies state) เช่น ความคิด ความเชื่อ เป็นต้น 2) สิ่งที่เป็นรูปธรรม (objectified state) เช่น รูปภาพ สิ่งก่อสร้าง สถานที่ เป็นต้น 3) ความเป็นสถาบัน (institutionalization state) ซึ่งสามารถทำให้เกิดความเป็นรูปธรรม เช่น สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น (Bourdieu, 1986) ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างในแต่ละท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

กระแส “รัก ท้องถิ่น” (Local love) ทำให้ผู้บริโภคที่แสวงหาสินค้าและบริการที่มีความเฉพาะถิ่น ส่งผลให้แนวโน้มของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น ทำให้ได้รับความสนใจจากทุกภาคส่วน โดยถือเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่สนับสนุนชุมชนในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การร่วมรับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ประกอบกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนการดำรงอยู่ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม (UNESCO, 2006) ช่วยเปิด

โอกาสให้มี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยว และผู้ที่เป็นเจ้าของบ้าน เปิดโอกาสให้มีประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นำไปสู่การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชน เริ่มจากการปลูกจิตสำนึกทางด้านวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน และการส่งเสริมปราชญ์ชาวบ้านและผู้ทรงภูมิปัญญาให้มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และการอนุรักษ์สืบสาน ในขณะเดียวกันก็มีความพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าให้กับท้องถิ่นและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนเกิดการผลิตสินค้าท้องถิ่นซึ่งเป็นการกระจายรายได้ให้ชุมชน

อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นที่จดจำของชาวไทยในฐานะที่ชาวบ้านบางระจันได้สร้างวีรกรรมสำคัญจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ชาติไทยตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งแสดงออกถึงความสามัคคี กล้าหาญ อดทน เสียสละ และความรักชาติอันยิ่งใหญ่สมควรเป็นตัวอย่างอันดีงามแก่คนไทยรุ่นหลัง ตำบลท่าข้ามมีวิถีชีวิตของชุมชนมีผูกพันกับแม่น้ำมาช้านาน การสัญจรส่วนใหญ่ใช้เรือเป็นพาหนะ มีท่าเรือข้ามฟากหลายแห่ง จึงตั้งชื่อว่า "ท่าข้าม" ชาวบ้านตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำน้อย มีการเลี้ยงปลาในกระชัง มีการรวบรวมของใช้พื้นบ้านในอดีต นำมาสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน และยังมีศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวท่าข้าม

เครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม มีบ้านพักแบบโฮมสเตย์ที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในชุมชนให้บริการจำนวน 10 หลัง เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันสามารถรับนักท่องเที่ยวได้มากกว่า 50 คน มีบริการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดสิงห์บุรี รวมทั้งนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้จากหัตถกรรมพื้นบ้าน ล่องเรือชมทัศนียภาพและวิถีชีวิตสองฝั่งแม่น้ำ การดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนสามารถสร้างงานสร้างรายได้ และเคยได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ ปี พ.ศ. 2558 ต่อมาเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามประสบปัญหาการบริหารจัดการ ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและท้องถิ่น ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการให้บริการ (Kongkaew & Muangsiri, 2021)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวจึงถือเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาและแก้ไขให้ทุกอย่างลุล่วง รวมถึงการประสานร่วมมือพัฒนาการท่องเที่ยวระดับพื้นฐานให้ยั่งยืน ซึ่งสร้างสมดุลระหว่างการรักษาต้นทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมกับการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้จะทำให้ชุมชนเกิดความรู้ เกิดเจตคติที่ดี มีทักษะสามารถอนุรักษ์และสืบทอดทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐานแล้ว ยังจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ที่จะสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาในจนสามารถสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งได้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม อำเภอค่ายบางระจัน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์พัฒนาการแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัยเพื่อนำสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของงานวิจัย ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับ

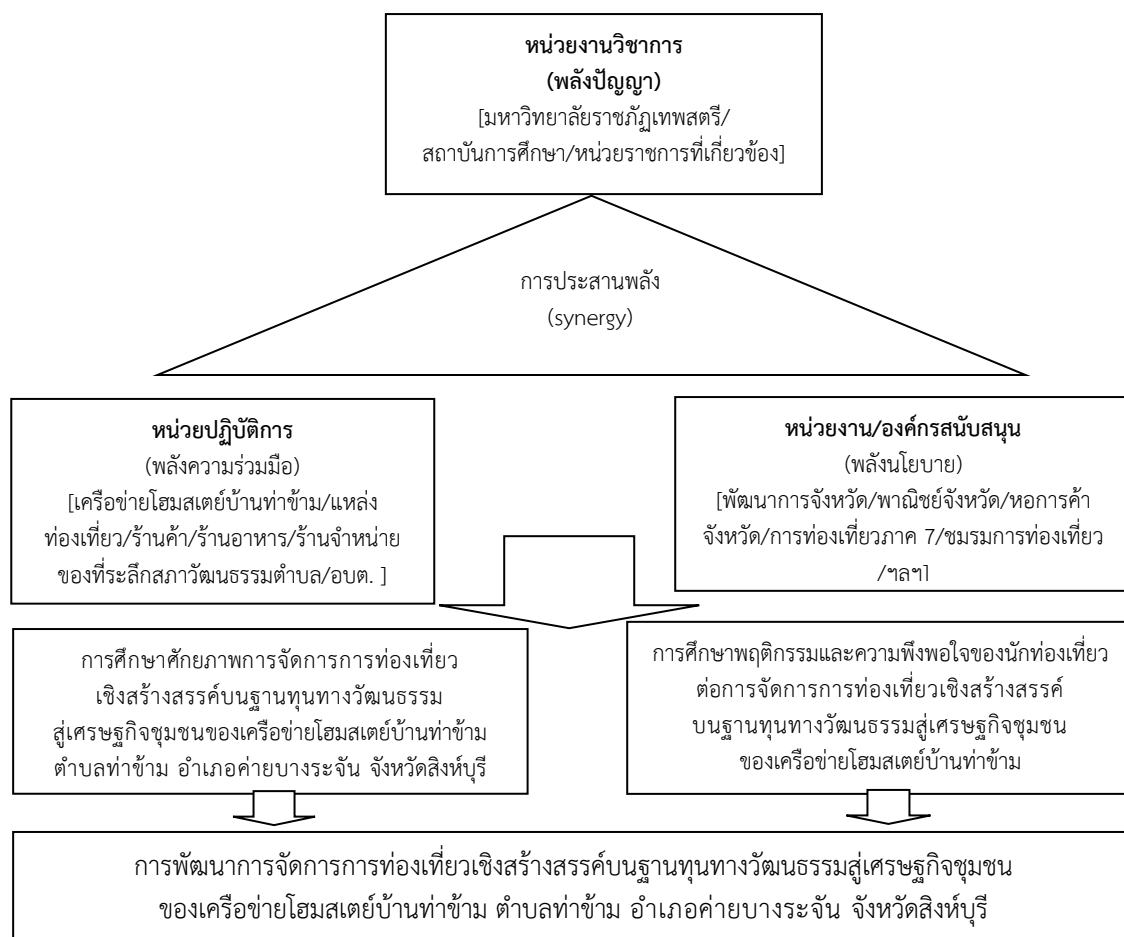
อำเภอค่ายบางระจัน ความรู้และมาตรฐานโฮมสเตย์ วัฒนธรรม ทูทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา การท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รูปแบบธุรกิจ (Business Model) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะคนในชุมชน เข้ามาร่วมกันในทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน และร่วมติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนา ซึ่งต้องอาศัยทุนทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา ในการจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่นิยมท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกันบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และมีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป ซึ่งการจะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการข้างต้น มีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ Janpetch & Siriwong (2017) ที่ค้นพบว่าเมื่อหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับองค์ความรู้ ด้านการจัดการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นจะทำให้ชุมชนเกิดความตื่นตัวและสนใจในประโยชน์ของสิ่งเหล่านั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปในอนาคต มหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จึงทำหน้าที่เป็นหน่วยงานทางวิชาการโดยร่วมมือกับชุมชน/ท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด ซึ่งนอกจากจะทำให้ชุมชนเกิดความรู้ เกิดเจตคติที่ดี มีทักษะและสามารถอนุรักษ์และสืบทอดทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืนแล้ว ยังก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Interactive Learning Through Action) จนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี นี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนา ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิด ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ในขั้นตอนการศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ใช้การวิจัยเชิงสำรวจภาคสนาม

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก ประกอบกับการสอบถามการสังเกต (ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม) และการประชุมกลุ่มเฉพาะ

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสร้างข้อสรุป โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (typological analysis) ตามวัตถุประสงค์และกรอบการวิจัย แล้วสังเคราะห์เป็นผลการวิจัย

2. ในขั้นตอนการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอด่านช้าง ราชบุรี มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 ใช้การวิจัยเชิงสำรวจภาคสนาม

2.2 ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย โดยจะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยการสุ่มแบบบังเอิญ จำนวน 140 ตัวอย่าง

2.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1) ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (product) ราคา/ค่าบริการ (price) การจัดจำหน่าย (place) การส่งเสริมการตลาด (promotion) กระบวนการให้บริการ (process) พนักงานให้บริการ (people) และลักษณะทางกายภาพ (physical)

2) มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้ 1) ที่พัก 2) อาหาร 3) ความปลอดภัย 4) อธิปไตยของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน 5) รายการนำเที่ยว 6) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) วัฒนธรรม 8) การสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ 9) การบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ และ 10) การประชาสัมพันธ์

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (questionnaires) ที่ได้นำไปทดสอบความตรงในเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67-1.00 และความเชื่อมั่น (reliability) ได้ค่า Cronbach's alpha = .825

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติบรรยาย โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ในขั้นตอนการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม โดยดำเนินการตามวงจรที่สำคัญ คือ การสังเกต การสะท้อนคิด การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3.1 ประชากรเป้าหมาย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนา รวม 25 คน

1) พลังความร่วมมือจากภาคบริการ ได้แก่ ประธาน กรรมการ สมาชิกของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ผู้บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว/ร้านค้า/ร้านอาหาร/ร้านจำหน่ายของที่ระลึก

2) พลังการสนับสนุนจากภาครัฐ/เอกชน ได้แก่ จังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และการท่องเที่ยวจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หอการค้าจังหวัด เป็นต้น

3) พลังวิชาการ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี [เป็นการร่วมมือกันแบบสหวิทยาการ คือ คณะวิทยาการจัดการ (กลยุทธ์การพัฒนา/การเขียนแผนธุรกิจ/การตลาด/การท่องเที่ยวและการโรงแรม) และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (การพัฒนากลุ่ม/ภูมิปัญญา/แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม)]

3.2 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ 3 วิธีประกอบกัน คือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามวงจรที่สำคัญ คือ 1) การสังเกต 2) การสะท้อนคิด 3) การวางแผน 4) การลงมือปฏิบัติ และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

ผลการวิจัย

มีผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุน ทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ใช้แบบจำลองรูปแบบธุรกิจเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาพรวม เพื่อช่วยในการวางแผนธุรกิจได้อย่างครอบคลุม ให้ได้มาตรฐานซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในอนาคต 9 องค์ประกอบ ดังภาพที่ 2

5. พันธมิตรทางการค้า [Key Partners] 1) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสิงห์บุรี 2) กลุ่มอาชีพ/วิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมพื้นบ้าน 3) ร้าน/ศูนย์จำหน่ายของฝากของที่ระลึก 4) ร้านอาหาร 5) ตลาดนัดชุมชน 6) คนในชุมชน เป็นเพื่อนบ้านที่ดี และมีบทบาทสำคัญในการประชาสัมพันธ์ได้อย่างใกล้ชิดและเป็นกันเอง	3. กิจกรรมที่จะทำ [Key Activities] 1) ต้อนรับ 2) เข้าที่พัก 3) อาหารและเครื่องดื่ม 4) ใส่บาตรพระตอนเช้า 5) ห้องเรือ/จักรยานชมวิถีชีวิตแม่น้ำน้อย 6) นมัสการสิ่งหลวงพ่อแพวัดพิบูลทอง 7) สักการะบรรพชนที่ค่ายวีรชนบางระจัน 8) ชมวัดโพธิ์เก้าต้น/นมัสการพระพุทธรูปปางสมณิ 9) แหล่งเตาเผาโบราณ 10) อาหารพื้นบ้าน/ฝึกทำขนมพื้นบ้าน 11) ชมการแสดง/การเล่นพื้นบ้าน 12) ชมพิพิธภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น 13) ชมอนุสาวรีย์ปู่ดอก-ปู่แก้ว วีรชนคนกล้าศึกบางระจัน 14) ศึกษาเกษตรยั่งยืน 15) การแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นบ้านและภูมิปัญญา	1. คุณค่าของสินค้า/บริการ [Value Propositions] 1) ที่พักสะอาด/วิถีไทย/สัมผัสธรรมชาติริมแม่น้ำ/ถูกสุขลักษณะ 2) บริการอาหารพื้นบ้าน อาหารใช้วัตถุดิบที่มาจากในท้องถิ่น/สดสะอาด/ครัวและอุปกรณ์ถูกสุขลักษณะ และน้ำดื่มสะอาดปลอดภัย 3) แหล่งวัฒนธรรม (วัดเจติยกลางทุ่ง/วัดท้ายเมือง/วัดพิบูลทอง/วัดพระนอนจักรสีห์/ปราสาทเมืองสิงห์/ค่ายบางระจัน/พิพิธภัณฑ์ของใช้โบราณ ฯลฯ) 4) วิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบชนบท/มีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น 5) ตลาดน้ำ/แหล่งท่องเที่ยวและซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น	2. การแบ่งตลาดของกลุ่มลูกค้า [Customer Segments] 1) นักท่องเที่ยวชาวไทย (ผู้สูงอายุ/ผู้เกษียณอายุ/เยาวชน) 2) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	4. การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า [Customer Relation] 1) ต้อนรับด้วยบรรยากาศไมตรี ตลอดจนการอยู่พักอาศัย 2) ติดตาม สื่อสาร แจ้งข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่อง และทันเหตุการณ์
	7. แหล่งทรัพยากรหลัก [Key Resources] 1) ทรัพยากรทางกายภาพ 2) ทรัพยากรการเงิน 3) ทรัพยากรมนุษย์ 4) ทรัพยากรทางปัญญา		6. ช่องทางการตลาด [Channels] 1) สื่อพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ 2) สื่อปากต่อปาก 3) สื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน	
8. โครงสร้างต้นทุน [Cost Structure] 1) ค่าจัดที่พัก/ทำความสะอาด 2) ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมและดำเนินการเกี่ยวกับโฮมสเตย์และการท่องเที่ยว 4) ค่าสาธารณูปโภค	9. กระแสรายได้ [Revenue Streams] 1) ค่าบริการที่พัก/ค่าอาหารและเครื่องดื่ม 2) ค่าชมกิจกรรม ค่าเช่าเรือ/แพ/จักรยาน 3) จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นถิ่นไม่ สมุนไพร อาหารพื้นบ้าน/แปรรูปจากปลา เป็นต้น 4) จากการบริการ เช่น การแสดง การนวดผ่อนคลาย เป็นต้น			

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม

2. พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม

2.1 พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่าส่วนใหญ่มามาเป็นครั้งแรก (ร้อยละ 51.2) ระยะเวลาในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้มากกว่า 1 วัน (ร้อยละ 87.8) วัตถุประสงค์หลักของการมาท่องเที่ยวครั้งนี้ เพื่อการสัมมนา/ศึกษา/ดูงาน (ร้อยละ 75.6) วัตถุประสงค์หลักของการมาพักโฮมสเตย์เพื่อการสัมมนา/ศึกษา/ดูงาน (ร้อยละ 70.7) การเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ (ร้อยละ 87.8) ทราบแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวจากการบอกต่อ (ร้อยละ 73.2)

2.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ตามกรอบการตลาดบริการ 7P's ดังนี้ 1) ด้านที่พัก 2) ด้านราคา 3) ด้านการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมการขาย 5) ด้านพนักงานขาย 6) ด้านกระบวนการขายบริการ 7) ด้านลักษณะทางกายภาพของร้าน ผลการวิจัยพบว่า ผู้มาพักมีความพึงพอใจในการให้บริการของโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 ถึง 4.18) เรียงตามลำดับ คือ ด้านราคาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านที่พัก ด้านกระบวนการขายและบริการ ด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านการส่งเสริมการตลาด ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม (ตามกรอบ 7P's) ภาพรวม

ที่	รายการ	$\bar{x}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านที่พัก	4.16	.69	มาก
2	ด้านราคา	4.18	.65	มาก
3	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.06	.77	มาก
4	ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.00	.89	มาก
5	ด้านบุคลากร	4.08	.91	มาก
6	ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ	4.10	.87	มาก
7	ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.06	.90	มาก
ภาพรวม		4.09	.81	มาก

ตารางที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ภาพรวม

ที่	รายการ	$\bar{x}$	SD	ระดับความต้องการ
1	ด้านที่พักของโฮมสเตย์	3.91	.70	มาก
2	การจัดการด้านอาหารของโฮมสเตย์	3.63	.69	มาก
3	การจัดการด้านความปลอดภัยของโฮมสเตย์	3.99	.73	มาก
4	อรรถาธิบายวิถีชีวิตของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน	3.90	.67	มาก
5	รายการนำเที่ยว	3.87	.69	มาก
6	ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.64	.77	มาก
7	ด้านวัฒนธรรม	4.26	.49	มาก
8	ด้านการสร้างคุณค่า และมูลค่าของผลิตภัณฑ์	3.63	.70	มาก
9	การบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์	3.96	.68	มาก
10	ด้านการประชาสัมพันธ์	4.02	.79	มาก
ภาพรวม		3.84	.71	มาก

3. การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสิงห์บุรี

จากการประชุมกลุ่มเฉพาะจากผู้มีส่วนสำคัญและผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันวิเคราะห์การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (SWOT Analysis)

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ปรากฏผลดังนี้

3.1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ปรากฏผลดังนี้

1) จุดแข็ง [S] ประกอบด้วย S₁: ความเป็นธรรมชาติใช้ชีวิตรูปแบบวิถีพื้นบ้าน S₂: บุคลากรสามารถถ่ายทอดความเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านได้ S₃: เจ้าของบ้านมีมนุษยสัมพันธ์ให้ความเป็นกันเอง S₄: ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย และ S₅: ราคาที่พักประหยัดคุ้มค่า

2) จุดอ่อน [W] ประกอบด้วย W₁: เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก W₂: การประชาสัมพันธ์ยังไม่หลากหลาย W₃: ขาดการจัดการที่เป็นระบบ W₄: ยังมีบ้านพักบางหลังยังไม่ได้รับมาตรฐาน และ W₅: ขาดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

3.1.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ปรากฏผลดังนี้

1) โอกาส [O] ประกอบด้วย O₁: นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวตามชุมชนและชอบชมวิถีชีวิตธรรมชาติ O₂: เป็นแหล่งศึกษาชาติพันธุ์ O₃: ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและน่าสนใจ O₄: รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนที่พักแบบโฮมสเตย์ และ O₅: นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น

2) ภัยคุกคาม [T] ประกอบด้วย T₁: ชุมชนอื่นได้จัดบริการที่พักแบบโฮมสเตย์มีมากขึ้น T₂: นักท่องเที่ยวบางส่วนยังนิยมที่พักที่มีความสะดวกสบาย และ T₃: ภาวะเศรษฐกิจซบเซาทำให้นักท่องเที่ยวประหยัดค่าใช้จ่าย

3.2 ผลการวิเคราะห์โอกาสและความแข็งแกร่งทางธุรกิจ (EFAS/IFAS Analysis) การวิเคราะห์โอกาสและความแข็งแกร่งทางธุรกิจของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม

3.2.1 ผลการวิเคราะห์โอกาสทางธุรกิจ (EFAS Analysis) ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม มีคะแนน EFAS = 3.10 แสดงว่าเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามมีโอกาสทางธุรกิจ ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์โอกาสทางธุรกิจของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม

Factor	Weight	Rating	Weighted score
O ₁ : นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวตามชุมชนและชอบชมวิถีชีวิตธรรมชาติ	0.20	3	0.60
O ₂ : เป็นแหล่งศึกษาชาติพันธุ์	0.10	3	0.30
O ₃ : ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและน่าสนใจ	0.10	3	0.30
O ₄ : รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนที่พักแบบโฮมสเตย์	0.10	3	0.30
O ₅ : นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น	0.20	4	0.80
T ₁ : ชุมชนอื่นได้จัดบริการที่พักแบบโฮมสเตย์มีมากขึ้น	0.05	2	0.10
T ₂ : นักท่องเที่ยวบางส่วนยังนิยมที่พักที่มีความสะดวกสบาย	0.20	3	0.60
T ₃ : ภาวะเศรษฐกิจซบเซาทำให้นักท่องเที่ยวประหยัดค่าใช้จ่าย	0.05	2	0.10
ภาพรวม	0.10	3	3.10

3.2.2 ผลการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งทางธุรกิจ (IFAS Analysis) ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทาง

วัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม มีคะแนน IFAS = 2.85 แสดงว่าเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม มีความแข็งแกร่งทางธุรกิจ ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม

Factor	Weight	Rating	Weighted score
S ₁ : ความเป็นธรรมชาติใช้ชีวิตแบบวิถีพื้นบ้าน	0.15	4	0.60
S ₂ : บุคลากรสามารถถ่ายทอดความเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านได้	0.10	3	0.30
S ₃ : เจ้าของบ้านมีมนุษยสัมพันธ์ให้ความเป็นกันเอง	0.10	4	0.40
S ₄ : ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย	0.15	3	0.45
S ₅ : ราคาที่พักประหยัดคุ้มค่า	0.10	3	0.30
W ₁ : เส้นทางการคมนาคมไม่สะดวก	0.10	2	0.20
W ₂ : การประชาสัมพันธ์ยังไม่หลากหลาย	0.10	2	0.20
W ₃ : ขาดการจัดการที่เป็นระบบ	0.10	2	0.20
W ₄ : กิจกรรมยังบ้านพักยังไม่ได้รับมาตรฐาน	0.05	2	0.10
W ₅ : ขาดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม	0.05	2	0.10
ภาพรวม	0.10	3	2.85

3.2.3 สรุปผลการวิเคราะห์โอกาสและความแข็งแกร่งทางธุรกิจของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม มีโอกาสทางธุรกิจ (EFAS = 3.10) และมีความแข็งแกร่งทางธุรกิจ (IFAS = 2.85) ดังนั้นจึงควรขยายกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมดังปรากฏรายละเอียดในตาราง 5

ตารางที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์โอกาสและความแข็งแกร่งทางธุรกิจของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม

ภายนอก (EFAS) ภายใน (IFAS)	โอกาส (คะแนนมากกว่า 2.50) [EFAS = 3.10]	อุปสรรค (คะแนนน้อยกว่า 2.50)
แข็งแกร่ง (คะแนนมากกว่า 2.50) [IFAS = 2.85]	ส่งเสริมและสนับสนุน กิจการโฮมสเตย์ ให้พร้อมรองรับการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	-
อ่อนแอ (คะแนนน้อยกว่า 2.50)	-	-

3.2.4 TOWS Analysis

เมื่อตัดสินใจขยายกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม จึงได้ใช้เทคนิค TOWS Analysis ในการเสนอกลยุทธ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เศรษฐกิจชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ดังนี้

ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน	โอกาส [O] O ₁ : นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวตามชุมชนและชอบชมวิถีชีวิตธรรมชาติ O ₂ : เป็นแหล่งศึกษาชาติพันธุ์ O ₃ : ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและน่าสนใจ O ₄ : รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนที่พักแบบโฮมสเตย์ O ₅ : นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น	อุปสรรค [T] T ₁ : ชุมชนอื่นได้จัดบริการที่พักแบบโฮมสเตย์มีมากขึ้น T ₂ : นักท่องเที่ยวบางส่วนยังนิยมที่พักที่มีความสะดวกสบาย T ₃ : ภาวะเศรษฐกิจซบเซาทำให้นักท่องเที่ยวประหยัดค่าใช้จ่าย
จุดแข็ง [S] S ₁ : ความเป็นธรรมชาติใช้ชีวิตแบบวิถีพื้นบ้าน S ₂ : บุคลากรสามารถถ่ายทอดความเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านได้ S ₃ : เจ้าของบ้านมีมนุษยสัมพันธ์ให้ความเป็นกันเอง S ₄ : ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย S ₅ : ราคาที่พักประหยัดคุ้มค่า	SO strategy S ₁ S ₂ S ₄ O ₁ O ₂ O ₅ กลยุทธ์ที่ 1 “การพัฒนาอัตลักษณ์โฮมสเตย์บ้านท่าข้าม”	ST strategy S ₁ S ₂ S ₄ T ₁ T ₂ กลยุทธ์ที่ 3 “การสร้างความแตกต่างให้กับโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม”
จุดอ่อน [W] W ₁ : เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก W ₂ : การประชาสัมพันธ์ยังไม่หลากหลาย W ₃ : ขาดการจัดการที่เป็นระบบ W ₄ : ยังมีบ้านพักบางหลังยังไม่ได้รับมาตรฐาน W ₅ : ขาดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม	WO strategy W ₃ W ₄ W ₅ O ₃ O ₄ O ₅ กลยุทธ์ที่ 2 “การพัฒนาโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามให้ได้มาตรฐาน”	WT strategy W ₃ W ₄ W ₅ T ₁ T ₂ กลยุทธ์ที่ 4 “การจัดการเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามแบบมีส่วนร่วม”

ผลจากการจัดทำ TOWS matrix ของศักยภาพและความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม สามารถจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนบนฐานทุนทางวัฒนธรรม ได้ดังนี้

กลยุทธ์	แผนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนบนฐาน โดยชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม
กลยุทธ์ที่ 1 (SO Strategy) “การพัฒนาอัตลักษณ์โฮมสเตย์บ้านท่าข้าม”	แผนการท่องเที่ยวที่ 1 จัดรายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรีและ จังหวัดใกล้เคียง
กลยุทธ์ที่ 2 (WO Strategy) “การพัฒนาโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามให้ได้มาตรฐาน”	แผนการท่องเที่ยวที่ 2 อบรมการพัฒนาบุคลากร/เจ้าหน้าที่/คนในชุมชนที่มี ศักยภาพพร้อมในการนำเที่ยว
กลยุทธ์ที่ 3 (SO Strategy) “การสร้างโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามที่แตกต่าง”	แผนการท่องเที่ยวที่ 3 ค้นหาจุดเด่นและเพิ่มช่องทางการตลาด
กลยุทธ์ที่ 4 (WO Strategy) “การจัดการโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามแบบมีส่วนร่วม”	แผนการท่องเที่ยวที่ 4 จัดระดมความคิดกับทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ

อภิปรายผล

1. ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี สอดคล้องกับ Suebsunthon & Kunwong (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืนที่พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืนจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน และจากผลการวิจัยของ Thampramuan & Tekhanmag (2021) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมบนฐานทุนทางวัฒนธรรม ของกลุ่มโฮมสเตย์ไทยเบิ้งบ้านโคกสูง ที่พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมมีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก มีโอกาสและความแข็งแกร่งทางธุรกิจดึงดูดใจขยายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมบนฐานทุนทางวัฒนธรรมไทยเบิ้ง โดยพัฒนาศักยภาพความเป็นธรรมชาติและความพร้อมของบุคลากรให้ตรงกับค่านิยมและการส่งเสริมภาครัฐ

2. พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม จากผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมผู้มาพักมีความพึงพอใจในการให้บริการของโฮมสเตย์อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ราคา รองลงมาคือ ที่พัก กระบวนการขายและบริการ บุคลากร ช่องทางการจัดจำหน่ายบริการ ลักษณะทางกายภาพ และการส่งเสริมการตลาดตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ Boonto, Hongsakul, & Kasornbua (2015) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบทตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย กรณีศึกษา บ้านดงโฮมสเตย์ ตำบลดงกระทยาม อำเภอสรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี ที่พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทาง การจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมทางการตลาด ด้านกระบวนการ ด้านการบริการ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด และพบว่าผู้ประกอบการได้ดำเนินงาน

ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ ด้านที่พัก ด้านอาหาร และโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านอ้อยาศัยไมตรี ของเจ้าของบ้านและสมาชิก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ และด้านประชาสัมพันธ์ ส่งผลให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง

3. การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสิงห์บุรี 4 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่ม “การพัฒนาอัตลักษณ์โฮมสเตย์บ้านท่าข้าม” สอดคล้องกับ Kaewchan (2023) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืน ที่พบว่า การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมถูกออกแบบมาจากพื้นฐานทองทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น และยังสอดคล้องกับ Thampramuan & Tekhanmag (2020) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนชมรมโฮมสเตย์ชมรมเพื่อนเกษตร ที่พบว่า กลยุทธ์ที่สำคัญ คือ “การพัฒนาอัตลักษณ์โฮมสเตย์วิเศษชัยชาญ” โดยพัฒนาศักยภาพความเป็นธรรมชาติ และยังสอดคล้องกับ Thampramuan & Tekhanmag (2021) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มโฮมสเตย์ไทยเบิ้งบ้านโคกสลุง ที่พบว่า กลยุทธ์ที่สำคัญคือ “การอนุรักษ์ธรรมชาติและวิถีชีวิตวัฒนธรรมโฮมสเตย์ไทยเบิ้งบ้านโคกสลุง”

2) กลุ่ม “การพัฒนาโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามให้ได้มาตรฐาน” สอดคล้องกับ Toeypho & Photibat (2018) ที่ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมโฮมสเตย์: การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอลำลูกเกด ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพโฮมสเตย์ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ระบบนิเวศรอบ ๆ อาณาบริเวณ ระบบสาธารณูปโภค อาคารที่พักใช้ประโยชน์ การให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้โฮมสเตย์ได้รับมาตรฐาน และยังสอดคล้องกับ Thampramuan & Tekhanmag (2020) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนชมรมโฮมสเตย์ชมรมเพื่อนเกษตร ที่พบว่า กลยุทธ์ที่สำคัญ คือ กลยุทธ์ “การพัฒนามาตรฐานและการจัดการโฮมสเตย์วิเศษชัยชาญ”

3) กลุ่ม “การสร้างโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามที่แตกต่าง” สอดคล้องกับ Kloumsri & Laohavichien (2020) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์ตราสินค้าสีเขียว คุณภาพการบริการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์: กรณีศึกษาชุมชนบางตะบูนเพชรบุรี ที่พบว่า ผู้ประกอบการโฮมสเตย์สามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจโดยการปรับปรุงคุณภาพการบริการ และยังสอดคล้องกับ Thampramuan & Tekhanmag (2021) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มโฮมสเตย์ไทยเบิ้ง ที่พบว่า การใช้กลยุทธ์การสัมผัสวัฒนธรรมนำที่พักโฮมสเตย์ไทยเบิ้งบ้านโคกสลุง” ที่แตกต่างจากที่อื่น ๆ

4) กลุ่ม “การจัดการเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามแบบมีส่วนร่วม” สอดคล้องกับ Kaewchan (2023) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืน

ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นให้มีการออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ได้มีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมได้ลงมือปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าของบ้านหรือศิลปิน สอดคล้องกับ Suebsunthon & Kunwong (2018) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืน ที่พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานความยั่งยืนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน และยังสอดคล้องกับ Siriwong, Sungrugsu & Choojai (2017) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง ที่พบว่าผลการดำเนินการพัฒนาโฮมสเตย์ต้นแบบ ปัจจัยนำสู่ความสำเร็จจากผู้นำและความร่วมมือของสมาชิก และยังสอดคล้องกับ

Boonmee, Sangkhaduang & Areekul (2018) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโฮมสเตย์ในภาคใต้ ที่พบว่า โฮมสเตย์มีลักษณะเด่นที่เกี่ยวข้องกับบริบทพื้นที่และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ส่งผลต่อกิจกรรมที่มีรูปแบบเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโฮมสเตย์ สรุปได้ 6 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยว 2) การกระจายรายได้และผลประโยชน์ 3) การพัฒนาคุณภาพการบริการ 4) การวางแผนทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโฮมสเตย์ 5) การพัฒนาคู่มือการให้บริการและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 6) การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความยั่งยืนทางสังคม และวัฒนธรรม และยังสอดคล้องกับ Phayungsin & Somwang (2021) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจโฮมสเตย์ตามแนวทางการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจโฮมสเตย์ตามแนวทางการท่องเที่ยวชุมชน มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO strategy) ได้แก่ กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม ร่วมและสร้างเครือข่ายพันธมิตร และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO strategy) ได้แก่ กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ กลยุทธ์มาตรฐานความปลอดภัย 3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST strategy) ได้แก่ กลยุทธ์การสร้างการรับรู้ และ 4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT strategy) ได้แก่ กลยุทธ์ การจัดทำฐานข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ใช้แบบจำลองรูปแบบธุรกิจเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาพรวม เพื่อช่วยในการวางแผนธุรกิจได้อย่างครอบคลุม ให้ได้มาตรฐานเป็นประโยชน์ต่อโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ดีในอนาคต ดังนั้นชมรมโฮมสเตย์ และชุมชนบ้านท่าข้าม ควรเร่งพัฒนาการจัดการและพัฒนาโฮมสเตย์ให้ได้รับมาตรฐาน และการจัดการโฮมสเตย์แบบมีส่วนร่วม โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการ ควรร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาอัตลักษณ์โดยชุมชนของโฮมสเตย์ให้มีความแตกต่างจากโฮมสเตย์อื่น ๆ ให้เป็นที่ประทับใจและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากขึ้น

1.2 จากผลการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม พบว่า ส่วนใหญ่มาเป็นครั้งแรก ระยะเวลาในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้มากกว่า 1 วัน วัตถุประสงค์เพื่อการสัมมนา/ศึกษา/ดูงาน มาพักโฮมสเตย์เพื่อการสัมมนา/ศึกษา/ดูงาน การเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ ทราบแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวจากการบอกต่อ ดังนั้นเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามควรมีกิจกรรมที่สร้างความประทับใจในครั้งแรกและให้มีการบอกต่อจัดหาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำหรับกิจกรรมค้างคืน เตรียมบ้านพักโฮมสเตย์ที่สามารถรองรับเป็นหมู่คณะได้

1.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ตามกรอบการตลาดบริการ 7P's ผลการวิจัย ขอเสนอแนะเรียงตามลำดับ จากความพึงพอใจน้อยไปมากที่สุด ดังนี้ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายบริการ ด้านบุคลากร ด้านที่พัก ดังนี้ ควรเพิ่มการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์โดยเฉพาะการออกแบบใบปลิวให้มีความน่าสนใจเพื่อแจกให้กับกลุ่มเป้าหมาย ควรขยายตลาดโดยใช้ตัวแทนที่เปิดโอกาสให้ลูกค้าสามารถติดต่อได้ สำหรับภายในที่พักควรมีบรรยากาศเป็นธรรมชาติและมีความสงบ ห้องน้ำควรมีความสะอาดและมิดชิด ในส่วนความต้องการของลูกค้าขอเสนอแนะตามที่ต้องการมากที่สุด ดังนี้ ต้องการความเป็นวัฒนธรรม โดยให้มีการร่วมกันวางแผนนำกิจกรรมการนำเที่ยวที่เน้นวัฒนธรรมที่เด่นเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายช่องทางมากกว่านี้ ภาครัฐควรส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยบรรจุอยู่ในแผนการจัดการท่องเที่ยวระดับประเทศ โดยระบุกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ หมุนเวียนในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เป็นที่น่าสนใจได้สัมผัสการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

1.4 จากผลการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้ 4 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) การพัฒนาอัตลักษณ์โฮมสเตย์บ้านท่าข้าม 2) การพัฒนามาตรฐานและร่วมกันจัดการโฮมสเตย์บ้านท่าข้าม 3) การสร้างความแตกต่างที่เหนือกว่าบ้านท่าข้าม และ 4) การจัดการโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น เครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามควรเร่งพัฒนาแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด โดยมีการระดมความคิดและดำเนินการอย่างเร่งด่วนและเป็นรูปธรรมอีกตั้งควรมีการตั้งในรูปคณะกรรมการแบ่งงานและหน้าที่อย่างชัดเจน และมีปฏิทินกำหนดการ ประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจชุมชนของเครือข่ายโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามประจำปี

2.2 ควรมีการพัฒนาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมของโดยชุมชนของโฮมสเตย์บ้านท่าข้ามให้มีคงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไปชนรุ่นหน้าต่อไป

References

- Boonmee, J., Sangkhaduang, T. & Areekul, P. (2018). yutthasāt kānthōṅthīeo hō mot tē nai phāk tai [Strategies of Homestay Tourism in Southern Region]. **Academic Services Journal, Prince of Songkla University**. 29(3), 74-89.
- Boonto, P., Hongsakul, S. & Kasornbua, T. (2015). kānbōrihān chatkān kānthōṅthīeo phūa samphat watthanatham chonnabot tām mātrathān hō mot tē Thai kōraṇī suksā bān dong hō mot tē tambon dong krathong yām ‘amphoe sī mahā phō chāngwat Prāchīn Buri [The Rural Tourism Management on Thai Home Stay Standard Case Study: Ban Dong, Tambon Dong Krathong Yam, Amphoe Si Maha Phot, Prachinburi Province]. **Srinakharinwirot Research and Development Journal (Humanities and Social Sciences)**. 7(14), 52-63.
- Bourdieu, P. (1986). **The form of capital**. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and Research for the sociology of education* (64-75). New York: Greenwood Press.
- Janpetch, K. & Siriwong, P. (2017). kārabūn nā kān thun thāng watthanatham sū kān Pen lāeng thōṅthīeo choēng sāngsan duai krabūānkān mī sūan rūam khōṅg chumchon: kōraṇī suksā chumchon bān chāk ngāeo ‘amphoe bānglamung chāngwat Chon Buri [The Integration of Cultural Capital into a Creative Tourist Attraction through Participatory Process: A Cast Study of Ban Chak Ngaew Community, Banglamung District in Chonburi Province]. **Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)**. 1(10), 111-121.
- Kaewchan, P. (2023). konlayut kānchatkān thōṅthīeo choēng sāngsan bon thān khwāmyangyūn [Tourism management strategy Creativity based on sustainability]. **Journal of MCU Loei Review**. 3(1), 70-77.
- Kloumsri, J. & Laohavichien, T. (2020). khwāmsamphan khōṅg phāplak trā sinkhā sīkhīeo khunnaphāp kān bōrikan lāe khwāmphungphōchāi khōṅg nakthōṅthīeo chāo Thai tō ‘akā rot ‘ong thīeo bāep hō mot tē: kōraṇī suksā chumchon bāng tabūn Phetchaburi [The Relationship among green brand image, service quality and Thai tourists’ satisfaction on homestay tourism: a case study of Bang Ta Boon community, Phetchaburi, Thailand]. **University of Thai Chamber of Commerce Journal, Humanities and Social Sciences**. 40(3), 95-119.
- Kongkaew, R. & Muangsiri, M. (2021, September 15). Interview by P. Thampramuan. [Tape Recording]

- Phayungsin, S. & Somwang, J. (2021). kāmī sūanruām khōng chumchon nai kānphatthana rūpbāp kāmboṛihān chatkān thurakit hō mot tē tām nāothāng kānthōngthīeo chumchon OTOP nawat withī [Community Participation on Development of Homestay Business Management followed by the Guidelines of Community Tourism OTOP Nawat Witee: A Case Study of Moo 10 Khao Samo Khon Subdistrict, Tha Wung District, Lop Buri Province]. **Journal of Accounting and Management Mahasarakham University**. 13(3), 170-187.
- Scott, J. C. (1958). **Weapons of the Weak: Everyday Forms of Peasant Resistance**. Yale University Press.
- Siriwong, P., Sungrugsa, N. & Choojai, L. (2017). kānphatthana thī phak bāp hō mot tē nai læng thōngthīeo mūang bōrān ‘ū thōng [The Development of Homestay Model in U-Thong Ancient City]. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 10(2), 282-2293.
- Suebsunthon, S. & Kunwong, N. (2018). kānchatkān thōngthīeo choēng sāngsan bon thān khwāmyangyūn [Tourism management Creativity based on sustainability]. **Journal of Humanities and Social Sciences Review (JHSSR) Phetchaburi Rajabhat University**. 20(2), 65-83.
- Thampramuan, P. & Tekhanmag, K. (2020). kānphatthana kānchatkān kānthōngthīeo choēng sāngsan bon thān thun thāng watthanatham sū sēthakit chumchon khōng chomrom hō mot tē phūan kaset ‘Amphoe Wiset Chai Chan changwat ‘Ang Thong [The development of creative tourism management based on the cultural capital to the community economy of the Pheunkaset Homestay Club, Wisetchaichan district, Angthong province]. **Silpakorn University Journal**. 40(1), 65-83.
- Thampramuan, P. & Tekhanmag, K. (2021). konlayut kānchatkān kānthōngthīeo chumchon choēng watthanatham bon thān thun thāng watthanatham khōng klum hō mot tē Thai bi ngoḃān khōk sō lung ‘amphoe phatthana nikhom changwat Lop Buri [Cultural Community Tourism Management Strategies Based on The Cultural Capital of the Thaiberg Khoksalung Homestay Group, Phatananikom District, Lopburi Province]. **Panyapiwat Journal**. 13(2), 109-128.

- Toeypho, K. & Photibat, P. (2018). watthanatham hō mot tē : kānphatthana rūpbāp
kānchatkān kānthōngthīeo dōi chumchon ‘amphoe wang nam khīeo
changwat Nakhon Ratchasima [Homestay Culture: Developing Model of
Management Tourism by Community Wang Nam Khiao District Nakhon
Ratchasima Province]. **Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University**. 5(1), 20-40.
- UNESCO. (2006). **Towards Sustainable Strategies for Creative Tourism Discussion
Report of the Planning Meeting for 2008**. International Conference on
Creative Tourism. Santa Fe: New Mexico.

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

THE EFFECT OF CREATIVE ART ACTIVITIES BY PROJECT-BASED LEARNING
EXPERIENCES ON EARLY CHILDHOOD'S CREATIVE THINKING
AND SOCIAL DEVELOPMENT

พรธิษา ทรองอุดมสกุล¹ อารี สาริปา² และกุสุมา ใจสบาย³
Porntisa Throngudomsakul¹, Aree Saripa² and Kusuma Jaisabai³

^{1,2,3}สาขานวัตกรรมการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

^{1,2,3}Curriculum and Learning Management Innovation, Faculty of Education,

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Email: buajaaa@gmail.com

Received: February 10, 2024

Revised: July 16, 2024

Accepted: July 17, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมีก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 2) ศึกษาพฤติกรรมการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 3) เปรียบเทียบพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ และ 4) ศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาล 3 จำนวน 25 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ 1) แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 2) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ 4) แบบประเมินพัฒนาการด้านสังคม และ 5) แบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ อยู่ในระดับคุณภาพดี 3) พัฒนาการด้านสังคมหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) พฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีพัฒนาการด้านสังคมที่ดีขึ้น

คำสำคัญ

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ความคิดสร้างสรรค์
พัฒนาการด้านสังคม

ABSTRACT

This research objective were to 1) compare the effect of creative thinking before and after creative art activities by project-based learning experiences, 2) study early childhood's creative thinking's behavior during implementing the activities, 3) compare the effect of social development before and after creative art activities by project-based learning experiences, and 4) study the social development's behavior during organizing from the creative art activities by project-based learning experiences. The samples were 25 students in kindergarten level 3 from a cluster random sampling. The research instruments used consisted of 1) the plans for activities by project-based learning experiences, 2) the test for Creative Thinking Drawing Production by Jellen and Urban, 3) the behavioral observation for creative thinking of early childhood, 4) the assessment for early childhood's social development, and 5) the behavioral observation for early childhood's social development. Data analysis was employed by using percentage, mean, standard deviation and t-test dependent.

The research findings were as follows: 1) Creative thinking of students after the activities was higher than before the activities with a statistic significantly at .05 level, 2) Creative thinking's behavior of students who attended after creative art activities by project-based learning experiences was at a good level, 3) Social development of students after the activities was higher than before the activities with a statistic significant at .05 level, and 4) Social development's behavior of students who participated in creative art activities by project-based learning experiences was improved.

Keywords

Creative Art, Project Approach, Creative Thinking, Social Development

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้และเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Smart Phone) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ พ่อแม่ และผู้ปกครอง ให้เด็กเข้าถึงจนไม่สามารถดึงความสนใจของเด็กออกจากเทคโนโลยีเหล่านั้นได้ เด็กขาดการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ ให้เติบโตเหมาะสมตามวัย ตั้งแต่เทคโนโลยีเริ่มเข้ามามีบทบาทกับเด็กปฐมวัย ส่งผลเสียกับการทำงานของสมอง เนื่องจากสมองของเด็กเรียนรู้จากการมีประสบการณ์

ตรง โดยเป็นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส เทคโนโลยีที่นำมาใช้กับเด็กปฐมวัยมีลักษณะเป็นภาพสองมิติ เป็นการสื่อสารทางเดียว (one way communication) ทำให้กระทบต่อการทำงานของสมองซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่ปลายปี พุทธศักราช 2563 – 2564 ผลการสำรวจของกรมอนามัย เขตสุขภาพที่ 11 ซึ่งมีจังหวัด นครศรีธรรมราชร่วมด้วย ประจำปีพุทธศักราช 2564 พบว่า เด็กปฐมวัยในเขตสุขภาพที่ 11 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 39.87 โดยล่าช้าด้านภาษามากที่สุด ร้อยละ 26.63 รองลงมา คือ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านสังคมและการช่วยเหลือตัวเอง และด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ร้อยละ 11.00 ร้อยละ 8.13 และร้อยละ 6.63 ตามลำดับ (Ministry of Public Health, Department of Health, 2021) ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านสติปัญญา และพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญของพัฒนาการทางด้านสังคม ดังจะเห็นได้ในหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย ปีพุทธศักราช 2560 โดยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3-6 ปี คือ เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (Ministry of Education, 2016) และเด็กในวัย 5-6 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นจากสิ่งรอบตัว เด็กวัยนี้ต้องการตัวแบบด้านสังคมและจริยธรรม เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเพราะเด็กเริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการให้และการรับ ดังนั้นครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้เด็กเกิดความไว้วางใจในผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกันในการทำงาน การแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเหล่านี้เป็น สิ่งที่แสดงให้เห็นลำดับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

จากปัญหาพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่พบรองลงมา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหา ที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ มีความสำคัญที่เด็กต้องได้รับการพัฒนาเช่นกัน เพราะเด็กที่มีความคิด สร้างสรรค์จะเป็นผู้นำของสังคมสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์และ นำสันติสุขมาสู่สังคมของเด็กได้อย่างเต็มที่ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ตามทฤษฎี พัฒนาการของอีริกสัน (Erikson, 2013) กล่าวว่าไว้ว่า เด็กวัย 3-6 ปี เป็นระยะที่เด็กมีความคิด สร้างสรรค์ ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรีจะทำให้เด็ก พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กถูกจำกัดควบคุมการคิดและการกระทำ เด็กก็จะ รู้สึกอายและไม่กล้าทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก โดยให้มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่วัยเด็ก การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ต้องเริ่มโดยการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้โดยการ จัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่าง ๆ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การตัด ฉีก ปะ และการดิษฐ์สิ่งประดิษฐ์ เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด มีจินตนาการและแสวงหาคำตอบ ด้วยตนเอง แนวการจัดประสบการณ์และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเหมาะสมตามวัย โดยจัด ประสบการณ์และกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เน้นกระบวนการคิดและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาเด็กให้มีความคิดสร้างสรรค์ควบคู่กับการพัฒนาด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ครูควรจัด

ประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กสามารถระดมความคิดใหม่ ๆ ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและแสดงออกถึงความคิดริเริ่มผ่านผลงานศิลปะสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เลิศ อานนทนะ (Jariya, 2010) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะเพื่อพัฒนาทางสังคมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสม ได้แก่ การจัดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) ทำให้เด็กเรียนรู้และฝึกหัดด้านสังคม เช่น การวางแผนงานหรือปรึกษาหารือ การร่วมมือร่วมใจ การประนีประนอม การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ฯลฯ มีผลให้เด็กลดความต้องการของตนเอง เมื่อต้องการอยู่ร่วมในการทำงานร่วมกับเพื่อนหรือพี่น้องของตนที่แต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project Approach) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาทางด้านสังคม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร มีอิสระเสรี ให้เกียรติ ที่มีสิทธิเท่าเทียมกันทุกคน สร้างความรู้สึกที่มั่นคงกล้าคิดกล้าแสดงกล้าลงมือทำ มีครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้ความสนับสนุน คอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ครูจะไม่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่จะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เอื้อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องราวที่เป็นความสนใจและท้าทายความสามารถของเด็ก (Nampung, 2016) การจัดประสบการณ์แบบโครงการว่า เป็นการศึกษาอย่างลึกซึ้งในหัวข้อที่เด็กสนใจ มีคุณค่าในการเรียนรู้ โครงการมีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาสติปัญญา การศึกษาวิชาต่าง ๆ ทักษะทางสังคม ความสามารถที่เน้นการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมและเปิดโอกาสให้เด็กได้อยู่ในกลุ่มและทำงานร่วมกันกับเพื่อนอีกด้วย

จากการศึกษารูปแบบของการจัดประสบการณ์ทั้ง 2 รูปแบบ พบว่า กระบวนการของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีความน่าสนใจ ในการนำมาพัฒนาการด้านสังคมและความคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนออกแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ออกเป็น 3 ระยะตามรูปแบบของโครงการ ให้เป็นไปตามขั้นตอน มุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้การวางแผน ค้นคว้า ทดลองการทำงานร่วมกันและการแก้ปัญหาร่วมกัน เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝน มีจินตนาการ พัฒนาความเชื่อมั่น และสร้างนิสัยการทำงานร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 ของโรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรระดับปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่ต้องการให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ มีทักษะชีวิต มีทักษะการคิด แสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Ministry of Education, 2016)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. พฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นอย่างไร
3. พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

4. พฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
3. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ
4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา แผนกอนุบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 8 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 210 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 3 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิด ยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

2.2 พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ การปฏิสัมพันธ์ และการกล้าแสดงออก

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยประกอบด้วย

1. แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีวิธีการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการจัดทำแผนการจัดกิจกรรม

1.2 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ประกอบด้วยขั้นตอนดำเนินกิจกรรมเป็น 3 ระยะของโครงการ

1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง

เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการเรียนรู้ ผลการประเมินคุณภาพ พบว่า มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$)

1.4 ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงตามทีปรับปรุงเหมาะสมแล้ว ไปจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen & Urban, 1986) โดยนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ไปทดลองใช้เพื่อยืนยันคุณภาพของเครื่องมือสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen & Urban)

2.2 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen & Urban) ไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน มาตรวจให้คะแนน เพื่อหาคุณภาพค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen & Urban) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอล (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77

2.3 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen & Urban) ไปทดลองใช้กับเด็กกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมีวิธีการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย แบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

3.2 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 1.00 จึงนำไปใช้ทดลอง

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ตามทีปรับปรุงเหมาะสมแล้ว เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

4. แบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย มีวิธีการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

4.1 ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

4.2 นำแบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด และการประเมินตรวจเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของแบบประเมินจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.67-1.00 จึงนำไปใช้ทดลอง

4.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน

เพื่อหาคุณภาพค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71

4.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินพัฒนาการด้านสังคม ไปใช้เพื่อเก็บข้อมูลพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

5. แบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย มีวิธีการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

5.2 นำแบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 1.00 จึงนำไปใช้

5.3 ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ตามที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้ว นำไปใช้เก็บข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงถึงพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test แบบ Dependent Samples)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยขณะได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. วิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยจากแบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการด้านสังคมก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test แบบ Dependent Samples)

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยขณะได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งการทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว มีขั้นตอนการทดลอง 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ด้วยแบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (pretest) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 45-60 นาที แต่ยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก

1.2 ผู้วิจัยประเมินความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (pretest) ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 30 นาที

2. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการสอน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพัฒนาการด้านสังคมและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างการทดลอง โดยใช้การสังเกต การซักถาม ตรวจสอบผลงานและบันทึกผลในแบบบันทึกพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์และแบบบันทึกพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ดำเนินกิจกรรม จำนวน 1 โครงการ เวลาในการทดลอง 10 แผน ใช้เวลา 10 วัน วันละ 1 ชั่วโมง 30 นาที รวมเวลาทั้งสิ้นจำนวน 15 ชั่วโมง

3. ขั้นตอนหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยประเมินความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ฉบับที่ใช้ประเมินก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง เพื่อเป็นคะแนนหลังการทดลอง (posttest) ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 30 นาที

3.2 ผู้วิจัยประเมินพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ด้วยแบบประเมินฉบับที่ใช้ประเมินก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง เพื่อเป็นคะแนนหลังการทดลอง (posttest) ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 45-60 นาที แต่ยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ผ่านแบบโครงการที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยนำเสนอได้เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

1.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลคะแนนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเจลเลนและเออร์บัน ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ดังตารางที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการแยกรายด้านและภาพรวม (n=25)

ความคิดสร้างสรรค์	คะแนนเต็ม	ก่อนจัดกิจกรรม		หลังจัดกิจกรรม		t-test	p-value
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1.ความคิดริเริ่ม	36	18.68	7.73	30.28	4.13	7.55*	.000
2.ความคิดคล่องแคล่ว	6	4.48	1.81	3.56	1.96	-2.04*	.052
3.ความคิดยืดหยุ่น	12	2.76	4.17	9.68	1.93	7.96*	.000
4.ความคิดละเอียดลออ	24	6.72	4.36	14.68	2.08	10.02*	.000
เฉลี่ย		32.64	13.51	58.20	6.90	10.41*	.000
ร้อยละ		45.33		80.83			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 แสดงผลเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 32.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.51 คิดเป็นร้อยละ 45.33 และหลังการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 58.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.90 คิดเป็นร้อยละ 80.83 และผลทดสอบความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

1.2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ทั้ง 3 ระยะ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างรับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการแยกรายด้าน 4 ด้าน (คะแนนเต็ม 12 คะแนน)

ระยะของโครงการ	ความคิดสร้างสรรค์				รวม	ร้อยละ	คุณภาพ
	ความคิดริเริ่ม	ความคิดคล่องแคล่ว	ความคิดยืดหยุ่น	ความคิดละเอียดลออ			
ระยะที่ 1	1.40	1.60	1.40	1.50	5.90	49.17	พอใช้
ระยะที่ 2	2.40	2.17	1.88	2.14	8.59	78.33	พอใช้
ระยะที่ 3	3.00	2.20	2.40	2.80	10.40	86.67	ดี

จากตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยขณะได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ทั้ง 3 ระยะ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด

คือ ระยะที่ 3 ของโครงการ ระดับคุณภาพ ความคิดสร้างสรรค์ดี เท่ากับ ร้อยละ 86.67 คะแนนเฉลี่ย รองลงมาคือ ระยะที่ 2 ของโครงการ ระดับคุณภาพ ความคิดสร้างสรรค์พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 78.33 และคะแนนเฉลี่ยสุดท้ายคือ ระยะที่ 1 ของโครงการ ระดับคุณภาพ ความคิดสร้างสรรค์พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 49.17 ดังนั้น จากการสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่ามีการพัฒนาขึ้นในทุกระยะของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลคะแนนของแบบประเมินพัฒนาการด้านสังคมทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ (t-test) ดังตารางที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการแยกรายด้าน 4 ด้าน (n= 25)

พัฒนาการด้านสังคม	คะแนนเต็ม	ก่อนจัดกิจกรรม		หลังจัดกิจกรรม		t-test	p-value
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1.การช่วยเหลือ	9	5.52	1.50	8.76	0.44	10.74*	.000
2.การให้ความร่วมมือ	9	4.24	1.26	8.68	0.85	14.26*	.000
3.การปฏิสัมพันธ์	9	4.76	0.97	8.80	0.50	20.65*	.000
4.การกล้าแสดงออก	9	5.80	1.80	8.52	0.65	8.39*	.000
เฉลี่ย		20.32	3.42	34.76	1.48	21.06*	.000
ร้อยละ		56.44		96.56			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงผลเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 20.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.42 คิดเป็นร้อยละ 56.44 และหลังการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 34.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.48 คิดเป็นร้อยละ 96.56 และผลทดสอบความแตกต่างของพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

2.2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสอนกลุ่มทดลองด้วยตนเอง พบว่า การสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านสังคมในระยะเริ่มต้น จนถึงระยะสรุปโครงการนี้ พบว่าเด็กมีแนวโน้มพัฒนาขึ้น ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) การช่วยเหลือ เด็กมีน้ำใจต่อผู้อื่น รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การให้คำแนะนำหรือสนับสนุน เด็กช่วยเหลือเพื่อนในการหยิบอุปกรณ์สิ่งของที่ต้องใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เพื่อนปฏิบัติกิจกรรมได้ประสบความสำเร็จ ตลอดจนกระทั่งเด็กช่วยเก็บอุปกรณ์ภายในกลุ่มหลังทำกิจกรรม

2) การให้ความร่วมมือ เด็กแสดงออกในการยอมรับฟังเด็กยอมรับข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติตามกฎ-กติกาในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม เด็กทำหน้าที่ของตนในกลุ่มด้วยความเต็มใจ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อนจนสำเร็จ

3) การปฏิสัมพันธ์ เด็กมีพฤติกรรมที่ยอมรับฟังและสามารถทำงานร่วมมือกับเพื่อนอย่างมีเป้าหมาย ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามได้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยการให้คำแนะนำเพื่อนในการทำกิจกรรมและเข้าให้หน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม มีความประนีประนอมแก้ไขปัญหาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง

4) การกล้าแสดงออก เด็กมีพฤติกรรมของเด็กที่กล้าตัดสินใจและกล้าแก้ปัญหาด้วยตนเอง แสดงออกทางวาจาและท่าทางด้วยความมั่นใจ มองและสบตาผู้อื่นในขณะพูดหรือแสดงออก และเด็กสามารถบอกหรือแสดงความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ

สรุปพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงที่พัฒนาขึ้นในทุกระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการทั้ง 3 ระยะ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย อภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นรูปแบบของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เด็กสนใจเรียนรู้ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยจัดให้มีกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทั้ง 3 ระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ ผู้วิจัยพบว่า เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ก่อนการจัดประสบการณ์ในระดับพอใช้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการมาพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่นำกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ มาทำกิจกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ศึกษาและมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ยิ่งส่งผลดีต่อกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Natchaya (2020) ได้ศึกษา

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Williams วัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Williams และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนสาธิตคริสเตียนวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า 1 เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์หลังจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.53$, $SD = 0.89$) และสอดคล้องกับ Sineenat & Orathai (2021) ได้ศึกษาการส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากกล่องงานประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากกล่องงานประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชาย 18 คน และนักเรียนหญิง 13 คน รวมทั้งหมด จำนวน 31 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร เขต 1 จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2562 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์และหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 8.58 และ 11.71 ตามลำดับ หลังจากศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ควบคู่กับแนวทางการศึกษาทำให้คุณครูจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ความคิดสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ตามแผนการเรียนรู้การสอนของเด็ก ๆ เพื่อสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการพัฒนาในตลอดระยะของระยะพัฒนาโครงการเด็ก ๆ มีผลงานใต้ท้องทะเลที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของงานกลุ่มร่วมกัน จากการเลือกทำกิจกรรมศิลปะหลากหลายรูปแบบ ซึ่งมีประเภทของการทำศิลปะ ได้แก่ การฉีก ตัด ปะ การปั้น และการประดิษฐ์ เกิดเป็นผลงานชิ้นใหม่และน่าสนใจ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลงานชิ้นใหม่ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของการทำงานกลุ่ม

2. พัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากการจัดประสบการณ์ของคุณครูช่วยในการพัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย ประเด็น 4 ได้แก่ 1) การช่วยเหลือ 2) การให้ความร่วมมือ 3) การปฏิสัมพันธ์ และ 4) การกล้าแสดงออก เพราะผู้วิจัยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยแบ่งให้เด็กทำชิ้นงานเป็นผลงานกลุ่ม ทั้ง 3 ระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กทำกิจกรรมศิลปะร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย กล้าตัดสินใจ กำหนดข้อตกลง ปฏิบัติตามกฎหมาย-กติกาในการทำกิจกรรมภายในกลุ่ม การมีน้ำใจต่อผู้อื่น รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การให้คำแนะนำหรือสนับสนุน มีความประนีประนอม กล้าแก้ปัญหาโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันจนสำเร็จ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การทำกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่ม ร่วมมือกัน จนเกิดเป็นผลงานที่แปลกใหม่

ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ Guilford (1967) กล่าวว่า คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ต้องมีความฉับไวที่จะรับรู้ปัญหา เห็นปัญหา สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ ๆ ได้ง่าย มีความสามารถที่จะสร้างหรือแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ และปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Nutcharee (2018) ได้ศึกษาการพัฒนาด้านทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยจัดการเรียนรู้แบบไฮสโคปของเด็กโรงเรียนอนุบาลบ้านค่ายหมื่นแผ้ว จังหวัดชัยภูมิ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาทักษะทางสังคม สำหรับเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมมือและการแบ่งปันที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบไฮสโคป ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 3 - 4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลบ้านค่ายหมื่นแผ้ว ตำบลบ้านค่าย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวไฮสโคป มีพัฒนาการ

ด้านสังคมโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสถิติระดับ .01 เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ และด้านการแบ่งปัน พบว่าระดับคะแนนพัฒนาการด้านสังคมทั้ง 2 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่ฝึกให้เด็กรู้จักนำเอาธรรมชาติของตนเองที่มีอยู่มาใช้เก็บเกี่ยวความรู้ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวโดยเฉพาะความรู้อันจะเป็นพื้นฐานพัฒนาพฤติกรรมทางสุนทรียภาพให้แก่ตน นอกจากนั้นเด็กยังได้ประสบการณ์ทางสังคมหรือความรู้ทางอ้อมที่ได้จากงานศิลปะ เช่น ประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ รู้จักวัสดุต่าง ๆ ซึ่งเด็กได้เกิดการพัฒนาพัฒนาการด้านสังคมของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Pilaiporn & Chutikan (2021) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะแบบกลุ่มที่มีผลต่อพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย วัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมศิลปะแบบกลุ่มที่มีผลต่อพัฒนาการด้านสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนเทศบาล 1 (เกริกกฤตยาอุปถัมภ์) จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 17 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดกิจกรรมศิลปะแบบกลุ่มที่มีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยทั้ง 3 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนจัดกิจกรรมเป็น 7.18 และ 1.42 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังจัดกิจกรรมเป็น 8.88 และ 0.33 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ควรจัดกิจกรรมศิลปะที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ มีการออกแบบกระบวนการที่พัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดและหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

1.2 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การพัฒนาพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้มีส่วนร่วมทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการทำงานร่วมและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ กับการพัฒนาความสามารถในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านพัฒนาการอารมณ์-จิตใจ เป็นต้น

2.2 ควรนำการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผ่านการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ไปใช้กับระดับการศึกษาอื่น ๆ หรือนำไปใช้ร่วมกับวิชาอื่น ๆ ในระดับที่สูงขึ้น

2.3 การจัดประสบการณ์แบบโครงการระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่สังเกตพฤติกรรมและบันทึกปัญหาต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของเด็ก ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของเด็ก ๆ นำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และระยะที่ 3 สรุปโครงการ เด็กเกิดการพัฒนาตามกระบวนการของแนวคิดและทฤษฎี

References

- Erikson, E. H. (2013). *Childhood and Society*. New York: Morton.
- Guilford, J. P. (1967). *The Nature of human intelligence*. New York: McGraw-Hill.
- Jariya, S. (2010). *kānphatthana samphanthaphāp thāng sangkhom khōng dek pathommawai dōi kānchat kitchakam kān wāt phāp tōtōem chāk phāp pa tit pen klum* [The Development of Social Relations of Young Children's Drawing with Collage Picture Activities in Group]. Master thesis, Srinakharinwirot University.
- Jellen, G. & Urban, K. (1986). Test for Creative Thinking Drawing Production. *The Creative Child and Adult Quarterly*. 11(8), 107-155.
- Ministry of Education. (2016). *laksūt kānsuksa pathommawai Phō, Sō, sōngphanhāroj hoksip* [Early childhood education curriculum 2017]. Bangkok: Ministry of Education.
- Ministry of Public Health, Department of Health. (2021). *raīngān kānsuksa patchai thī song phon tō phatthanakān khōng dek dek pathommawai sōngphanyisip* 'et [Report on the study of factors affecting child development. Early childhood 2021]. Bangkok: CG Tool Company Limited
- Natchaya, H. (2020). *kānphatthana khwāmkhīt sāngsan khōng kok 'on wai rian dūai kānchat kitchakam sinlapa sāngsan chāk wi lō liām* [Creative Thinking Development of Preschool Children by Organizing Creative Art Activities Based on Williams]. Master's thesis, Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Nampung, L. (2016). *kānphatthana thaksa kān kae panhā choeng sāngsan dōi nēothāng khōng ngān samrap dek pathommawai* [The Development of Creative problem-solving skills by project approach for early childhood]. Master's thesis, Silpakorn University.
- Nutcharee, M. (2018). *kānphatthana khwāmkhīt sāngsan dūai C - K Theory: mummōng chāk phūchiēochān lāe naksuksa parinya trī* [The Social Development for Early Childhood Students by Organizing High Scope Approach of Ban Khai Muen Pao Kindergarten School at Chaiyaphum Province]. *Journal of Education Sakon Nakhon Rajabhat University*. (1)1, 40-49. Retrieved from <http://human.skru.ac.th/husoconference/conf1/pp16.pdf>

Pilaiporn, S. & Chutikan, I. (2021). phon kānčhat kitchakam sinlapa bæp klum thī mī phon tō phatthanākān dān sangkhom khōng dek pathommawai [Effects of group art activities on social development of young children]. raīngān sup nūangchāk kān prachum wichākān radap chaṭ samrap naksuksā mahāwitthayalai rāṭchaphat Kamphaeng Phet khrang thī nung [Report from the 1st Academic Conference for Kamphaeng Phet Rajabhat University students]. Retrieved from

<https://research.kpru.ac.th/research2/pages/filere/2342021-03-04.pdf>

Sineenat, B. & Orathai, A. (2021). Kāsongsoēmthaksakhwāmkhitsāngsan khōng dekpathomwai dōikitkamsinlapasāngsan chākkan'ongngānpradit khōngnakriānnōnubānpithī Sām/sōng Rōngriān' anubān kamphaengphet [Promoting creative thinking of early childhood by creating creative art activities from craft boxes Of Kindergarten students Year 3/2 Anuban Kamphaengphet School]. raīngān sup nūangchāk kān prachum wichākān radap chaṭ samrap naksuksā mahāwitthayalai rāṭchaphat Kamphaeng Phet khrang thī nung [Report from the 1st Academic Conference for Kamphaeng Phet Rajabhat University students]. Retrieved from

<https://research.kpru.ac.th/research2/pages/filere/1912021-03-04.pdf>

การประเมินผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน
ในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

EVALUATION OF THE RESULTS OF THE ECOTOURISM MANAGEMENT
BY THE COMMUNITY IN YANSUE SUB-DISTRICT, KANTANG DISTRICT,
TRANG PROVINCE

ภรณ์ย ยี่ถีน¹ และเกษตรชัย และหิม²
Poranee Yeetin¹ and Kasetchai Laeheem²

^{1,2} สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

^{1,2} Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

E-mail: poranee.y14@gmail.com

Received: February 19, 2024
Revised: May 22, 2024
Accepted: June 5, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ศึกษากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน คัดเลือกจากคนในชุมชนที่เข้าร่วมการจัดการท่องเที่ยว และผู้ที่มีส่วนได้เสีย เข้าร่วมการปฏิบัติการด้วยกิจกรรม การทดลองจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนใช้ระยะเวลา 3 เดือน ทำการประเมินกลุ่มเป้าหมายทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติการ โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ทำการวิเคราะห์สถิติหาค่าการทดสอบทีที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน วิเคราะห์ร่วมกับผลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า หลังการปฏิบัติการทดลองจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนคนในชุมชนมีความคิดเห็นเชิงบวกเพิ่มขึ้นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน และรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเพิ่มขึ้น 0.53 ค่าเฉลี่ยด้านการจัดการ 0.49 ด้านการสร้างภาพลักษณ์และคุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม 0.61 ค่าเฉลี่ยด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ 0.18 ค่าเฉลี่ยด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว 0.86 ผลการปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว สนับสนุนให้ชุมชนสามารถรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากที่สุด ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

คำสำคัญ

การประเมินผลการปฏิบัติการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ABSTRACT

This research aimed to study the implementation results of ecotourism management in Yansue Sub-district, Kantang District, Trang Province. The study involved a group of 15 informants selected from a group of people who were involved in community-based tourism management and the stakeholders participated in ecotourism management activities. This ecotourism management took 3 months. Before and after implementation, the target group was assessed by using research tools, which included an assessment form on ecotourism management by community in Yansue Sub-District, Kantang District, Trang Province. The data were analyzed using the paired samples t-test and the results from interviewing the opinions of community members and stakeholders.

The study found that after the ecotourism management experimental activities, the community members had significantly increased their positive opinions regarding the potential of tourism management in the community at the .001 level of statistical significance. The overall average increased by 0.53 while the averages for tourism management; the awareness of values and conservation of natural, environmental and cultural resources; the marketing and public relations; and the development of human resources in tourism increased by 0.49; 0.61; 0.18; and 0.86 respectively. The results of ecotourism management by the community have contributed to the development of tourism management, and supporting the community's ability to systematically accommodate tourists. The participatory process involving community members generated maximum benefits for local residents and relevant stakeholders.

Keywords

Evaluation of the Results, Community-Based Tourism, Ecotourism

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งซึ่งช่วยกระตุ้นการหมุนเวียนเงินตราให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยที่มีความหลากหลายดึงดูดความสนใจของทั้งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศ ภายใต้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (ปี 2566-2570) ให้มีความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของระบบการจัดการท่องเที่ยวภายในประเทศ พัฒนาให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ แต่ยังคงมีความยืดหยุ่นในการดำเนินงานพร้อมตั้งรับทุกสถานการณ์ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการจัดการท่องเที่ยวจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ สนับสนุนระบบการท่องเที่ยว บูรณาการภาคบริการทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน สร้างกลไก

ในการขับเคลื่อนที่เป็นเอกภาพ ผ่านการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาคม ควบคู่ไปพร้อมกับการกำกับดูแลการดำเนินงาน การประเมินผลการพัฒนาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับทิศทางของเป้าหมายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และลดผลกระทบอันอาจเกิดจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการบริการดังกล่าว ภายใต้การดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วน (National Tourism Policy Committee, 2022)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ เอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยว กระตุ้นการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ทั้งการนำอัตลักษณ์ชุมชน ที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศท้องถิ่น สร้างสมดุลและความยั่งยืนของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน สนับสนุนการกระจายรายได้ให้แก่ท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม มีการนำทรัพยากร วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นรากเหง้าของสังคมมาเป็นสิ่งดึงดูดใจในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามรายได้ที่เพิ่มเข้ามาถูกกระจายตัวให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไม่เท่าเทียม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อสังคมและกลุ่มคนในพื้นที่ การสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จึงเป็นหนึ่งในแนวทางในการแก้ไขปัญหาการกระจายผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวให้ลดน้อยลง (Likitsarun, 2019) นอกจากนี้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย ทุนทางสังคม และทุนทางธรรมชาติ ในการสร้างรายได้ในการท่องเที่ยว มีการเสื่อมโทรมและถูกนำไปใช้ในการท่องเที่ยว หากไม่มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ และขาดความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมระดมความคิดเห็นมองของการบริหารจัดการจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง อาจส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง และสร้างข้อขัดแย้งขึ้นภายในสังคม ก่อให้เกิดปัญหาแก่คนในสังคมได้ (Ungjarean & Na Thalang, 2017)

ภายใต้ฐานคิดดังกล่าว การดึงเอาต้นทุนที่มีในพื้นที่มาจัดระบบเพื่อกำหนดให้เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว จำเป็นจะต้องอยู่ภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่จะช่วยกันกำหนด กฎเกณฑ์ ระบบการจัดการ แนวทางของการสร้างความยั่งยืนให้แก่ทรัพยากรที่มีเพื่อการใช้ประโยชน์ระยะยาว จำเป็นจะต้องเข้าใจฐานทรัพยากรดั้งเดิมที่ชุมชนของตนเองมีอยู่ เพื่อรวบรวมและพัฒนาเป็นองค์ความรู้ ทั้งเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการทางการท่องเที่ยว ให้ได้การจัดการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ และเพื่อนำเสนอบริบทของพื้นที่ท่องเที่ยว ทำการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยว บนพื้นฐานของรากเหง้า ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งเพื่อกำหนดเป้าหมายของการจัดการท่องเที่ยว การกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว การกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย การกำหนดขีดความสามารถทางการรองรับ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ฯลฯ และเพื่อลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่อาจส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน (National Economic and Social Development Board in North-East, 2013) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนจึงเป็นโอกาสที่สนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน กระตุ้นการใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจ การเพิ่มกิจกรรมการผ่อนคลายความเครียดให้คนในสังคม

ตำบลย่านซื่อ เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นของทรัพยากรท้องถิ่น มีระบบนิเวศริมฝั่งแม่น้ำที่สมบูรณ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ใกล้ตัวเมื่อนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก อีกทั้งมีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน

ที่ยาวนาน ซึ่งปรากฏหลักฐานที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการตั้งเมืองตรัง อีกทั้งยังมีความหลากหลายของทรัพยากรในพื้นที่ สามารถสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่จะนำมาใช้เป็นจุดเด่นทางการท่องเที่ยว (Sungayut, 2011) ปัจจุบันการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านชื้อเป็นไปในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน มุ่งเน้นการคงไว้ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรหรือระบบนิเวศในพื้นที่ จากบริบทดังกล่าวย่านชื้อ ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีศักยภาพสามารถช่วยในการพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างและกระจายรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนย่านชื้อ พบว่าตำบลย่านชื้อได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนในลุ่มแม่น้ำตรัง อย่างไรก็ตามในชุมชนไม่ได้มีการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง (Pseudonym, 2019; Pseudonym, 2019; Pseudonym, 2020) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และได้ออกแบบกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน ในการกำหนดการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลย่านชื้อ จึงมุ่งเน้นการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายใต้ความต้องการของชุมชน ใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรในชุมชนในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดเป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ซึ่งนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนย่านชื้อ ภายใต้กรอบของความร่วมมือของชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ มุ่งเน้นการดำเนินงานที่กระตุ้นความมีส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบต่อปัญหาและการจัดการด้านใดด้านหนึ่ง โดยนำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาเหล่านั้น เข้ามาร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบเป้าหมายในการแก้ไขและพัฒนา รวมไปถึงขั้นตอนของการออกแบบแนวทางการแก้ไขและพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหา หรือผู้ที่อยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับปัญหา หรือบริบททางสังคมนั้น อย่างไรก็ตามเมื่อมีการออกแบบและพัฒนาเกิดขึ้นจำเป็นต้องมีการประเมินผลเพื่อให้ทราบสภาพและผลลัพธ์ที่เกิดจากการพัฒนา นำไปสู่การปรับปรุงแผนและกิจกรรมในการดำเนินการให้เกิดขึ้น

การประเมินผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลย่านชื้อ จึงถือเป็นหนึ่งกระบวนการในการสะท้อนผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ในการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานก่อนและหลังการปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน โดยกำหนดแบบประเมินผลการปฏิบัติการซึ่งสอดคล้องตามกรอบกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวของตำบลย่านชื้อ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านการสร้างความรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ และด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว การประเมินผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวช่วยให้ทราบว่าหลังจากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ชุมชนได้มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นหรือลดลง เพื่อช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม และความต้องการของ

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน อีกทั้งสามารถนำเครื่องมือที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวได้ในครั้งถัดไป นอกจากช่วยเพิ่มศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน ยังช่วยลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในพื้นที่

ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นทำการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผ่านมุมมองของคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเชิงต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนทั้งภาพรวม และรายด้าน อาทิ ด้านการจัดการ ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ด้านการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรังหลังจากปฏิบัติการในมุมมองของผู้ปฏิบัติการอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลของงานวิจัยนี้ คือกลุ่มของคนในชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการในพื้นที่ กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ประชาชนชุมชน ผู้เล่าเรื่องในชุมชน คนในชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวพื้นที่ตำบลย่านซื่อ ผ่านการประเมินศักยภาพของชุมชนหลังจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้
1) ด้านการจัดการท่องเที่ยว 2) ด้านการสร้างความรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม 3) การตลาดและการประชาสัมพันธ์ และ 4) ด้านการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่ได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และมีความเข้าใจในบริบทพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 3 ท่าน และแบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ทั้งนี้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ได้พัฒนาจากกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ทั้งนี้ได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการ

วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีค่า 0.657-1.00 และได้ทำการทดลองใช้กับกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนที่มีลักษณะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่มีใกล้เคียง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 0.922

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้ (1) คัดเลือกและประเมินกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกชุมชนย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ที่เป็นกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสีย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนย่านชื้อ โดยผู้วิจัยดำเนินการประเมินการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ก่อนปฏิบัติการ (Pre-test) (2) ปฏิบัติการผ่านการใช้กิจกรรมการทดลองการท่องเที่ยว ตามรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่ได้กำหนดไว้ของสมาชิกชุมชนท่องเที่ยวบ้านในลุ่ม ตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผ่านกิจกรรมการระดมสมองและการจัดเวทีชุมชน ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยใช้เวลาในการปฏิบัติการทั้งหมด 9 เดือน จำนวนการทดลอง 3 ครั้ง ครั้งละ 2 วัน กิจกรรมนี้กลุ่มจะมีการทดลองท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทศึกษาดูงาน ทักษะศึกษา และกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีความชื่นชอบในการเข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ รวมถึงเรียนรู้วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนในชุมชนที่มีการผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน (3) ประเมินการจัดการท่องเที่ยวหลังปฏิบัติการ (Post-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมอาร์ (R Program) วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดการท่องเที่ยวระหว่างก่อนและหลังปฏิบัติการโดยหาค่าทดสอบ t ที่กลุ่มเป้าหมายไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired Samples t-test) ร่วมกับข้อมูลการสัมภาษณ์

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยยึดหลักจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยมีการขออนุญาตและขอความยินยอมในการขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมจากกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีการสอบถามตลอดการดำเนินการวิจัยทุกครั้งที่มีการดำเนินการจัดกิจกรรม และมีการให้กลุ่มสมาชิกท่องเที่ยวชุมชนลงลายมือชื่อในเอกสารใบพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นการยืนยันความจำนงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับการดำเนินการวิจัย รวมไปถึงการเก็บรักษาข้อมูลที่ได้จากกิจกรรม จะมีการเก็บเป็นความลับไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือก่ออันตรายทั้งด้านทรัพย์สิน ร่างกาย และจิตใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินการวิจัยที่ยึดความสะดวกในการจัดการของชุมชน และสมาชิกชุมชน นอกจากนี้ก่อนมีการดำเนินการวิจัย ได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป้าหมายของการดำเนินการวิจัยให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวหลังปฏิบัติการโดยรวมพบว่าคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพิ่มขึ้นจากก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การจัดการท่องเที่ยว 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการ ด้านการสร้างความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ และด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งก่อนการปฏิบัติการกลุ่ม

ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวภาพรวม โดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 และหลังการปฏิบัติการมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวภาพรวม โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ซึ่งมีความต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.54 (95 % Confidence Interval: C.I. เท่ากับ -0.94, -0.14) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนโดยรวมก่อนและหลังปฏิบัติการภาพรวม

การจัดการท่องเที่ยว โดยรวม	$\bar{x}$	SD	n	Mean of the differences (95% C.I.)	t-test	p value
ก่อนการปฏิบัติการ	3.57	0.73	15	-0.54 (-0.94, -0.14)	-2.871***	0.012
หลังการปฏิบัติการ	4.10	0.10	15			

***p < 0.001

นอกจากนี้ สามารถสรุปความคิดเห็นของคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ในรายด้านได้ดังนี้ความคิดเห็นของคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวหลังการปฏิบัติการด้านการจัดการ พบว่าคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนด้านการจัดการ เพิ่มขึ้นจากก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านการจัดการ ประกอบไปด้วย โครงสร้างกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว (อาทิ กิจกรรมเที่ยววัดย่านซื่อ กิจกรรมแหล่งเรื่องเมืองตรัง กิจกรรมเข้าใจป่าจาก กิจกรรมแล่นน้ำตาลจาก เป็นต้น) และกฎกติกา แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ซึ่งก่อนการปฏิบัติการกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวด้านการจัดการโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และหลังการปฏิบัติการมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านการจัดการโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ซึ่งมีความต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.50 (95 % Confidence Interval: C.I. เท่ากับ -0.82, -0.10) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคนในชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนก่อนและหลังปฏิบัติการรายด้าน

การจัดการ ท่องเที่ยว	$\bar{X}$	SD	n	Mean of the differences (95% C.I.)	t-test	p value
ด้านการจัดการ						
ก่อนปฏิบัติการ	3.65	0.59	15	-0.50 (-0.82, -0.17)	-3.272***	p < 0.01
หลังปฏิบัติการ	4.14	0.10	15			
ด้านการสร้างความตระหนักคุณค่า						
ก่อนปฏิบัติการ	3.88	0.68	15	-0.61 (-1.02, -0.20)	-3.214***	p < 0.001
หลังปฏิบัติการ	4.49	0.22	15			
ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์						
ก่อนปฏิบัติการ	2.81	1.29	15	-0.17 (-0.85, 0.50)	-0.553***	p < 0.001
หลังปฏิบัติการ	2.99	0.21	15			
ด้านการพัฒนาบุคลากร						
ก่อนปฏิบัติการ	3.69	0.98	15	-0.86 (-1.42, -0.29)	-3.226***	p < 0.001
หลังปฏิบัติการ	4.55	0.18	15			

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็น ความคิดเห็นของคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวหลังปฏิบัติการด้านการสร้างความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม พบว่าคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนด้านการสร้างความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม เพิ่มขึ้นจากก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ด้านการสร้างความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ฯ ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง และการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งก่อนการปฏิบัติการกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวด้านการสร้างความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม โดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 และหลังการปฏิบัติการมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านการสร้างความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม โดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ซึ่งมีความต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.61 (95 % Confidence Interval: C.I. เท่ากับ -1.02, -0.20)

สำหรับความคิดเห็นของคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวหลังปฏิบัติการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ พบว่าคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เพิ่มขึ้นจากก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สำหรับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้าน

การตลาดและการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย การแบ่งกลุ่มตลาดและเลือกตลาดเป้าหมาย กลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดและจุดขาย และแนวทางการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ซึ่งก่อนการปฏิบัติการกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 และหลังการปฏิบัติการมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 ซึ่งมีความต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.17 (95% Confidence Interval: C.I. เท่ากับ -0.85, 0.50) ดังตารางที่ 2

ความคิดเห็นของคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวหลังปฏิบัติการด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว พบว่าคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรก่อนการปฏิบัติการ (การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว) การพัฒนาบุคลากรระหว่างการปฏิบัติการ (การพัฒนาทักษะวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาระหว่างการปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยว) และการพัฒนาบุคลากรหลังการปฏิบัติการ (การแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้รับจากการปฏิบัติการและการประเมิน ติดตามผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบนิเวศ และฐานทรัพยากรชุมชน) ซึ่งก่อนการปฏิบัติการกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ มีความคิดเห็นต่อศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว โดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 และหลังการปฏิบัติการมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ซึ่งมีความต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.86 (95 % Confidence Interval: C.I. เท่ากับ (-1.42, -0.29) ดังตารางที่ 2

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์คนในชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติมในการจัดการท่องเที่ยว ก่อนและหลังการปฏิบัติการวิจัย พบว่า คนในชุมชนเห็นว่า ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนหลังจากการปฏิบัติการท่องเที่ยว จากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นระบบมากขึ้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาและอบรมความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิ กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องการท่องเที่ยว กิจกรรมพัฒนานักเล่าเรื่อง เข้าร่วมกำหนดและออกแบบกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยว และเข้าร่วมพัฒนาและปฏิบัติการตามแผนกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ทำให้คนในชุมชนได้มีประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ได้เข้าร่วมการจัดการท่องเที่ยวตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นออกแบบแนวทางการจัดการท่องเที่ยว การปฏิบัติการตามแผน ไปจนถึงการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว อันนำไปสู่การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ชุมชนได้ร่วมกำหนดแนวทางการจัดการฐานทรัพยากรในชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรท้องถิ่น ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมในชุมชน ทั้งต่อคนในชุมชน ผู้เกี่ยวข้องและนักท่องเที่ยวที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับด้านที่คนในชุมชนมองว่ามีระดับการเพิ่มขึ้นของศักยภาพการจัดการที่น้อยที่สุดใน 4 ด้าน คือ ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงเพิ่มเติม เนื่องมาจากการทดลองดำเนินการ

ตามการปรับปรุงแผนพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวที่ได้รับข่าวสารการประชาสัมพันธ์ในช่องทางใหม่ อาทิ เฟสบุ๊กกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน หรือ การทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ และสื่อสังคมออนไลน์ยังไม่ได้มีจำนวนมาก อีกทั้งใช้จำเป็นต้องให้เวลาในการเผยแพร่ทำการตลาดและประชาสัมพันธ์ตามแนวทางที่กำหนดอีกระยะหนึ่ง คนในชุมชนจึงยังไม่ได้เห็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานดังกล่าวได้ชัดเจน

อย่างไรก็ดี จากการประเมินผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน พบว่าการปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนช่วยในการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว โดยเปรียบเทียบจากก่อนและหลังการปฏิบัติการ คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นตรงกันว่าช่วยในการเพิ่มศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้นทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีการเพิ่มศักยภาพจากก่อนการปฏิบัติการมากที่สุด ซึ่งการเพิ่มขึ้นของศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวช่วยในการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวของตำบลย่านซื่อ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน นอกเหนือจากช่วยกระจายรายได้ให้แก่คนในชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ยังช่วยในการลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

ผลการวิจัย

ผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ช่วยสะท้อนและประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว ภายใต้กระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ และเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับทั้งมิติของการจัดการ มิติของการพัฒนาบุคลากร มิติของการกระตุ้นการมีส่วนร่วม มิติของการอนุรักษ์ ทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น และมิติทางเศรษฐกิจ ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยรวมหลังการปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ชุมชนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ได้มีการเพิ่มประสิทธิภาพต่อการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนปฏิบัติการ โดยคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้ฐานการอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรในชุมชน ทั้งทรัพยากรทางวัฒนธรรม และทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่ ทั้งต่อคนในชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอก และกลุ่มนักท่องเที่ยว

ภายใต้กระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชน คนในชุมชนได้จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง นั้น ส่งผลให้คนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบ การทดลอง และการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของตำบลย่านซื่อให้เกิดศักยภาพในการดำเนินงานสูงสุด สร้างความมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการตระหนักรู้ของคนในชุมชนในการเล็งเห็นถึงคุณค่าของฐานทรัพยากรของชุมชน เป็นการพัฒนารูปแบบในการจัดการทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการ ด้านการสร้างความรู้ความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากรระบบนิเวศ และวัฒนธรรม ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ และด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว องค์ประกอบดังกล่าวถูกพัฒนาเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่คนในชุมชนนำทรัพยากรที่มี

ในชุมชนมาเพื่อจัดการท่องเที่ยว สร้างและกระจายรายได้ให้ผู้ที่มีเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

กิจกรรมที่เกิดขึ้นเกิดจากการร่วมกันประชุมระดมสมองระหว่างคนในชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนทุกภาคส่วน และนักวิชาการในพื้นที่ร่วมกันค้นหาแนวทางในการออกแบบเส้นทาง และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับฐานทรัพยากรที่มีในชุมชน และทำการทดลองการจัดการท่องเที่ยวโดยนำนักท่องเที่ยวจำนวน 3 กลุ่ม เข้ามาทดลองในชุมชน และให้คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ได้มีโอกาสในการบริหารจัดการและต้อนรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งหลังจากกิจกรรมการทดลองการท่องเที่ยว จะมีการร่วมสรุปสิ่งที่พบเจอระหว่างการจัดการจัดการกิจกรรมนำเที่ยว วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อลดปัญหาผ่านกระบวนการสะท้อนผลการปฏิบัติการ นำไปสู่การทดลองการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในระยะต่อไป เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และพัฒนาปรับปรุงให้รูปแบบการท่องเที่ยวมีความทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป้าประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวของคนในชุมชนที่อาจมีการปรับเปลี่ยนไปในอนาคต

อภิปรายผล

การประเมินผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง พบว่า การปฏิบัติการท่องเที่ยวก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการทดลองท่องเที่ยว ช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติการและการจัดเวทีชุมชน

ผลการประเมินการปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนภาพรวม ผลของการประเมินแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติการทางการท่องเที่ยวได้เพิ่มศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนทั้งภาพรวม และรายด้าน อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ชุมชนเล็งเห็นว่าการปฏิบัติการช่วยพัฒนาด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนสูงสุด อย่างไรก็ตามการปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการประสานการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการท่องเที่ยว บุคลากรทางการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งกลไกในการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความต่อเนื่อง และเกิดการพัฒนาให้เกิดความทันสมัย และสามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม และความต้องการของทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Klinmuenwai (2021) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมด้านการออกแบบกำหนดการจัดการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการกำหนด และออกแบบการรับผลประโยชน์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน และ Phayakkanant, Suphannafai, Kongjuk, Rabchan, Boonprasop, & Rungsawang (2021) ซึ่งได้มีการประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว อีกทั้งให้ความสำคัญกับการจัดการ การสร้างคุณค่าให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ประโยชน์ฐานทรัพยากรและองค์รู้ท้องถิ่นในการเพิ่มโอกาสทางการท่องเที่ยว เพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชนภาพรวมให้สูงขึ้น และมีความน่าสนใจ

ผลการปฏิบัติการช่วยพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนด้านการจัดการ พบว่า ผลการปฏิบัติการช่วยพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ให้เป็นระบบ ผ่านการกำหนดกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว การพัฒนาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว และการนำโปรแกรมและเส้นทางการท่องเที่ยว มาทดลองใช้และปรับปรุงให้เหมาะสมกับพื้นที่ ความต้องการของชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการรองรับนักท่องเที่ยว และเพิ่มศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ฐานทรัพยากรชุมชนที่จำเป็นต้องมีการกำหนดการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ ตามแนวทางของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srisawat Rangsiwong & Yanuphrom (2016) และ Juansang (2020) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในการจัดการท่องเที่ยวที่มีการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรในพื้นที่ มีการร่วมกันกำหนดรายละเอียดของการจัดการเพื่อให้เป็นระบบ และสะดวกต่อการบริหารจัดการเอื้อในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ และลดผลกระทบของความขัดแย้งของการได้รับผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยว

ผลการปฏิบัติการช่วยพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนด้านการสร้างความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม พบว่า ผลการประเมินการปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ช่วยพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่การศึกษาสภาพและปัญหาของพื้นที่ร่วมกับนักวิจัย ไปจนถึงการออกแบบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว และการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องของชุมชน ทั้งกิจกรรมการพัฒนาด้านการจัดการท่องเที่ยว กิจกรรมการพัฒนาด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยว ช่วยสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดความตระหนักรู้คุณค่าและให้องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของชุมชนเป็นระยะ ตลอดจนการปฏิบัติการ (Department of Tourism, 2014) การ จึงเป็นผลทำให้ผลการประเมินด้านการสร้างความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากรระบบนิเวศ และวัฒนธรรม มีผลการประเมินที่มีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน สร้างความตระหนักรู้เป็นการนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลง กระตุ้นให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านการร่วมตัดสินใจของชุมชน เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ (Freire, 1970) สอดคล้องกับงานของ Waiyakrud & Nuiplot (2023) ที่มองว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ พื้นฟู และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในชุมชนของตนเอง กระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของฐานทรัพยากรท้องถิ่นเหล่านั้นและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นผ่านการจัดการท่องเที่ยว

ผลการปฏิบัติการช่วยพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ พบว่า ชุมชนประเมินผลการปฏิบัติการส่งผลต่อการพัฒนาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่ช่วยสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดแนวทางการทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยกำหนดให้เผยแพร่ข้อมูลทางการท่องเที่ยวเพื่อทำการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และกระตุ้นการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยว ในการช่วยกระจายข้อมูลทางการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน เป็นหนึ่งโอกาสในการช่วยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดเครือข่ายทางการท่องเที่ยวของกลุ่ม

ที่เกี่ยวข้องในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lakpetch (2019) ที่มองว่าการตลาดเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการจัดการท่องเที่ยว และการบริการ ถือเป็นการดำเนินงานด้านหนึ่งของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการท่องเที่ยว จะร่วมกันดำเนินงานผ่านกลไกความร่วมมือ ซึ่งจะมีการประสานงานโดยใช้ทรัพยากร และความรู้ความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวให้สำเร็จตามเป้าประสงค์ที่มีร่วมกันของเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Gutierrez, Lamoureux, Matus, & Sebunya, 2005; Kantamalajaroen, 2022) เพื่อให้เกิดการสนับสนุนทางการท่องเที่ยว ขยายเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพิ่มการสนับสนุนทางการท่องเที่ยวให้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว และข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนย่านชื้อ สามารถส่งต่อไปยังกลุ่มเป้าหมายทางการท่องเที่ยวที่ต้องการได้ในวงกว้าง

ผลการปฏิบัติการช่วยพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนประเมินผลการปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยวส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบแนวทางในการจัดการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการปฏิบัติการเพื่อได้มาซึ่งรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านชื้อ นอกจากนี้ยังมีการออกแบบและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะ และความรู้ให้แก่บุคลากรในชุมชนผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ จากทั้งการจัดกิจกรรมการอบรมโดยตรง และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวซึ่งคนในชุมชนจะได้เรียนรู้การกำหนดแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวไปพร้อมกับเรียนรู้กระบวนการวิจัย ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะเสร็จสิ้นกระบวนการดำเนินงานวิจัยของนักวิจัย อีกทั้งกระตุ้นให้คนในชุมชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ในการเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้ทักษะและองค์ความรู้ของตน ผ่านการให้เสนอทักษะ หรือความรู้ที่ต้องการพัฒนาเพิ่มเติมในเวทีประชุม สอดคล้องกับ Pongsakornrungsilp (2014) ในประเด็นของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การส่งเสริมและขับเคลื่อนการเติบโตอย่างยั่งยืนของชุมชน กลุ่มการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีศักยภาพในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ ให้แก่คนในชุมชนที่มีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยว จึงเป็นหนึ่งในการเพิ่มศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวภาพรวมให้เพิ่มสูงขึ้นไปพร้อมกับการสร้างความต่อเนื่องในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะยาว และงานวิจัยของ Promlung & Patthamaritthiku (2023) และ Losuwan (2023) ที่ส่งเสริมให้มีการสร้างจิตบริการในผู้ประกอบการและยกระดับการพัฒนาศักยภาพในการให้บริการทางการท่องเที่ยวของผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องซึ่งในที่นี้คือคนในชุมชนและเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง

ผลการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านชื้อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ภายใต้กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดจากความต้องการ และการมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการของชุมชน ซึ่งก่อนและหลังการจัดการท่องเที่ยว ได้มีการพัฒนาขึ้นทั้ง 4 ด้าน ซึ่งครอบคลุมมิติการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น ด้านการจัดการซึ่งมุ่งเน้นควบคุม และการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้อยู่ภายใต้ระบบ กฎเกณฑ์ ข้อกำหนดภายในชุมชน ด้านการสร้าง ความตระหนักรู้คุณค่าและการอนุรักษ์ทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรม ช่วยสร้างความตระหนักรู้คุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ฐานทรัพยากรชุมชน ระบบนิเวศ วัฒนธรรมของชุมชน

ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะช่วยนำเสนอภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และช่วยกระจายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย และด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว ช่วยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะสนับสนุนให้เกิดการจัดการท่องเที่ยว และเพิ่มคุณภาพในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และดูแลฐานทรัพยากรท้องถิ่นของตนให้สามารถใช้ประโยชน์ทั้งเพื่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ การจัดการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมในระยะยาว แตกต่างกับงานวิจัยของ Visadsoontornsakul (2020) ที่ให้ความสำคัญกับการประเมินศักยภาพของพื้นที่จากกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยขาดการให้ความสำคัญกับการจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยวเป้าหมายให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งส่งผลให้องค์ประกอบที่ช่วยสร้างจุดขายและนำเสนอตัวตนของแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ถูกกระจายหรือส่งต่อไปถึงนักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะท่องเที่ยวในชุมชน

อย่างไรก็ดีจากการปฏิบัติการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตำบลย่านซื่อ จำเป็นต้องมีการติดตาม และประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเป็นระยะ โดยเฉพาะด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ที่ผลการประเมินการปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างโอกาสในการกระจายข้อมูลทางการท่องเที่ยวของตำบลย่านซื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ทันสมัย และมีข้อมูลที่ครบถ้วน สะดวกต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน เพิ่มโอกาสในการกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ภายใต้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่มุ่งให้ความรู้ และการตระหนักรู้ถึงคุณค่าของฐานทรัพยากรชุมชนไปพร้อมกับการรับประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ ควรมีนำผลการวิจัยไปใช้ในการกระตุ้นและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความต่อเนื่อง และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวและปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นของคนในชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นกับกลุ่มนักท่องเที่ยว นอกจากช่วยให้สอดคล้องกับความต้องการในการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนแล้ว ยังเปิดโอกาสให้เกิดการพัฒนากิจกรรมที่สามารถกลายเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพิ่มทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในกิจกรรมด้านการอนุรักษ์โดยเฉพาะ

2. งานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษา และประเมินผลเกี่ยวกับระดับความตระหนักรู้ในคุณค่า ในการอนุรักษ์ฐานทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมชุมชน ทั้งจากมุมมองของคนใน

ชุมชน และนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการสร้างความรู้ที่เหมาะสมกับชุมชน และนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริม และย้ำเตือนเกี่ยวกับความสำคัญของฐานทรัพยากร ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมให้แก่คนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์และนโยบาย

หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลย่านซื่อ และพื้นที่อื่นซึ่งมีบริบทใกล้เคียงสามารถนำแบบประเมินผลการปฏิบัติการไปทดสอบเพื่อใช้ประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวของตำบลย่านซื่อ เมื่อมีการปรับปรุงหรือจัดกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบมุมมองของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน นอกจากนี้กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนอื่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีบริบททางการท่องเที่ยวใกล้เคียงกับตำบลย่านซื่อ สามารถนำแบบประเมินไปปรับใช้ในประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าใจสภาพการณ์ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ นำไปสู่การกำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวเป็นระบบ และลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) หมายเลขโครงการ PHD/0227/2561 และผ่านการรับรองโครงการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ สาขาสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลราชชนนี นครศรีธรรมราช รหัสโครงการ Ex-2-2563

References

- Department of Tourism. (2014). *Khūmū kānpromoēn māttrathān khunnaphāp kānthōngthīao choēngniwet PhimkhrangthīSōng* [Ecotourism quality standard assessment manual (2nd ed.)]. Bangkok: Office of Tourism Development, Department of Tourism, Ministry of Tourism and sport.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. New York: Continuum.
- Gutierrez, E., Lamoureux, K., Matus, S. & Sebunya, K. (2005). *Linking Communities, Tourism and Conservation: A Tourism Assessment Process*. Conservation International and The George Washington University.

- Juansang, P. (2020). *Kānpromoēn sakkayaphāp khōng chumchon nai kānphatthana pen læng thōngthīeo choēng Niwēt læ watthanatham kōraṇī suksā chum chon bā nathalong chāngwat ‘Ubon Rāṭchathānī læ chum chon bā nathā wat chāngwat Sakon Nakhōn* [The Potential Assessment of Communities for Ecotourism and Cultural Tourism Development, Case study of Banthalong Community, Ubon Ratchathani Province and Banthawat Community, Sakonnakhon Province]. Master's thesis. Silpakorn University.
- Kantamalajaroen, A. (2022). *Kānphatthana sakkayaphāp kānthōngthīeo nai nāēothāng kānthōngthīeo 4.0 kōraṇī suksā phūnthī tambon ‘amphoe Mæ Tæng chāngwat Chīang Mai* [Development of Tourism Potential for Tourism 4.0 Case Study of Kuedchang Sub District, Mae Taeng, Chiang Mai]. Master's thesis. University Maejo.
- Klinmuenwai, K. (2021). *Kānchatkānthōngthīao choēngniwet dōikānmīsuanruām khōngchumchon: Kranīsuksā chumchonbānsāmkhā Tambonhuāsūa ‘Amphoemæthā Chāngwatlampāng* [Ecotourism management by community participation: A case study of Baan Sam Kha community, Hua Suea sub-district, Mae Tha District, Lampang Province]. *Journal of Management Science Udon Thani Rajabhat University*. 3(2), 33-44.
- Lakpetch, P. (2019). *Kānbōrihān chatkān khwāmrapphitchōp tōsangkhom choēngkonyut phūasāng khunkhā yāngyangyūn nai ‘utsahakam thōngthīao læbōrikan* [Strategic Corporate Social Responsibility: Sustainable Value Creation for Tourism and Hospitality Industry]. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Likitsarun, N. (2019). *Sakyaphāp længthōngthīao naichāngwat phichit* [The Potentials of Tourism Attraction in Phichit Province]. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*. 14(1), 28-41.
- Losuwan, W. (2023). *Kānphatthana khunnaphāp kānthōngthīeo choēng watthanatham nai chāngwat ‘Āng Thong* [Development of Cultural Tourism Quality in Angthong Province]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*. 17(3), 158-174.

National Economic and Social Development Board in North-East. (2013).

Kānthōṅgthīao choēngniwet yāngyangyūn bonsēnthāng sikhīao: Kranīsuksā phāktawan‘ōkchiāngnūā [Sustainable ecotourism on green route: Case study of North-east region]. Bangkok: The Office of National Economic and Social Development.

National Tourism Policy Committee. (2022). **Phāēnphatthana kānthōṅgthīao hāēngchat chabapthīSām Phoṣō SōṅgphanyīsipSām Thung Sōṅgphanyīsipchēt** [The 3rd National Tourism Development Plan (2023-2027)]. Ministry of Tourism and Sports.

Phayakkanant, S., Suphannafai, A., Kongjuk, P., Rabchan, P., Boonprasop, A. & Rungsawang, R. (2021). **Kānphatthana sakkayaphāp kānchatkān thōṅgthīeo chum chon phā mai thō mū tambon sawāi ‘ā phoē mūang Surin chāngwat Surin** [The Potential Development of Hand-Woven Silk Community Tourism Management in Sawai Subdistrict, Mueang-Surin District, Surin Province]. **Thammasat Journal**. 40(2), 130-156.

Pongsakornrunsilp, P. (2014). **Kānchatkānkānthōṅgthīao dōichumchon yāngyangyūn: kornnī bānkhōkkhai Chāngwa tphangngā** [The Management of Sustainable Community-Based Tourism: The Case of Ban Kokekrai, Phang Nga Province]. **Veridian E-Journal Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)**. 7(3), 650-665.

Promlung, A. & Patthamaritthiku, T. (2023). **Nāēothāng kānchatkānthōṅgthīao yāngyangyūn naiChumchonmūsi ‘amphoēpakchōṅg Chāngwat nakhōn rāchasiāma** [Sustainable Tourism Management Guidelines in Moo Si, Community Pakchong District, NakhonRatchasima Province]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**. 17(3), 238-248.

Pseudonym, C. (2020, June 14). Interview by **P. Yeetin** [Tape recording]. Yansue Community Tourism Member, Yansue Subdistrict, Kantang District, Trang Province. Trang.

Pseudonym, N. (2019, December 25). Interview by **P. Yeetin** [Tape recording]. Community member of Yansue Subdistrict, Kantang District, Trang Province. Trang.

Pseudonym, P. (2019, December 25). Interview by **P. Yeetin** [Tape recording]. Yansue Community Tourism Member, Yansue Subdistrict, Kantang District, Trang Province. Trang.

- Srisawat, P., Rangsiwong, P. & Yanuphrom, J. (2016). **Kāṁsuksā konkai læsakyaphāp naikāṁchātkitkam kāṁthōṅthīao thāṅthammachat yāṅyangyūn naiphūnthī koṅchāṅ Tambonkoṅchāṅ Čhangwatrat** [The Study of Mechanism and Potential for Sustainable Nature-Based Tourism Activities Arrangement in Ko Chang Area, Ko Chang Sub-District, Trat Province]. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF).
- Sungayut, S. (2011). **Pakinakoṅ watthanatham** [Cultural Heritage of Trang Province]. Bangkok: National Library Bureau, Department of Fine Arts, Ministry of Culture.
- Ungjarean, R. & Na Thalang, C. (2017). Kāṁsuksā sakyaphāp kāṁthōṅthīao choēṅniwet khōṅčhangwat samutsākhoṅ [Potential Factors of Eco-Tourism in Samutsakhon]. **Dusit Thani College Journal**. 11(1), 133-148.
- Visadsoontornsakul, P. (2020). **Næothāṅ kāṁphatthana sakkayaphāp kāṁthōṅthīeo dōi chumchon čangwat Nakhōṅ Rāčhasīmā** [Potentiality Development Approach for Community-Based Tourism in Nakhon Ratchasima Province]. Doctoral dissertation. University of Phayao.
- Waiyakrud, K. & Nuiplot, N. (2023). Kāṁphatthana kāṁthōṅthīeo withī chumchon bon phūnthān sapphayakoṅ chumchon tambon krachæṅ čangwat Phra Nakhōṅ Sī ‘Ayutthayā [Development of Community Based Tourism (CBT) by Utilizing Local Resources of Krachaeng Sub- district, PhraNakhon Si Ayutthaya Province]. **Area Based Development Research Journal**. 15(2), 168-181.

ผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมี อิสรภาพทางการเงินของครู ในประเทศไทย

AN AFFECTING OF SELF-EFFICACY IN PERSONAL FINANCIAL PLANNING TO TEACHER'S FINANCIAL FREEDOME IN THAILAND

วัลลพ ล้อมตะคุ
Wanlop Lomtaku

สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
Finance and Investment, School of Business and Communication Arts, University of Phayao
E-mail: wanlop.lo@up.ac.th

Received:	July 25, 2023
Revised:	November 28, 2023
Accepted:	December 12, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูในประเทศไทย ระหว่างกลุ่มที่มีและไม่มีอิสรภาพทางการเงิน 2) ศึกษาผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย และ 3) ศึกษาผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่ออัตราส่วนความอยู่รอดของครูในประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 862 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และแบบจำลองโลจิสติกแบบสองทางเลือก

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีอิสรภาพทางการเงิน แต่มีอัตราส่วนความอยู่รอด ทำงานอยู่ในโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุระหว่าง 50-59 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท กลุ่มตัวอย่างที่มีอิสรภาพทางการเงิน กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีอิสรภาพทางการเงิน มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน 2) แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อการมีอิสรภาพทางการเงิน มีความเหมาะสม โดยมีความแม่นยำในการทำนายการมีอิสรภาพทางการเงิน ได้ถูกต้องถึงร้อยละ 91.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีอิสรภาพทางการเงิน คือ ภูมิภาคในการทำงาน และ 3) แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่ออัตราส่วนความอยู่รอด มีความเหมาะสม โดยมีความแม่นยำในการทำนายอัตราส่วนความอยู่รอด ได้ถูกต้องถึง ร้อยละ 90.3 และปัจจัยที่มีผลต่ออัตราส่วนความอยู่รอด คือ ภูมิภาคในการทำงาน

คำสำคัญ

การรับรู้ความสามารถของตนเอง การวางแผนการเงินส่วนบุคคล อีสรภาพทางการเงิน
อัตราส่วนความอยู่รอด

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) compare the level of self-efficacy in personal financial planning between teachers who had financial freedom and those who did not, 2) study the effects of self-efficacy in personal financial planning on teacher' financial freedom in Thailand, and 3) study the effects of self-efficacy in personal financial planning on teacher' survival ratio in Thailand. The study was quantitative research. A survey questionnaire was used to collect data from the samples of 862 teachers including teachers who had financial freedom and those who did not. The data were analyzed using mean, standard deviation and binary logistic regression analysis.

The research findings were as follows: 1) Most of the teachers who answered the questionnaire had no financial freedom but had survival ratio. They live in Northeastern region, and are female, aged 50-59 years old, married and hold a bachelor's and master's degree. The group who had financial freedom and those who did not, were not significantly different in terms of the level of self-efficacy in financial planning, 2) The model of the factors affecting of self-efficacy in personal financial planning on teachers' financial freedom in Thailand was suitable and was 91.1% accurate for predicting the financial freedom. Moreover, the factor that significantly affected the teachers' financial freedom was the region of workplace, and 3) the model of the effects of self-efficacy in personal financial planning on teachers' survival ratio in Thailand was suitable and was 90.3% accurate for predicting the survival ratio. The factor that significantly affected teachers' survival ratio was also the region of workplace.

Keywords

Self-efficacy, Financial Planning, Financial Freedom, Survival Rate

ความสำคัญของปัญหา

ประชาชนในประเทศไทยจำนวนมากยังมีปัญหาเรื่องการเงินไม่พอใช้ ยังมีการกู้หนี้ยืมสิน โดยเฉพาะข้าราชการครูจำนวนไม่น้อยที่กำลังประสบปัญหาหนี้สิน ข้อมูลจาก The standard (2020) พบว่า ครูในประเทศไทยเป็นหนี้เฉลี่ยรายละ 3 ล้านบาท โดยแยกออกเป็นหนี้การฌาปนกิจสงเคราะห์ ช่วยเพื่อนสมาชิกครูสภา (ช.พ.ค.) 4 แสนล้านบาท กับหนี้สหกรณ์ครู 7 แสนล้านบาท รวมแล้วเป็น

เงินกว่า 1.1 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16 ของหนี้ทั้งประเทศ ซึ่งปัญหานี้สินของครูในปัจจุบันถือว่ายังอยู่ในขั้นวิกฤต ยิ่งไปกว่านั้นจากสถิติพบว่ามีครูประมาณ 4 แสนราย หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ของครูทั่วประเทศเป็นหนี้สินท่วมตัว สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น ความต้องการในปัจจุบัน 4 สูงขึ้น ภาระครอบครัวมากขึ้น ความไม่มีวินัยของครู และความไม่มีวินัยของสถาบันการเงิน

จากสถานการณ์สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความผันผวนสูง ภาวะเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอน คาดเดายาก หลายอาชีพมีรายได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่มีความมั่นคง ผู้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น สังคมโลกกำลังมุ่งเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ที่มีอัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุสูงขึ้นเรื่อย ๆ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากอยู่ในระดับต่ำที่สุดในประวัติศาสตร์ จากปัจจัยดังกล่าว ทำให้ “การวางแผนการเงิน” ถูกให้ความสำคัญจากผู้คนมากขึ้นเรื่อย ๆ (Avenger Planner, 2020) การวางแผนการเงินส่วนบุคคล (personal financial planning) คือ การทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิต (life goals) ของบุคคล โดยผ่านการบริหารและการวางแผนทางการเงิน ซึ่งถูกออกแบบมาสำหรับแต่ละบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องตั้งแต่การวางแผนข้อมูลทางการเงินของบุคคล กำหนดวัตถุประสงค์ ตรวจสอบฐานะการเงินในปัจจุบัน กำหนดกลยุทธ์และแผนทางการเงินเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวในอนาคต (Sektrakul, 2010)

การดำรงชีวิตให้มีความสุขในระยะยาวนั้น คนเราควรมีแผนทางการเงินที่ดี ซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เพราะต้องยอมรับว่า มิติของการมองชีวิต มีมิติทางด้านการเงินอยู่ด้วย การที่จะบรรลุเป้าหมายหลาย ๆ ประการในชีวิต ส่วนใหญ่ต้องมีการเตรียมเงินทองไว้ให้เพียงพอเพื่อไม่ให้ชีวิตมีความลำบาก ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในชีวิตอย่างหนึ่ง การสามารถบรรลุทั้งเป้าหมายหลักและเป้าหมายรองของชีวิตด้วยแผนทางการเงินแบบนี้ จะทำให้การดำรงชีวิตเป็นไปแบบมีทิศทาง เกิดความมั่นคงในชีวิตทั้งในด้านการเงินและครอบครัวในที่สุด แม้ว่าเป้าหมายในชีวิตของคนเราจะมีอยู่หลายเป้าหมาย แต่เป้าหมายหลักที่แทบทุกคนใฝ่ฝันที่จะบรรลุคือ “การมีอิสรภาพทางการเงิน (financial freedom)” ซึ่งหากลองนึกถึงสิ่งที่เราไม่ต้องทำงาน แต่ยังมีเงินใช้โดยไม่เดือดร้อน หรือเรายังรักที่จะทำงาน แม้จะยังได้เงินเดือน แต่เราได้พ้นจากสภาพที่ต้องอาศัยเงินเดือนเป็นหลักในการดำรงชีวิต

อิสรภาพทางการเงิน คือ การที่คนเรามีหลักประกันทางการเงินที่มั่นคงเพียงพอที่จะใช้ชีวิตได้อย่างสุขสบายตามสมควรแก่อัตภาพ โดยไม่ต้องพึ่งพาใครมากเกินไป และไม่ต้องหวาดผวากับปัญหาเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ ว่าจะมีไม่พอกับการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในอนาคต (Sektrakul, 2010) วิธีที่จะวัดว่ารวยหรือมีอิสรภาพทางการเงิน สามารถพิจารณาได้จาก อัตราส่วนความมั่งคั่ง (wealth ratio) ซึ่งคำนวณได้จาก รายได้จากสินทรัพย์ หักด้วย รายจ่าย โดยหากอัตราส่วนความมั่งคั่งมากกว่า 1 แสดงว่า แม้ว่าเราจะไม่ทำงาน เราก็มีรายได้มาครอบคลุมค่าใช้จ่ายได้ สถานการณ์เช่นนี้ นี้เองที่เรียกว่า “อิสรภาพทางการเงิน” ทั้งนี้ รายได้จากสินทรัพย์ในที่นี้ คือ รายได้ที่มาจากรัพย์สินต่าง ๆ ที่เราสะสมไว้ เช่น เงินฝาก หุ้น ตราสารหนี้ กองทุนรวม อสังหาริมทรัพย์ ทองคำ เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวนี้บ่งบอกว่า คนที่จะเป็นเศรษฐีได้ต้องมีการลงทุนในทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้ได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ดังนั้น ทรัพย์สินลงทุนต่าง ๆ จึงเป็นฐาน

ของความมั่งคั่งที่นำไปใช้ต่อยอดความมั่งคั่งให้เพิ่มสูงขึ้นไปอีก ยิ่งอัตราส่วนนี้มากกว่า 1 ไปเท่าใด ระดับความมีอิสรภาพทางการเงินก็สูงมากขึ้นเท่านั้น

การสร้าง ความมั่งคั่งทางการเงิน มาจากการตัดสินใจหลาย ๆ อย่างของบุคคล ปัจจัยจึงใจภายในปัจจัยหนึ่งที่จะอาจส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน และ การมีอิสรภาพทางการเงิน คือการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล โดยการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy Theory: SET) ที่นำเสนอโดย Bandura ในปี ค.ศ. 1977 (Bandura, 1977) กล่าวว่า บุคคลจะแสวงหาสิ่งที่ตรงกับความต้องการ และเลือกทำกิจกรรมที่มีความท้าทายซึ่งมาจากแรงจูงใจภายใน (Eccies, 2003) ซึ่งแรงจูงใจภายในจะดำรงอยู่เมื่อบุคคลมีความรู้สึกว่าตนมีความสามารถและมีอิสระกำหนดได้ด้วยตนเอง ซึ่งตรงกับนิยามการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Bandura, 1986) ที่ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการประเมินของคน เกี่ยวกับความสามารถของเขาในการสร้างและบริหารจัดการการกระทำที่ต้องการ เพื่อให้บรรลุผลงานที่กำหนดไว้ การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรเหตุที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการทำพฤติกรรมของคน ซึ่งได้รับอิทธิพลอย่างมากจากความเชื่อในความสามารถของเขาวouldจะสามารถทำพฤติกรรมนั้นได้ (Bandura, Adams, Hardy & Howells, 1980)

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง มาจากทฤษฎีการรับรู้สังคม (Social Cognitive Theory: SCT) โดยทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีส่วนในการอธิบายความสัมพันธ์ที่ หลากหลายระหว่างความเชื่อ เจตคติ ความตั้งใจ และพฤติกรรม โดยมีการนำไปประยุกต์ใช้อย่าง หลากหลายในด้านที่เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น กิจกรรมทางกายภาพและสุขภาพจิตในวัยรุ่น (Annesi, 2005; Stanley & Maddux, 1986) และการออกกำลังกาย (Gyurcsik & Brawley, 2000; Rodgers & Brawley, 1996). การรับรู้ความสามารถของตนเอง สามารถจำแนกได้ 3 ประเภท (Lee, 2009) ได้แก่ 1) การรับรู้ความสามารถของตนเองที่จำกัดอยู่ในงานเฉพาะด้าน หรือการรับรู้ความสามารถของตนเองที่เฉพาะเจาะจง (Specific self-efficacy) 2) การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการจัดการกับความต้อการที่มีขอบเขต หรือสถานการณ์ใหม่ (General self-efficacy) และ 3) การรับรู้ความสามารถของตนเองที่ไม่ได้เจาะจงทั้งงานใดงานหนึ่ง และไม่ได้ครอบคลุมการรับรู้ ความสามารถโดยทั่วไป (Middle ranged self-efficacy) ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการรับรู้ ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครู ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ดังนั้น จึงถือว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในงานวิจัยนี้ เป็นการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ เฉพาะเจาะจง โดยครูจะมีการประเมินความสามารถของตนเองก่อนว่า ตนเองมีความสามารถที่จะ วางแผนการเงินส่วนบุคคลของตนเอง ได้หรือไม่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ การมี อิสรภาพทางการเงิน

จากการที่ครูเป็นอาชีพที่มีหนี้ค่อนข้างมากนั้น อาจเป็นผลมาจากครูไม่มีความสามารถ ในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของตนเองและครอบครัวหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษา ระดับของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลและการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย ทั้งนี้

ผลการวิจัยที่ค้นพบจะเป็นประโยชน์ต่อครู ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับทราบและส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครูในประเทศไทยมีการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพและมีอิสรภาพทางการเงินต่อไป

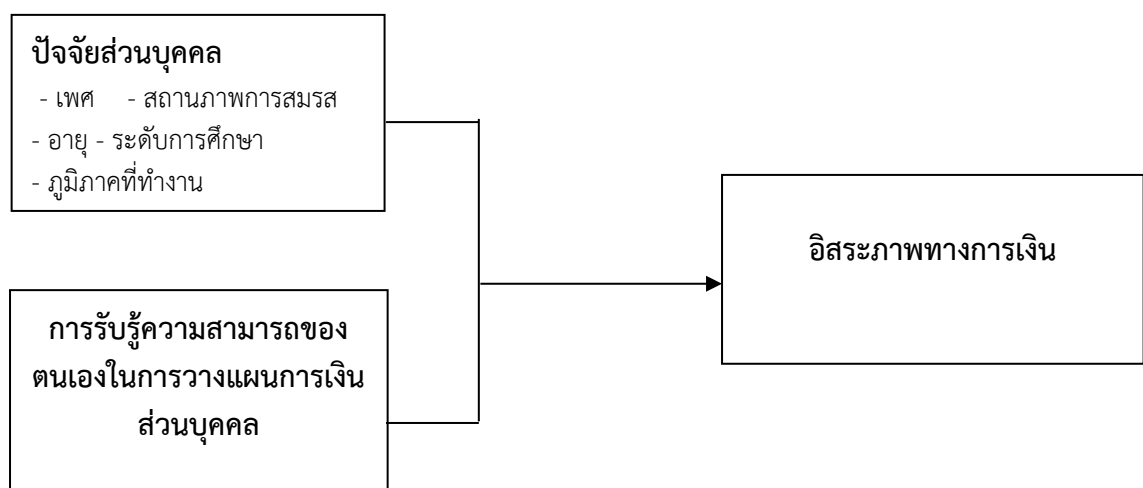
โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ครูในประเทศไทย กลุ่มที่มีและไม่มีอิสรภาพทางการเงิน มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
2. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล มีผลต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย หรือไม่ อย่างไร
3. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล มีผลต่ออัตราส่วนความอยู่รอดของครูในประเทศไทย หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูในประเทศไทย ระหว่างกลุ่มที่มีและไม่มีอิสรภาพทางการเงิน
2. เพื่อศึกษาผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่ออัตราส่วนความอยู่รอดของครูในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย :

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยปัจจัยที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครู ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ครูในประเทศไทย ที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ จำนวน 373,442 ราย (Government Pension Fund, 2021) ข้อมูล ณ 31 สิงหาคม 2564

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในประเทศไทย ที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ จำนวน 373,442 ราย โดยใช้วิธีการ คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05 มาคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย อย่างน้อยเท่ากับ 400 คน โดยดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability sampling) แบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างทั้งในกลุ่มครูที่มีและไม่มีอิสรภาพทางการเงินตามภูมิภาค จังหวัด และอำเภอ ตามลำดับ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมประชากรทั้งประเทศ หลังจากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยกระจายแบบสอบถามแบบออนไลน์ให้กลุ่มตัวอย่างคือครู ผ่านเว็บไซต์กลุ่ม Facebook และกลุ่มแอปพลิเคชันไลน์ของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) โดยผู้วิจัยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของ กบข. ที่ช่วยกระจายแบบสอบถามอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีการตอบกลับของแบบสอบถามครอบคลุมทุกภูมิภาคในประเทศไทย และมีกลุ่มตัวอย่างตอบกลับแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 862 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 การรับรู้ความสามารถของตนเองในวางแผนการเงินส่วนบุคคล (Self-efficacy to planning personal finance) พัฒนาขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1986) ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยการหาค่า IOC (Index of item objective congruence) ซึ่งได้ทำการส่งแบบสอบถามให้อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยแต่ละท่านมีความเชี่ยวชาญกันคนละด้านใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านระเบียบวิธีวิจัย ด้านจิตวิทยา และด้านการเงิน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย จำนวน 6 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากประชากร คือ ครูที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ จำนวน 373,442 ราย

โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ในการช่วยกระจายแบบสอบถามแบบออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ ของ กบข. เช่น เว็บไซต์ กลุ่ม Facebook Line Official เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ ใช้สถิติพรรณนา และสถิติอนุมาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
ในวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จ
บำนาญ ในประเทศไทย ระหว่างกลุ่มที่มีอิสรภาพทางการเงินกับกลุ่มที่ไม่มีอิสรภาพทางการเงิน
โดยการวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าที (t-test)

3) การวิเคราะห์ผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในวางแผนการเงินส่วนบุคคล
ที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงิน และอัตราส่วนความอยู่รอดของครูที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จ
บำนาญ ในประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis)
ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยกำหนดให้ 1 คือ มีอิสรภาพทางการเงิน และ 0 คือ ไม่มีอิสรภาพ
ทางการเงิน ส่วนตัวแปรอิสระที่พิจารณาในการศึกษานี้ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา
และการรับรู้ความสามารถของตนเองในวางแผนการเงินส่วนบุคคล ซึ่งจะจัดอยู่ในรูปแบบ
อรรถประโยชน์ สามารถแสดงได้ดังนี้

$$Z = \beta_0 + \beta_1 \text{GENDER} + \beta_2 \text{AEG} + \beta_3 \text{MS} + \beta_4 \text{ED} + \beta_5 \text{REG} + \beta_6 \text{SET} + \epsilon$$

เมื่อ Z คือ อรรถประโยชน์ของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

$\beta_0, \beta_1, \dots, \beta_6$ คือ สัมประสิทธิ์ที่แสดงอิทธิพลของตัวที่ 1 ที่มีต่อตัวแปรตาม

Gender คือ เพศ

Age คือ อายุ

MS คือ สถานภาพ

ED คือ ระดับการศึกษา

Region คือ ภูมิภาคในการทำงาน

SET คือ การรับรู้ความสามารถของตนเองในวางแผนการเงินส่วนบุคคล

ϵ คือ ค่าความแตกต่างหรือความคลาดเคลื่อน

และนำฟังก์ชันอรรถประโยชน์ไปคำนวณหาความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่จะเลือกการมี
อิสรภาพทางการเงิน ในรูปแบบความน่าจะเป็นดังสมการต่อไปนี้

$$P(y) = \frac{e^{\wedge z}}{[1+e]^{\wedge z}}$$

เมื่อ $P(y)$ คือ ความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่จะเลือกการมีอิสรภาพทางการเงิน

e คือ ค่าลัทธิธรรมชาติมีค่าประมาณ 2.718

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง ผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญ ในประเทศไทย จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 862 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างครูส่วนใหญ่ ไม่มีอิสรภาพทางการเงิน (ร้อยละ 91.0) แต่ส่วนใหญ่มีอัตราส่วนความอยู่รอด (ร้อยละ 90.4)

กลุ่มตัวอย่างครูส่วนใหญ่ ทำงานอยู่ในโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 40.8) เพศหญิง (ร้อยละ 62.5) อายุระหว่าง 50-59 ปี (ร้อยละ 41.9) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 53.5) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท (ร้อยละ 48.7 และ 48.5 ตามลำดับ)

ผลการวิจัยเรียงตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. ระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูในประเทศไทย ระหว่างกลุ่มที่มีและไม่มีอิสรภาพทางการเงิน ไม่แตกต่างกัน ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ “ฉันเชื่อว่า การมีอิสรภาพทางการเงิน (มีหลักประกันทางการเงินที่มั่นคงเพียงพอที่จะใช้ชีวิตได้อย่างสุขสบายตามสมควรแก่สภาพ) เป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินกว่าที่ฉันจะมีได้” รองลงมา ได้แก่ 1) “ฉันเชื่อว่า ฉันสามารถมีอิสรภาพทางการเงินได้ จากการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล” 2) “ฉันเชื่อว่า การวางแผนทางการเงิน เพื่อการมีอิสรภาพทางการเงิน เป็นสิ่งที่ไม่ยากเกินความสามารถของฉัน” ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test ของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	รวม (862 คน)			คนที่มีอิสรภาพทางการเงิน (78 คน)			คนที่ไม่มีอิสรภาพทางการเงิน (784 คน)			t-test
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล	Sig.
SET	4.95	0.82	มาก	4.94	0.82	มาก	5.07	0.77	มาก	0.185
SE01	5.20	0.98	มากที่สุด	5.20	1.00	มากที่สุด	5.26	0.83	มากที่สุด	0.560
SE02	5.04	1.00	มาก	5.03	1.01	มาก	5.10	0.89	มาก	0.544
SE03	5.12	0.94	มาก	5.10	0.95	มาก	5.27	0.80	มากที่สุด	0.136
SE04	4.90	0.96	มาก	4.88	0.96	มาก	5.04	0.96	มาก	0.169
SE05	4.64	1.04	มาก	4.63	1.05	มาก	4.77	1.02	มาก	0.267
SE06	4.79	1.00	มาก	4.78	1.00	มาก	4.96	1.01	มาก	0.119

2. ผลการศึกษาผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครู ในประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองโลจิสติกสองทางเลือก

(Binary logit model) ผลการพัฒนาแบบจำลองพบว่า ตัวแปรสถานที่ในการทำงาน ได้แก่ ภาคกลาง และภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ มีอิทธิพลต่อการมีอัตราทางการเงินของครูในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 0.01 0.05 และ 0.01 ตามลำดับโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ (coefficient) ลดลง เท่ากับ -0.915 ($p = 0.400$) -0.948 ($p = 0.387$) -0.964 ($p = 0.381$)-1.590 ($p = 0.204$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองมีสมการดังนี้

$$Z = -2.899 -0.915*Region2 -0.948***Region3 -0.964**Region4 -1.590***Region5$$

ตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติของแบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อการมีอัตราทางการเงิน ของครูในประเทศไทย

รหัส	ชื่อตัวแปรอิสระ	Coefficient	S E	P-value	Exp(B)
Constant		-2.899	1.111	0.009	0.055
Region1	กรุงเทพฯ และปริมณฑล		0.039		
Region2	ภาคกลางและภาคตะวันตก	-0.915*	0.471	0.052	0.4
Region3	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-0.948***	0.347	0.006	0.387
Region4	ภาคเหนือ	-0.964**	0.407	0.018	0.381
Region5	ภาคใต้	-1.590***	0.543	0.003	0.204
Region6	ภาคตะวันออก	-0.772	0.554	0.164	0.462
Gender	เพศ	-0.003	0.255	0.989	0.997
Age1	20-29 ปี			0.753	
Age2	30-39 ปี	0.132	0.613	0.829	1.142
Age3	40-49 ปี	0.432	0.595	0.467	1.541
Age4	50-59 ปี	0.435	0.587	0.459	1.545
Age5	ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	1.023	0.97	0.291	2.782
Status1	โสด			0.678	
Status2	สมรส	-0.157	0.273	0.566	0.855
Status3	อื่น ๆ	0.159	0.412	0.7	1.172
Education1	ปริญญาตรี			0.324	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รหัส	ชื่อตัวแปรอิสระ	Coefficient	S E	P-value	Exp(B)
Education2	ปริญญาโท	-0.366	0.255	0.151	0.693
Education3	ปริญญาเอก	-0.502	0.769	0.514	0.605
SE01	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 1	6.109	8.718	0.483	450.002
SE02	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 2	6.176	8.735	0.48	480.908
SE03	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 3	6.457	8.733	0.46	637.132
SE04	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 4	6.319	8.723	0.469	555.169
SE05	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 5	6.139	8.736	0.482	463.531
SE06	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 6	6.384	8.706	0.463	592.139
SETT	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการวางแผนทางการเงิน	-37.318	52.332	0.476	0
	Method	Enter			
	-2Loglikelihood	503.11			
	Cox & Snell R2	0.023			
	Nagelkerke R2	0.051			
	Percentage Correct	91.1			
	N	862			

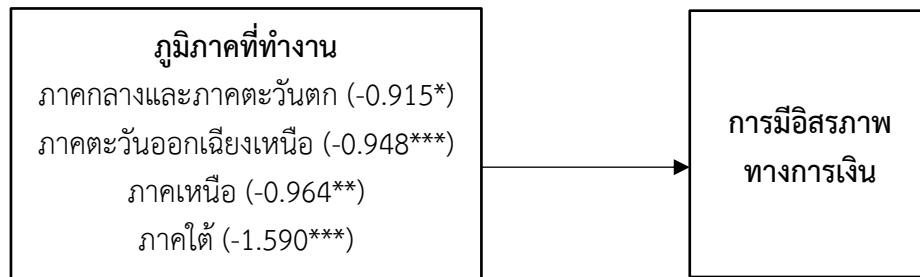
* หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

*** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย มีความเหมาะสม โดยมีค่า Percentage Correct ที่ 91.1% และค่าของ Nagelkerke R Square ที่ 0.051% ผลการพัฒนาแบบจำลองการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีอิสรภาพทางการเงิน พบว่า ตัวแปรสถานที่ในการทำงาน ได้แก่ ภาคกลางและภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ มีอิทธิพลต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.10 0.01 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ผลการพัฒนาแบบจำลองการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมี
อิสรภาพทางการเงิน ของครูในประเทศไทย มีดังนี้

ภาพที่ 2 แบบจำลองผลของปัจจัยที่มีผลต่อการมีอิสรภาพทางการเงิน ของครูในประเทศไทย

3. ผลการศึกษาผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล
ที่มีต่ออัตราส่วนความอยู่รอดของครูในประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองโลจิตสองทางเลือก (Binary
logit model) ผลการพัฒนาแบบจำลอง พบว่า ตัวแปรสถานที่ในการทำงาน ได้แก่ ภาคเหนือ มี
อิทธิพลต่อการมีอัตราส่วนความอยู่รอด ของครูในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10
โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ (coefficient) ลดลง เท่ากับ 1.073 ($p = 0.054$)

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองมีสมการดังนี้

$$Z = 0.167 + 1.073^{**}\text{Region4}$$

เมื่อพิจารณาค่า Odd ratio จากค่า $\text{Exp}(B)$ พบว่า ครูที่ทำงานในภาค ภาคเหนือ
เมื่อเทียบกับครูที่ทำงานในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีโอกาสมีอัตราส่วนความอยู่รอด เพิ่มขึ้น
2.923 เท่า

ตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติของแบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่ออัตราส่วนความอยู่รอด ของครูในประเทศไทย

รหัส	ชื่อตัวแปรอิสระ	Coefficient	S E	P-value	Exp(B)
Constant		0.167	0.932	0.858	1.182
Region1	กรุงเทพฯ และปริมณฑล			0.029	
Region2	ภาคกลางและภาคตะวันตก	0.42	0.56	0.453	1.522
Region3	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-0.343	0.399	0.391	0.71
Region4	ภาคเหนือ	1.073*	0.557	0.054	2.923
Region5	ภาคใต้	0.103	0.495	0.835	1.108
Region6	ภาคตะวันออก	-0.441	0.536	0.411	0.643
Gender	เพศ	-0.194	0.254	0.445	0.824
Age1	20-29 ปี			0.642	
Age2	30-39 ปี	0.562	0.475	0.237	1.754
Age3	40-49 ปี	0.599	0.47	0.202	1.82
Age4	50-59 ปี	0.736	0.466	0.114	2.088
Age5	ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	0.737	1.154	0.523	2.09
Status1	โสด			0.298	
Status2	สมรส	0.262	0.26	0.312	1.3
Status3	อื่น ๆ	0.734	0.516	0.155	2.084
Education1	ปริญญาตรี			0.558	
Education2	ปริญญาโท	-0.08	0.255	0.753	0.923
Education3	ปริญญาเอก	1.049	1.072	0.327	2.856
SE01	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 1	-3.859	8.299	0.642	0.021
SE02	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 2	-3.543	8.304	0.67	0.029
SE03	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 3	-4.106	8.308	0.621	0.016
SE04	การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 4	-3.679	8.297	0.657	0.025

ตารางที่ 3 (ต่อ)

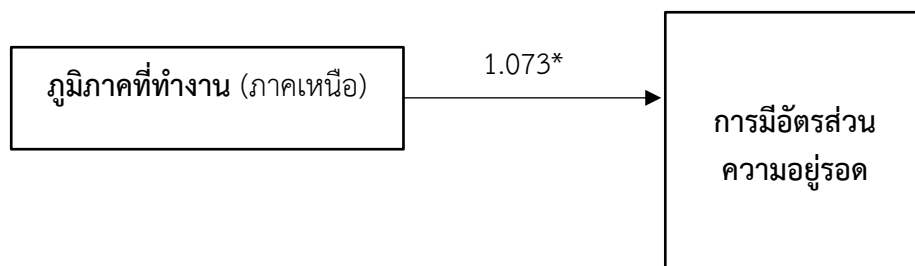
รหัส	ชื่อตัวแปรอิสระ	Coefficient	S E	P-value	Exp(B)
SE05	การรับรู้ความสามารถของ ตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 5	-3.813	8.307	0.646	0.022
SE06	การรับรู้ความสามารถของ ตนเอง ตัวแปรย่อยที่ 6	-4.119	8.286	0.619	0.016
SETT	การรับรู้ความสามารถของ ตนเองในการวางแผนทาง การเงินฯ	23.458	49.788	0.638	15408784028
	Method	Enter			
	-2Loglikelihood	509.163			
	Cox & Snell R2	0.042			
	Nagelkerke R2	0.09			
	Percentage Correct	90.3			
	N	862			

* หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

*** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่ออัตราส่วนความอยู่รอดของครูในประเทศไทย มีความเหมาะสม โดยมีค่า Percentage Correct ที่ 90.3% และค่าของ Nagelkerke R Square ที่ 0.09% ผลการพัฒนาแบบจำลองการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีอัตราส่วนความอยู่รอด ของครูในประเทศไทย มีดังนี้

ภาพที่ 3 แบบจำลองผลของปัจจัยที่มีผลต่อการมีอัตราส่วนความอยู่รอด ของครูในประเทศไทย

การศึกษาผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย มีองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้ คือ

1. งานวิจัยนี้ได้พัฒนาเครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม) เพื่อวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูในประเทศไทย ขึ้นใหม่
2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอิสรภาพทางการเงิน จำนวน 784 คน (คิดเป็นร้อยละ 91) คือมีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพิงรายได้จากการทำงานอยู่ แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอัตราส่วนความอยู่รอดจำนวน 779 คน (คิดเป็นร้อยละ 90.4)
3. ระดับของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูในประเทศไทย ระหว่างกลุ่มที่มีและไม่มีอิสรภาพทางการเงิน ไม่มีความแตกต่างกัน
4. ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ “ฉันเชื่อว่า การมีอิสรภาพทางการเงิน (มีหลักประกันทางการเงินที่มั่นคงเพียงพอที่จะใช้ชีวิตได้อย่างสุขสบายตามสมควรแก่สภาพ) เป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินกว่าที่ฉันจะมีได้” รองลงมา คือ “ฉันเชื่อว่า ฉันสามารถมีอิสรภาพทางการเงินได้ จากการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล”
5. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ สถานที่ในการทำงาน ได้แก่ ภาคกลางและภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้
6. ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราส่วนความอยู่รอดของครูในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ สถานที่ในการทำงาน ได้แก่ ภาคเหนือ
7. ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ไม่มีผลต่อการมีอิสรภาพทางการเงิน และอัตราส่วนความอยู่รอดของครูในประเทศไทย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอิสรภาพทางการเงิน จำนวน 784 คน (คิดเป็นร้อยละ 91) คือ มีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพิงรายได้จากการทำงานอยู่ แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอัตราส่วนความอยู่รอด จำนวน 779 คน (คิดเป็นร้อยละ 90.4) ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความมั่งคั่งทางการเงินและอัตราส่วนความมั่งคั่ง ที่กล่าวว่า เป็นการยากมากที่มนุษย์เงินเดือนจะมีอิสรภาพทางการเงิน เพราะหลาย ๆ คนยังพึ่งพิงรายได้จากการทำงานที่เป็นเงินเดือนอย่างมาก และเมื่อไม่นำรายได้จากการทำงานมาคิด หลาย ๆ คนจะมีอัตราส่วนความมั่งคั่งที่ต่ำกว่า 1 ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ครูมีการเรียนรู้เรื่องการลงทุนในทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ครูมีอิสรภาพทางการเงินมากขึ้น

จากผลการศึกษาที่พบว่า ระดับของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของครูในประเทศไทย ระหว่างกลุ่มที่มีและไม่มีอิสรภาพทางการเงิน ไม่มีความแตกต่างกัน นั้น อาจเนื่องมาจากทั้งสองกลุ่มเชื่อว่าเราสามารถมีความมั่งคั่งและอิสรภาพทางการเงินได้หากเรามีการวางแผนทางการเงินที่ดี แต่ในความเป็นจริง ค่อนข้างทำได้ยากเนื่องจากหลายคนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจการหารายได้จากทรัพย์สินมากนัก

จากการศึกษา พบว่า สถานที่ในการทำงาน ได้แก่ ภาคกลางและภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ มีอิทธิพลต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสถานที่ในการทำงาน ได้แก่ ภาคเหนือ มีอิทธิพลต่อการมีอัตราส่วนความอยู่รอด ของครูในประเทศไทย ซึ่งไม่สอดคล้องกับ Sabrueangrin & Termprasertsakul (2021) ที่พบว่า อายุ มีอิทธิพลต่ออิสรภาพทางการเงิน ในทิศทางเดียวกัน โดยอนุมานได้ว่า ครูในแต่ละภูมิภาคมีรายได้จากทรัพย์สินแตกต่างกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากทรัพย์สิน แม้ไม่มีรายได้จากการทำงาน ก็สามารถอยู่รอดและมีอิสรภาพทางการเงินได้

และจากผลการศึกษาที่พบว่า ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ไม่มีผลต่อการมีอิสรภาพทางการเงิน และอัตราส่วนความอยู่รอดของครูในประเทศไทย สอดคล้องกับ Sabrueangrin & Termprasertsakul (2021) ที่พบว่า ทักษะทางการเงินด้านพฤติกรรมทางการเงินมีอิทธิพลต่ออิสรภาพทางการเงินด้านความมั่งคั่งของชาวมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานครในทิศทางตรงกันข้าม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Scheresberg & Lusardi (2015) ที่พบว่า ชาวมิลเลนเนียลส่วนใหญ่มั่นใจในการตัดสินใจทางการเงินของตนเอง แต่พฤติกรรมทางการเงินของชาวมิลเลนเนียลนั้นไม่สอดคล้องกับผลการประเมินทักษะทางการเงินของตนเอง จึงสามารถอนุมานได้ว่า ครูในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงิน และมีความเข้าใจว่าพฤติกรรมทางการเงินแบบไหนถูกต้อง เหมาะสม แต่ไม่สามารถปฏิบัติจริงได้

ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ในระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 50-59 ปี สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อครูมีอายุที่มากขึ้น รายได้จากการทำงานจะเพิ่มขึ้น ทำให้อัตราส่วนความอยู่รอดเพิ่มขึ้น อีกทั้งเมื่อครูมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น ทำให้อัตราการอยู่รอดเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ครู มีความเชื่อว่า การวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่ดีนั้น จะช่วยให้มีความมั่นคงทางการเงิน และมีความอยู่รอดทางการเงินเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ Bandura (1997) ที่ชี้ว่า การที่บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มักจะเป็นคนที่พยายามกระทำพฤติกรรม และยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมของตน และเป็นผู้ที่เลือกกระทำในสิ่งที่ท้าทายความสามารถและใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Qin (2010) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักศึกษาผู้หญิงในมหาวิทยาลัย Shenzhen และพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการออกกำลังกายและแรงจูงใจภายในในการออกกำลังกาย และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการออกกำลังกาย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาผลของการรับรู้ความสามารถของตนเองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่มีต่อการมีอิสรภาพทางการเงินของครูในประเทศไทย มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) จากผลการศึกษาที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอิสรภาพทางการเงิน แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอัตราส่วนความอยู่รอด เนื่องจากมนุษย์เงินเดือนส่วนใหญ่ ยังพึ่งพิงรายได้จากการทำงานที่เป็นเงินเดือนเป็นหลัก และยังไม่รู้จักการสร้างรายได้จากสินทรัพย์ ดังนั้นควรส่งเสริมให้ครูมีการเรียนรู้เรื่องการลงทุนในสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นทั้งการลงทุนทางตรงและการลงทุนทางอ้อม โดยอาจมีการอบรมให้ความรู้กับครูหรือนักศึกษาที่จะจบไปเป็นครูเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน ซึ่งจะช่วยให้ครูมีอิสรภาพทางการเงินมากขึ้น

2) จากผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่ออิสรภาพทางการเงินและอัตราส่วนความอยู่รอดของครูในประเทศไทย ได้แก่ ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน แสดงให้เห็นว่าครูในแต่ละภูมิภาคมีรายได้จากการทำงานและรายได้จากสินทรัพย์แตกต่างกัน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในแต่ละพื้นที่และส่วนกลาง ควรเข้ามาส่งเสริมหรือสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครู ไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับการมีอิสรภาพทางการเงิน และอัตราส่วนความอยู่รอด รวมถึงการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ที่มี ความรู้เกี่ยวกับการลงทุน ทั้งการลงทุนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ครู เห็นความสำคัญของการหารายได้จากสินทรัพย์ และการวางแผนทางการเงินเพื่อการมีอิสรภาพทางการเงินและมีอัตราส่วนความอยู่รอดมากยิ่งขึ้น ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาในครั้งนี้ ประชากรเป็นกลุ่มครูในประเทศไทย ในการศึกษารั้งต่อไปอาจดำเนินการศึกษากับประชากรกลุ่มอื่น ๆ เช่น ข้าราชการกลุ่มอื่น ๆ หรือในพนักงานบริษัทเอกชน ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างในผลการวิจัย ต่อไป

References

- Annesi, J. J. (2005). Correlations of Depression and Total Mood Disturbance with Physical Activity and Self-Concept in Preadolescents Enrolled in an After-School Exercise Program 1. **Psychological reports**. 96(3c), 891-898.
- Avenger Planner. (2021). **Is it necessary to have financial planner**. Retrieved from: <http://www.avenger-planner.com/2021/03/is-financial-planner-necessary/>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. **Psychological Review**. 84(2), 191.
- Bandura, A. (1986). **Social foundations of thought and action: a social cognitive theory**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). **Self-efficacy: The exercise of control**. New York: Freeman.
- Bandura, A., Adams, N. E., Hardy, A. B. & Howells, G. N. (1980). Tests of the generality of self-efficacy theory. **Cognitive Therapy and Research**. 4(1), 39-66.

- Eccies, J. S. (2003). Annual Review of Psychology: Motivational Beliefs. **Values and Goals**. Retrieved December 17, 2008.
- Government Pension Fund. (2021). **Member of Government Pension Fund 2021**. Retrieved from:
<https://www.gpf.or.th/thai2019/About/main.php?page=chart&lang=th&menu=statistic&lang=th>
- Gyurcsik, N. C. & Brawley, L. R. (2000). Mindful Deliberation About Exercise: Influence of Acute Positive and Negative Thinking1. **Journal of Applied Social Psychology**. 30(12), 2513-2533.
- Lee, J. (2009). Universals and specifics of math self-concept, math self-efficacy, and math anxiety across 41 PISA 2003 participating countries. **Learning and Individual Differences**. 19, 355–365.
- Qin, C. B. (2010). **The female student research of exercise behavior, exercise motivation and exercise self-efficacy in Shenzhen university**. Shenzhen University (People's Republic of China), ProQuest Dissertations Publishing.
- Rodgers, W. M. & Brawley, L. R. (1996). The influence of outcome expectancy and self-efficacy on the behavioral intentions of novice exercisers. **Journal of Applied Social Psychology**. 26(7), 618-634.
- Sabruengrin, P. and Termprasertsakul, S. (2021). patchai thī mī ‘itthi phon tō ‘a ‘i sōra phāp thāng kāngōēn khōng chāo mi lō lēn yon nai Krung Thēp Maha Nakhōn [Factors influencing Financial Freedom of Millennials in Bangkok]. **Srinakharinwirot Business Journal**. 13(1), 1-19.
- Scheresberg, C. D. B. & Lusardi, A. (2015). **Gen Y Personal Finances: Global Financial Literacy Excellence Center**. Retrieved November 2, 2020, from
https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/01/a738b9_b453bb8368e248f1bc546bb257ad0d2e.pdf?x93521
- Sektrakul, K. (2010). kānwāngphāēn kān ngoēn sō won bukkhon : ‘apa ra chā chon mangkhang prathēchāt kō mānkhong [Personal financial planning: when people get wealthy country is stability]. Retrieved from:
<https://member.set.or.th/set/education/knowledgedetail.do?contentId=535&type=article>
- Stanley, M. A. & Maddux, J. E. (1986). Cognitive processes in health enhancement: Investigation of a combined protection motivation and self-efficacy model. **Basic and Applied Social Psychology**. 7(2), 101-113.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.

The Standard. (2020). **Average of Thai Teacher's debt was 3 million baths.**

Retrieved from: <https://thestandard.co/thai-teachers-in-debt/>

รูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบ
สมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา

AN INSTRUCTIONAL MODEL USING ONLINE SIMULATION TOOL FOR
EMBEDDED SYSTEM TO ENHANCE COMPUTATIONAL THINKING OF
SECONDARY SCHOOL STUDENTS

วิทย์านนท์ ขาวสังข์¹ และปราวีณยา สุวรรณธวัช²
Wittayanon Kaosang¹ and Praweenya Suwannatthachote²

^{1,2}หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1,2}Master of Education in Educational Technology and Communications, Faculty of Education,
Chulalongkorn University
E-mail: wittayanon.k@chula.ac.th

Received:	April 30, 2024
Revised:	June 26, 2024
Accepted:	June 27, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลอง
สถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ
ของนักเรียนมัธยมศึกษา 2) เปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการสอนฯ และ 3) วิเคราะห์ระดับ
พัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนหลังการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือการจำลอง
สถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวในรูปแบบการสอนโดยใช้วิธีแก้ปัญหา
ร่วมกับเทคนิคแบบทีม คู่เดียว กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนในรายวิชา
สมองกลฝังตัว จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านการสอนเทคโนโลยี 2) รูปแบบการสอนฯ 3) แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนฯ
4) แบบวัดการคิดเชิงคำนวณ 5) แบบสังเกตการคิดเชิงคำนวณของนักเรียน วิเคราะห์ผลข้อมูล
เชิงปริมาณใช้สถิติบรรยายและการวิเคราะห์ Wilcoxon Signed Ranks Test วิเคราะห์ข้อมูล
เชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการสอนฯ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการของรูปแบบ
การสอน (2) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ (4) แนวทางการวัดและประเมินผล
ผลการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า รูปแบบการสอนฯ มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด อยู่ในระดับดีมาก
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 แสดงว่ารูปแบบการสอนฯ ที่พัฒนาขึ้น
มีความเหมาะสมและสามารถนำไปทดลองใช้ได้ 2) นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนฯ โดยรวม

มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 3) คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เฉลี่ยการคิดเชิงคำนวณของนักเรียน เท่ากับ 9.00 ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในระดับต้น

คำสำคัญ

การคิดเชิงคำนวณ เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัว

ABSTRACT

This research objectives aimed to 1) develop an instructional model using online simulation tool for embedded system to enhance computational thinking of secondary school students, 2) compare the impact of implementing the developed instructional model on computational thinking skills among secondary school students, and 3) assess the level of progress of students' computational thinking after learning through the developed online simulation tool in instructional model using problem-solving methods combined with team, pair, and individual techniques. Sixteen eighth-grade students participated in this study. The research employed various tools, including 1) a semi-structured interview form for experts, 2) an instructional model using online simulation tool for embedded system to enhance computational thinking of secondary school students 3) lesson plans according to the instructional model 4) computational thinking assessment 5) observation form. Quantitative data was analyzed using descriptive statistics and Wilcoxon Signed Ranks Test. Qualitative data was analyzed using content analysis.

The research findings revealed that 1) the instructional model consisted of 4 components: (1) principles of instructional model, (2) learning objectives, (3) instructional procedures and (4) evaluation and assessment. The quality validation results showed that the teaching style met the specified criteria at a very good level ($M = 4.49$, $SD = 0.52$), indicating that the developed model was appropriate and suitable for testing, 2) students participated in this instructional model achieved a significantly higher overall scores compared to their scores before the study, at the .05 significance level, and 3) students' computational thinking of relative change scores were 9.00, indicating development at the initial level.

Keywords

Computational Thinking, Simulation Tools for Embedded System

ความสำคัญของปัญหา

ช่วงเวลาที่ผ่านมาหลายประเทศมีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาปรับใช้ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้หรือการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถด้าน เทคโนโลยีให้กับกำลังคนเพื่อให้สามารถปรับตัว อยู่รอดกับการเปลี่ยนแปลงข้างต้น ปรับปรุงและ เปลี่ยนแปลงหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปสู่หลักสูตรวิทยาการคำนวณ ที่มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ จากการศึกษา ตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีของหลายประเทศ เช่น ตัวอย่างการเรียนการสอน วิทยาการคำนวณของประเทศอังกฤษ มีการบรรจุวิชาวิทยาการคำนวณไว้ในหลักสูตรระดับชาติตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2014 สาธารณรัฐฟินแลนด์มีหลักสูตรระดับชาติที่เน้นวิชาวิทยาการคำนวณ ตัวอย่างภูมิภาค เอเชียคือประเทศญี่ปุ่นที่จัดการเรียนการสอนวิทยาการคำนวณได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอีก ตัวอย่างที่ชัดเจนในการจัดสร้างสื่อในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณคือสหรัฐอเมริกา ที่มีการ สนับสนุนให้นักเรียนทั้งประเทศเรียนวิชา Computer Science ในประเทศไทยมีการบรรจุ วิชาวิทยาการคำนวณ ไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) และเริ่มบังคับใช้ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2561 ประกาศให้วิชาวิทยาการคำนวณย้าย มาอยู่ในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ และเป็นวิชาบังคับที่เด็กต้องเรียนทั้ง 12 ชั้นปี ตั้งแต่ประถมศึกษา ปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 (IPST, 2018)

จากตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ด้านการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณของแต่ละประเทศ เห็นได้ว่าแต่ละประเทศเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะการคิดเชิงคำนวณ หลาย ๆ ประเทศ นำเนื้อหาความรู้การคิดแก้ปัญหามาประยุกต์กับเครื่องมือหรือนวัตกรรมทาง เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์หรือ ซอฟต์แวร์สำหรับการเขียนโปรแกรมเพื่อแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ มีการสอนโดยเน้นการสร้าง ขึ้นงาน นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน นวัตกรรมหรือการสอนที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนใหญ่ จะเกี่ยวข้องกับด้านระบบอัตโนมัติ เทคโนโลยีด้านสมองกลฝังตัว เทคโนโลยี IoT ดังนั้นวิชาสมองกล ฝังตัว จึงเป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานความรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ของตนเองอย่างเป็นกระบวนการด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Office of the Education Council, 2021)

การออกแบบวิธีการจัดการสอนที่เหมาะสม สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ มีหลากหลายวิธีการที่แตกต่างกันออกไป จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนเรียนรู้โดยการเลือกใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ (Simulation Tools) Abburi, Praveena & Priyakanth (2021) ที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน เป็นการจำลอง สถานการณ์กระบวนการออกแบบจำลองของระบบจริง ในการสอนวิชาสมองกลฝังตัวหรือรายวิชา อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิชานี้จะเน้นการเรียนรู้แบบปฏิบัติ นักเรียนจึงจะสามารถเข้าใจหลักการทำงานของ ระบบสมองกลฝังตัวได้ โดยนำวิธีการสอนแบบแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนแบบทีม คู่ เดี่ยว Rajagopal, Hareesha & Kundapur (2017) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รายวิชาสมองกลฝัง ตัวเป็นอีกตัวอย่างการสอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิดเชิงคำนวณ จึงทำให้เกิดรูปแบบ การสอนที่มีการทำกิจกรรมการแก้ปัญหาที่ส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณให้นักเรียน การเรียนรู้ระบบ

สมองกลฝังตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นลักษณะการเรียนรู้ในเรื่องของพื้นฐานของวงจรไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการเขียนโปรแกรมสำหรับควบคุมไมโครคอนโทรลเลอร์เบื้องต้น หรือที่เรียกว่าบอร์ดสมองกลฝังตัว เพื่อให้ นักเรียนสามารถเข้าใจกระบวนการทำงานของเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างผลงาน โครงการเพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันต่อไป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียนครั้งนี้ จึงทำให้เล็งเห็นความสำคัญในการทำวิจัยพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวครอบคลุมทั้งในบริบทของผู้สอนและผู้เรียน พร้อมรองรับรูปแบบการเรียนรู้แบบออนไลน์และออนไซต์ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมรับมือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิทยาการคำนวณ เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียน พัฒนาให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบและขั้นตอนการสอนอย่างไร
2. รูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา มีผลต่อการส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษาหรือไม่ อย่างไร
3. ระดับพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียน หลังจากการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียน หลังจากการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวในรูปแบบการสอนโดยใช้วิธีแก้ปัญหาร่วมกับเทคนิคแบบทีม คู่ เดี่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา

1.1 วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง นำผลที่ได้มาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ ดังนี้ วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เครื่องมือที่จำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัว เทคนิคแบบทีม คู่ เดี่ยว การคิดเชิงคำนวณ

1.2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเทคโนโลยี และด้านการสอนเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 9 คน โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านการคิดเชิงคำนวณและวิธีการสอนแบบแก้ปัญหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการคิดเชิงคำนวณ ผลการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ 3 ประเด็นดังต่อไปนี้ ประเด็นที่ 1 สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตั้งโจทย์ขึ้นเพื่อให้นักเรียนแก้ปัญหา โดยภาพรวมจะต้องเน้นไปในทิศทางของการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ประเด็นที่ 2 เรื่องการให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง และให้คำแนะนำเมื่อต้องการ ประเด็นที่ 3 โดยภาพรวมจะแนะนำเครื่องมือ Tinkercad สำหรับการเรียนรู้การต่อวงจรไฟฟ้าและสมองกลฝังตัวเบื้องต้น และมีแนะนำเครื่องมือเพิ่มเติม เช่น โปรแกรม Wokwi จำลองการทำงานออนไลน์ของบอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ESP32, Arduino และ Raspberry Pi Pico เหมาะกับการสอนในระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้นหรือการต่อยอดพัฒนานวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสมองกลในขั้นต่อไป

1.3 ร่างรูปแบบการสอนฯ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการหรือแนวคิดเกี่ยวกับการสอน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 4) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และทำการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการสอนฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการสื่อความหมาย ด้านความครอบคลุมเนื้อหา ด้านความเหมาะสมในการนำไปใช้ ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้เป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 เพิ่มรายละเอียดของเกณฑ์การวัดประเมินผล ในแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้ ซึ่งการวัดต้องเป็นแนวทางการวัดการคิดเชิงคำนวณ ประเด็นที่ 2 กำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้ชัดเจนมากขึ้น เพิ่มเวลาให้เหมาะสมกับการใช้งานเครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้สมองกลฝังตัว มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบการสอนก่อนนำไปใช้ทดลอง

1.4 ออกแบบแผนการสอนตามรูปแบบการสอนฯ ที่ปรับแก้ตามการให้คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ รายวิชาสมองกลฝังตัว หน่วยการเรียนรู้เรื่องการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว จำนวน 6 คาบเรียน ผู้วิจัยออกแบบแบบวัดการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียน หลังเรียน จำนวน 30 ข้อ ตามตารางวิเคราะห์การสร้างแบบวัดการคิดเชิงคำนวณที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนฯ จากนั้นนำแบบวัดการคิดเชิงคำนวณไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียง โดยนำผลการทดลองใช้ที่ได้มา

วิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ก่อนนำไปใช้จริง และผู้วิจัยได้ออกแบบแบบสังเกตการคิดเชิงคำนวณของนักเรียน

ระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา

2.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม จำนวน 220 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสมองกลฝังตัว ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 คน โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 แบบแผนในการวิจัย

การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการสอนฯ เป็นการทดลองดำเนินการในลักษณะของการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาสมองกลฝังตัว โดยมีขั้นตอนการทดลองตามรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งเป็นรูปแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest and Posttest Design) มีการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง ตัวอย่างการวิจัยคัดเลือกโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเพิ่มเติม วิชาสมองกลฝังตัว ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการทดลองรูปแบบการสอนฯ มีการวัดและประเมินตัวแปรตามในการทดลอง 2 รูปแบบ ดังนี้

1) ประเมินโดยใช้แบบวัดการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน

2) ประเมินคะแนนการคิดเชิงคำนวณจากการสังเกตการคิดเชิงคำนวณของผู้เรียนรายบุคคลในการทำกิจกรรม

การวัดพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณ ซึ่งผนวกกับการทำกิจกรรม โดยจะทดสอบ 2 ครั้ง ซึ่งประกอบด้วย ทดสอบก่อนเรียน 1 ครั้ง และทดสอบหลังเรียน 1 ครั้ง

ตารางที่ 1 การออกแบบการวิจัยตัวแปรการคิดเชิงคำนวณ

กลุ่ม	การวัดก่อน การเรียนรู้	ตัวแปรจัดกระทำ	การวัดหลัง การเรียนรู้
E	O1	X	O2

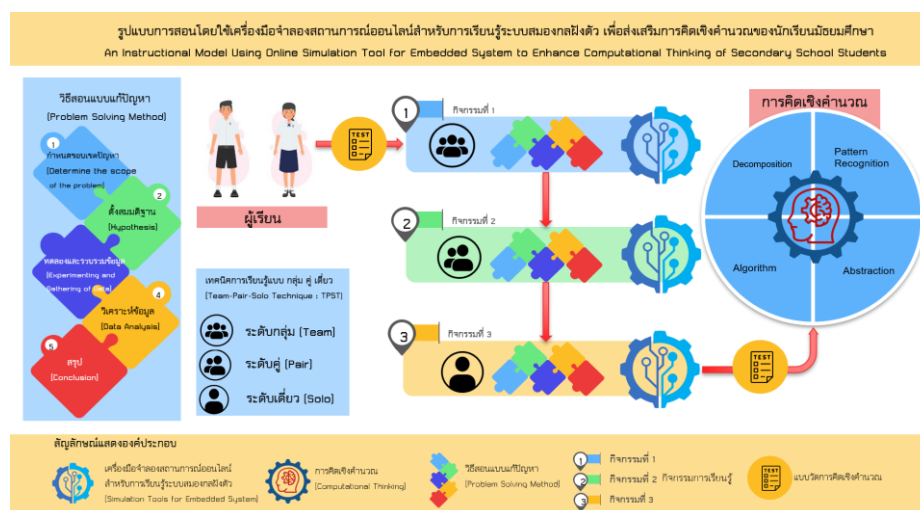
เมื่อ	E	หมายถึง	กลุ่มทดลอง
	O1	หมายถึง	มีการทดสอบก่อนเรียน
	X	หมายถึง	ได้รับการทดลองใช้รูปแบบฯ
	O2	หมายถึง	มีการทดสอบหลังเรียน

2.4 การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

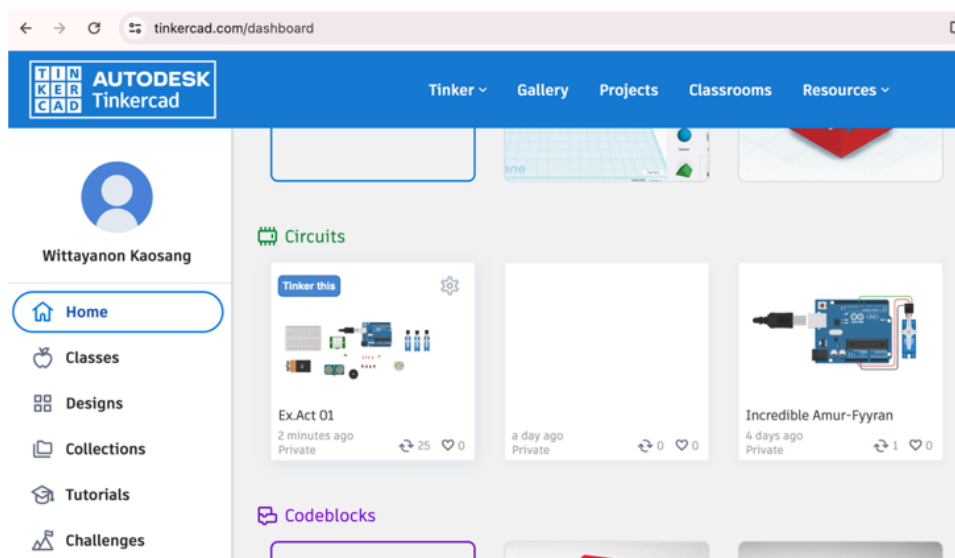
- 1) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างการศึกษาเชิงคำนวณของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ t-test dependent
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูพัฒนาการด้านการคิดเชิงคำนวณ โดยใช้สถิติการวัดความเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ (Relative Change Score) Kanjanawasee (1989 cited in Areemitr, 2004) เพื่ออธิบายข้อมูล โดยมีการวัดก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดเชิงคำนวณจากการวัดก่อนเรียนเป็นฐาน
- 4) การวิเคราะห์คะแนนการคิดเชิงคำนวณจากการสังเกตการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนรายบุคคลในการทำกิจกรรม

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบการสอนฯ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการสอน 2) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) แนวทางการวัดและประเมินผล และมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบแก้ปัญหา 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดขอบเขตของปัญหา 2) ตั้งสมมติฐาน 3) ทดลองและรวบรวมข้อมูล 4) วิเคราะห์ข้อมูล 5) สรุป โดยมีกระบวนการเรียนรู้ดังภาพที่ 1 และในการวิจัยครั้งนี้มีการใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้สมองกลฝังตัว ที่เลือกใช้คือ เครื่องมือ Tinkercad ซึ่งมีคุณลักษณะที่ทำให้นักเรียนสามารถจำลองการต่อวงจรและแสดงผลได้เสมือนการต่อวงจรของจริง เครื่องมือนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาตามที่โจทย์กำหนดในแต่ละกิจกรรมของรูปแบบการสอนฯได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 รูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา

ภาพที่ 2 เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์ที่เลือกใช้ในจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัว (Simulation Tools for Embedded System) : Tinkercad

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนฯ ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนที่ลงรายวิชาเพิ่มเติม รายวิชาสมองกลฝังตัว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Mean Rank	Asymp. Sig (2-tailed)
ก่อนเรียน	16	30	16.00	2.67	6.00	0.003
หลังเรียน	16	30	17.63	2.18		

*p<.05

จากตารางที่ พบว่า คะแนนการคิดเชิงคำนวณหลังเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสมองกลฝังตัวมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 17.63$, $SD = 2.18$ ส่วนคะแนนการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 16.00$, $SD = 2.67$ ผลการเปรียบเทียบคะแนนการคิดเชิงคำนวณก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า p-value = .003 (<.05 = Significant) นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ระดับพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณของนักเรียน ด้วยสถิติการวัดความเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ (Relative Change Score) Kanjanawasee (1989 cited in Areemitir, 2004)

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนการคิดเชิงคำนวณตามเกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบระดับพัฒนาการโดยใช้รูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา

คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ	คะแนน	จำนวนคน	ร้อยละ
100 - 76	สูงมาก	-	-	-
75 - 51	สูง	-	-	-
50 - 26	ปานกลาง	31.58 - 26.32	2	12.50
25 - 1	ต้น	21.05 - 5.26	9	56.25
0	ไม่มี	0	5	31.25
		รวม	16	100

จากตาราง พบว่า ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนฯ จำนวน 16 คน โดยค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนฯ เท่ากับ 16.00 และค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนฯ เท่ากับ 18.00 โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของนักเรียนทั้งหมด เท่ากับ 9.00 ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในระดับต้น ทั้งนี้แบ่งเป็นนักเรียนที่มีพัฒนาการของการคิดเชิงคำนวณในระดับปานกลาง จำนวน 2 คน ระดับต้น จำนวน 9 คน และนักเรียนที่ไม่มีพัฒนาการของการคิดเชิงคำนวณ จำนวน 5 คน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา

1. การใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัว การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ Tinkercad เป็นเครื่องมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้สมองกลฝังตัว รวมถึงการนำขั้นตอนวิธีการสอนแบบแก้ปัญหา 5 ขั้นตอน จากการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพการคิดเชิงคำนวณได้ ทั้งนี้เครื่องมือที่นำมาใช้สามารถใช้งานได้ง่าย และเหมาะกับการเรียนรู้พื้นฐานสำหรับงานด้านระบบสมองกลฝังตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Abburi, Praveena, & Priyakanth (2021) ที่ได้ศึกษาการใช้ซอฟต์แวร์เพื่อการจำลอง

ห้องปฏิบัติการและอธิบายข้อจำกัดบางประการของเครื่องมือ Tinkercad โดยการสำรวจการใช้งานจากนักเรียน พบว่าประสิทธิภาพของเครื่องมือ Tinkercad เมื่อเปรียบเทียบกับแพลตฟอร์มหรือเครื่องมืออื่น ซอฟต์แวร์จำลองสถานการณ์นี้สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานได้เสมือนการต่อวงจรจริง ส่วนเครื่องมือจำลองการต่อวงจรอื่น ๆ เช่น LTSpice, PSpice, EasyEDA Simulator, Proteus by Lab center เป็นแพลตฟอร์มขั้นสูงสำหรับนักพัฒนาและการวางแผนที่ต้องการทำความเข้าใจกับแผงวงจรและแผนผังต่าง ๆ เครื่องมือจำลองสถานการณ์เหล่านี้ไม่ได้อนุญาตให้ผู้สอนตรวจสอบงานขณะที่ผู้เรียนกำลังดำเนินการสร้างวงจรและการจำลอง แต่เครื่องมือ Tinkercad สามารถทำได้ ห้องเรียนเสมือนจริงใน Tinkercad ช่วยให้สามารถลงมือปฏิบัติจริงและสัมผัสได้ถึงการทำการทดลองจริง เหมือนสภาพแวดล้อมของห้องปฏิบัติการจริง และช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถออกแบบการต่อวงจรไฟฟ้าต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวลักษณะนี้ช่วยจำลองความเป็นจริงของการต่อวงจรระบบสมองกลฝังตัวก่อนไปใช้อุปกรณ์จริงได้ เห็นจากกระบวนการทำกิจกรรมของนักเรียน

2. วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving Method) ในการวิจัยครั้งนี้จะมีสถานการณ์ปัญหาจำลองที่ผู้เรียนจะต้องใช้วิธีการในการแก้ปัญหาตามหลักการคิดเชิงคำนวณ ตามกิจกรรมที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ตามขั้นตอนการแก้ปัญหา 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดขอบเขตของปัญหา (Determine the scope of the problem) 2) ตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) 3) ทดลองและรวบรวมข้อมูล (Experimenting and Gathering of Data) 4) วิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) 5) สรุป (Conclusion) พบว่า การนำแนวคิดของ Torrance (1962 cited in Khammanee, 2019) ขั้นตอนในการแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้และก่อให้เกิดการแก้ปัญหาในรายวิชา กิจกรรมสถานการณ์จำลองได้ สอดคล้องกับ Khammanee (2019) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหา ได้น้องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ คือการคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม มาใช้กับกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการใช้ประโยชน์จากกลุ่มซึ่งมีความคิดที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิด การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการคิดหาทางแก้ไขอุปสรรค ที่เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายตามที่วางไว้ โดยใช้ความสามารถย่อยการคิดต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การคิดที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ประกอบด้วย ทักษะการคิดพื้นฐาน ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิด และทักษะการคิดขั้นสูง จึงได้วิธีการแก้ปัญหา

ตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา

การนำรูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนที่ลงเรียนรายวิชาสมองกลฝังตัว ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 คน ระยะเวลา 6 สัปดาห์ รวมทั้งหมด 12 คาบเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้เครื่องมือการจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัวเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัย Keereerat (2019) ได้นำกระบวนการ

แก้ปัญหาและโปรแกรม App Inventor เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนสามารถเขียนโปรแกรมได้สอดคล้องกับสภาพจริงในชีวิตประจำวัน โดยการใช้โทรศัพท์มือถือที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันมาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้และนักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณอย่างมีประสิทธิภาพ การทดลองใช้รูปแบบการสอนฯ ครั้งนี้ มีการนำรูปแบบการทำกิจกรรมการแก้ปัญหาสมองกลฝังตัวที่ต้องใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สมองกลฝังตัวเข้ามาแก้ปัญหาในกิจกรรม ระหว่างการทำกิจกรรม นักเรียนจะสามารถเรียนรู้การต่อวงจรได้เสมือนใช้อุปกรณ์จริง สามารถทำการทดลองซ้ำ ๆ ได้หลายครั้ง ไม่มีปัญหาการเสียหายของอุปกรณ์ และสามารถเห็นผลการทดลองต่อวงจรได้ผ่านเครื่องมือ Tinkercad กรณีผลการต่อวงจรเกิดการผิดพลาด เครื่องมือ Tinkercad จะแสดงผลลัพท์เหมือนการต่อวงจรจริง การนำเครื่องมือ Tinkercad มาใช้ในรูปแบบการสอนฯ ครั้งนี้ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทำการทดลองในกิจกรรม ลงมือแก้ไขปัญหาเป็นขั้นตอนด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยีได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนมีความมั่นใจมากขึ้นและมีกระบวนการในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนได้

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 16 คน มีพัฒนาการอยู่ในระดับที่สูงขึ้นในระดับต้น อยู่ในระดับพัฒนาการปานกลาง จำนวน 2 คน อยู่ในระดับพัฒนาการระดับต้น จำนวน 9 คน การพัฒนาการของนักเรียนของระดับต้นและปานกลาง มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นมาจากการใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับระบบสมองกลฝังตัว Tinkercad ในการทดสอบการแก้ปัญหาในการทำกิจกรรม ของการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนฯ ทำให้นักเรียนสามารถทำการทดลองได้ด้วยตนเอง หลายครั้ง ทำให้เข้าใจและมีความมั่นใจในการเลือกวงจรที่ได้ผลลัพท์ที่ดีที่สุดเพื่อนำไปแก้ไขปัญหามาที่โจทย์กำหนดในแต่ละกิจกรรมมากขึ้น ส่วนกลุ่มนักเรียนที่ไม่มีพัฒนาการ จำนวน 5 คน เนื่องจากกลุ่มนักเรียนดังกล่าวใช้เวลาในการทำกิจกรรมการต่อวงจรแต่ละครั้งเป็นเวลานาน จึงทำให้นักเรียนกลุ่มนี้ได้วิธีการที่จะนำไปแก้ไขปัญหามาที่โจทย์กำหนดในแต่ละกิจกรรมที่น้อยกว่า ทำให้ความมั่นใจในการแก้ไขปัญหาลดลง และได้วิธีแก้ปัญหานั้นน้อยกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีพัฒนาการ ดังนั้นรูปแบบการสอนฯ สามารถพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rungrangtanapol (2020) ได้มีการใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์ในการแก้ปัญหา มีการออกแบบกิจกรรมตามขั้นตอนการออกแบบตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Approach) ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนได้ ดังนั้นการเลือกใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์ที่ต่างกัน ที่มีความเหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหารายวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ๆ สามารถนำมาปรับใช้กับรูปแบบการสอนฯ สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณให้แก่ นักเรียนได้เช่นกัน

ดังนั้นการประเมินผลการคิดเชิงคำนวณของนักเรียน จากการใช้รูปแบบการสอนฯ ในครั้งนี้ จะมีการประเมินเป็นระยะจากการทำกิจกรรมของนักเรียนในแต่ละครั้ง จะสอดคล้องกับการประเมินการคิดเชิงคำนวณหรือความคิดเชิงประมวลผลแต่ละองค์ประกอบนี้ใช้แบบวัดความสามารถด้านความคิดเชิงประมวลผล แบบประเมินตนเอง และการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างขั้นตอนการเรียนรู้ แล้วรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียน นำมาวิเคราะห์ผลทางการเรียนจากแต่ละองค์ประกอบ

ที่ได้ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น และกระบวนการสุดท้ายเป็นการประเมินตามจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อสามารถตรวจสอบว่าบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้ออกแบบแบบจำลองการประเมินออกมาแบ่งเป็น 2 แบบดังนี้ 1) การประเมินรายทาง หรือระหว่างทาง ซึ่งจะดำเนินการประเมินผู้เรียนในระหว่างกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ rubric การคิดเชิงคำนวณ 2) การประเมินผลสรุป ซึ่งจะดำเนินการโดยใช้แบบทดสอบการคิดคำนวณและการประเมินตนเอง ก่อนและหลังการใช้แบบจำลอง (Supaluk, 2018)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษากับตัวอย่างที่เป็นกลุ่มที่มีความสนใจเฉพาะ จึงทำให้การทดลองและผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ ถ้ามีการนำรูปแบบการสอนฯ ไปใช้อาจจะต้องต้องปรับลักษณะของรูปแบบกิจกรรมและเพิ่มระยะเวลาในการเรียนรู้พื้นฐานของการต่อวงจรไฟฟ้า ก่อนใช้เครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้ระบบสมองกลฝังตัว

1.2 ผู้สอนต้องเลือกเครื่องมือจำลองสถานการณ์ออนไลน์สำหรับการเรียนรู้สมองกลฝังตัว ที่มีคุณสมบัติที่มีความสอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมการแก้ไขปัญหาที่กำหนดขึ้น มีอุปกรณ์ต่าง ๆ ครบถ้วนตามที่กำหนดในกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือฯ ที่เลือกใช้จะต้องไม่มีความซับซ้อนมากเกินไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาตัวแปร การคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพบว่า มีตัวแปรอื่นที่น่าสนใจอีก ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปร ทักษะการประยุกต์และความยืดหยุ่น (Adaptability & Flexibility) ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) เป็นต้น

2.2 จากผลการวิจัย ในระหว่างการดำเนินการทดลองวิจัย ผู้วิจัยพบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้การต่อวงจรสำหรับระบบสมองกลฝังตัวได้ แต่ยังขาดความเป็นระเบียบ ขาดความรอบคอบ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในการทำงานของสายงานทางด้านวิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ และสาขางานด้านสมองกลฝังตัวและระบบอัตโนมัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาตัวแปร ทักษะด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานเพิ่มเติมด้วย

References

Abburri, R., Praveena, M. & Priyakanth, R. (2021). Tinkercad-a web based application for virtual labs to help learners think, create and make. *Journal of Engineering Education Transformations*. 34(0), 535.

- Areemitr, K. (2004). *kānsuksā tuāpræ thāngkān suksā radap bōnak rian ra dap hō'ong rian læ radap rōngrian tām mattrathan kānsuksā thī song phon tō phon samrit thāngkān rian khōng nakrian : dōi kān wikhro phahu radap* [The study of education variables on student , classroom and school levels in accordance to education standards that affected the students achievement: by multilevel analysis]. Master's thesis. Srinakharinwirot University.
- IPST. (2018). *khūmū kānchai laksut theknōyī (witthayākān khamnuān) klum sārā kānrianrū witthayāsāt (chabap prapprung Phō.Sō. sōngphanhārojhoksip) radap prathom suksā læ matthayommasuksā* [Manual for using the Technology (Computational Science) curriculum, Science subject group (Revised Edition 2017) Primary level and secondary school]. Retrieved from <https://www.scimath.org/e-books/8376/8376.pdf>
- Keereerat, C. (2019). *kānchai krabuānkān kae panhā læ prōkrēm App Inventor phatthanā thaksa kān khit choēng khamnuān (Computational Thinking: CT) samrap phū rian radap matthayommasuksā* [Using the Problem-Solving and App Inventor to Develop Computational Thinking Skill for High School Students]. *Journal of Education Studies Chulalongkorn University*. 47(2), 31–47. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/195892>
- Khammanee, T. (2019). *saṭ kānsōṇ : khwāmru phūā kānchatkān rianrū thī mī prāsithiphāp* [Science of Teaching: Knowledge for Effective Learning Management]. (23 rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Office of the Education Council. (2021). *næothāng kān songsoēm kānchatkān rian kānsōṇ witthayākān khamnuān Coding phūā phatthanā thaksa phū rian nai satawat thī yīsip'et* [Guideline for promoting teaching and learning in computational science (Coding) to develop learners' skills in the 21st Century]. Bangkok: Office of the Education Council, Ministry of Education.
- Rajagopal, S., Hareesha, K. & Kundapur, P. (2017). Optimising Pair Programming in a Scholastic Framework: A Design Pattern Perspective. *Journal of Computer Science*. 13, 199-210. Retrieved from <https://thescipub.com/abstract/jcssp.2017.199.210>

- Rungrangtanapol, N. (2020). *rupbæp kanchatkañ rian kanson witthayakan khamnuan doi chai krabuankan khith choeng 'ok bæp nai saphapwætlom samuan phua soemsang samatthana choeng khamnuan læ kansang khu Na kharawa makan samrap nakrian matthayommasuksa ton plai thi mi radap khwam sa ma rot ta ngojan* [Computing science instructional model based on design thinking approach in virtual learning environment to enhance high school students' computational competencies and co-creation]. Master's thesis. Chulalongkorn University.
- Supaluk, S. (2018). *rabop kanrianru bon khala tam naekhit witsawakam phan klap læ theknik kanrianru bæp phuan chuai phuan phua songsoem khwamkhith choeng pramuam phon* [A cloud based learning system using reverse engineering approach and peer to peer technique to enhance computational thinking]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.

ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิด
เชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

THE EFFECTS OF PHENOMENON-BASED LEARNING EXPERIENCE
PROVISION ON COMPUTATIONAL THINKING SKILLS OF YOUNG
CHILDREN

วิวรรณ แซ่ด่าน¹ ชลาธิป สมาหิโต² และอรพรรณ บุตรกตัญญู³
Wirawan Sae-Dan¹ Chalatip Samahito² and Oraphan Butkatunyoo³

^{1,2,3}หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
^{1,2,3}Master of Education Program in Early Childhood Education Faculty of Education Kasetsart
University
E-mail: wirawan.saed@ku.th

Received: June 25, 2024
Revised: October 25, 2024
Accepted: October 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ประชากรเป็นเด็กระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีอายุ 5-6 ปี จำนวน 19 คน โรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จำนวน 24 แผน มีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 4.50 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย จำนวน 12 ข้อ ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และ 3) แบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย 3 สถานการณ์ ซึ่งได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีทักษะการคิดเชิงคำนวณแตกต่างจากก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์โดยมีทักษะการคิดเชิงคำนวณอยู่ในระดับดี โดยเด็กสามารถวิเคราะห์งานหรือปัญหาเพื่อแบ่งงานหรือปัญหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ สามารถคัดแยกส่วนที่สำคัญออกจากรายละเอียดในงานหรือปัญหาที่กำลังพิจารณา สามารถหาความสัมพันธ์หรือความคล้ายคลึงกันของงานหรือปัญหาสามารถออกแบบวิธีการทำงานหรือวิธีการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ละขั้นตอนเพื่อดำเนินตามทีละขั้นตอน

คำสำคัญ

ปรากฏการณ์เป็นฐาน คิดเชิงคำนวณ เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

This research aimed to investigate the effects of phenomenon-based learning on the computational thinking skills of young children. Population of the study were 19 children aged 5-6 years from a kindergarten 2. The research tools included 1) 24 phenomenon-based learning experience plans, with an overall average score of 4.50, indicating a very high level of appropriateness; 2) a computational thinking skills assessment for young children with 12 items, showing an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.67 to 1.00; and 3) a practical assessment of computational thinking skills in three scenarios, with an IOC ranging from 0.67 to 1.00. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The results showed that young children who participated in phenomenon-based learning experiences demonstrated improvements in computational thinking skills compared to before the intervention. Their skills were rated as good, with the ability to analyze tasks or problems by breaking them down into smaller parts, identify key elements from details, recognize relationships or similarities, and design step-by-step processes for problem-solving.

Keywords

Phenomenon-Based Learning, Computational Thinking, Young Children

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษากำลังเติบโตควบคู่กับการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่องค์ความรู้ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้จึงไม่ได้มีอยู่เพียงแต่ในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้จึงต้องปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ชีวิตจริงของเด็ก ที่เด็กสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญของการศึกษาในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่การรับรู้ข้อมูลและความรู้ แต่ยังควรเน้นไปที่การพัฒนาทักษะทางการคิด ได้แก่ การวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา (PR OBEC, 2023) ซึ่งเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์ในการเผชิญกับความท้าทายในสถานการณ์ชีวิตจริง ด้วยการเชื่อมโยงองค์ความรู้กับประสบการณ์และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างใกล้ชิด ทำให้เด็กสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี หรือ แผนพัฒนาประเทศปีพ.ศ.2561-2580 ที่ได้วางกรอบกำหนดเป้าหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นประเด็นความสำคัญด้านพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ผ่านการขับเคลื่อนโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา เทคโนโลยี และดิจิทัล ให้คนไทยมีทักษะดี มีสมรรถนะสูง เป็นนักคิดและนวัตกรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2560-2579 (Office of the Education Council, 2017) โดยมีความมุ่งหมายให้เด็กมีทักษะการคิดในระดับที่สูงขึ้น เรียกว่าทักษะอาชีพ ซึ่งทักษะอาชีพหนึ่งที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking: CT)

(Wing, 2006; 2008) ทักษะดังกล่าวเป็นกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะการจัดลำดับอย่างมีเหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสร้างสรรค์วิธีแก้ปัญหาไปที่ละขั้นทีละตอน รวมทั้งการย่อปัญหาที่ช่วยให้รับมือกับปัญหาที่ซับซ้อนได้ สามารถตั้งคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดได้

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การคิดเชิงคำนวณตั้งแต่ในระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และบทบาทในการเรียนรู้ทักษะ การคิดและความสามารถด้านดิจิทัลของเด็กเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าการจัดทำหลักสูตรการคิด เชิงคำนวณจึงเป็นเนื้อหาส่วนสำคัญที่อยู่ในหลักสูตรโรงเรียนในอนาคต (Srikhamwiang, 2018) ทั้งนี้ กิจกรรมการคิดเชิงคำนวณโดยบูรณาการกิจกรรมให้เข้ากับชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อฝึกฝนเด็ก ให้มีความรู้ต่าง ๆ โดยให้เด็กรู้จักการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา ทั้งนี้เห็นได้ว่าการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาการเกี่ยวกับการ คิดเชิงคำนวณและทำให้เด็กปฐมวัยเป็นผู้ที่มีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

จากข้อมูล Office of the Education Council (2017) พบว่า เด็กส่วนใหญ่ไม่สามารถ วิเคราะห์สถานการณ์หรือโจทย์ปัญหาได้ว่าปัญหาเหล่านั้นมีวิธีการแก้ไขอย่างไร มีขั้นตอนการแก้ไข อย่่างไร ไม่สามารถบอกได้ว่าปัญหาดังกล่าวควรพิจารณาแก้ไขสิ่งใดก่อนหรือหลัง ส่งผลให้เด็กไม่ สามารถทำความเข้าใจการแก้ไขปัญหได้อย่างถูกต้อง จากปัญหาดังกล่าวการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่จะนำไปสู่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างแท้จริง ซึ่งงานวิจัยของ Sukkeaw (2019) พบว่าครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ทักษะการคิดเชิงคำนวณอย่างถ่องแท้ก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอดให้เด็กเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลจากการทดสอบระดับชาติ Bebras Thailand Challenge on Computational Thinking ซึ่งเป็นการทดสอบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงคำนวณนั้น พบว่า ในการทดสอบระดับนานาชาติด้านทักษะการคิดเชิง คำนวณ (International Challenge on Computational Thinking 2022 - 2023) ซึ่งมีผู้สมัครที่มี อายุ 6-18 ปี ที่มาจากประเทศต่าง ๆ มากกว่า 50 ประเทศ พบว่าผู้สมัครจากประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 45 ของโลกและเป็นอันดับที่ 3 ในกลุ่มประเทศอาเซียน จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าเด็ก ควรได้รับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ Poovarawan (2018) ที่ได้กล่าวว่า การคิดเชิงคำนวณ เป็นวิธีคิดและแก้ปัญหาที่ต้องวิเคราะห์ ใช้จินตนาการมองปัญหา ซึ่งจะทำให้มองเห็นแนวทาง ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีลำดับวิธีคิดก่อนหลัง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21

อย่างไรก็ตาม ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีนักการศึกษาที่พยายามใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการศาสตร์ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Chang, Hsu, and Jong, 2020) เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สืบเสาะแบบ 5Es ร่วมกับบอร์ดเกมและการเขียน Formula Coding (Sittikhetkron and Sawangmek, 2021) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานแบบค้นพบ (Sribanjam and Thanapatmeemanee, 2022) และ เกมโมไบล์แอปพลิเคชัน (Saenboonsong, 2022) เป็นต้น ซึ่งในการศึกษาเหล่านั้นได้จัดทำกับเด็กในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในระดับปฐมวัยมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในเด็กปฐมวัย จำนวนไม่มาก

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning) เป็นแนวคิดที่มีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศฟินแลนด์หลักปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016-2017 โดยนำปรากฏการณ์โลกแห่งความเป็นจริงให้ได้ก่อกำเนิดด้วยมุมมองที่หลากหลาย ตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเพื่อนำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบและแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการเรียนรู้ สืบเสาะ (Butkatunyoo, 2018) การสร้างองค์ความรู้ในตนเองและการบูรณาการ สหวิทยาการ ขยาย ขอบเขตการเรียนรู้ไปสู่นอกห้องเรียนและโลกอินเทอร์เน็ตผสานการใช้เทคโนโลยี (Symeonidis and Schwarz, 2016) ทำให้ได้รู้เท่าทัน และพัฒนาไปสู่การเป็นผู้สร้างความรู้และผู้สร้างนวัตกรรม จากความสำคัญดังกล่าว ครูผู้สอนสามารถดำเนินขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ ปรากฏการณ์เป็นฐาน ให้เป็นไปตามแนวคิดการเรียนรู้แบบต้นตัวในการสร้างองค์ความรู้ในตนเอง คือ สอนอยู่บนพื้นฐานแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสอนใช้บริบทเป็นส่วนสำคัญของปัญหา ผ่านปรากฏการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานว่ามี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ 2) ขั้นวิเคราะห์เนื้อหาในบทเรียนที่จะบูรณาการสอน ได้ 3) ขั้นวางลำดับกิจกรรม 4) ขั้นวางแผนการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน โดยการนำเสนอ ข้อมูล (Samahito, 2016)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นแนวการจัดประสบการณ์ แนวหนึ่งเป็นทางเลือกให้กับครูผู้สอน เนื่องจากเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นและสร้างองค์ ความรู้ (Constructivism) ทำให้เด็กมีโอกาสในการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ประสาท สัมผัสทั้งห้าลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจอย่างมีเหตุผล มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับ บุคคล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และค้นพบคำตอบที่เป็นความรู้และประสบการณ์ด้วยตัวเอง ส่งผลให้ เด็กมีความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ในชีวิตจริง (Silander, 2015; Butkatunyoo, 2018) ปัจจุบันเด็ก ปฐมวัยยังขาดทักษะการคิดเชิงคำนวณ (Office of the Education Council, 2017) เนื่องจากทักษะ การคิดเชิงคำนวณเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นใหม่ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัย และ ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในเด็กปฐมวัยมีจำนวนไม่มาก ซึ่งสิ่งสำคัญ ที่ครูผู้สอนจำเป็นที่จะต้องคำนึงในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยคือต้องคำนึงถึง พัฒนาการของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณในเด็กปฐมวัยนั้นมุ่งเน้นให้ได้ สามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างสร้างสรรค์ แก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ และมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และความเข้าใจในสถานการณ์นั้น ๆ พร้อมทั้งเรียนรู้ ที่จะแก้ปัญหาที่อาจสนับสนุนโดยเพื่อนหรือครูผู้สอน

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตพฤติกรรมที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการคิดเชิงคำนวณ เด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง พบว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์หรือโจทย์ ปัญหาได้ว่าปัญหาเหล่านั้นมีวิธีการแก้ไขอย่างไร มีขั้นตอนการแก้ไขอย่างไร ไม่สามารถบอกได้ว่า ปัญหาดังกล่าวควรพิจารณาแก้ไขสิ่งใดก่อนหรือหลัง ส่งผลให้เด็กไม่สามารถทำความเข้าใจการแก้ไข ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้ พัฒนาการคิดและการแก้ปัญหา โดยมุ่งเน้นให้เด็กพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็น

ระบบ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในศตวรรษที่ 21 พื้นฐานเหล่านี้มีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย ในการนำไปใช้ในชีวิตจริงและเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนและหลัง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ One-group pretest-posttest design

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลัง ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง รวมทั้งหมด 19 คน เนื่องจาก ประชากรของโรงเรียนที่สุ่มเลือกมาแบบมีจุดมุ่งหมาย (Purposive Selection) มีขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึง ใช้เด็กปฐมวัยชายและหญิงอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนทั้งหมด และได้ผ่านการขอความยินยอมจากผู้ปกครองโดยชอบธรรมแล้ว

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรจัดกระทำ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ เป็นฐาน และตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิง คำนวณของเด็กปฐมวัย จำนวน 24 แผน ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์แผนละ 30 นาที การจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ จัดสัปดาห์ละ 3 วัน รวมเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณ ของ เด็กปฐมวัย ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน และ ทักษะการคิดเชิงคำนวณ

1.2 สร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จำนวน 24 แผน โดยปรากฏการณ์ที่เด็กสนใจและนำไปสู่การเรียนรู้ ได้แก่ ขยะวันลอยกระทง ฝนตกน้ำท่วม ไฟไหม้ รถชนคนข้ามทางม้าลาย แผ่นดินไหว ไข้หวัดใหญ่

1.3 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะ การคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจ

พิจารณา ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้ว มีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 4.50 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีข้อเสนอแนะให้ปรับเนื้อหาปรากฏการณ์โดยให้เกี่ยวข้องกับเด็กมากขึ้น

1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยไปใช้กับกลุ่มประชากร

2. แบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย จำนวน 12 ข้อ ประกอบไปด้วย การแบ่งงานใหญ่เป็นงานย่อยหรือปัญหาใหญ่เป็นปัญหาย่อย 3 ข้อ การคิดเชิงนามธรรม 3 ข้อ การพิจารณารูปแบบ 3 ข้อ การออกแบบอัลกอริทึม 3 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้าง พัฒนา และหาคุณภาพแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

2.2 สร้างแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยแบบเลือกตอบ จำนวน 12 ข้อ ประกอบไปด้วย การแบ่งงานใหญ่เป็นงานย่อยหรือปัญหาใหญ่เป็นปัญหาย่อย 3 ข้อ การคิดเชิงนามธรรม 3 ข้อ การพิจารณารูปแบบ 3 ข้อ โดยผู้วิจัยอ่านแบบประเมินให้เด็กฟังพร้อมมีคำถาม และมีคำตอบเป็นรูปภาพพร้อมตัวอักษรกำกับ ให้เด็กเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ในส่วนของการออกแบบอัลกอริทึม 3 ข้อ มีข้อความและมีรูปภาพพร้อมตัวอักษรกำกับ ให้เด็กออกแบบโดยใช้หมายเลขลงในช่องว่างที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ แต่ละองค์ประกอบจะมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 3 หมายถึง ดี, 2 หมายถึง ปานกลาง, และ 1 หมายถึง พอใช้

2.3 นำแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณา ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีข้อเสนอแนะให้ปรับภาษาในการใช้คำถามให้ชัดเจนมากขึ้น

2.4 จัดพิมพ์แบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มประชากร

3. แบบประเมินเชิงปฏิบัติการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์จัดกระเป๋าไปโรงเรียน สถานการณ์จัดโต๊ะอาหาร สถานการณ์ทำความสะอาด โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบประเมินเชิงปฏิบัติการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงคำนวณ และการสร้างแบบประเมินเชิงปฏิบัติการ

3.2 สร้างแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ประกอบไปด้วย การแบ่งงานใหญ่เป็นงานย่อยหรือปัญหาใหญ่เป็นปัญหาย่อย การคิดเชิงนามธรรม การพิจารณารูปแบบ การออกแบบอัลกอริทึม เพื่อประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยซึ่งมีทั้งหมด 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์จัดกระเป๋านักเรียน สถานการณ์จัดโต๊ะอาหาร สถานการณ์ทำความสะอาด เป็นแบบตอบคำถามและปฏิบัติจริง โดยผู้วิจัยได้เตรียมอุปกรณ์และระบุคำถามในแต่ละสถานการณ์เพื่อให้เด็กได้ตอบคำถามและปฏิบัติตามคำตอบของตนเอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินและบันทึกคะแนน แบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย แต่ละองค์ประกอบจะมีคะแนนเต็ม 9 คะแนน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 7-9 หมายถึง ดี, 4-6 หมายถึง ปานกลาง, และ 1-3 หมายถึง พอใช้

3.3 นำแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณา ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มอาหารไปในสถานการณ์จัดโต๊ะอาหาร และ ปรับให้ใช้คำถามที่สอดคล้องกับสถานการณ์หลัก

3.4 นำแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยไปใช้กับกลุ่มประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยพร้อมกันทั้ง 19 คน ก่อนการทดลอง โดยใช้แบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย (pre-test) โดยผู้วิจัยอ่านแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยให้เด็กฟัง หลังจากนั้นให้เด็กเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ทั้งหมด 12 ข้อ เวลา 30 นาที ในช่วงเวลา 09.00-09.30 น. และดำเนินการให้กลุ่มประชากรทำแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย (pre-test) ซึ่งผู้วิจัยได้เตรียมอุปกรณ์และใช้คำถามที่ได้ระบุไว้ในแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ในแต่ละสถานการณ์เพื่อให้เด็กได้ตอบคำถามและเลือกอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้ในแต่ละสถานการณ์ ใช้เวลาประเมิน 8-10 นาที ในช่วงเวลา 09.00-09.50 น.

2. ระยะเวลาดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที เวลา 09.00-09.30 น. หลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย

3. ระยะเวลาหลังการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณ โดยใช้แบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย (post-test) เด็กทำแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยพร้อมกันทั้ง 19 คน ผู้วิจัยอ่านแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยให้เด็กฟัง หลังจากนั้นให้เด็กเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียว เมื่อเด็กเลือกได้แล้ว ให้กากบาท (X) ทับ ก ข หรือ ค ทั้งหมด 12 ข้อ เวลา 30 นาที เป็นเวลา 1 วัน ในช่วงเวลา 09.00-09.30 น. และแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย (post-test) โดยใช้แบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้เตรียมอุปกรณ์และใช้คำถามที่ได้ระบุไว้ในแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ในแต่ละสถานการณ์เพื่อให้เด็กได้ตอบคำถามและเลือกอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้ในแต่ละสถานการณ์ ใช้เวลาประเมิน 8-10 นาที ในช่วงเวลา 09.00-09.50 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลคะแนนทักษะการคิดเชิงคำนวณที่ได้จากการแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณก่อนและหลังการทดลองแสดงใน ตารางที่ 1 และผลคะแนนประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองแสดงใน ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่ได้จากแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

N=19

ทักษะการคิดเชิงคำนวณ	คะแนนเต็ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ระดับ
		μ	σ	μ	σ	
การแบ่งงานใหญ่เป็นงานย่อยหรือปัญหาใหญ่เป็นปัญหาย่อย	3	1.21	0.53	2.15	0.68	ดี
การคิดเชิงนามธรรม	3	1.20	0.63	2.20	0.68	ดี
การพิจารณารูปแบบ	3	1.47	0.61	2.36	0.59	ดี
การออกแบบอัลกอริทึม	3	2.10	1.04	2.68	0.58	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่ได้จากแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่ได้จากแบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณ ทั้ง 4 ด้าน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่ได้จากแบบประเมินเชิงปฏิบัติการทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

N=19

ทักษะการคิดเชิงคำนวณ	คะแนนเต็ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ระดับ
		μ	σ	μ	σ	
การแบ่งงานใหญ่เป็นงานย่อยหรือปัญหาใหญ่เป็นปัญหาย่อย	9	3.89	0.46	7.68	0.75	ดี
การคิดเชิงนามธรรม	9	6.00	0.00	8.68	0.58	ดี
การพิจารณารูปแบบ	9	6.00	0.00	8.26	0.73	ดี
การออกแบบอัลกอริทึม	9	3.47	0.51	8.00	0.88	ดี

จากตารางที่ 2 พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ทั้ง 4 ด้าน

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัยสูงขึ้นได้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การแบ่งงานใหญ่เป็นงานย่อยหรือปัญหาใหญ่เป็นปัญหาย่อย การคิดเชิงนามธรรม การพิจารณารูปแบบ การออกแบบอัลกอริทึม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีผลต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นการนำปรากฏการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงรอบตัวเด็ก มาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ นำไปสู่การหาวิธีการแก้ปัญหาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ครูและเด็กร่วมกันอภิปรายเลือกปรากฏการณ์ที่อยู่ในความสนใจของเด็ก และเกิดขึ้นจริง ครูกระตุ้นให้เด็กบอกเนื้อหา ข้อคำถาม ปัญหาย่อย ๆ (Decomposition) หรือสิ่งที่เด็กสนใจจะเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้ โดยครูจะกระตุ้นให้เด็กบอกปัญหาย่อย ๆ ที่เกิดขึ้น คัดแยกรายละเอียดของปัญหาหรืองาน (Abstraction) และบอกความสัมพันธ์ของงานหรือปัญหา (Pattern) ครูและเด็กร่วมกันออกแบบกิจกรรมและร่วมกันวางลำดับขั้นตอนในการทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กเข้าใจปรากฏการณ์หรือปัญหา (Algorithm) โดยให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการออกแบบวิธีการทำงานหรือวิธีการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน ครูตรวจสอบว่าเด็กเข้าใจปรากฏการณ์และสามารถบอกปัญหาหรืองาน รายละเอียดของปัญหาหรืองาน ความสัมพันธ์ของปัญหาหรืองาน และวิธีแก้ปัญหาหรืองานตามขั้นตอนได้ แล้วนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาหรืองานได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ Samahito (2016) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นการนำปรากฏการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงมา让孩子ได้เรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสงสัยแล้วเกิดคำถามหลังจากนั้น เด็กก็จะได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันและวางแผนหาแนวทางในการหาคำตอบหรือแก้ปัญหา

2. ทักษะการคิดเชิงคำนวณมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเมื่อเด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการคิดเชิงคำนวณผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เด็กมีการคิดอย่างเป็นกระบวนการที่ใช้การวิเคราะห์ เด็กสามารถออกแบบขั้นตอนการทำงานหรือการแก้ปัญหาแล้วนำไปดำเนินงานหรือแก้ปัญหาตามขั้นตอนที่สร้างขึ้น โดยต้องระบุนาย่อยในงานใหญ่หรือปัญหาย่อยในปัญหาใหญ่ (Decomposition) นำส่วนที่ไม่สำคัญออกไป (Abstraction) จากนั้นมองหาส่วนที่คล้ายคลึงกันจากสิ่งที่เกี่ยวข้องของงานหรือปัญหา (Pattern) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือแก้ปัญหาใหม่และนำไปออกแบบขั้นตอนการดำเนินงานหรือขั้นตอนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (Algorithm) สอดคล้องกับ Lee, Joswick, and Pole (2023) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงคำนวณเป็นกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหา โดยมีทักษะพื้นฐาน ได้แก่การแยกส่วน (Decomposition) นามธรรม (Abstraction) การจดจำรูปแบบ (pattern recognition) และการออกแบบอัลกอริทึม (algorithm design)

3. การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นการนำปรากฏการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงรอบตัวเด็ก มาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ นำไปสู่การหาวิธีการแก้ปัญหาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยเด็ก ๆ ต้องศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลของเด็กแต่ละคนโดยจะมีความหลากหลายมารวบรวม จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์แยกแยะประเด็นของปรากฏการณ์ที่ทำให้เด็กต้องใช้ทักษะที่หลากหลาย เพื่อวิเคราะห์แยกแยะประเด็นของงานหรือ

ปัญหา เพื่อแบ่งงานหรือปัญหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ (Decomposition) คัดแยกส่วนที่สำคัญออกจาก รายละเอียดในงานหรือปัญหาที่กำลังพิจารณา (Abstraction) หาความสัมพันธ์หรือความคล้ายคลึงกันของงานหรือปัญหา และนำไปออกแบบวิธีการทำงานหรือวิธีการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ละขั้นตอน เพื่อดำเนินตามทีละขั้นตอน (Algorithm) นอกจากนี้การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานยังเป็นการบูรณาการข้ามวิชา ทำให้เด็ก ๆ ได้ข้อมูลที่หลากหลายและทักษะใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กจะทำให้เด็กสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับ ผลวิจัยของ Tempeim (2023) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เด็กมีความเข้าใจและสามารถระบุปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมเสนอทางเลือกหรือวิธีการที่หลากหลายได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมควรสร้างสถานการณ์ให้เสมือนจริงตามสถานการณ์เพื่อเกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และเพื่อช่วยเพิ่มจินตนาการให้เด็กนำไปสู่การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
2. การจัดกิจกรรมควรมีสื่ออุปกรณ์ที่เพียงพอและมีความหลากหลาย เพื่อให้เด็กทุกคนได้เลือกแล้วนำไปทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์และช่วยให้เด็กมีจินตนาการถึงสถานการณ์ได้มากขึ้นเพื่อช่วยเพิ่มทักษะการคิดที่หลากหลาย
3. การจัดกิจกรรมในองค์ประกอบการออกแบบอัลกอริทึม ควรเพิ่มกิจกรรมในองค์ประกอบนี้เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้การออกแบบขั้นตอนการทำงานและดำเนินการตามขั้นตอนที่ได้ออกแบบไว้ทีละขั้นตอน เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงในการออกแบบขั้นตอนการทำงานหรือปัญหาในชีวิตจริงได้อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการวางแผน เป็นต้น เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาเด็กปฐมวัยในทักษะด้านอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษามูลค่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณในรูปแบบอื่น เช่น Project-Based Learning หรือ PBL ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย

References

- Butkatunyoo, O. (2018). kanchatkañ rianrū dōi chai prakottakāñ pen thāñ : kārīanrū bāp būn nā kār phūa songsoēm khwām rū khōng phū rīan nai lōk hāng khwām ching [Phenomenon based learning for developing a learner's holistic views and engaging in the real world]. **Journal of Education Studies**. 46(2), 348-365.
- Chang, S. C., Hsu, T. C. & Jong, M. S. Y. (2020). Integration of the peer assessment approach with a virtual reality design system for learning earth science. **Computers & Education**. 146, 103-758.
- Lee, J., Joswick, C. & Pole, K. (2023). Classroom play and activities to support computational thinking development in early childhood. **Early Childhood Education Journal**. 51(3), 457-468.
- Office of the Education Council. (2017). phānkañ suksā hāng chāt [Thailand education scheme in brief]. Retrieved from <https://www.onec.go.th/index.php/page/view/Outstand/2532>
- Poovarawan, Y. (2018). wittayakāñ khamnūān khū 'arai ? wichā bangkhap phūnthāñ mai lā sut samrap dek phrōm bot samphāt chāk phū kōtang [What is Computer Science? The newest compulsory subject for children, with an interview with the founder]. Retrieved from <https://school.dek-d.com/blog/kidcoding/computational-science/>
- PR OBEC. (2023). kānphatthanañ thaksa khōng nakrīān : kāntē rī yom khwām phrōm sū 'anākhōt [Improving student skills : preparing for the future]. Retrieved from <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=935447738615062>
- Saenboonsong, S. (2022). kānphatthanañ kēm mō bai 'āe pō phali khōchan phūa songsoēm thaksa kār khīt choēng khamnūān samrap nakrīān ra dap chan prathom suksā sangkat khēt phūnthī kāsuksā prathom suksā Phra Nakhōñ Sī 'Ayutthaya [The development of game mobile application to enhance computational thinking skill for primary students under office of phranakhon si ayutthaya educational service]. **Journal of Industrial Education**. 21(1), 56-66.
- Samahito, C. (2016). kanchat prasopkār kārīanrū dōi chai prakottakāñ pen thāñ samrap dek pathommawai [Phenomenon-Based Learning experience provision for young children]. **Silpakorn University Journal**. 39(1), 113-129.

- Sribanjam, S. & Thanapatmeemanee, H. (2022). k̄nphatthanā kitchakam k̄n r̄ian phasomphasān b̄ep khō nop bō phūa songsoēm k̄n khīt choēng khamnūan rap nak r̄ian namat yom suksā pī thī nung [The Development of Blended Learning Activity with Discovery Method to Enhance Computational Thinking of Mathayomsuksa 1 Students]. **Journal of Educational Technology and Communications Faculty of Education Mahasarakham University**. 5(16), 133-144.
- Silander, P. (2015). **Phenomenon Based Learning**. Retrieved from <http://www.phenomenaleducation.info/phenomenon-based-learning.html>
- Sittikhetkron, W. & Sawangmek, S. (2021). k̄nphatthanā thaksa k̄n khīt choēng khamnūan dūai kitchakam k̄nr̄ianrū sūpsō b̄ep hā Es rōwō makap bōt kēm l̄ae k̄n khīan Formula Coding rūang prachakōn nai sathanakān rōk rabat samrap nak r̄ian namat yom suksā pī thī hok [Development of computational thinking skill through 5Es inquiry learning activities with board game and formula coding on the population in pandemic for grade 12]. **Journal of Education Naresuan University**. 23(3), 2021.
- Srikhamwiang, W. (2018). **witthayakān khamnūan** [Computing Science]. Retrieved from <https://www.watcharaphats.com>
- Sukkeaw, W. (2019). k̄nphatthanā n̄eokhīt choēng khamnūan dōi k̄nchatk̄n r̄ianrū choēng ru kraa makap Edmodo l̄ae Quizizz samrap nakr̄ian matthayommasuksā pī thī sī [Development of Computayional Thinking by Using Active Learning with Edmodo and Quizizz for Tenth-Grade Students]. Master's thesis. Thaksin University.
- Symeonidis, V. & Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-based teaching and learning through the pedagogical lenses of phenomenology: The recent curriculum reform in Finland. **Forum OŚwiatowe**. 28(2), 31-47.
- Tempeim, W. (2023). phon k̄nchat prasopk̄n k̄nr̄ianrū dōi chai prākottakān pen thān thī mī tō khwāmsāmāt nai k̄n k̄e panhā yāng sāngsan rap dek pathommawai [The Effects of Learning Experience Provision Using Phenomenon-Based Learning on Creative Problem-Solving Abilities in Young Children]. **Interdisciplinary Academic and Research Journal**. 3(5), 143-152.
- Wing, J. M. (2006). Computational thinking. **Communications of the ACM**. 49(3), 33-35.
- Wing, J. M. (2008). Computational thinking and thinking about computing. **Philosophical Transactions of the Royal Society A: Mathematical, Physical and Engineering Sciences**. 366(1881), 3717-3725.

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอน
ฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT MODEL FOR THAI
COMMUNICATION COURSES BASED ON COMPETENCY-BASED LESSON
PLANS USING PROJECT-BASED LEARNING INTEGRATED WITH SOCIAL
MEDIA FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์

Sasipong Srisawat

สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
General Education, Udon Thani Rajabhat University
penthai_88@windowslive.com

Received: June 4, 2024
Revised: November 4, 2024
Accepted: November 7, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ 2) หาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ

แผนการสอนฐานสมรรถนะ โครงงานเป็นฐาน สื่อสังคมออนไลน์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) evaluate the appropriateness of learning management model for Thai communication courses based on competency-based lesson plans using project-based learning integrated with social media for undergraduate students, 2) assess the effectiveness of the developed learning management model, 3) compare the academic achievement of the experimental group and the control group before and after implementing the developed learning management model, and 4) investigate student satisfaction regarding the learning management model. The sample for this study comprised 50 undergraduate students from Udon Thani Rajabhat University who enrolled in the first semester of the 2023 academic year. The research instruments included a learning management model, achievements test, and satisfaction questionnaire. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and t-test independent.

The result showed that 1) learning management model for Thai communication courses based on competency-based lesson plans using project-based learning integrated with social media for undergraduate students, demonstrated a high level of appropriateness, 2) effectiveness of the model exceeded the 80/80 criterion, 3) experimental group's learning achievement was significantly higher than that of the control group at the .05 level of significance, and 4) the learners' satisfaction with the learning management model was at a high level.

Keywords

Competency-Based Learning Plan, Project-Based, Social Media

ความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันการสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการทำงานอย่างยิ่ง การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พระราชบัญญัติการศึกษาปี 2542 ได้เปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (Office of the Secretariat of the Education Council, 2019) ดังนั้นการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี และเพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญสำหรับ

ศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาทางทฤษฎีเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของนักศึกษาในการพัฒนาทักษะการสื่อสารในสังคมปัจจุบันได้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นฐานสมรรถนะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (Bua-sri, 1999) การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาสมรรถนะเฉพาะด้านที่สำคัญต่อการสื่อสาร โดยมีการประเมินตามความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะไปใช้ในสถานการณ์จริง แทนการประเมินจากการท่องจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว การจัดการเรียนรู้ตามฐานสมรรถนะยังช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมในปัจจุบัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ของสำนักวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า นักศึกษายังขาดทักษะการสื่อสารที่เป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการพูด การเขียน และการนำเสนอ ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่ยังเน้นการท่องจำและขาดการบูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ จึงมีความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นโครงงานเป็นฐานควบคู่กับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในทางปฏิบัติ ผู้เรียนจะได้รับโอกาสในการคิด วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในบริบทการสื่อสาร ผ่านการทำโครงงานที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์หรือปัญหาจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งและเห็นผลลัพธ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Michalko, 2001; Khammanee, 2019 ; Noochuay & Korranee, 2019) เมื่อผสานการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานกับสื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสารในโลกดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่เปิดกว้างที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำเสนอผลงาน แสดงความคิดเห็นและรับข้อเสนอแนะได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการเชื่อมต่อกับชุมชนที่หลากหลาย (Marguez, 2011; Bender, 2012) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับโครงงานช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่สมจริงและมีผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารในโลกปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของการสื่อสารในสังคมปัจจุบัน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้หรือไม่
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความพึงพอใจในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาและการรับรอง จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เลขที่รับรองโครงการ อว.0622.7/617 การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

- 1.1 ประชากรและกลุ่มทดลอง
 - 1.1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาไทย เพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 ห้องเรียน ห้องละ 50 คน รวมจำนวน นักศึกษาทั้งหมด 750 คน
 - 1.1.2 กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาไทย เพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องละ 50 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม
- 1.2 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เนื้อหารายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร สำนักวิชาศึกษา ทวิไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จำนวน 3 หน่วยกิต
- 1.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 สัปดาห์ สัปดาห์ ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 64 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้และเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.4 ตัวแปรที่ศึกษา
 - 1.4.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผน การสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์
 - 1.4.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ 2) บทเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ เนื้อหาในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร สำนักวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

3.1.2 จัดทำแผนการสอน มืองค์ประกอบ ดังนี้ 1) คำอธิบายรายวิชา 2) สาระสำคัญ 3) จุดประสงค์ 4) เนื้อหาการเรียนรู้ 5) สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้ 6) ขั้นตอนการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล 8) บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน รวมเวลา 16 สัปดาห์

3.1.3 นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการสอน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้ค่าความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.41 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบโดยวัดเป้าหมายการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านทักษะ (Skill) ด้านความรู้ (Knowledge) และด้านเจตคติ (Attitude)

3.2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัด 3 ด้าน คือ ด้านทักษะ จำนวน 20 ข้อ ด้านความรู้ จำนวน 20 ข้อ และด้านเจตคติ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ

3.2.3 นำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.50 - 1.00 ไว้ใช้

3.2.4 แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดสอบ (try out) กับนักศึกษาในกลุ่มการเรียนอื่น จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อคำถามและคัดเลือกข้อคำถาม ไว้จำนวน 60 ข้อ ได้ข้อคำถามที่มีค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.48-0.79 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ เท่ากับ 0.28-0.80 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มทดลอง

3.3 บทเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์

3.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการพัฒนาบทเรียน

3.3.2 พัฒนาบทเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร จำนวน 6 บทเรียน ดังนี้
1) การสื่อสารในศตวรรษที่ 21 2) เทคนิคการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การพูดในยุค 5 จี 4) การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ 5) การเขียนเชิงสร้างสรรค์ 6) การสร้างรายได้จากการสื่อสาร

3.3.3 นำบทเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของบทเรียน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ได้ค่าความเหมาะสมของบทเรียนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.45 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.3.4 นำบทเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาในกลุ่มการเรียนอื่น

3.3.5 แก้ไขและจัดพิมพ์บทเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ฉบับสมบูรณ์

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

3.4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

3.4.2 สร้างแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.4.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.41 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.01 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.4.5 จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มทดลอง

การดำเนินการวิจัย

4.1 ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน จำนวน 60 ข้อ บันทึกคะแนนผลการสอบก่อนเรียนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษากลุ่มทดลอง จำนวน 50 คน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

4.3 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ ให้นักศึกษากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน จำนวน 60 ข้อ บันทึกคะแนนผลการสอบหลังเรียนเพื่อการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

4.4 นักศึกษากลุ่มทดลองตอบแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติ

4.5 เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยกลุ่มควบคุมจะได้รับการจัดการเรียนรู้เสริมตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเดียวกับกลุ่มทดลอง เพื่อให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 5.1 หาค่าความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แล้วหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 5.2 หาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์ E_1/E_2
- 5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของผู้เรียนกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ t-test for independent samples
- 5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แล้วหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดผลและการประเมินผล ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับแผนการสอนฐานสมรรถนะ เนื่องจากเน้นการพัฒนาทักษะจากการปฏิบัติจริง การทำโครงงานและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ที่ตอบสนองต่อสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ มี 7 ขั้นตอน ดังนี้
 - 1) ขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ผู้สอนอธิบายขอบเขตของสมรรถนะทางการสื่อสารของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ และใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจประกอบกับคลิปวิดีโอหรือข่าวออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ที่ชัดเจน
 - 2) ขั้นศึกษาขอบเขตโครงงาน ผู้สอนตั้งคำถามแบบกว้าง ๆ สำหรับโครงงานที่จะมอบหมาย ผู้เรียนใช้เครือข่ายออนไลน์ในการหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเวลาที่จำกัด จากนั้นช่วยกันตอบคำถามที่ได้จากการค้นคว้าหาข้อมูล
 - 3) ขั้นเลือกประเด็นสำคัญ แบ่งกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 4-5 คน เพื่อระดมความคิดในการกำหนดสมรรถนะที่จะทำเป็นโครงงาน โดยผู้เรียนในแต่ละกลุ่มวางแผนจัดทำโครงงาน โดยระบุกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนและตารางการดำเนินงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้ชัดเจน และนำเสนอผ่านความเห็นชอบจากผู้สอน เพื่อเป็นการอนุญาตให้ดำเนินการในลำดับถัดไป
 - 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันปฏิบัติงาน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทักษะการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล รวมถึงทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น
 - 5) ขั้นตรวจสอบความถูกต้อง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงงานของตนเอง โดยให้สมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงงาน และแหล่งข้อมูลที่น่ามาอ้างอิง เพื่อกำหนดวิธีทำงานใหม่ที่ถูกต้องเหมาะสม
 - 6) ขั้นสรุป ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปโครงงาน เชื่อมโยงในประเด็นสมรรถนะทางการสื่อสารด้วยภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์

7) ชื่นนำเสนอ ผู้เรียนจัดทำรายงานการนำเสนอที่แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะที่ได้จากการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ นำเสนอผ่านเครื่องมือออนไลน์ต่าง ๆ เช่น You Tube และ Facebook

ผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.00	0.00	มาก
2. ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.20	0.45	มาก
3. ด้านเนื้อหาและแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม	4.60	0.55	มากที่สุด
4. ด้านสื่อและอุปกรณ์ประกอบการจัดการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
5. ด้านขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
6. ด้านการสอนฐานสมรรถนะ	4.60	0.55	มากที่สุด
7. ด้านการใช้แนวคิดโครงงานเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้	4.20	0.45	มาก
8. ด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์	4.60	0.55	มากที่สุด
9. ด้านการวัดและประเมินผล	4.40	0.55	มาก
10. ด้านการใช้งานของผู้เรียน	4.20	0.45	มาก
รวม	4.44	0.41	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.41

2. ผลการหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ลำดับ	บทเรียน	E ₁	E ₂
1	การสื่อสารในศตวรรษที่ 21	81.50	
2	เทคนิคการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ	82.50	
3	การพูดในยุค 5 จี	83.00	
4	การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ	84.50	
5	การเขียนเชิงสร้างสรรค์	86.50	
6	การสร้างรายได้จากการสื่อสาร	88.00	
รวม		84.33	83.67

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้คะแนนรวมระหว่างเรียน รวมเฉลี่ย $E_1 = 84.33$ และคะแนนรวมการทดสอบหลังเรียน รวมเฉลี่ย $E_2 = 83.67$ สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติกับกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น แสดงในตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของผู้เรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

ก่อนเรียน						
	N	$\bar{X}$	SD	t	df	Sig.
กลุ่มควบคุม	50	36.98	2.90	0.12*	49	0.45
กลุ่มทดลอง	50	36.92	2.74			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

หลังเรียน						
	N	$\bar{X}$	SD	t	df	Sig.
กลุ่มควบคุม	50	42.84	4.09	10.40*	49	0.00
กลุ่มทดลอง	50	49.46	1.36			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 และ 4 พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนก่อนเรียน กลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.98 กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ย 36.92 มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติ ในส่วนคะแนนหลังเรียน กลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.84 กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ย 49.46 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติ

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปล ความหมาย
ด้านผู้สอน	4.28	0.05	มาก
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.27	0.03	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.47	0.02	มาก
ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.34	0.03	มาก
ด้านประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.32	0.04	มาก
รวม	4.34	0.03	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.03

อภิปรายผล

1. ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีค่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยการวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาอย่างละเอียดและหาวิธีการแก้ไขปัญหาโดยใช้การศึกษางานวิจัยที่ใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว มีผลดีต่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางการสื่อสารของนักศึกษาในหลายมิติ โดยในขั้นเตรียมความพร้อม ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นความสนใจและมีความเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับเนื้อหา ในขั้นศึกษาขอบเขตโครงงาน นักศึกษาได้ฝึกการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ ขั้นเลือกประเด็นสำคัญช่วยส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมและการวางแผน ในขั้นลงมือปฏิบัติ นักศึกษาได้ฝึกการทำงานร่วมกันและพัฒนาทักษะการสื่อสาร ขณะที่การตรวจสอบความถูกต้องช่วยให้นักศึกษาปรับปรุงโครงงานอย่างเหมาะสม ขั้นสรุปและการนำเสนอช่วยเสริมความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้และทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ Klomaim (2022) ที่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยศึกษาสาเหตุของปัญหาการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถผ่านเกณฑ์ได้และหาวิธีการแก้ไขโดยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ส่งผลให้ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบดังกล่าวจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Wiboonauthai, Promsoogoon & Photigawin (2024) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยศึกษาปัญหาและสอบถามข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสะท้อนถึงความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา และพัฒนารูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีค่า เท่ากับ 84.33/83.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน มีการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดสอบ ประสิทธิภาพ โดยขั้นการทดสอบประสิทธิภาพได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ทดลองใช้เบื้องต้น (Try out) และการทดลองใช้จริง (Trial run) มีการแก้ไขและปรับปรุงจนมั่นใจได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ไม่มีข้อบกพร่องสามารถนำไปทดลองกับกลุ่มทดลองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pengpinoy, Sintanakul & Nimpolgrung (2021) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะ โดยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปศึกษาคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง ผลกว่าวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ก่อนเรียนของผู้เรียนกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารหลังเรียน กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงให้มากที่สุดในทุกขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนจะได้มีโอกาสแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและการแก้ปัญหาจากการระดมความคิดภายในกลุ่ม โดยผ่านการวางแผนอย่างเป็นระบบ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยกลุ่มควบคุมจะได้รับการจัดการเรียนรู้เสริมตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเดียวกับกลุ่มทดลอง เพื่อให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1959) กล่าวถึง หลักการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีการสำรวจตนเอง ค้นหาความถนัดและปัญหาที่ตนสนใจ ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเลือกวางแผนการและดำเนินการด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาได้ในที่สุด ประกอบกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์มาเป็นส่วนช่วยในการค้นคว้าข้อมูล ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทของสถานการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sherwsharn (2020) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้สื่อออนไลน์มาช่วยส่งเสริมการค้นหาข้อมูลและใช้สื่อสารกับผู้สอนนอกห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางภาษาของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีเนื้อหาการเรียนรู้ที่ทันสมัย สอดคล้องกับการใช้งานด้านการสื่อสารในยุคปัจจุบัน ประกอบกับมีกิจกรรมการ

เรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาจากตนเองไปสู่กระบวนการกลุ่ม การนำความรู้ที่ได้จากการรวมกลุ่มและการค้นคว้าข้อมูลจากระบบออนไลน์ผสมผสานแนวคิดใหม่ที่ได้รับมาปรับปรุงงานของตนเองให้สมบูรณ์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khamtab (2019) ได้พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้เชิงวิชาชีพแบบฐานสมรรถนะ โดยผู้วิจัยใช้บทเรียนที่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นฐานของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับหลังจากการจัดการเรียนรู้ ไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีบทบาทด้านการช่วยเหลือสนับสนุน ขยายขอบเขตความเข้าใจในบทเรียน นำไปสู่การเรียนรู้ตามแผนที่ผู้สอนวางไว้ และผู้เรียนต้องตั้งใจ และพยายามทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายได้อย่างลุล่วง ดังนั้นความช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้สอนและความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนถือเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

1.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปปรับใช้ในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในมหาวิทยาลัยอื่นได้ โดยการปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทและสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาของผู้เรียนในแต่ละสถาบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ไปบูรณาการด้านเนื้อหาและทดลองสอนกับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะทางการสื่อสารอื่น ๆ

2.2 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามแผนการสอนฐานสมรรถนะโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ ไปศึกษากับตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดรวบยอด เป็นต้น

References

- Bender, W. (2012). **Project based learning: differentiating instruction for the 21st century**. Thousand Oaks, Calif: Corwin Press.
- Bua-sri, T. (1999). **thritsadi laksut kan'okbæp læ phatthana** [Curriculum Theory, Curriculum Design and Development]. 4th ed. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao.
- Dewey, J. (1959). **Experience and Education**. New York: Macmillan Publishing Company.

- Khammanee, T. (2019). **sāt kānsōṇ: ‘ongkhwāmru phūa kānchat krabūānkān rīanrū thī mī prasitthiphāp** [Teaching science: Knowledge for organizing effective learning processes]. 23rd ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Khamtab, P. (2019). kānphatthana rabop kānchatkān rīanrū choēng wichāchīp bāep thān samatthana [Development of a competency-based professional learning management system]. **Journal of Education Chulalongkorn University**. 46(1), 290-380.
- Klomaim, K. (2022). kānphatthana rūpbāep kānchatkān rīanrū thān samatthana pra yuk chai sāt phra rāchā bon phūnthān ‘attalak phūn thīn phūa soēmsāng samatthana witthayākān chatkān rīanrū samrap naksuksā wichāchīp khru [Development of a competency-based learning management model for applying royal science. On the basis of local identity to enhance competency in learning management science for teaching professional students]. **MCU Peace Studies Review Journal**. 9(6), 2011-2026.
- Marquez, R. (2011). **Analysis of social networking: good idea or not**. U.S.A: Kennesaw State University.
- Michalko, M. (2001). **Cracking creativity: The secretes of creative genius**. Berkeley California: Ten Speed Press.
- Noochuay, W. & Korranee, P. (2019). kānphatthana rūpbāep kān rīan dōi chai khroṅ ṅān pen thān dūai sū sangkhom ‘ōṇalai phūa songsoēm kān rū singwætloṃ khōṅ nak rīan namat yom suksā tōṇ plāi [Developing a project-based learning model using social media to promote environmental literacy among high school students]. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 12(1), 1456-1470.
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2019). **nāethāng kānphatthana samatthana phū rīan radap kānsuksā naphūn thān** [Guidelines for developing the competency of students at the basic education level]. Bangkok: 21 Century.
- Pengpinyo, W., Sintanakul, K. & Nimpolgrung, T. (2021). kānphatthana rūpbāep kānchatkān rīanrū tām phānkān sōṇ thān samatthana dōi chai panhā pen thān rōwōṇ bōkā ra ‘āṅg hētphon dūai thān kōṇanī [Development of learning management models according to competency-based teaching plans. Using the problem as a base together with case-based reasoning]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**. 15(3), 179-191.

Sherwsharn, S. (2020). khwām̄tōngkān̄ phatthanā thaksa thāng phāsā khōnḡ naksuksā radap parinya trī mahāwitthayalai theknōlōyī rāt mongkhon lān nā Nān [Needs for developing language skills of undergraduate students at Rajamangala University of Technology Lanna, Nan]. **Academic Journal. Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University**. 7(1), 64-76.

Wiboonauthai, N., Promsoogoon, P. & Photigawin, T. (2024). kānphatthanā phāenkān̄ čhatkān̄ rīanrū thaksa thrampet naphūn thān samrap dek pathommawai duai kān prayuk krabuānkān̄ rīanrū phāsā mæ [Development of a learning plan for basic trumpet skills for early childhood children by applying the mother tongue learning process]. **Srinakharinwirot Research and Development Journal Humanities and Social Sciences**. 16(31), 1-12.

การพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ
ของผู้สูงอายุยุคใหม่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

DEVELOPMENT OF DIGITAL LITERACY LINE OA APPLICATION
TO PROMOTE THE ELDERLY'S ACTIVE AGING VALUABLE LIFE IN
PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ศิริพล แสนบุญส่ง¹ และอัศรพล พูลสวัสดิ์²
Siripon Saenboonsong¹ and Akarapon Poonsawad²

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

² คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹ Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

² Faculty of Science and Technology, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

E-mail: akara382@gmail.com

Received:	February 11, 2024
Revised:	July 11, 2024
Accepted:	July 17, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ 2) ประเมินทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอที่พัฒนาขึ้น และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้สูงอายุในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แอปพลิเคชันไลน์โอเอที่พัฒนาขึ้น 2) แบบประเมินคุณภาพ 3) แบบประเมินทักษะการรู้ดิจิทัล และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) แอปพลิเคชันไลน์โอเอที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ด้านเทคนิคและการออกแบบมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 2) ผู้สูงอายุมีทักษะการรู้ดิจิทัลหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47

คำสำคัญ

แอปพลิเคชันไลน์โอเอ การรู้ดิจิทัล การส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The aims of this study were to 1) develop digital literacy Line OA application for elderly, 2) evaluate the digital literacy skills of the elderly after using the developed Line OA application, and 3) study elderly satisfaction after using the developed Line OA application. The sample group in this study was 30 elderly of Bang Pa-in District, Phranakhon Si Ayutthaya Province, Thailand, by using cluster random sampling. The research instruments were 1) a Line OA application, 2) a quality assessment form, 3) a digital literacy skills assessment form, and 4) a satisfaction assessment form. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation and t-test.

The results of this study were as follows: 1) The Line OA application for digital literacy for the elderly had the highest level of content quality with a mean of 4.68 and a standard deviation of 0.47, and the technical and design quality was at the highest level with a mean of 4.62 and a standard deviation of 0.49, 2) The elderly's digital literacy skills after using the developed Line OA application were higher than the specified criteria of 70 percent, with statistical significance at the .05 level, and 3) The elderly were overall satisfied with the highest level of satisfaction after using the developed Line OA application with a mean of 4.76 and a standard deviation of 0.47.

Keywords

Line OA Applications, Digital Literacy, Valuable Life, Elderly People

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรของโลกที่เกิดขึ้นขณะนี้ หลายประเทศก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยซึ่งวัดจากสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีอยู่ในประเทศนั้น ๆ เกณฑ์ที่กำหนดโดยสหประชาชาติ สามารถแบ่งได้ 3 ระดับ คือ 1) สังคมสูงวัย มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด 2) สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และ 3) สังคมสูงวัยระดับสุดยอด มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (Sodsong, 2018) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นประเทศสังคมสูงวัย โดยมีข้อมูลวันที่ 31 ธันวาคม 2565 ที่พบว่ามีประชากรทั้งหมด 66,090,475 คน ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุจำนวน 12,519,926 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 โดยที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประชากรจำนวน 820,417 คน เป็นผู้สูงอายุ 166,328 คน คิดเป็นร้อยละ 20.27 (Department of Older Persons, 2023) ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีประชากรสูงอายุสูงในระดับที่เป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์

กลยุทธ์การพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลเมืองมีคุณค่าของสังคมเป็นกลยุทธ์ที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดให้มีการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็น

พลังของสังคม สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตสู่คนรุ่นหลัง ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามศักยภาพ รวมทั้งพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย องค์การอนามัยโลกได้เสนอแนวคิด Active Aging ผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความสุข มีความเป็นอิสระ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงอายุ คุณภาพ (Pangsiri & Wanaratwichit, 2020) การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ในปัจจุบัน มีการเลือกที่จะมีกิจกรรมภายในบ้านและใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อความสะดวกทำให้ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารมากขึ้น ดังข้อมูลที่ปรากฏในผลสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566 (ไตรมาส 3) สำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่าในปี พ.ศ. 2566 อัตราการใช้อินเทอร์เน็ตในกลุ่มประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการใช้ อินเทอร์เน็ตสูงถึงร้อยละ 57.8 และผ่านโทรศัพท์มือถือร้อยละ 83

การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและนวัตกรรมต่าง ๆ ช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การติดต่อสื่อสาร ความบันเทิง การทำธุรกรรมทางการเงิน การทำธุรกิจออนไลน์ และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง (Rodkhem & Chaiprasit, 2019) จากงานวิจัยสื่อกับผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุยุคใหม่ มีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์เป็นอันดับ 1 ด้วยแอปพลิเคชันไลน์ ถึงร้อยละ 50 อันดับ 2 สื่อโทรทัศน์ ร้อยละ 24 และอันดับ 3 เฟซบุ๊ก ร้อยละ 16 (Songviphon & Punyalikhit, 2020) แอปพลิเคชันไลน์ โอเอ (LINE OA) หรือชื่อเต็มคือ LINE Official Account ได้รับความนิยมในภาคธุรกิจและองค์กร ในยุคดิจิทัลเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูง มีความสามารถโต้ตอบกับลูกค้าได้อย่าง หลากหลายและมีชีวิตชีวา ผ่านการส่งข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ ทำให้การสนทนามีความน่าสนใจ และเข้าถึงได้ง่าย (Trakulmaykee, Pratan, Hnuchek, & Dittavichai, 2024) การรู้ดิจิทัล (Digital literacy) จึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญกับชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ สภาพแวดล้อมที่เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลมีความทันสมัยและมีความหลากหลาย หากขาด การกลั่นกรองหรือตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้องอาจเกิดความเสียหายได้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรู้ดิจิทัลของผู้สูงอายุไทยนั้นยังมีค่อนข้างจำกัดในสังคมและขาดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแล หรือให้ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการรู้เท่าทันดิจิทัล ยังมีปัจจัยอีกหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านตัวบุคคล อาทิ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น (Blažič & Blažič, 2020; Wuthirangsi, 2021)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้สูงอายุของจังหวัด พระนครศรีอยุธยาให้มีทักษะการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพด้วยแอปพลิเคชันไลน์ โอเอ โดยอำเภอบางปะอิน มีอัตราผู้สูงอายุมากที่สุดในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือร้อยละ 31.61 เป็นอำเภอที่เป็นชุมชนกึ่งเมือง และมีนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ แนวคิดการสูงอายุยุคใหม่กับการใช้ ชีวิตอย่างมีคุณภาพจึงควรส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและ สื่อดิจิทัลอย่างถ่องแท้รวมทั้งควรตระหนักถึงการรู้ดิจิทัล และสร้างความรอบรู้เท่าทันสื่อให้แก่ผู้สูงอายุ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในการรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. แอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลสามารถส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุยุคใหม่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่พัฒนาเป็นอย่างไร
2. ทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 หรือไม่ อย่างไร
3. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุยุคใหม่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อประเมินทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองที่มีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัตถุประสงค์หลังการทดลอง (one-group posttest only design) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของสาขาสมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเลือกอำเภอที่มีจำนวนสมาชิกของชมรมสูงที่สุด คือ อำเภอบางปะอิน จำนวนผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมสูงที่สุดจำนวน 5,417 คน (Office of Social Development and Human Security, Phranakhon Si Ayutthaya Province, 2022) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม มีเกณฑ์คัดเข้า คือ เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อายุ 60-69 ปี ไม่มีภาวะหลงลืม สามารถอ่านออกเขียนได้ และสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แอปพลิเคชันไลน์ประเภท Line Official Account ในชื่อ “สูงวัยยุคใหม่” เกี่ยวกับการรู้ดิจิทัลส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุยุคใหม่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงผลได้ทั้งสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตที่สามารถใช้งานแอปพลิเคชันไลน์ได้ ซึ่งภายในประกอบด้วยเมนูใช้งานจำนวน 5 เมนู ได้แก่ 1) เมนูรู้เท่าทันสื่อ 2) เมนูผลิตเพลินหรราชา 3) เมนูข้อมูลที่นำเสนอสนใจ 4) เมนูศูนย์การรักษ และ 5) เมนูข้อมูลผู้จัดทำ

2. แบบประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้น สำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งหัวข้อในการประเมินตามหลักการ Blackbox Testing คือ การทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของผลลัพธ์ที่แสดงออกมาจากข้อมูลนำเข้าที่ให้กับแอปพลิเคชันว่ามีความสอดคล้องกัน

โดยใช้แบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 1) แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา มีรายการประเมินจำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้อง และจำนวน 5 คน สำหรับหาค่าความเชื่อมั่น พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกข้อมากกว่า 0.67 ขึ้นไป มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 และ 2) แบบประเมินประสิทธิภาพด้านเทคนิคและการออกแบบ มีรายการประเมินจำนวน 28 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อมากกว่า 0.67 ขึ้นไป มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 สรุปได้ว่าแบบประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

3. แบบประเมินทักษะการรู้ดิจิทัล เป็นแบบประเมินรูบิคแบบองค์รวม 5 ระดับ สำหรับประเมินตนเองตามระดับพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัลหลังใช้งานแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้น มีรายการประเมินจำนวน 17 ข้อ จากนั้นนำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้อง และนักเรียนกลุ่มทดสอบ จำนวน 25 คน สำหรับหาค่าความเชื่อมั่น พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกข้อมากกว่า 0.67 ขึ้นไป มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.68 สรุปได้ว่าแบบประเมินทักษะฯ มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

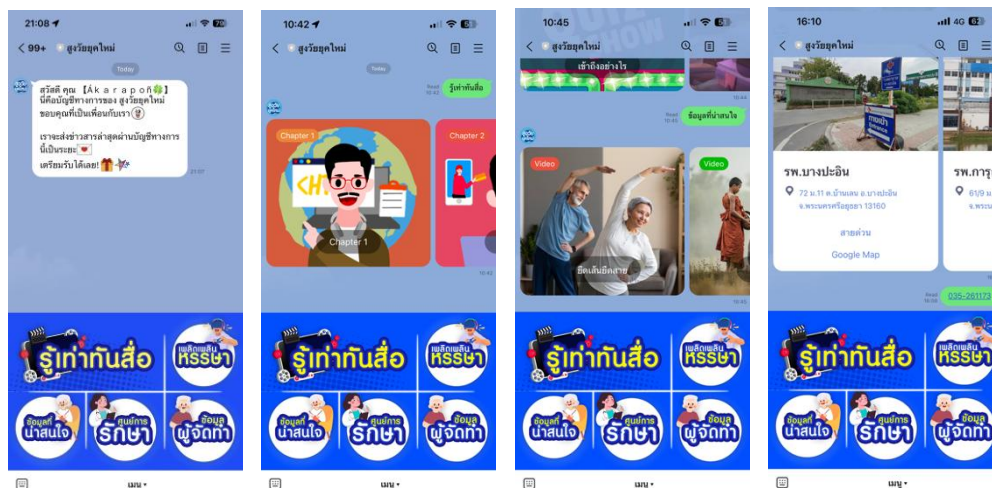
4. แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีรายการประเมินจำนวน 16 ข้อ จากนั้นนำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้อง และนักเรียนกลุ่มทดสอบ จำนวน 25 คน สำหรับหาค่าความเชื่อมั่น พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อมากกว่า 0.67 ขึ้นไป มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 สรุปได้ว่าแบบสอบถามฯ มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

ขั้นตอนการพัฒนาแอปพลิเคชันฯ ให้มีประสิทธิภาพโดยนำแนวคิดของ Branson (1978) ที่ได้นำเสนอแบบจำลองการออกแบบวัตรกรรมการสอนแอดดี โมเดล (ADDIE Model) โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน (Saenboonsong, 2023; Peterson, 2003) ดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้ดิจิทัล จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุรวมทั้งนักวิชาการด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 10 คน เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมด้านความรู้และความสามารถของผู้สูงอายุให้สามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพในสภาพแวดล้อมที่ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีรอบตัวให้สามารถรู้เท่าทันดิจิทัลและปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยี พบว่า องค์กรประกอบด้านความสามารถของการรู้ดิจิทัล ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัล 2) ความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหา 3) ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมิน และ 4) การมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต่อเนื้อหา (Wuthirangsi, 2021; Zaid, Abd Rauf, Ahmad, Zainal, Razak, & Shahdan, 2022) สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับใช้กับผู้สูงอายุ ได้รับข้อเสนอสรุปได้ว่าควรอธิบายด้วยถ้อยคำที่สามารถเข้าใจง่าย ไม่ใช้คำศัพท์ที่ยากจนเกินไป ใช้ภาพ และเสียงที่ชัดเจน ควรให้ความสำคัญกับการเสริมศักยภาพด้านการคิดวิเคราะห์และประเมินเนื้อหาของสื่อมากกว่าทักษะอื่น ๆ โดยยกตัวอย่างสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย และควรเป็นแอปพลิเคชันที่เข้าถึงได้ง่ายไม่มีความซับซ้อนในการติดตั้ง หรือมีความคุ้นเคยใช้งานเป็นประจำ อย่างเช่นไลน์หรือเฟซบุ๊ก

2. ขั้นตอนการออกแบบ (Design) การนำเสนอสื่อในการส่งเสริมด้านความรู้และความสามารถด้านการรู้ดิจิทัลนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบแอนิเมชัน จำนวน 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัล ตอนที่ 2 ความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหา ตอนที่ 3 ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมิน และ ตอนที่ 4 การมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต่อเนื้อหา ได้ออกแบบบทดำเนินเรื่องซึ่งเป็นการกำหนดลำดับของการนำเสนอ บทบรรยาย ภาพ และการเปลี่ยนในแต่ละช่วงเวลา ได้นำข้อเสนอแนะจากขั้นการวิเคราะห์ไปออกแบบแล้วนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการ์ตูนที่วาดขึ้นใหม่ เป็นตัวการ์ตูนผู้สูงวัยแต่มีความสดใส เลือกใช้โทนสีสดใส ออกแบบสถานการณ์ปัญหาจากการใช้งานสื่อดิจิทัลหลากหลายรูปแบบ พร้อมวิธีการรู้เท่าทันและการป้องกันตามเป้าหมายของการวิจัย นอกจากนี้ยังออกแบบและคัดเลือกเนื้อหาที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลการออกกำลังกาย ข้อมูลการดูแลสุขภาพ ด้วยตนเอง ข้อมูลด้านสุขภาพ เพื่อนำไปพัฒนาแอปพลิเคชันในขั้นต่อไป

3. ขั้นตอนการพัฒนา (Development) จากผลการวิเคราะห์ในขั้นแรกผู้วิจัยได้เลือกพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์โอเอในชื่อ “สูงวัยยุคใหม่” เพราะมีการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลายและผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านบัญชีไลน์ที่ใช้งานอยู่ประจำบนสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ต จากนั้นพัฒนาเมนูใช้งานจำนวน 5 เมนู ได้แก่ 1) เมนูรู้เท่าทันสื่อ นำเสนอแอนิเมชันจำนวน 4 ตอน 2) เมนูผลิตเพลลิ่งหรือนำเสนอเกมตอบคำถามจากสถานการณ์จำลอง 3) เมนูข้อมูลที่น่าสนใจ นำเสนอคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการดูแลตัวเองและการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ 4) เมนูศูนย์การรักษา นำเสนอข้อมูลโรงพยาบาลใกล้เคียง และ 5) เมนูข้อมูลผู้จัดทำ นำเสนอข้อมูลผู้พัฒนา คู่มือการใช้งาน และการติดต่อสอบถาม แสดงตัวอย่างภาพหน้าจอ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวอย่างภาพหน้าจอแอปพลิเคชันไลน์โอเอสูงวัยยุคใหม่ที่พัฒนาขึ้น

จากนั้นพัฒนาเครื่องที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย แบบประเมินทักษะการรู้ดิจิทัล โดยปรับปรุงแบบประเมินของ Wuthirangsi (2021) ให้สอดคล้องกับบริบทของการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ความสอดคล้องและความเชื่อมั่นก่อนนำไปใช้ แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบประเมิน

คุณภาพของแอนิเมชันและเนื้อหาที่ใช้ และแบบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันไลน์โอเอที่พัฒนาขึ้น โดยปรับปรุงแบบประเมินของ Saenboonsong (2023) ให้สอดคล้องกับบริบทของการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ความสอดคล้องและความเชื่อมั่นก่อนนำไปใช้ นำแอปพลิเคชันฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 5 คน และด้านเทคนิคและการออกแบบ จำนวน 5 คน ประเมินและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้ในขั้นต่อไป

4. ขั้นการทดลองใช้ (Implementation) นำแอปพลิเคชันฯ ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายบุคคลเก็บรวบรวมผลจากการทดลอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ติดต่อและขอความ อนุเคราะห์จากสำนักงานเทศบาลตำบลบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการจัดโครงการ ส่งเสริมสุขภาพและการรู้ดิจิทัลกับสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบางปะอิน 2) จัดประชุมชี้แจง รายละเอียดการจัดโครงการฯ ระยะเวลาของการทำวิจัย วิธีการวิจัย ความเสี่ยงรวมทั้งประโยชน์ที่จะ เกิดขึ้นจากการวิจัยให้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ทราบและลงนามเข้าร่วมโครงการ 3) เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แอปพลิเคชันไลน์โอเอที่พัฒนาขึ้น แบบประเมินทักษะการรู้ ดิจิทัล และแบบสอบถามความพึงพอใจ 4) ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุ ในรูปแบบของโครงการอบรมให้ความรู้ส่งเสริมสุขภาพและการรู้ดิจิทัล จำนวน 30 คน จำนวน 12 ชั่วโมง แล้วให้ผู้สูงอายุนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวันจำนวน 4 สัปดาห์ จากนั้นให้ประเมินทักษะการรู้ดิจิทัล และตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ และ การใช้งานแอปพลิเคชัน 5) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำไปการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) แบ่งเป็นการวิเคราะห์ผลจากแบบทดสอบวัดทักษะ การรู้ดิจิทัล เป็นการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของข้อมูลกับเกณฑ์กำหนดที่ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t-test one sample (Panarat, 2021) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินและแบบสอบถามโดยการหา ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) นำเสนอผลของค่าเฉลี่ยจาก เกณฑ์ในการแปลความหมาย Saenboonsong (2023) มีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึงอยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึงอยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึงอยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึงอยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึงอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัล สามารถจำแนก ผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ของผู้สูงอายุยุคใหม่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัล

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		แปลผล
	$\bar{X}$	SD	
1. คุณภาพด้านเนื้อหา	4.68	0.47	มากที่สุด
1.1 ด้านเนื้อหา	4.76	0.44	มากที่สุด
1.2 ด้านข้อความและภาษา	4.56	0.51	มากที่สุด
1.3 ด้านภาพกราฟิก	4.72	0.46	มากที่สุด
1.4 ด้านการนำไปใช้งาน	4.68	0.48	มากที่สุด
2. ประสิทธิภาพด้านเทคนิคและการออกแบบ	4.62	0.49	มากที่สุด
2.1 ด้านความสามารถตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน (Functional Requirement Test)	4.54	0.51	มากที่สุด
2.2 ด้านการทำงานได้ถูกต้อง (Integration Test)	4.57	0.50	มากที่สุด
2.3 ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (Usability Test)	4.60	0.50	มากที่สุด
2.4 ด้านประสิทธิภาพการทำงาน (Performance Test)	4.77	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ ตามหลักการ Blackbox Testing โดยใช้แบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า คุณภาพด้านเนื้อหาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ด้านเทคนิคและการออกแบบมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49

2. ผลการประเมินทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้สูงอายุ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนมาตรฐาน	$\bar{X}$	SD	t	p-value
ทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชัน	30	85	59.5	75.53	3.55	24.74*	0.000**

**p-value < .001

จากตารางที่ 2 ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ประเมินตนเองหลังใช้งานแอปพลิเคชันฯ ด้วยแบบประเมินรูบิคแบบองค์รวม 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 85 คะแนน จากนั้น

วิเคราะห์ผลคะแนนการประเมินเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 พบว่า ผู้สูงอายุจำนวน 30 คน มีคะแนนประเมินทักษะการรู้ดิจิทัลเฉลี่ย 75.53 คะแนน จากคะแนนเต็ม 85 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.86 ค่าสถิติที่คำนวณได้ คือ 24.74 และค่าวิกฤตคือ 1.6991 ซึ่งค่าที่คำนวณมากกว่าค่าวิกฤต ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนประเมินหลังใช้งานแอปพลิเคชันฯ ของผู้สูงอายุพบว่า คะแนนทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้สูงอายุสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัล

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		แปลผล
	$\bar{X}$	SD	
ด้านเนื้อหา	4.81	0.40	มากที่สุด
ด้านการออกแบบ	4.79	0.41	มากที่สุด
ด้านภาพกราฟิก	4.65	0.60	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.80	0.42	มากที่สุด
ภาพรวมการประเมิน	4.76	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยวิเคราะห์จากผลการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชันฯ ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 4 ด้าน ๆ ละ 4 หัวข้อประเมิน รวมจำนวน 16 ข้อ ประกอบด้วยด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบ ด้านภาพกราฟิก และด้านประโยชน์ที่ได้รับพบว่า ภาพรวมผู้สูงอายุมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 ด้านประโยชน์ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 ด้านการออกแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 และด้านภาพกราฟิกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุยุคใหม่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากผลการศึกษาหลักการแนวคิดและสภาพปัจจุบันของผู้สูงอายุอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และการรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุรวมทั้งนักวิชาการด้านเทคโนโลยีการศึกษา ได้พัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของไลน์โอเอชื่อสูงวัยยุคใหม่มีเมนูใช้งานที่มีส่วนช่วยให้ผู้ใช้งานที่เป็นทั้งผู้สูงอายุและผู้สนใจได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากเมนูรู้เท่าทันสื่อ

ที่นำเสนอแอนิเมชันเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้ดิจิทัลในรูปแบบการ์ตูนเคลื่อนไหวประกอบเสียงพากษ์และดนตรีบรรเลงที่ชวนติดตาม พร้อมทั้งการยกตัวอย่างสถานการณ์ที่อาจขึ้นได้ในชีวิตประจำวันเพื่อรับความรู้และรู้เท่าทันอันตรายจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่อาจเกิดขึ้นได้ แล้วยังมีเมนูเฟลิดเฟลีนหรรษา เป็นเกมตอบคำถามจากสถานการณ์จำลองที่น่าสนใจชวนให้เกิดการคิดวิเคราะห์และมีวิจารณ์ญาณ จากผลการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านเนื้อหา มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านเทคนิคและการออกแบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์และออกแบบการนำเสนอเนื้อหาการรู้ดิจิทัลโดยใช้ภาพ เสียง สัญลักษณ์มาประกอบสร้างเป็นภาพเคลื่อนไหว มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม หรือเป็นการสร้างความรู้ใหม่อย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง ชัดเจนเข้าใจง่ายตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ (Boonsomsuk, 2023) อีกทั้งยังการพัฒนาโดยใช้หลักของวิธีการระบบ (System Approach) แบบ ADDIE เป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางในการนำมาใช้พัฒนาระบบ สอดคล้องกับการศึกษาของ Saenboonsong (2023) ที่ได้พัฒนาเกมบนโมบิลแอปพลิเคชันเพื่อการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีโดยใช้รูปแบบ ADDIE ได้แอปพลิเคชันที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด

2. ทักษะการรู้ดิจิทัลของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ผู้สูงอายุมีคะแนนทักษะการรู้ดิจิทัลหลังใช้งานงานแอปพลิเคชันฯ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากแอปพลิเคชันในรูปแบบของไลน์โอเอ มีฟังก์ชันในการใช้งานที่หลากหลายสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ง่ายทำให้สามารถเข้าถึงเนื้อหาความรู้ในแอปพลิเคชันได้อย่างเต็มที่ นอกจากนั้นผลการประเมินทักษะการรู้ดิจิทัลภาพรวมของแต่ละด้าน พบว่า 1) ความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัลอยู่ในระดับมากมีคะแนนเฉลี่ย 4.37 2) ความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุดมีคะแนนเฉลี่ย 4.72 3) ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินอยู่ในระดับมากมีคะแนนเฉลี่ย 4.50 และ 4) การมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต่อเนื้อหาอยู่ในระดับมากมีคะแนนเฉลี่ย 4.20 แม้ว่าที่ความสามารถผู้สูงอายุจะอยู่ในระดับมาก แต่การที่ผู้สูงอายุมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยเสริมความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรับมือกับเนื้อหาใหม่ ๆ อย่างเหมาะสม ในทางกลับกันผู้สูงอายุก็ยังคงต้องการความช่วยเหลือในการจัดระเบียบเนื้อหาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือใช้จนเกิดความเคยชินจนทำให้คิดว่าสื่อที่ใช้อยู่ไม่มีอันตราย มีความเหมาะสมในการใช้สื่ออาจจะเพราะขาดคำแนะนำจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์จนทำให้ขาดความระมัดระวังในการใช้สื่อดิจิทัล (Wuthirangsi, 2021; Bhibulbhanuvat, Dounghummes & Sasiwongsaroj, 2020) อย่างไรก็ตามการมีนวัตกรรมการศึกษาสมัยใหม่อย่างไลน์โอเอ ช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงความรู้ได้ง่ายขึ้น ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน ผู้สูงอายุสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียนรู้เหล่านี้ในการทบทวนความรู้ จนสามารถพัฒนาเป็นทักษะที่นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล

3. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุหลังใช้งานแอปพลิเคชันไลน์โอเอเพื่อการรู้ดิจิทัลที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

จากการศึกษาทำให้พบว่าผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอบางปะอินที่ใช้เป็นพื้นที่วิจัยยังขาดการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลและแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพในยุคดิจิทัลผ่านสื่อที่ทันสมัย เนื่องจากมีข้อจำกัดในสังคมและขาดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลหรือให้ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการรู้ดิจิทัล แต่เมื่อผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างได้ใช้งานแอปพลิเคชันฯ ที่พัฒนาขึ้นด้วยตนเองในชีวิตประจำวัน แล้วสอบถามความพึงพอใจ พบว่า ภาพรวมผู้สูงอายุมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาที่ในแอปพลิเคชันฯ มีหลากหลายรูปแบบทั้งแอนิเมชันที่เป็นภาพตัวการ์ตูนสองมิติเคลื่อนไหวประกอบเสียงบรรยายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย มีสถานการณ์จำลองให้ได้คิดวิเคราะห์ตอบคำถาม อีกทั้งยังมีสาระความรู้อื่น ๆ ประกอบการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพโดยได้คัดเลือกข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่เชื่อถือและถูกต้องทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Morachat & Polmitr (2023) ที่กล่าวว่าการสร้างเนื้อหาในกลุ่มผู้สูงอายุ ควรมีความน่าสนใจ การใช้ขนาดและสีตัวอักษรที่เหมาะสม ทำให้เนื้อหาดูสวยงามและอ่านง่ายมีความสะดวกในการเรียนรู้ นอกจากนี้การใช้แอปพลิเคชันไลน์โอเอที่เข้าถึงได้ง่ายผ่านสมาร์ทโฟนที่ผู้สูงอายุใช้งานในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srimongkol & Phooseenam (2023) ที่ได้พัฒนาโปรแกรมการติดตามเยี่ยมผู้ป่วยทางโมบายล์แอปพลิเคชันด้วยไลน์โอเอเป็นเครื่องมือในการติดตามอาการจากการรักษา และช่วยให้คำแนะนำวิธีการแก้ปัญหาในขณะผู้ป่วยอยู่ที่บ้านเพื่อให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นการให้บริการที่มีคุณภาพอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาแอปพลิเคชันในรูปแบบไลน์โอเอเป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยนำเสนอสาระความรู้ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุได้สะดวกและใช้งานง่าย อย่างไรก็ตามหากนำผลการวิจัยไปใช้ควรศึกษาความพร้อมของอุปกรณ์สมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตที่สามารถเชื่อมต่อระบบเครือข่ายได้ และควรสาธิตการใช้งานเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงแอปพลิเคชันอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการขยายกลุ่มเป้าหมายให้หลากหลายยิ่งขึ้น อาจศึกษากับกลุ่มอื่น ๆ เช่น เด็ก วัยรุ่น หรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษ มีการติดตามและประเมินผลการใช้งานแอปพลิเคชันฯ ในระยะยาว เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของการเรียนรู้ นอกจากนี้อาจเพิ่มฟีเจอร์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการโต้ตอบระหว่างผู้ใช้กับแอปพลิเคชันฯ เช่น การสร้างชุมชนออนไลน์ การแชร์ประสบการณ์ การถามตอบ หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2566 และได้รับใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการ

พิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เลขที่ ARU-REC No. 003/66 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

References

- Bhibulbhanuvat, S., DOUNGPHUMMES, N., & Sasiwongsaroj, K. (2020). *sūng wai mai sēp sū yāng sum yong : kānsāng naksūsān suk phāwa sūng'āyu thī rūthao than sū* [Elderly Use of Risk-Free Media: Creating Media Literate Elderly Health Communicators]. *Journal of Business, Economics and Communications*. 15(3), 174-191.
- Blažič, B. J. & Blažič, A. J. (2020). Overcoming the digital divide with a modern approach to learning digital skills for the elderly adults. *Education and Information Technologies*. 25(1), 259-279.
- Boonsomsuk, B. (2023). *kān wikhroḥ khwāmpen phon mūa ngōdi c̣hī than phān kitchakam kānphalit sū di c̣hī than phūa khapkhūān sangkhom nai raīwichā* RSU nungroḥhoksip rūthao than sū di c̣hī than [Digital Citizenship Analysis Through Digital Media Production Activities for Social Movement in the Course of RSU 160 Digital Media Literacy]. *Journal of Communication Arts Review*. 27(1), 8-18.
- Branson, R. K. (1978). The interservice procedures for instructional systems development. *Educational technology*. 18(3), 11-14.
- Department of Older Persons. (2023). *sathiti phūsūng'āyu* [Elderly statistics]. Retrieved from <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/2387>
- Morachat, W. & Polmitr, D. (2023). *kānphatthanā rabop sārasonthēt dān kānthōngthīeo phūa phōēm sakkayaphāp chumchon mūāng chāi dāe khēm rā thō'ānā tān lāe phō sai c̣hāngwat 'Ubon Rāchathanī* [Development of Tourism Information System for Increase Potential of Community in the Border City Tourism, Khemmarat, Natan and Phosai Districts of Ubon Ratchathani]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*. 17(3), 140-157.
- Office of Social Development and Human Security, Phranakhon Si Ayutthaya Province. (2022). *raīngān sathanākān sangkhom c̣hāngwat Phra Nakhōn Sī 'Ayutthaya pīngoppamān Phō.Sō. sōngphanhāroḥhoksipha* [Report on the social situation in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, fiscal year 2022]. Retrieved from https://www.msociety.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/download/article/article_20220920143343.pdf

- Panarat, Y. (2021). **sathiti phūa kānwichai thāngkān suksā** [Statistics for educational research]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Pangsiri, M. & Wanaratwichit, C. (2020). **kāntē rī yom khwām phrōm sū kān pen phūsūng ‘āyu khunnaphāp nai prachākōṇ kōṇ wai sūng ‘āyu** [The Preparation for Active Aging among Pre-aging Population]. **Journal of Phrapokklao Nursing College, Chanthaburi**. 31(2), 213-223.
- Peterson, C. (2003). Bringing ADDIE to life: Instructional design at its best. **Journal of Educational Multimedia and Hypermedia**. 12(3), 227-241.
- Rodkhem, R. & Chaiprasit, S. (2019). sangkhom sūng wai: theknōlōyī kap phūsūng ‘āyu [Ageing Society: Technology and the Elderly]. **EAU Heritage Journal Science and Technology**. 13(2), 36-45.
- Saenboonsong, S. (2023). **kānphatthanā kēm bon mō bai ‘æ pō phali khōchan phūa kān rūthao than sū theknōlōyī samrap nakriān ra dap chan prathom suksā sangkat khēt phūnthī kānsuksā prathom suksā Phra Nakhōṇ Sī ‘Ayutthayā** [The Development of Game on Mobile Application for Media Literacy of Primary Students under Office of Phranakhon Si Ayutthaya Educational Service Area]. **Journal of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus**. 34(1), 57-69.
- Sodsong, K. (2018). **Khunnaphāp chīwit khōng phūsūng ‘āyu nai khēt thetsabān nakhōṇ Phra Nakhōṇ Sī ‘Ayutthayā chāngwat nakhōṇ Phra Nakhōṇ Sī ‘Ayutthayā** [Life Quality of Seniors of Phra Nakhon Si Ayutthaya City Municipal]. **MBU Education Journal: Faculty of Education Mahamakut Buddhist University**. 6(1), 162-175.
- Songvipphon, K. & Punyalikhit, R. (2020). **kānsuksā būāngton thung nēothāng songsoēm kānchai chīwit yāng mī khunkhā hai phū sūng wai yuk mai duāi sū sāngsan** [Methods to Promote a Valuable Life to Active Aging with New Media]. **Journal of Health Education**. 43(1), 171-185.
- Srimongkol, S. & Phooseenam, S. (2023). **prasitthiphon khōng kānchai prokrēm tittām yām thāng mō bai ‘æ pō phali khōchantō ‘ā ā kān puāt khōng phupūai mareng ra ya thāi thī dai rap kāndulāe bāep prakhapphakhōng sūn rangsī raksa lāe khēmī bambat rōngphayabān Khōṇ Kān** [Effectiveness of a follow program for using mobile applications on pain in terminally ill cancer patients receiving palliative care in Radiotherapy and Chemotherapy Center Khon Kaen Hospital]. **Academic Journal of Nursing and Health Sciences**. 3(2), 30-43.

- Trakulmaykee, N., Pratan, T., Hnuccheck, K. & Dittavichai, R. (2024). patchai thī mī phon tō khwām tangchai chailai ‘ō’ē khōng nak thōngthīeo rap kānthōngthīeo nai phūnthī lum thalēsāp Songkhla [Factors of Tourist's Intention to Use Line OA for Songkhla Lagoon Tourism]. **Journal of Information Science Research and Practice**. 42(1), 21-36.
- Wuthirangsi, A. (2021). kām rūthao than sū dithan khōng phūsūng ‘āyū [Digital Literacy of Elderly]. **Interdisciplinary Studies Journal**. 21(1), 90-106.
- Zaid, N. N. M., Abd Rauf, M. F., Ahmad, N. A., Zainal, A., Razak, F. H. A. & Shahdan, T. S. T. (2022). Learning Elements for Digital Literacy among Elderly: A Scoping Review. **Journal of Algebraic Statistics**. 13(3), 2850-2859.

มุมมองต่อคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในธุรกิจ
อาหารทะเลแปรรูป: กรณีศึกษาตลาดอาหารทะเลในจังหวัดสมุทรสาคร

THE PERSPECTIVE ON QUALITY OF LIFE AND WELFARE OF MYANMAR
MIGRANT WORKERS IN SEAFOOD PROCESSING BUSINESS: A CASE STUDY
OF SEAFOOD MARKETS IN SAMUT SAKHON PROVINCE

ศุภิสรา พิพัฒน์ถาวร¹ ศศิกานต์ โชติศรี² อภิญญา คงน่วม³ สุชานันท์ กระต่ายทอง⁴
ชุตติกา เจิมขุนทด⁵ และกนกนรา พวงประยงค์⁶
Supissara Pipatthaworn¹ Sasikan Chotsri² Aphinya Khongnuam³ Suchanan Krataithong⁴
Chutiga Jermkuntod⁵ and Kanokwara Phuangprayong⁶

^{1,2,3,4,5,6} วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
^{1,2,3,4,5,6} Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University, Rangsit Campus
E-mail: kanokwara.p@psds.tu.ac.th

Received: December 27, 2023
Revised: March 11, 2024
Accepted: March 12, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปในพื้นที่ตลาดอาหารทะเลในจังหวัดสมุทรสาคร และ 2) ศึกษามุมมองต่อคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปในพื้นที่ตลาดอาหารทะเลในจังหวัดสมุทรสาคร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ จำนวน 38 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์มีระดับความพึงพอใจด้านคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์กับสังคมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับเพื่อนร่วมงานในระดับมาก ส่วนด้านการหางานพบว่ามีความพึงพอใจระดับน้อยโดยเฉพาะเรื่องค่าตอบแทนเงินออม และเงินส่งกลับบ้านที่ประเทศต้นทาง ส่วนความพึงพอใจเรื่องสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ พบว่าด้านเวลาในการทำงาน เวลาพักและการหยุดงานอยู่ในระดับมาก ด้านสวัสดิการสิทธิประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ จากนายจ้างอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าความพึงพอใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและกีฬาสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย 2) แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์มีมุมมองต่อคุณภาพชีวิตในด้านความเป็นอยู่ของตนเองว่าที่อยู่อาศัยมี

ความสะอาด ใกล้เคียงสถานประกอบการและดีขึ้นกว่าคุณภาพชีวิตในประเทศต้นทาง แรงงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ค่าตอบแทนที่ได้รับเพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวันแต่ไม่เพียงพอต่อการเหลือเก็บเป็นเงินออม แรงงานได้รับสวัสดิการตามกฎหมายกำหนด มีขวัญกำลังใจจากการจัดงานเลี้ยงและการให้รางวัลในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ แต่ยังมีความต้องการสถานที่จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น ลานกีฬา และกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ ดังนั้นนายจ้างในสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการแรงงานโดยเฉพาะในด้านการจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม ส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการออมเงินและการจัดหาพื้นที่พักผ่อนสำหรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและนันทนาการ ทั้งนี้เพื่อให้แรงงานในพื้นที่มีสุขภาวะร่างกายและจิตใจที่ดีและมีความสุขในการทำงาน

คำสำคัญ

คุณภาพชีวิต สวัสดิการ แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of satisfaction regarding quality of life and welfare of Myanmar migrant workers in the seafood processing business in the seafood markets in Samut Sakhon Province, and 2) investigate the perspectives on the quality of life and welfare of Myanmar migrant workers in seafood processing business in the seafood markets in Samut Sakhon Province. Mixed-methods research was applied for this research. Quantitative data were collected by questionnaire from a sample of 38 Myanmar migrant workers. Qualitative data were collected by semi-structured interview from 8 key informants. Data were analyzed by descriptive statistics as well as content analyses.

The results found that 1) Myanmar migrant workers had a positive outlook on their quality of life, rated at a high level for physical and mental health and environmentally. Social relationships were deemed moderate, with particularly strong connections observed among peers. However, satisfaction with work-related aspects such as compensation, savings, and migrant remittances was relatively low. Regarding welfare and benefits, satisfaction levels with working hours and breaks were high, while social security and other benefits were moderate. There was minimal satisfaction with recreational and health-promoting activities. It was found that 2) Myanmar migrant workers perceived their living conditions positively. They believed their residences were clean and conveniently located near their workplaces. Overall, they felt that they had a better quality of life compared to that in their home country. Among themselves, these workers fostered positive relationships, and while the compensation they received was adequate for daily living expenses, it was insufficient for savings. They

received welfare by law and found motivation from events and rewards during various important festivals. However, there was still a need for facilities to promote health activities, such as sports fields and recreational sports events. These findings suggested that employers, entrepreneurs, and relevant regional organizations should prioritize development of migrant workers' quality of life and welfare, especially in terms of fair compensation, promoting saving practices, and providing recreational spaces for health and leisure activities in the workplace. This would be essential for ensuring the well-being and happiness of migrant workers.

Keywords

Quality of Life, Welfare, Myanmar Migrant Workers

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศปลายทางที่สำคัญในการย้ายถิ่นฐานของแรงงานข้ามชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา โดยเฉพาะเมียนมาร์ที่เป็นประเทศที่มีแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากที่สุด แรงงานเหล่านี้เป็นกำลังหนุนเสริมแรงงานภายในประเทศที่ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานของประเทศไทยได้ (Manager Online, 2023) จากสถิติไตรมาสที่ 1/2566 สำนักรวจโดยกองเศรษฐกิจการแรงงานระบุว่าปัจจุบันประเทศไทยมีกลุ่มแรงงานข้ามชาติจำนวน 2,743,673 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานชาวเมียนมาร์ 1.86 ล้านคน รองลงมาคือกัมพูชา 4.14 แสนคน ลาว 2.10 แสนคน เวียดนาม 2,230 คน และแรงงานสัญชาติอื่นประมาณ 3 แสนคน (Office of Permanent Secretary for Ministry of Labour, 2023)

จังหวัดสมุทรสาครเป็นที่ตั้งของตลาดท่าเรือประมงและเป็นตลาดแปรรูปอาหารทะเลที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย พื้นที่นี้จึงดึงดูดแรงงานข้ามชาติให้เข้ามาทำงานจำนวนมาก จากรายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2564 ชี้ว่าจังหวัดสมุทรสาครมีคนต่างด้าว 3 สัญชาติ ได้แก่ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา ที่ได้รับอนุญาตทำงานจำนวนทั้งสิ้น 296,827 คน ในจำนวนนี้เป็นแรงงานสัญชาติเมียนมาร์จำนวน 262,368 คน (Provincial Labour Office Samut Sakhon, 2021) จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าแรงงานกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรสาคร ด้วยภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการประมงของจังหวัดสมุทรสาครมีความต้องการแรงงานข้ามชาติเพื่อเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนในกระบวนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประมงและธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปต่าง ๆ ประกอบกับงานดังกล่าวได้ค่าตอบแทนหรือค่าจ้างที่มากกว่าค่าจ้างแรงงานในประเทศต้นทาง สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยดึงดูด (pull factors) ที่สำคัญที่ทำให้แรงงานกลุ่มประเทศอาเซียนย้ายถิ่นมาประกอบอาชีพและแสวงหารายได้ในจังหวัดสมุทรสาคร ส่งผลให้หลายพื้นที่บริเวณใกล้สถานประกอบการและตลาดอาหารทะเลที่เป็นจุดศูนย์กลางการค้าขายที่สำคัญและกลายเป็นชุมชนที่พักอาศัยของแรงงานข้ามชาติกลุ่มนี้

จากงานศึกษาที่เกี่ยวข้องในอดีตแสดงผลการศึกษาที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า คุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครมีการดำเนินชีวิตประจำวันที่ดีขึ้นจากเดิมเมื่อเปรียบเทียบกับชีวิตก่อนการเดินทางมาประเทศไทย (Namsanguan & Hora, 2018; Tusawut, 2019) แต่ในภาพรวมยังคงพบปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัว การใช้ภาษาและมีความกดดันจากทัศนคติที่ไม่ดีหรืออคติของคนไทยที่มีต่อแรงงานเมียนมาร์ นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องสัญญาจ้างไม่ชัดเจน บางรายยังเข้าไม่ถึงการคุ้มครองและสวัสดิการ การพักอาศัย บางสถานที่มีความทรุดโทรม และแรงงานเหล่านี้ยังต้องการความเห็นอกเห็นใจและการเคารพในสิทธิมนุษยชน (Sritieng, 2021) ปัญหาที่กล่าวมาปรากฏชัดในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID-19 ระลอกสองในจังหวัดสมุทรสาครที่มีแรงงานข้ามชาติติดเชื้อเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณตลาดกลางกุ้งที่ขณะนั้นเป็นพื้นที่วิกฤตของการแพร่ระบาด และเนื่องด้วยแรงงานอาศัยอยู่ในห้องพักกันอย่างแออัดจึงยากต่อการเว้นระยะห่างเพื่อป้องกันการติดเชื้อ (BBC, 2020) ทั้งยังพบว่าแรงงานจำนวนหนึ่งเข้าไม่ถึงสวัสดิการด้านสุขภาพ อาทิ ระบบประกันสังคมและหลักประกันสุขภาพ อุบัติการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงปัญหาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร โดยเฉพาะในพื้นที่ตลาดอาหารทะเลที่มีแรงงานเมียนมาร์พักอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

เมื่อกล่าวถึงประเด็นด้านคุณภาพชีวิต World Health Organization (1994) หรือ WHO ให้ความหมายคำว่าคุณภาพชีวิต ว่าหมายถึงความพึงพอใจและการรับรู้สถานะของบุคคลในการดำเนินชีวิตในสังคมให้มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายและความคาดหวังของตนเองภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยมและมาตรฐานของสังคม รวมถึงการเมืองการปกครองของสังคมนั้น ๆ สอดคล้องกับ Zhan (1992) ที่อธิบายว่าคุณภาพชีวิตหมายถึงระดับความพอใจในชีวิตที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ซึ่งมีส่วนเกี่ยวเนื่องมาจากพื้นฐานของบุคคล วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ประเมินจากองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านสุขภาพร่างกาย และด้านสังคมเศรษฐกิจ โดย OECD (2011) ได้กำหนดกรอบการวัดคุณภาพชีวิตไว้ 8 ด้าน ได้แก่ 1) สถานะสุขภาพ 2) การทำงานและความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน 3) การศึกษาและทักษะ 4) เครือข่ายสังคม 5) การมีส่วนร่วมและการกำกับดูแล 6) คุณภาพสิ่งแวดล้อม 7) ความปลอดภัยของบุคคล และ 8) ความเป็นอยู่ที่ดี

นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (พ.ศ. 2546) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมายของสวัสดิการสังคมว่าหมายถึงระบบการจัดบริการทางสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสมเป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งในด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน รายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Office of the National Social Welfare Promotion Act Commission, 2009) โดยสวัสดิการแรงงานสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1) สวัสดิการแรงงานตามที่กฎหมายกำหนด เป็นสวัสดิการที่มีการพิจารณาแล้วว่าเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ ซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับเพื่อให้สถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ต้องมีการจัดสวัสดิการประเภทนี้ เช่น การจัดให้มีน้ำสะอาดสำหรับดื่ม มีห้องน้ำห้องส้วมถูกสุขลักษณะและมีปริมาณเพียงพอแก่ลูกจ้าง การจัดให้มีบริการช่วยเหลือลูกจ้างเมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยในการปฐมพยาบาลหรือรักษา

พยาบาล เป็นต้น และ 2) สวัสดิการแรงงานนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด เช่น การพัฒนาลูกจ้าง ด้วยการอบรมเสริมความรู้ ส่งเสริมการศึกษา การจัดให้มีห้องสมุดหรือมุมอ่านหนังสือ การตั้งร้านค้าสวัสดิการ การจัดให้มีรถรับส่ง เงินโบนัส เบี้ยชยัน จัดให้มีชุดทำงาน เงินช่วยเหลือในงานต่าง ๆ รางวัลในการทำงาน การแข่งขันกีฬา การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์พนักงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คุณภาพชีวิตของลูกจ้างและแรงงานดีขึ้นและยังส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้นอีกด้วย (Department of Labour Protection and Welfare, 2011)

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษามุมมองต่อคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปในพื้นที่ตลาดอาหารทะเลในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งนี้เพื่อสะท้อนสถานการณ์ด้านความพึงพอใจและความรู้สึกนึกคิดของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ที่มีต่อประเด็นดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์แก่นายจ้างและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาครและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ระดับความพึงพอใจและมุมมองต่อคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปในพื้นที่ตลาดอาหารทะเลในจังหวัดสมุทรสาครเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปในพื้นที่ตลาดอาหารทะเลในจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษามุมมองต่อคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปในพื้นที่ตลาดอาหารทะเลในจังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี หน่วยวิเคราะห์ในการวิจัยคือแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ตลาดอาหารทะเล 3 แห่ง ในจังหวัดสมุทรสาคร คณะผู้วิจัยคัดเลือกพื้นที่และผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบบเฉพาะเจาะจง โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความยินดีในการให้ข้อมูลและเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารด้วยการฟังและพูดโต้ตอบเป็นภาษาไทยได้ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักโดยขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักทุกรายและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยไม่ระบุชื่อของผู้ให้ข้อมูลหลักและรายละเอียดสถานที่ที่ทำการศึกษ เก็บรวบรวมข้อมูลเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2566 จากแรงงานที่ทำงานในพื้นที่ตลาดอาหารทะเล 3 แห่ง (แห่งที่ 1 จำนวน 15 คน แห่งที่ 2 จำนวน 10 คน และแห่งที่ 3 จำนวน 13 คน) รวมจำนวนทั้งสิ้น 38 คน โดยในจำนวนนี้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อคำถาม 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ข้อคำถามเรื่องเพศ อายุ สถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำตอบ ส่วนที่ 2 สภาพการทำงาน ได้แก่ ข้อคำถามเรื่องระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ระยะเวลาทำงานในสถานประกอบการ รายได้ที่ได้รับต่อวัน และค่าล่วงเวลาที่ได้รับต่อชั่วโมง ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำตอบ ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจด้านคุณภาพชีวิต ได้แก่ ข้อคำถามด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ด้านการทำงานและค่าตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบการประเมินค่า 5 ระดับ และส่วนที่ 4 ความพึงพอใจด้านสวัสดิการ ได้แก่ ข้อคำถามด้านเวลาในการทำงาน เวลาพักและการหยุดงาน ด้านสวัสดิการและสิทธิประกันสังคม และด้านสิทธิประโยชน์อื่น ๆ จากนายจ้าง ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ โดยคณะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษไทยในการแปลแบบสอบถามเป็นภาษาไทย

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย ประเด็นสัมภาษณ์ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 วิถีชีวิตและการอยู่อาศัยร่วมกันของแรงงาน ส่วนที่ 2 สุขภาพและสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยและสถานที่ทำงาน และส่วนที่ 3 สวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์จากนายจ้าง

สำหรับแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างคณะผู้วิจัยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา ในส่วนของแบบสอบถามมีการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้สูตรการวิเคราะห์ค่า IOC โดยพบว่ามีความอยู่ในช่วง .67-1.00 จึงสามารถนำมาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) มีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของข้อคำถามด้านความพึงพอใจที่เป็นแบบการประเมินค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Best (1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ผู้ตอบพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ผู้ตอบพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ผู้ตอบพึงพอใจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ผู้ตอบพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ผู้ตอบพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์แก่นสาระและการพรรณนาวิเคราะห์เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูล บรรยายสะท้อนความคิดเห็นและหาข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือ โดยการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล โดยพิจารณาว่าเมื่อแหล่งข้อมูลดังกล่าวเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่าแรงงานข้ามชาติสัญชาติสัญชาติเมียนมาร์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.7 ส่วนมาร้อยละ 68.4 มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 63.2 มีสถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.05 คน ส่วนมาร้อยละ 65.8 มีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ในด้านระยะเวลาในการทำงานในสถานประกอบการพบว่าแรงงานทุกคนทำงานในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ รวม 6 วันต่อสัปดาห์ มีเวลาเข้างาน 08.00-17.00 น. แบ่งเป็นเวลาทำงาน 8 ชั่วโมง และเวลาพักกลางวัน 1 ชั่วโมง โดยรวมมีรายได้เฉลี่ยวันละ 335.55 บาท และเมื่อทำงานนอกเวลาได้รับค่าล่วงเวลาเฉลี่ยชั่วโมงละ 23.18 บาท

2. ผลการศึกษาด้านคุณภาพชีวิต พบว่าแรงงานมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจมากที่สุด ($\bar{X} = 3.59$, SD = 1.17, ระดับมาก) รองลงมาคือด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.53$, SD = 1.28, ระดับมาก) ส่วนด้านการทำงานและค่าตอบแทนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.48$, SD = 1.26, ระดับน้อย) ในด้านสวัสดิการ พบว่าแรงงานมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในสวัสดิการด้านเวลาในการทำงาน เวลาพักและการหยุดงานมากที่สุด ($\bar{X} = 3.56$, SD = 1.55, ระดับมาก) รองลงมาคือด้านสวัสดิการและสิทธิประกันสังคม ($\bar{X} = 3.06$, SD = 1.73, ระดับปานกลาง) ส่วนด้านสิทธิประโยชน์อื่น ๆ จากนายจ้างมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.77$, SD = 1.70, ระดับปานกลาง) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงาน

ความพึงพอใจด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
คุณภาพชีวิต			
ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ	3.59	1.17	มาก
1. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง	3.76	0.91	มาก
2. มีความสุขระหว่างการทำงาน	3.58	1.18	มาก
3. มีความสุขขณะที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย	3.68	1.28	มาก
4. มีเวลาพักผ่อนหย่อนใจหลังเลิกงาน	3.24	1.42	ปานกลาง
5. รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.71	1.04	มาก
ด้านการทำงานและค่าตอบแทน	2.48	1.26	น้อย
1. ค่าตอบแทนที่ได้รับเพียงพอต่อการใช้ชีวิตในประเทศไทย	2.55	1.18	ปานกลาง
2. ค่าจ้างที่ได้รับมีความเหมาะสมและยุติธรรม	2.76	1.30	ปานกลาง
3. ค่าจ้างที่ได้รับสามารถจัดสรรเป็นเงินออมในอนาคตได้	1.92	1.26	น้อย
4. ค่าตอบแทนเพียงพอที่จะส่งกลับไปให้ครอบครัวที่ประเทศต้นทาง	1.92	1.24	น้อย
5. ภูมิใจที่ได้ทำงานในสถานประกอบการปัจจุบัน	3.24	1.34	ปานกลาง
ด้านความสัมพันธ์กับสังคม	3.42	1.31	ปานกลาง
1. การปฏิบัติที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน	3.50	1.27	ปานกลาง
2. ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนแรงงานข้ามชาติ	3.87	1.04	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความพึงพอใจด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
3. เวลาสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน	3.21	1.34	ปานกลาง
4. นายจ้างเคารพสิทธิส่วนบุคคลและปฏิบัติต่อแรงงานข้ามชาติอย่างเท่าเทียมกับแรงงานไทย	3.42	1.43	ปานกลาง
5. เพื่อนร่วมงานคนไทยให้คำแนะนำเมื่อพบปัญหาต่าง ๆ	3.11	1.48	ปานกลาง
ด้านสภาพแวดล้อม	3.53	1.28	มาก
1. ที่พักอาศัยมีความสะอาดและปลอดภัย	3.89	.98	มาก
2. ที่พักอาศัยมีขนาดที่เหมาะสมเพียงพอต่อสมาชิกในครอบครัว	3.45	1.39	ปานกลาง
3. สภาพแวดล้อมในที่ทำงานมีความเหมาะสมต่อการทำงาน	3.26	1.46	ปานกลาง
สวัสดิการ			
ด้านเวลาในการทำงาน เวลาพักและการหยุดงาน	3.56	1.55	มาก
1. จำนวนวันและชั่วโมงในการทำงานมีความเหมาะสม	3.55	1.37	มาก
2. มีเวลาพักระหว่างการทำงานที่เหมาะสม	3.61	1.55	มาก
3. ได้รับวันหยุดตามเทศกาลหรือวันหยุดสุดสัปดาห์ที่เหมาะสม	3.55	1.66	มาก
4. การลาหยุดเมื่อมีกิจธุระหรือป่วยได้ตามความเหมาะสม	3.53	1.61	มาก
ด้านสวัสดิการและสิทธิประกันสังคม	3.06	1.73	ปานกลาง
1. นายจ้างมีการเตรียมความพร้อมในด้านสถานที่การทำงาน อาทิ ห้องน้ำที่สะอาด ที่พัก และอาหาร-เครื่องดื่มระหว่างวัน	3.47	1.52	ปานกลาง
2. สถานประกอบการติดตั้งอุปกรณ์สนับสนุนความปลอดภัยเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉิน อาทิ อุปกรณ์ดับเพลิง สถานที่ปฐมพยาบาลเบื้องต้น	3.16	1.82	ปานกลาง
3. ได้รับการรักษาในสถานพยาบาลตามสิทธิประกันสังคม	2.76	1.72	ปานกลาง
4. ได้รับเงินตอบแทนเมื่อเจ็บป่วยหรือได้รับค่าคลอดบุตรตามสิทธิประกันสังคม	2.84	1.85	ปานกลาง
ด้านสิทธิประโยชน์อื่น ๆ จากนายจ้าง	2.77	1.70	ปานกลาง
1. สถานที่ทำงานจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและลานกีฬา	2.29	1.68	น้อย
2. นายจ้างจัดงานเลี้ยงให้เข้าร่วมในวันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ อาทิ งานเลี้ยงวันปีใหม่ กิจกรรมจับรางวัลและของขวัญ เป็นต้น	3.37	1.72	ปานกลาง
3. ได้รับเงินหรือรางวัลเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน	3.11	1.86	ปานกลาง
4. นายจ้างเอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติ	2.32	1.54	น้อย

3. ผลการศึกษามุ่งมองต่อคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ แบ่งการนำเสนอเป็น 4 ส่วน มีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังนี้

3.1 สุขภาวะและที่พักอาศัยที่ดีกว่าเดิมภายใต้ทางเลือกที่มีไม่มากนัก

แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ให้ข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าตนเองมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงดี รู้สึกมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม รู้สึกมีความสุขขณะที่ทำงาน และพักอาศัยอยู่ในประเทศไทย มีความสุขระหว่างการทำงานและหลังเลิกงานมีเวลาพักผ่อนหย่อนใจตามสมควร ลักษณะการพักอาศัยของแรงงานเป็นการเช่าห้องพักใกล้ ๆ สถานประกอบการที่เป็นสถานที่ทำงาน โดยจะรวมกลุ่มเพื่อเช่าห้องอยู่ด้วยกันและออกค่าเช่าที่พักกันเอง บางห้องอยู่อาศัย

รวมกันมากถึง 10 คน ซึ่งเป็นการบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายในส่วนของที่พักได้ ในมุมมองโดยรวมของแรงงานด้านสุขภาวะและความสะอาดของห้องพัก คือ มีความสะอาด สะดวก และปลอดภัยดี แต่สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารและใต้อาคารที่พักที่ใช้เป็นสถานที่ทำงานยังพบจุดน้ำขัง มีเศษเนื้อปลาที่หลงเหลือจากการทำงานและส่งกลิ่นเหม็นอยู่บ้าง ดังคำสัมภาษณ์

M2: “ห้องก็อยู่กันหลายคน บางห้องเป็นสิบ กันนอนได้ ชินแล้ว ผมอยู่กันสะอาดนะ แต่คนข้างนอกมองมามันก็สกปรกอยู่ มันมีขยะ น้ำของปลา เศษเนื้อปลาไง ก็เขาทำงานกันอยู่ข้างล่างนี้ จะให้ทำไง อยู่ที่นี่ก็เสียเงินเอง ช่วยกันออก สะดวกดี เดินไปแพ่ง่าย อยู่ ๆ กันไปนี่แหละ โอเค ๆ”

M5: “อยู่แบบนี้ก็ดี มีแต่พวกกัน ห้องก็เช่าเขา อยู่ใกล้เสีย มาทำงานง่าย”

ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ที่แรงงานสะท้อนมาข้างต้น เป็นความรู้สึกภายใต้ความเข้าใจสถานการณ์ชีวิตของตนเองว่าทางเลือกของแรงงานย้ายถิ่นมีไม่มากนัก หมายถึงแรงงานไม่สามารถเลือกที่อยู่ที่มีความสวยงามหรือมีราคาแพงกว่านี้ได้ เพราะมีข้อจำกัดทางรายได้ แต่สภาพความเป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน ก็ถือว่าดีขึ้นกว่าเดิมมากเมื่อเทียบกับความเป็นอยู่ในประเทศต้นทาง ดังนั้นการมีโอกาสดำรงชีพ มีที่พักปลอดภัยใกล้สถานที่ทำงาน การเดินทางมาทำงานสะดวก รวมถึงการได้อยู่ร่วมกันกับครอบครัว ญาติพี่น้องและเพื่อนร่วมสัญชาติ จึงเป็นเรื่องที่แรงงานหลายคนพึงพอใจแล้ว

3.2 วิถีชีวิต ความสัมพันธ์ และการอยู่ร่วมกันอย่างแน่นแฟ้น

วิถีการดำเนินชีวิตของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์มีความโดดเด่นด้านเครือข่ายทางสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความกลมเกลียวแน่นแฟ้นระหว่างชาวเมียนมาร์ด้วยกัน สังเกตได้จากรูปแบบการใช้ชีวิตและความเป็นอยู่ของแรงงานที่มักทำกิจกรรมรวมกันเป็นกลุ่ม เช่น การพักผ่อน การเดินทางไปทำงาน การเดินตลาดและไปเที่ยวพักผ่อนในช่วงวันหยุด เป็นต้น ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนแรงงานร่วมสัญชาติ ดังคำสัมภาษณ์

M4: “เพื่อนเยอะ อยู่กันหลายคน ชอบพากันไปตลาด ไปซื้อของด้วยกัน ก็ดี รู้สึกอบอุ่น ไม่เหงา”

M6: “ผมก็เจอเพื่อนเยอะ อยู่ห้องเช่ากัน มันก็สะดวก ตกเย็นมาก็มานั่งคุยกัน เล่นกัน ไรต์ตรงนั้นนะแหล่งของผม บางวันก็มีตลาดมาตั้ง ไม่ต้องออกไปไหน มีกับข้าวพามาขายด้วย ผมอยู่ได้สบายเลย อยู่มานานแล้ว”

อย่างไรก็ดี ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่ในสถานประกอบการมีทั้งแรงงานสัญชาติไทยและต่างสัญชาติอยู่ร่วมกัน แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่าตนเองได้รับการปฏิบัติที่ดีจากเพื่อนร่วมงาน ได้รับคำแนะนำเมื่อพบปัญหาต่าง ๆ จากเพื่อนแรงงานคนไทย ได้รับการเคารพสิทธิและการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับแรงงานไทยและมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยเหตุว่ายังมีข้อจำกัดทางภาษา ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมการใช้ชีวิตและข้อจำกัดในการทำงานบางครั้งก็อาจไม่ได้มาตรฐานตามที่นายจ้างต้องการ ส่งผลให้แรงงานถูกนายจ้างต่อว่า จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้แรงงานบางคนมองว่าตนเองไม่ได้รับการปฏิบัติจากนายจ้างที่เท่าเทียมกับแรงงานไทย

3.3 ค่าตอบแทนเพื่อการดำรงชีพและเงินส่งกลับบ้าน

แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่าตนเองมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการย้ายถิ่นมาทำงานในประเทศไทยเพื่อเก็บเงินส่งกลับไปให้ครอบครัว เนื่องจากพื้นที่การศึกษาให้โอกาสทางอาชีพแก่กลุ่มแรงงานข้ามชาติจำนวนมากจึงเป็นแรงดึงดูดให้ตนเองและเพื่อน ๆ แรงงาน เดินทางมาแสวงหารายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หลายคนรู้สึกมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานในสถานประกอบการปัจจุบัน แต่มีความเห็นว่าค่าตอบแทนที่ได้รับมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้ชีวิตในประเทศไทยในระดับปานกลาง กล่าวคือเพียงพอกับการกินอยู่ในแต่ละวันแต่ไม่มีเหลือเก็บเป็นเงินออมในอนาคตและสามารถเก็บจัดสรรไว้เป็นส่งเงินกลับบ้านที่ประเทศต้นทางได้ไม่มากนัก ลักษณะการได้ค่าตอบแทนจากนายจ้างเป็นไปตามชั่วโมงการทำงาน ทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย ทั้งนี้ค่าตอบแทนสำหรับบางงานก็เป็นไปตามแต่นายจ้างจะให้ไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจน ดังคำสัมภาษณ์

M1: “เจ้ก็ใจดี ทำมากก็ได้มากเนอะ ผมก็ทำเยอะ อยากได้เงินเยอะ ๆ คนมองว่างานผมสกปรก ก็ของกินนะ กุ้ง ปลา ก็เหม็นหน่อย แต่ชินแล้วทำได้ ได้เงินส่งกลับบ้าน...งานที่ทำก็ขึ้นอยู่กับเจ้เขาว่าจะให้ผมเท่าไร”

M7: “งานก็หนักแหละ แต่ค่าแรงได้ก็ดีเท่าคนไทยอยู่ สามร้อยกว่า สี่ร้อยบางวันก็มี...ส่งกลับบ้านได้บ้าง แต่ไม่ค่อยมีเก็บ”

3.4 ขวัญกำลังใจจากสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์จากนายจ้าง

แรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์มีความเห็นต่อสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับสอดคล้องกันว่าสวัสดิการและการปฏิบัติของนายจ้างเป็นที่น่าพอใจในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านช่วงเวลาในการทำงานและการหยุดงานที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ชั่วโมงการทำงานเหมาะสม มีเวลาพักระหว่างการทำงาน มีวันหยุดสุดสัปดาห์และมีวันหยุดตามเทศกาลที่สำคัญต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ ปีใหม่ และสามารถลาหยุดเมื่อมีกิจธุระหรือป่วยได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้นายจ้างยังปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม เช่น การไม่ทำร้ายร่างกายแรงงาน ไม่ดุด่าแรงงานด้วยคำหยาบคาย ตลอดจนมีการให้โบนัสและสิทธิประโยชน์ในช่วงสิ้นปี เช่น การเลี้ยงอาหาร การให้ของขวัญและรางวัล และการให้เข้าร่วมกิจกรรมในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ของสถานประกอบการ เช่น งานปีใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจและความสุขให้กับแรงงาน ดังคำสัมภาษณ์

M5: “โอ้ย เฮียนี้ดีมาก ผมอยู่มานานแล้วตั้งแต่แกหนุ่ม ๆ ใจดีมาก มีงานเลี้ยงให้ผมตลอดเลย ปีใหม่มีโต๊ะจีน แจกทองด้วย ๆ ผมได้ปีที่แล้ว”

อย่างไรก็ดียังมีสิ่งที่แรงงานต้องการให้นายจ้างและสถานประกอบการพัฒนาเพิ่มเติมคือสถานที่จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ อาทิ ลานกีฬาและงานกีฬาสัมพันธ์ เพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างแรงงานและเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ทั้งในด้านระดับความพึงพอใจและมุมมองความรู้สึกแสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของแรงงานมีความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ

($\bar{X} = 3.59$, $SD = 1.17$) สังเกตจากการสะท้อนถึงการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อสังคม และมีความสุขตลอดระยะเวลาในการทำงานอยู่ในประเทศไทยในระดับมาก และด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 3.53$, $SD = 1.28$) ที่ชี้ว่ามีความสะอาด สะดวกและปลอดภัยในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองความรู้สึกร่างกายของแรงงานที่สะท้อนว่า ด้านสุขภาพและความสะอาดของห้องพักมีความสะอาด สะดวกและปลอดภัยดี สภาพความเป็นอยู่ ณ ปัจจุบันถือว่าดีขึ้นกว่าเดิมเมื่อเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ในประเทศต้นทาง ซึ่งความเป็นอยู่ดังกล่าวเป็นไปตามอัตราและสถานะทางเศรษฐกิจของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Sukprasert (2022) ที่พบว่าแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับดีโดยเฉพาะด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย สุขภาพและความก้าวหน้าในงาน เช่นเดียวกับการศึกษาของ Tusawut (2019) ที่พบว่าแรงงานข้ามชาติเมื่อได้เข้ามาทำงานในประเทศไทยแล้วคุณภาพชีวิตของแรงงานดีขึ้นอยู่ในระดับที่แรงงานพึงพอใจ อีกทั้งการทำงานของแรงงานมีความเสี่ยงจากอันตรายน้อยเนื่องจากทำงานภายใต้การดูแลของสถานประกอบการ

ในภาพรวม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม แรงงานมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, $SD = 1.31$) แต่พบผลการศึกษาน่าสนใจว่าแรงงานมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนแรงงานข้ามชาติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, $SD = 1.04$) สอดคล้องกับมุมมองความรู้สึกของแรงงานที่สะท้อนว่าตนเองรู้สึกมีความอบอุ่นจากความกลมเกลียวแน่นแฟ้นระหว่างเพื่อนแรงงานข้ามชาติด้วยกัน เนื่องจากกลุ่มแรงงานมีวิถีการดำเนินชีวิตที่พักอาศัยอยู่รวมกันและทำกิจกรรมร่วมกันเสมอ เช่น การเดินทางไปทำงาน การเดินตลาดและไปเที่ยวพักผ่อนในช่วงวันหยุดด้วยกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Namsanguan & Hora (2018) ที่พบว่าแรงงานข้ามชาติมักอยู่อาศัยกับเครือข่ายทางสังคมที่เป็นเครือญาติหรือเพื่อนร่วมชาติเดียวกันเพราะมีความไว้วางใจกัน อีกทั้งยังสร้างความคุ้นเคยต่อสิ่งแวดล้อมใหม่จนก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายทางสังคมที่เป็นกลุ่มก้อน อาทิ การรวมกลุ่มไปทำบุญที่วัดในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ด้านการทำงานและค่าตอบแทน ในภาพรวมพบว่าแรงงานมีความพึงพอใจในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$, $SD = 1.26$) กล่าวคือค่าจ้างและค่าตอบแทนที่ได้รับอาจไม่ได้มากพอต่อการเก็บออมหรือการนำส่งให้ครอบครัวในประเทศต้นทาง แต่ก็ถือว่าเหมาะสมและเพียงพอต่อการใช้ชีวิตในประเทศไทย โดยมีความรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำงานในสถานประกอบการในปัจจุบันระดับปานกลาง สอดคล้องกับมุมมองความรู้สึกของแรงงานที่สะท้อนว่าการทำงานในประเทศไทยทำให้ตนเองมีสถานะที่ดีขึ้นกว่าการทำงานในประเทศต้นทาง เนื่องจากสถานประกอบการจำนวนมากในจังหวัดสมุทรสาคร โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับการประมงและธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปมีความต้องการแรงงานข้ามชาติจำนวนมากเพราะแรงงานกลุ่มนี้มีความอดทนสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บริษัท มีเดีย อินเทลลิเจนซ์ จำกัด ที่พบว่าแรงงานชาวเมียนมามีรายได้เฉลี่ย 88 บาทต่อวันซึ่งมีชีวิตที่ดีขึ้น มุ่งหารรายได้เป็นสำคัญและการเข้ามาทำงานในประเทศไทยสร้างรายได้คิดเป็น 3 ถึง 15 เท่าของรายได้ที่ได้รับตอนที่อยู่ประเทศเมียนมาร์ (Manager Online, 2023) อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าภาพรวมของแรงงานเหล่านี้มีรายได้ประมาณวันละ 336 บาท ซึ่งยังคงต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดสมุทรสาครที่กำหนดไว้วันละ 353 บาท (Ministry of Labour, 2022) ส่งผลให้แรงงานมีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเท่านั้นแต่ไม่เพียงพอต่อการเหลือเก็บเป็นเงินออมและยังกระทบต่อความสามารถใน

การส่งเงินกลับบ้าน จึงอาจเป็นสาเหตุให้แรงงานมีความพึงพอใจน้อยในเรื่องค่าตอบแทนและเงินส่งกลับบ้านที่ประเทศต้นทาง

ส่วนความพึงพอใจเรื่องสวัสดิการที่ได้รับพบว่า ด้านเวลาในการทำงาน เวลาพักและการหยุดงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, $SD = 1.55$) ด้านสวัสดิการและสิทธิประกันสังคม และ ด้านสิทธิประโยชน์อื่น ๆ จากนายจ้าง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$, $SD = 1.73$ และ $\bar{X} = 2.77$, $SD = 1.70$ ตามลำดับ) ซึ่งสวัสดิการตามกฎหมาย เช่น สถานที่ น้ำดื่มสะอาด ห้องน้ำถูกสุขอนามัย สิ่งจำเป็นในการปฐมพยาบาล เป็นสวัสดิการที่สถานประกอบการจะต้องจัดให้สำหรับลูกจ้างและแรงงานอยู่แล้ว ส่วนสวัสดิการนอกเหนือกฎหมาย เช่น สวัสดิการนันทนาการ การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์และการให้รางวัลเป็นสิ่งที่นายจ้างจัดให้แก่แรงงานในสถานประกอบการเพิ่มเติม ส่งผลให้แรงงานมีสมรรถนะและขวัญกำลังใจในการทำงาน ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับมุมมองความรู้สึกของแรงงานที่สะท้อนว่าสวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ จากนายจ้าง เช่น โบนัส การเลี้ยงอาหาร การให้ของขวัญ รางวัล และการให้เข้าร่วมกิจกรรมในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ สามารถสร้างขวัญกำลังใจและความสุขให้กับแรงงานได้ แต่แรงงานยังมีความต้องการให้นายจ้างในสถานประกอบการสนับสนุนสวัสดิการส่งเสริมสุขภาวะผ่านกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์และสถานที่ออกกำลังกายเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Chumee, Nathithammakul & Longprasert (2016) ที่กล่าวถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมว่าการจัดกิจกรรมสมานความ สัมพันธ์หรือกีฬาที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของแรงงานในสถานประกอบการ

ดังนั้นประเด็นด้านคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมสุขภาวะทางกายและทางใจของแรงงานให้ดีขึ้น ความเอื้ออาทรของนายจ้างโดยการจัดสวัสดิการแรงงานที่เหมาะสมย่อมทำให้ลูกจ้างมีความรักในงาน ขณะเดียวกันยังช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง สอดคล้องกับ Department of Labour Protection and Welfare (2011) ที่กล่าวว่าสวัสดิการแรงงานทำให้ผลิตภาพสูงขึ้น ช่วยลดปัญหาและข้อขัดแย้งในสถานประกอบการ ทำให้การประกอบกิจการดำเนินไปอย่างราบรื่น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นายจ้างที่มีการจ้างแรงงานข้ามชาติในสถานประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานเพื่อให้แรงงานที่เป็นกำลังการผลิตที่สำคัญเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นายจ้างและสถานประกอบการธุรกิจอาหารทะเลแปรรูปในพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการแรงงานโดยเฉพาะการจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมสอดคล้องกับค่าจ้างขั้นต่ำ ส่งเสริมกิจกรรมการวางแผนทางการเงินและการออม ดูแลสุขลักษณะของสถานที่ทำงาน และการจัดหาพื้นที่พักผ่อนสำหรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและนันทนาการ เช่น ลานกีฬา ทั้งนี้เพื่อให้แรงงานมีสุขภาวะที่ดีและมีความสุขในการทำงานอย่างยั่งยืน

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ อาทิ สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาครและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมการให้ความรู้ด้านสวัสดิการและสิทธิประโยชน์แก่แรงงานข้ามชาติ ส่งเสริมการอบรมด้านภาษา ตลอดจนการสนับสนุนพื้นที่และการจัดกิจกรรมนันทนาการ

ให้แก่แรงงานได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ สมรรถนะในการปฏิบัติงานและสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างแรงงาน อันจะเป็นผลดีต่อผลผลิตภาพของสถานประกอบการต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ผลการศึกษาสามารถสะท้อนสถานการณ์คุณภาพชีวิตและสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรสาครได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผลการศึกษาสามารถอ้างอิงไปยังประชากรและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายได้ในวงกว้าง

References

- BBC. (2020). Covid-19: rāṅgngān miā nōmā talāt kung Samut Sākhoṅ yū yāṅgrai nai phūm thī 'ok dā [COVID-19: Myanmar workers in shrimp market how is Samut Sakhon living in the lockdown area?]. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-55435224>
- Best, J. W. (1981). **Research in education**. 4th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Chumee, I., Nathithammakul, S. & Longprasert, S. (2016). samatthana nai kān patibat ngān khōṅg rāṅgngān Thai phāk 'utsāhakam 'āhān thale prārūp nai chāṅgwat Surāt Thānī [Thailand's workforce competency on the seafood processing industry sector in Surat Thani province]. **Suratthani Rajabhat Journal**. 3(2), 235-252.
- Department of Labour Protection and Welfare. (2011). sawatdikan rāṅgngān [Labor welfare]. Retrieved from <https://www.labour.go.th/index.php/hm7/73-2562-01-04-06-01-50>
- Manager Online. (2023). lā khum sap 1.2 lānlā nabāt talāt rāṅgngān miā nōmā nai Thai [Hunting for 1.2 trillion-baht treasure in the Myanmar labor market in Thailand]. Retrieved from <https://mgronline.com/daily/detail/9660000099130>
- Ministry of Labour. (2022). 'attra khāchāṅg khantam [Minimum wage rate]. Retrieved from <https://www.mol.go.th/อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ>
- Namsanguan, K. & Hora, P. (2018). rāṅgngān wīchāi rūāṅg khunnaphāp chīwīt rāṅgngān khām chāt [Quality of life of migrant workers]. Retrieved from <https://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/1230/fulltext.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- OECD. (2011). **How's life? measuring well-being**. Retrieved from <https://unstats.un.org/unsd/broaderprogress/pdf/How%27s%20life%20-%20Measuring%20well-being.pdf>

- Office of Permanent Secretary for Ministry of Labour. (2023). **sathānakān dān rāengngān trai mā 1 (January - March) 2023** [Labor situation, 1st quarter of 2023 (January - March 2023)]. Retrieved from <https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2023/06/รายงานสถานการณ์แรงงานไตรมาส-1-ปี-66.pdf>
- Office of the National Social Welfare Promotion Act Commission. (2009). **khumū sitthi prayōt dān sawatdikaṅ sangkhom samrap prachāchon** [Social elfare benefits manual for the people]. Retrieved from https://chumphon.m-society.go.th/wp-content/uploads/2021/04/2ita014_64.pdf
- Provincial Labour Office Samut Sakhon. (2021). **sathānakān rāengngān c̣hāngwat Samut Sākhoṇ 2021** [Labor situation in Samut Sakhon province 2021]. Retrieved from <https://samutsakhon.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/52/2022/02/รายปี-2564-มกราคม-ธันวาคม.pdf>
- Sritieng, N. (2021). **rāengngān khām chāt kap kān khaothung sawatdikaṅ dān sukkhaphāp nai rat Thai: kōraṇī suksā rāengngān khām chāt c̣hāngwat Samut Sākhoṇ** [Migrant workers and access to health benefits in the Thai state case study of migrant workers in Samut Sakhon province]. Retrieved from <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/921/>
- Sukprasert, P. (2022). **khunnaphāp chīwit khoṅg rāengngān tāngdāo kōraṇī suksā talāt thai c̣hāngwat pathum thān** [Foreign worker's quality of work life: A case study of Talad Thai, Pathum Thani province]. **Management Sciences Valaya Alongkorn Review**. 3(2), 51-63.
- Tusawut, K. (2019). **khunnaphāp chī wi ti rāengngān khām chāt kōraṇī suksā rāengngān sanchāt Phamaṅ tambon mahāchai 'Amphoe Muāng c̣hāngwat Samut Sākhoṇ** [Quality of life of migrant workers: A case study of Myanmar labors in Mahachai district Samutsakhon province]. Retrieved from <https://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2562/b207811.pdf>
- World Health Organization. (1994). **Quality of life assessment: An annoyed bibliography**. Geneva: WHO.
- Zhan, L. (1992). Quality of life: Conceptual and measurement issues. **J Adv Nurs**. 17(7), 795-800.

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

STRATEGY FOR PROMOTING QUALITY OF LIFE OF STATE WELFARE CARD
RECIPIENTS IN THE NORTHEASTERN REGION 2

สุวัฒน์ สือกกลาง¹ กฤตติกา แสนโกชน² และบุษกร สุขแสน³
Suwat Sueklang¹, Krittikar Sanposh² and Bussagorn Suksan³

^{1,2,3}ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
^{1,2,3}Doctor of Philosophy in Development Strategy, Udon Thani Rajabhat University
E-mail: suwatsueklang159@gmail.com

Received: February 18, 2024
Revised: June 11, 2024
Accepted: June 16, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 และ 2) กำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็น ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กำหนดยุทธศาสตร์ ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ร่างยุทธศาสตร์ด้วยการใช้เทคนิค SWOT Analysis โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมาย 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประเด็นและแบบบันทึกการประชุม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันยุทธศาสตร์ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมาย 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับความสำคัญลำดับที่ 1 ด้านรายได้ (PNI modified = 0.33) ลำดับที่ 2 ด้านสุขภาพ (PNI modified = 0.22) และด้านการศึกษา (PNI modified = 0.22) และลำดับที่ 3 ด้านสภาพแวดล้อม (PNI modified = 0.20) และ 2) ผลการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 มี 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการมีงานทำ มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างสุขภาพให้มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการฝึกอบรมและการศึกษาเพิ่มทักษะอาชีพ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการจัดสภาพแวดล้อม และผลการยืนยันยุทธศาสตร์ฯ พบว่า ค่าเฉลี่ย

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของทั้ง 4 ยุทธศาสตร์
แปลผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ

คุณภาพชีวิต บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบน 2

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the needs to promote the quality of life of the people who receive state welfare cards in the Northeastern Region 2, and 2) determine strategies for promoting the quality of life of the people who receive state welfare cards in the Northeastern Region 2. The design of this research was a mixed method divided into 2 phases. In the first phase, it was a need analysis using quantitative research method. The sample was 400 people. The research tool was a questionnaire. Data were using frequency, percentage, mean and standard deviation. The second phase was to determine strategies. There were 2 steps. Qualitative method was used in step 1 to draft strategy using the SWOT Analysis technique in a workshop of 30 people who were the target group. The research instruments used were discussion issues, and meeting minutes record. The content analysis was used. Step 2 was to confirm the strategy by using quantitative method with 30 of the target group. The instrument used was an evaluation form of appropriateness and feasibility.

The results of the research found that 1) the needs assessment for promoting the quality of life of State Welfare Card recipients in the Northeastern Region 2, prioritized 4 key areas. They were income (PNI modified = 0.33), health (PNI modified =0.22), education (PNI modified =0.22) and environment (PNI modified =0.20), and 2) results of the strategy determination to promote the quality of life of the people receiving the card had 4 strategies: Strategy 1: Promote employment , a stable career and sufficient income, Strategy 2: Promote health development to achieve a strong and healthy body, Strategy 3: Enhance training and education to improve vocational skills, and Strategy 4: Develop essential infrastructure to improve environmental conditions. The evaluation results of these strategies indicated that the average and standard deviation levels of appropriateness and feasibility across all four strategies were rated as high in all aspects.

Keywords

Quality of Life, State Welfare Card, Strategy, Upper Northeastern Province
Group 2

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา มีเป้าหมายจะยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายประชากรแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีชีวิตที่มีความสุขเป็นปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาและระดับความเป็นอยู่ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนมีความแตกต่างกัน ประเทศไทยและทั่วโลกประสบปัญหาสงครามรัสเซีย-ยูเครน ภาวะเงินเฟ้อ และข้าวยากหมากแพง รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ประชาชนมีความยากจน ซึ่งเป็นปัญหาหนักอกหนักใจให้กับทุกรัฐบาลที่ส่งผลในแง่ลบต่อการพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของมนุษย์ (Ishoh, 2019)

รัฐบาลได้จัดทำโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ (บัตรคนจน) ปี พ.ศ.2565 มีประชาชนลงทะเบียนแล้วทั้งสิ้น 18,058,564 ราย พบว่าประเทศไทยมีคนจนกว่า 18 ล้านคนจากประชากรทั้งประเทศกว่า 60 ล้านคน หรือประมาณ 25% ของประเทศ นอกจากคนจนที่เพิ่มขึ้นมากแล้ว ข้อมูลหนี้ครัวเรือนที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างต่อเศรษฐกิจไทยที่สะสมมานาน และซ้ำเติมเศรษฐกิจไทยให้รุนแรงขึ้นในช่วงโควิด-19 เห็นได้จากปี พ.ศ. 2553 หนี้ครัวเรือนอยู่ที่ 60 % ของจีดีพี ผ่านไป 10 ปีหนี้ครัวเรือน 80% ของจีดีพี ในปี พ.ศ.2562 และตัวเลขล่าสุดธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เปิดเผยช่วงไตรมาส 2/2565 หนี้ครัวเรือนคนไทยอยู่ที่ 88% ของจีดีพี เพียงแค่ 10 ปีนี้ ครัวเรือนเพิ่มขึ้นกว่า 28% เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงผลงานการบริหารประเทศของรัฐบาล ที่ไร้ศักยภาพ ทำเศรษฐกิจล้มเหลว คนไม่มีงานทำ รายได้ไม่พอรายจ่าย ทำให้จำนวนคนจนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การที่รัฐบาลทำบัตรคนจนเพื่อช่วยให้คนหายจน แท้จริงแล้วเป็นการแจกเงินเพื่อหวังผลทางการเมือง ไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาระยะยาว (Pasrisombat, 2020)

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นพื้นฐานของของชีวิตมนุษย์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศก็คือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติต่อไป คุณภาพชีวิตนั้น มักตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อ หรือแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตของคน ซึ่งจะประกอบด้วย กาย จิตใจ อารมณ์และสังคม โดยทั่วไป มนุษย์ทุกคนย่อมต้องการมีชีวิต ที่ดีพร้อมในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น มีสุขภาพดี มีอิสระในด้านความคิดและการกระทำ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้รับการกำหนดให้ เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น เป้าหมายของการพัฒนาทุกด้าน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจการปกครอง ฯลฯ ซึ่งล้วนมุ่งเน้นไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ในสังคมนั้นเองคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการดูแลและพัฒนา เพราะถ้าประชาชนมีคุณภาพชีวิต ที่ดีก็จะสามารถพัฒนาครอบครัวและประเทศชาติให้มั่นคง

การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน จะดำเนินการจากหลากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่ต้องดำเนินงานร่วมกัน (Sankitta, 2020)

จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 เป็นกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วย สกลนคร นครพนม และมุกดาหาร (กลุ่มจังหวัดสนุก) โดยจังหวัดสกลนครเป็นศูนย์ปฏิบัติการกลุ่มจังหวัด ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้น มีหน่วยงานของแต่ละจังหวัด ได้ทำการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน อย่างต่อเนื่องตามพันธกิจของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งสิ่งที่จะสะท้อนคุณภาพชีวิตของประชาชนวัดจากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะของสังคมไทยที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ได้มีแนวทางการพัฒนาที่ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านคุณธรรมจริยธรรม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้กับประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งพัฒนาทางด้านสังคม ได้แก่ ประชาชนในกลุ่มจังหวัด มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ด้านสวัสดิการ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ มีการศึกษาและเพิ่มโอกาสการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาให้ครอบคลุมอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (The office of Strategy Management Upper Northeast Provincial Cluster 2, 2023)

จากข้อความดังกล่าว หากมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ก็จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งในด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านจิตใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน และนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปสู่การปฏิบัติต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เป็นอย่างไร
2. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2
2. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการ 2 ระยะดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมสภาพคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ รายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ประชาชนที่ผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 583,293 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของ Yamane ความคลาดเคลื่อน 0.05 (Wanitsupawong, 2003) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	จังหวัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	สกลนคร	294,040	206
2	นครพนม	189,593	130
3	มุกดาหาร	99,660	64
	รวม (คน)	583,293	400

ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้จังหวัดในการเทียบสัดส่วน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สุ่มจับสลากรายชื่ออำเภอในแต่ละจังหวัดมา 1 อำเภอ ขั้นตอนที่ 2 สุ่มจับสลากรายชื่อตำบลของอำเภอที่ได้รับการสุ่มมา 1 ตำบล และขั้นตอนที่ 3 สุ่มจับสลากรายชื่อประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในตำบลของอำเภอที่ได้รับการสุ่มให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามโควตาของแต่ละจังหวัดที่กำหนดไว้รวมทั้งสิ้น 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมสภาพคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ได้แก่ 1) ด้านรายได้ 2) ด้านสุขภาพ 3) ด้านการศึกษา 4) ด้านสภาพแวดล้อม โดยใช้เครื่องมือ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert's Method) (Srisa-art, 2011) ซึ่งกำหนดระดับ ดังนี้

5 หมายถึง สภาพควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงการส่งเสริมสภาพคุณภาพชีวิตมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงการส่งเสริมสภาพคุณภาพชีวิตมาก

3 หมายถึง สภาพควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงการส่งเสริมสภาพคุณภาพชีวิตปานกลาง

2 หมายถึง สภาพควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงการส่งเสริมสภาพคุณภาพชีวิตน้อย

1 หมายถึง สภาพควรจะเป็นและสภาพที่เป็นจริงการส่งเสริมสภาพคุณภาพชีวิตน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ถือว่ามีความสอดคล้อง และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 (Cronbach, 1970)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี พร้อมส่งหนังสือและขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมนำแบบสอบถามมาแปลผลข้อมูลเป็นรหัสตามคู่มือ ลงรหัสที่เตรียมไว้บันทึกประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้สถิติ

1. วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ใช้สถิติการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยคิดเป็นระดับความต้องการจำเป็น

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยนำค่าเฉลี่ยที่วิเคราะห์ได้มาคำนวณตามสูตรโดยนำค่าเฉลี่ยที่วิเคราะห์ได้มาคำนวณ เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความต้องการจำเป็น 5 ระดับ

3. การจัดลำดับค่าเฉลี่ยความต้องการจำเป็น เป็นขั้นตอนที่ทำให้ทราบถึงความต้องการจำเป็น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกวิธีจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) (Wongwanich, 2007) โดยค่า PNI มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปจึงถือว่ามีความต้องการจำเป็น

การวิจัยระยะที่ 2 กำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดทำร่างยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ผู้วิจัยจัดทำร่างยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 จากนั้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา โดยนำข้อมูลการวิจัยระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลสำคัญในการร่างยุทธศาสตร์และดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis จากนั้นจัดทำร่างยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) แผนงาน/โครงการ (Plan/Project) ดำเนินการโดยผู้วิจัยและนำเสนอต่อที่ปรึกษาและจัดประชุมเชิงปฏิบัติการรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยจะกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) มีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 คน ผู้นำชุมชน 6 คน ปลัดองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น 6 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 6 คน นักพัฒนาชุมชน 6 คน รวมจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ประเด็นการประชุมเชิงปฏิบัติการและแบบบันทึกการประชุม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุม ตอนที่ 2 ประเด็นการประชุมยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นขอหนังสือเชิญประชุมจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อประสานและส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ระหว่างประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงโดยมีผู้ช่วยในการบันทึก และบันทึกภาพ สิ้นสุดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยรวบรวมผลทั้งหมดเพื่อตรวจสอบข้อมูลการบันทึกเทป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการสรุปเนื้อหาการประชุม วิเคราะห์เนื้อหา เนื่องจากข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเอกสารมีลักษณะเป็นข้อความบรรยาย ที่ได้จากการจดบันทึก มาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์จากเอกสาร สรุปการสัมภาษณ์เป็นภาพรวม และดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 ในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักพัฒนาชุมชน จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบประเมินยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โดยประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้แบบประเมินลักษณะเป็นมาตราส่วนมาดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนัก 5 ระดับ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง ยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง ยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง ยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง ยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง ยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือหนังสือเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิออกโดยบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อประสานกลุ่มเป้าหมายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัยพร้อมขออนุญาตจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการโทรศัพท์นัดหมายล่วงหน้า แล้วนำแบบประเมิน พร้อมหนังสือขอความร่วมมือ ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลดังนี้ (Srisa-art, 2011)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ว่าแบบประเมินจะผ่านการประเมินต้องมีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.51 ถือว่าการประเมินผ่าน

จริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์และการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ผ่านการพิจารณาและการรับรอง โดยคณะกรรมการจริยธรรมการ ศึกษาวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เลขที่รับรองโครงการ อว 0622.7/286

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ขอค้นพบจากการวิจัยนำเสนอประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็น ดังนี้

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมสภาพคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 51.75 มีอายุ ตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ร้อยละ 48.50 มีวุฒิการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่าร้อยละ 63.75 มีอาชีพอื่น ๆ (ทำนา ทำสวน ทำไร่) ร้อยละ 52.00 มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี ร้อยละ 57.75 จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

ลำดับที่ 1 ด้านรายได้ ได้แก่ 1) มีการเก็บออมจากรายได้ 2) แหล่งที่มาของรายได้มีความมั่นคงและต่อเนื่อง 3) มีความเพียงพอของรายได้จากอาชีพที่ทำ, อาชีพที่ทำอยู่มีความมั่นคง, การมีงานทำ และมีอาชีพหรือรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ 4) มีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น

ลำดับที่ 2 ด้านการศึกษา ได้แก่ 1) การได้รับการฝึกอาชีพ 2) ครั้วเรือนได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 3) การได้เพิ่มทักษะทางด้านความรู้ให้กับตนเองเช่น การอ่านหนังสือ การเข้ารับการอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ การศึกษาข้อมูลด้วยตนเองจากสื่อสารสนเทศ วิทยุ โทรทัศน์ และการส่งเสริมความรู้ เข้าใจเท่าทันต่อเหตุการณ์ มีประสบการณ์ ที่เป็นฐานของการดำเนินชีวิตและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ 4) การได้รับการศึกษาภาคบังคับ

ลำดับที่ 3 ด้านสุขภาพ ได้แก่ 1) กำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน (ทั้งเรื่องงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน) และมีเวลาพักผ่อนและออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ 2) มีความพอใจกับสุขภาพของตนเอง 3) มีความพอใจกับการนอนหลับของตัวเอง (การนอนหลับ ประมาณ 6-8 ชั่วโมง), มีโอกาสได้ผ่อนคลายความเครียด, มีความพอใจในชีวิตทางเพศ

ของตนเอง (ชีวิตทางเพศ หมายถึงเมื่อเกิดความรู้สึกทางเพศขึ้นมาแล้วท่านมีวิธีจัดการทำให้ผ่อนคลายลงได้รวมถึง การช่วยเหลือตนเอง หรือการมีเพศสัมพันธ์) และรู้สึกพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง) 4) มีอาหารที่จำเป็นต่อสุขภาพอย่างเพียงพอในแต่ละวัน และสมาชิกในครัวเรือนมีสุขภาพที่ดี 5) ยามเจ็บป่วยสามารถเข้าถึงสถานพยาบาลได้อย่างรวดเร็ว

ลำดับที่ 4 ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ 1) มีสวนสาธารณะหรือถนนหนทางที่สะอาดปลอดภัยและใช้งานได้ดี 2) มีความพอใจในการเดินทางในสถานที่ต่าง ๆ (การคมนาคมขนส่ง) 3) ชีวิตมีความมั่นคง ปลอดภัยในแต่ละวัน 4) สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสะอาดถูกสุขลักษณะ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ในภาพรวม

ข้อ	ด้าน	สภาพที่เป็นจริง (D)		สภาพที่ควรจะเป็น (I)		PNI modified	ลำดับความสำคัญ
		$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
1	ด้านรายได้	3.13	0.92	4.15	0.94	0.325	1
2	ด้านสุขภาพ	3.41	0.85	4.17	0.92	0.222	3
3	ด้านการศึกษา	3.39	0.83	4.15	0.91	0.224	2
4	ด้านสภาพแวดล้อม	3.55	0.88	4.24	0.89	0.194	4

2. ผลการกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 มีประเด็นยุทธศาสตร์ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการมีงานทำ มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอ จัดกิจกรรมการจัดหางานในประเทศ จัดแฟรนไชส์สร้างอาชีพเพื่อผู้มีรายได้น้อย และจัดตลาดประชารัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการฝึกอบรมและการศึกษาเพิ่มทักษะอาชีพ กิจกรรม ได้แก่ ส่งเสริมการให้ความรู้ทางการเงินแก่เกษตรกรลูกค้าผู้มีรายได้น้อยที่ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างสุขภาพ ให้มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ จัดกิจกรรมวางแผนเพื่อดูแลสุขภาพ ฝึกอบรมการพัฒนาแนวทางการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมกับตนเอง สร้างเป้าหมายในการดูแลสุขภาพเพื่อสร้างแรงผลักดันในการดูแลตนเอง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการจัดสภาพแวดล้อม จัดกิจกรรมก่อสร้างปรับปรุงสวนสาธารณะซ่อมแซมถนนทางเท้า ขยายเขตไฟฟ้าแสงสว่างให้ทั่วถึง และก่อสร้างระบบระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม

3. ผลการยืนยันยุทธศาสตร์ฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ แผลผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างสุขภาพ ให้มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยรวมความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูงสุด รองลงมาได้แก่ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการมีงานทำ มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอ ถัดมาได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการฝึกอบรมและการศึกษาเพิ่มทักษะอาชีพ และลำดับต่ำสุดได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการจัดสภาพแวดล้อม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินร่างยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

ประเด็นยุทธศาสตร์	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการมีงานทำ มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอ	4.33	0.61	3.87	0.86
ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการฝึกอบรมและการศึกษาเพิ่มทักษะอาชีพ	4.43	0.57	3.80	0.89
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างสุขภาพ ให้มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์	4.23	0.68	3.87	0.78
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการจัดสภาพแวดล้อม	4.17	0.65	0.80	0.76
รวม	4.26	0.65	3.29	0.80

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยและนำผลมาอภิปรายในประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นต่อการส่งเสริมสภาพคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

ด้านรายได้ ได้แก่ มีความเพียงพอของรายได้จากอาชีพที่ทำอาชีพที่ทำอยู่ มีความมั่นคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Worathamamo (2022) ศึกษา ปัจจัยด้านสวัสดิการสังคมที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต

ด้านการศึกษา ได้แก่ ครั้วเรือนได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ngamwitoj (2018) ศึกษาเรื่องการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: ศึกษากรณีชุมชน นครไชยศรี กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีความต้องการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ หนังสือพิมพ์เป็นต้น อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านสุขภาพ ได้แก่ มีอาหารที่จำเป็นต่อสุขภาพอย่างเพียงพอในแต่ละวัน มีเวลาพักผ่อนและออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ สมาชิกในครั้วเรือนมีสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Butwiset & Inthasad (2021) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความจำเป็นมีผลต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ ความแข็งแรงด้านร่างกาย ด้านจิตใจ

ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสะอาดถูกสุขลักษณะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน (เช่น โทรศัพท์ เครื่องซักผ้า) มีแหล่งน้ำไว้ใช้บริโภค อุปโภคในครั้วเรือนอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muanchu (2022) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดพิจิตร พบว่า สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต เช่น รู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวกมีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่ามีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ

2. ผลการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ซึ่งได้ยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการมีงานทำ มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการฝึกอบรมและการศึกษาเพิ่มทักษะอาชีพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการสร้างสุขภาพ ให้มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการจัดสภาพแวดล้อม ผลการยืนยันยุทธศาสตร์ พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ แปรผลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 สอดคล้องกับแนวคิดของ Srisa-art (2011) ระบุไว้ว่าแบบประเมินจะผ่านการประเมินจะต้องมีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.51 ถือว่าการประเมินผ่าน

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอยู่ 2 ประการดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการมีงานทำ มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอ ได้แก่ จัดหางานในประเทศ จัดแฟรนไชส์สร้างอาชีพให้ผู้มีรายได้น้อย และการจัดตลาดประชารัฐให้กับประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมการสร้างสุขภาพ ให้มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ได้แก่ จัดกิจกรรมวางแผนเพื่อดูแลสุขภาพ ฝึกอบรม การพัฒนาแนวทางการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม

กับตนเอง และสร้างเป้าหมายในการดูแลสุขภาพเพื่อสร้างแรงผลักดันในการดูแลตนเองให้กับประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาการฝึกอบรมและการศึกษาเพิ่มทักษะอาชีพ ได้แก่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการฝึกอาชีพเร่งด่วนนอกประสงค์ (ช่างชุมชน, กลุ่มทอผ้า, พัฒนาบรรจุกัญท์) ส่งเสริมการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ สร้างกิจกรรมศูนย์เรียนรู้ประชาชน กิจกรรมส่งเสริมการให้ความรู้ทางการเงินแก่เกษตรกรลูกค้าผู้มีรายได้น้อย

1.4 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ ก่อสร้างปรับปรุงสวนสาธารณะซ่อมแซมถนนทางเท้า ระบายเขตไฟฟ้าแสงสว่างให้ทั่วถึง และก่อสร้างระบบระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม ให้กับประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในพื้นที่ภูมิภาคอื่น

2.2 ควรทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการของประชาชนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

References

- Butwiset, N. & Inthasad, U. (2021). *Patchai thi song phon to khunnaphap chiwit khong phusung'ayu: korani suksa'amphoe Phra Nakhon Si Ayutthaya changwat Phra Nakhon Si Ayutthaya* [Factors contributing Quality of Life for elders: A studying case in Phra Nakhon Si Ayutthaya city, Phra Nakhon Si Ayutthaya province]. Retrieved from https://research.rmutsb.ac.th/fullpaper/2563/research.rmutsb-2563-2021080910400_8337.pdf.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. 3ed. New York: Harper & Row.
- Ishoh, A. (2019). *Khunnaphap chiwit khong prachachon nai kheth'ongkan borihan so'won sa ko mo thepha changwat Songkhla* [Quality of Life of People in Tambon Sakom Administrative Organization, Thepha District, Songkhla Province]. Retrieved from <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/12343/1/%e0%b8%ad%e0%b8%99%e0%b8%a3%e0%b8%a3%e0%b8%86%20%e0%b8%ad%e0%b8%b4%e0%b8%aa%e0%b9%80%e0%b8%ae%e0%b8%b2%e0%b8%b0.pdf>.

- Muanchu, S. (2022). **Khunnaphāp chīwit khōng phūthū bat sawatdikaṅ hāng rat nai chāngwat Phichit** [the quality of life of government welfare card holder in phi chit province]. Retrieved from <http://ir.mju.ac.th/dspace/bitstream/123456789/891/1/6112304006.pdf>.
- Ngamwitroj, S. (2018). **Kānsuksā kāntōpsanōng khōng prachāchon thī mī tō ‘on yō bāi bat sawatdikaṅ hāng rat: suksā kōraṇī chumchon nakhōn chai sī Krung Thēp Mahā Nakhōn** [The study of public response to the government welfare card policy: a case study of Nakhon Chaisi community Bangkok]. Retrieved from http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2561_1566438324_6014832045.pdf.
- Pasrisombat, S. (2020). **Kānphatthana khunnaphāp chīwit prachāchon dōi konkai prachā** [Improving the quality of life of the people through the Pracharat mechanism]. Retrieved from <https://kpi-lib.com/elib/cgi-bin/opacexe.exe?op=mmvw&db=Main&skin=s&mmid=10425&bid=27822>.
- Sankitta, S. (2020). **Khunnaphāp chīwit khōng prachāchon nai khēt phūnthī ‘ongkān bōrihān sō won tambon chaiyaphruk tambon chaiyaphruk ‘Amphoe Muāng loei chāngwat loei** [life quality of people in chaiyaphruek tambon administrative organization, mueang loei district, loei province]. **Journal of Srilanchang**. 6(1), 1-24.
- Srisa-art, B. (2011). **Kānwichai būangton** [Basic research]. 9th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
- The office of Strategy Management Upper Northeast Provincial Cluster 2. (2023). **Phaen phatthana klum chāngwat phāk tawan ‘ōk chāng nūa tōn bon sōng Phō Sō sōngphanhārōihoksiphok - sōngphanhārōichetsip** [Upper Northeastern Province Group Development Plan 2 2023 -2027]. Retrieved from <https://nakhonphanom.industry.go.th/>.
- Wanitsupawong, P. (2003). **Ek sān sōn rabiāp withī wichai thāngkān suksā** [Teaching documents and educational research methods]. 4th ed. Pattani: Office of Academic Resources, Prince of Songkla University.
- Worathamamo, P. (2022). **Patchai dān sawatdikaṅ sangkhom thī mī khwāmsamphan kap khunnaphāp chīwit khōng phūsūng ‘āyu nai khēt thēsabān muāng sām phrān chāngwat Nakhōn Pathom** [Social Welfare Factors Related to Life Quality of the Elderly in Sampran Town Municipality, Nakhon Pathom Province]. **Journal of Nakhonratchasima College (Humanities and Social Sciences)**. 16(3), 354-369.

Wongwanich, S. (2007). **Kānwichai pramoēn khwāmtoṅkān čampēn** [Research to assess needs is necessary]. Bangkok: Chulalongkorn University.

ความท้าทายและโอกาสในการนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาไทย

CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF IMPLEMENTING EMI IN THAI HIGHER EDUCATION

จิรารัตน์ ประยูรวงษ์
Chirarat Prayoonwong

อาจารย์ประจำศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Language Center Instructor, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage,
Pathum Thani
E-mail: chirarat@vru.ac.th

Received: July 16, 2024
Revised: October 4, 2024
Accepted: October 9, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน (English as a Medium of Instruction: EMI) ในระดับอุดมศึกษาของไทย โดยมุ่งเน้นการศึกษาความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้นจากการนำ EMI มาใช้ บทความอภิปรายถึงความสำคัญของ EMI ในบริบทของโลกาภิวัตน์และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งนำเสนอสถานการณ์ปัจจุบันของการใช้ภาษาอังกฤษในประเทศไทย ซึ่งพบว่ายังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคและได้วิเคราะห์ความท้าทายสำคัญในการนำ EMI มาใช้ ซึ่งรวมถึงการขาดนโยบายที่ชัดเจน ความพร้อมของอาจารย์และนักศึกษา และการปรับหลักสูตรให้เหมาะสม ในขณะเดียวกันบทความยังชี้ให้เห็นถึงโอกาสที่เกิดขึ้น เช่น การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ บทความเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ EMI อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นย้ำความสำคัญของการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา ทั้งนี้ได้เสนอให้การนำ EMI มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาระดับชาติ โดยคำนึงถึงการรักษาสสมดุลระหว่างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยและความเป็นสากล พร้อมทั้งเสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบในระยะยาวของการใช้ EMI ในบริบทของประเทศไทย

คำสำคัญ

การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน การศึกษาระดับอุดมศึกษา ความท้าทาย โอกาส การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ABSTRACT

This article presented an analysis of the use of English as a Medium of Instruction (EMI) in Thai higher education, focusing on the challenges and opportunities arising from its implementation. The article discussed the importance of EMI in the context of globalization and the development of educational quality, while presenting the current situation of English usage in Thailand, which was found to be lower than other countries in the region. It analyzed key challenges in implementing EMI, including the lack of clear policies, readiness of faculty and students, and curriculum adaptation. At the same time, the article highlighted emerging opportunities such as increasing international competitiveness and promoting academic exchange. The article suggested approaches for effective development and promotion of EMI, emphasizing the importance of establishing clear policies, developing staff potential, and preparing students. It proposed integrating EMI as part of a national education development strategy, taking into account the balance between Thai cultural identity and internationalization. Additionally, it recommended further research on the long-term effects of EMI implementation in the Thai context.

Keywords

English as a Medium of Instruction (EMI), Thai Higher Education, Challenges, Opportunities, Educational Quality Development

บทนำ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเชื่อมโยงกันอย่างไร้พรมแดน ภาษาอังกฤษได้กลายเป็นภาษาสากลที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารระดับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงการศึกษาและการวิจัย การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่และแนวทางที่ได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาคือการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน English as a Medium of Instruction (EMI) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในรายวิชาที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษโดยตรงในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ (Macaro, Curle, Pun, An & Dearden, 2018)

EMI ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบันอุดมศึกษาในระดับนานาชาติ (Kirkpatrick, 2014) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ เช่น ประเทศไทย การนำ EMI มาใช้ถือเป็นความพยายามในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยที่มุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตที่มีความพร้อมสำหรับตลาดแรงงานในยุคศตวรรษที่ 21 (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2022)

อย่างไรก็ตาม การนำ EMI มาใช้ในบริบทของระดับอุดมศึกษาไทยนั้นมีความท้าทายและโอกาสที่สำคัญ เพราะเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ การศึกษาของ Darasawang & Watson Todd (2012) ชี้ให้เห็นว่า แม้จะมีการสนับสนุนจากนโยบายระดับชาติ แต่ในทางปฏิบัติยังคงประสบปัญหาหลายประการ เช่น ความพร้อมของอาจารย์ผู้สอน ทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษา และความเหมาะสมของหลักสูตร อีกทั้ง EF Education First องค์การนานาชาติที่เชี่ยวชาญเรื่องการฝึกอบรมภาษา เปิดเผยผลการสำรวจดัชนีความสามารถทางภาษาอังกฤษ (English Proficiency Index) จากผู้ใหญ่ 2.2 ล้านคน 113 ประเทศ ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ พบว่าประเทศไทยอยู่อันดับ 101 จาก 113 ประเทศและรั้งอันดับสุดท้ายจาก 8 ประเทศอาเซียน (ไม่มีผลการสำรวจของประเทศบรูไนและลาว)

ขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่ 502 คะแนน ส่วนค่าเฉลี่ยของไทยอยู่ที่ 416 คะแนน วัดผลได้ว่า “ต่ำมาก” (Very Low) ตามเกณฑ์วัดผลของ EF EPI Band หรือเทียบเท่าได้กับระดับ B1 ตามเกณฑ์การวัดผลของ CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) กล่าวคือ คนไทยสามารถแนะนำตัวเองหรือผู้อื่นได้เบื้องต้น ทำความเข้าใจสัญลักษณ์ที่ไม่ซับซ้อน และบอกทิศทางให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างง่าย (The Active, 2023) ซึ่งผลสำรวจนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความสามารถด้านภาษาอังกฤษไทยยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจและต่ำกว่าประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ

การศึกษาเรื่อง EMI ในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับนานาชาติ การนำ EMI มาใช้ได้เปิดโอกาสสำคัญหลายประการ ดังที่ Macaro et al. (2018) ได้สรุปไว้ว่า "EMI สามารถเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับการรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของบัณฑิตในตลาดแรงงานระดับนานาชาติ" นอกจากนี้ การใช้ EMI ยังเป็นการเปิดประตูสู่การแลกเปลี่ยนทางวิชาการในระดับนานาชาติ ทั้งในแง่ของการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติและการสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวยังคงมีความท้าทายหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับความท้าทายและโอกาสในการนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาโดยศึกษาภาพรวมของการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียและประเทศไทย สถานการณ์ปัจจุบันของการใช้ EMI ในระดับอุดมศึกษา วิเคราะห์ความท้าทายที่สำคัญในการนำ EMI มาใช้ในบริบทของอุดมศึกษาไทย รวมทั้งนำเสนอโอกาสและประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ EMI ในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ EMI อย่างมีประสิทธิภาพในระดับอุดมศึกษาไทย โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเตรียมความพร้อมของบัณฑิตสู่การแข่งขันในระดับนานาชาติ การศึกษาและวิเคราะห์ความท้าทายและโอกาสของการนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาไทยนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ผู้กำหนดนโยบาย อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยได้เข้าใจถึงประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาในการวางแผนและดำเนินการในการนำ EMI มาใช้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ EMI ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของ แต่ละสถาบัน

อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยให้ก้าวทันกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นิยามของ EMI

English as a Medium of Instruction (EMI) คือการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการถ่ายทอดความรู้ในรายวิชาที่ไม่ใช่วิชาภาษาอังกฤษโดยตรง (Macaro et al., 2018) EMI แตกต่างจากการสอนภาษาอังกฤษทั่วไปตรงที่มุ่งเน้นการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการมากกว่าการสอนภาษาอังกฤษเป็นจุดประสงค์หลัก

Dearden (2016) ให้คำนิยามของ EMI ว่าเป็น "การใช้ภาษาอังกฤษในการสอนวิชาการในประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก" ซึ่งนิยามนี้แสดงให้เห็นถึงบริบทของการนำ EMI มาใช้ในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก เช่น ประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้ เป็นต้น ดังนั้นการใช้ EMI ในประเทศไทยจะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของการพัฒนาการศึกษาของประเทศที่มุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตให้มีความพร้อมในการแข่งขันระดับนานาชาติ

EMI ในศึกษาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชีย

การเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (EMI) ในระดับอุดมศึกษาแพร่หลายในเอเชียเนื่องจากพลวัตของความเป็นนานาชาติและความทันสมัย EMI ในเอเชียเกิดขึ้นในบริบททางภาษาศาสตร์และสังคมที่ซับซ้อน หลังสงครามโลกครั้งที่สอง หลายประเทศเริ่มส่งเสริมการใช้ภาษาประจำชาติและมีการสนับสนุนการใช้ภาษาอังกฤษอย่างจริงจังในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา

1. ญี่ปุ่น: หลักสูตร EMI ส่วนใหญ่มุ่งเน้นดึงดูดนักศึกษาต่างชาติมากกว่าการให้การศึกษาระบบนานาชาติแก่นักศึกษาญี่ปุ่น
2. ฟิลิปปินส์: ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนวิชาวิศวกรรม วิทยาศาสตร์และวิชาชีพ ส่วนภาษาฟิลิปปิน (Filipino) และภาษาท้องถิ่นอื่นๆ ใช้ในบางวิชาเช่น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นอกจากนี้ ยังมีการใช้ภาษาแบบผสมผสานอย่างแพร่หลายในสถาบันอุดมศึกษา
3. อินโดนีเซีย: มหาวิทยาลัยเอกชนหลายแห่งมีหลักสูตร EMI แต่่นโยบายรัฐบาลยังคงส่งเสริมการใช้ภาษาอินโดนีเซียในมหาวิทยาลัยของรัฐ
4. สิงคโปร์: ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการในทุกสถาบันอุดมศึกษา และนโยบาย EMI นี้ถูกบังคับใช้อย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา
5. จีน: ใช้ภาษาจีนกลางเป็นภาษาหลักในการเรียนการสอน ตั้งแต่ต้นปี 2000 หลายมหาวิทยาลัยได้เริ่มมีหลักสูตร EMI เพื่อดึงดูดนักศึกษาต่างชาติ
6. เกาหลีใต้: รัฐบาลส่งเสริมหลักสูตร EMI ในมหาวิทยาลัยชั้นนำ เพื่อยกระดับในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยนานาชาติ

7. มาเลเซีย: รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการใช้ภาษามาเลย์ตั้งแต่ได้รับเอกราชในปี 1957 มหาวิทยาลัยเอกชนหลายแห่งมีการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน และในช่วงหลังรัฐบาลอนุญาตให้ใช้ EMI มากขึ้นในมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ

8. บรูไน: มหาวิทยาลัยของรัฐใช้สองภาษา (มาเลย์และอังกฤษ) ในการเรียนการสอน นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมเรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษ แต่ทุกคนต้องเรียนอย่างน้อยหนึ่งวิชาภาคบังคับเป็นภาษามาเลย์

9. เมียนมาร์: หลังยุคการปกครองโดยทหาร รัฐบาลพลเรือนเริ่มฟื้นฟูการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและนำภาษาอังกฤษกลับมาใช้เป็นสื่อการสอน แต่ในปี 2020 รัฐบาลทหารกลับมาใช้อำนาจทำให้อนาคตของการอุดมศึกษาไม่แน่นอน

10. ศรีลังกา: หลังได้รับเอกราชในปี 1948 รัฐบาลได้สนับสนุนภาษาสิงหลเป็นภาษาประจำชาติและภาษาทมิฬได้รับการยอมรับเป็นภาษาทางการในปี 1978 ปัจจุบันได้มีการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายในมหาวิทยาลัยศรีลังกาโดยเฉพาะในการสอนวิชาวิศวกรรมกฎหมาย แพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์

โดยแต่ละประเทศมีการนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาที่แตกต่างกันตามความต้องการทางเศรษฐกิจ นโยบายของรัฐบาล และบริบททางสังคมของแต่ละประเทศ โดยบางประเทศใช้การผสมผสานระหว่างภาษาท้องถิ่นและภาษาอังกฤษ ในขณะที่บางประเทศใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนเป็นหลักในระดับอุดมศึกษา (Bolton, Bacon-Shone & Botha, 2023)

ภาพรวมของการศึกษาภาษาอังกฤษในประเทศไทย

การศึกษาภาษาอังกฤษในประเทศไทยมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน แม้ว่าภาษาไทยจะเป็นภาษาราชการที่ใช้ในการเรียนการสอนและในชีวิตประจำวันแต่ภาษาอังกฤษก็ได้รับความสำคัญเพิ่มมากขึ้น การปฏิรูปการศึกษาไทยเริ่มต้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีการใช้ภาษาอังกฤษในราชสำนักและต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ภาษาอังกฤษได้เป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนเพื่อใช้ในการศึกษาความรู้สมัยใหม่และพัฒนาประชาชน หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อิทธิพลของตะวันตกได้เข้ามาในสังคมไทย และในปี 2539 ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรภาษาอังกฤษครั้งใหญ่เพื่อรองรับการแข่งขันระบับนานาชาติและยุคโลกาภิวัตน์ ปัจจุบันมีการปฏิรูปหลักสูตรภาษาอังกฤษโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมุ่งพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศเพื่อสังคมและธุรกิจโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้นักเรียนไทยต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษและเข้าใจวัฒนธรรมต่างชาติในฐานะพลเมืองโลก (Hengsadeekul, Koul, & Kaewkuekool, 2010)

ในปัจจุบัน ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการค้าระหว่างประเทศและความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของไทยในการทำธุรกิจระหว่างประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและความรู้ต่าง ๆ รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษในฐานะวิชาหลักในโรงเรียนและได้กำหนดให้เป็นวิชาบังคับในการศึกษา ภาษาอังกฤษยังเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและการบูรณาการในประชาคมอาเซียน

สถานการณ์ปัจจุบันของ EMI ในระดับอุดมศึกษาของไทย

การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน (English as a Medium of Instruction: EMI) ในประเทศไทยได้รับความสนใจและการสนับสนุนมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของประชาชนและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีระดับนานาชาติ (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2022)

ประเทศไทยได้มีการเริ่มโครงการที่ส่งเสริมการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (EMI) ในระดับอุดมศึกษา โดยมีแผนพัฒนา 15 ปีสองฉบับ (พ.ศ. 2533-2547 และ พ.ศ. 2551-2565) ที่มุ่งเน้นการนำความเป็นสากลมาสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของบัณฑิตไทยในระดับโลก และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การเรียนการสอนแบบ EMI ได้รับความนิยมมาตั้งแต่ทศวรรษ 1990 และขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นจาก 14 หลักสูตรในปี 2527 เป็น 981 หลักสูตรในปี 2553 และจำนวนมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรดังนานาชาติก็เพิ่มขึ้นเช่นกันโดยในปี 2560 มีรายงานว่ามหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรดังนานาชาติทั้งหมด 769 หลักสูตร มีนักศึกษาต่างชาติ 20,497 คน ปัจจัยที่ส่งผลต่อ EMI ในประเทศไทยมีหลายประการเช่น กระแสโลกาภิวัตน์ แรงกดดันจากตลาดแรงงาน สถานะทางสังคม วิฤตเศรษฐกิจปี 2540 และบทบาทของประชาคมอาเซียน ซึ่งทำให้เกิดความต้องการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษมากขึ้น (Galloway & Sahan, 2021)

Boonpok, Khattiyanon Punon, & Labcome (2023) พบว่าสถานภาพปัจจุบันในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย มีการเปิดสอนทั้งที่เป็นหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษ (English Program) หลักสูตรสองภาษา (Bilingual Program) และหลักสูตรนานาชาติ (International Program) ซึ่งหากแบ่งตามการใช้ภาษาในการสื่อสารตลอดหลักสูตรสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือหลักสูตรที่ใช้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอน (Partial EMI) และหลักสูตรที่ใช้เฉพาะภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน (Full EMI) สำหรับเป้าหมายของการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางมีหลัก ๆ ดังนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาไทยได้รับการศึกษาในระดับนานาชาติและเพิ่มโอกาสในของนักศึกษาในตลาดแรงงาน (Boonpok et al., 2023) อ้างถึงใน (Bolton et al., 2023)
2. เพื่อยกระดับสถานะของมหาวิทยาลัยให้ไปสู่ระดับสากล (Boonpok et al., 2023 cited in Ulla, Bucol & Dechatiwongse Na Ayuthaya, 2022)

การใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนได้รับการสนับสนุนมากขึ้นในระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ แต่ยังคงมีความท้าทายในการพัฒนาทักษะภาษาภาษาอังกฤษ หลักสูตร และสภาพแวดล้อม และยังจำเป็นต้องมีการศึกษาผลกระทบในระยะยาวต่อคุณภาพการศึกษาและความสามารถในการแข่งขันของบัณฑิตไทยในตลาดแรงงานนานาชาติ เพื่อพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง ดังนี้

Meenasantirak & Chaiyasuk (2024) ได้ศึกษาเรื่อง EMI Classroom Practices of International Program in Thailand University: A Perspective of EFL Thai's Students ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน (EMI) ผู้เข้าร่วมวิจัยแสดงความพึงพอใจในการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนและตระหนักถึงความสำคัญของ EMI ต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาในแง่ของการเพิ่มโอกาสการจ้างงาน นักศึกษาเชื่อว่า EMI สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้นักศึกษาและช่วยให้แข่งขันในตลาดแรงงานระดับโลกได้และยังส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการอีกด้วย

Hengsadeekul, Koul & Kaewkuekool (2014) ศึกษาเรื่อง Motivational orientation and preference for English-medium programs in Thailand. International ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าระดับความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์กับการประเมินความสามารถทางภาษาของนักศึกษาและเป้าหมายในการเรียนรู้และการลดความวิตกกังวลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษรวมทั้งได้เสนอแนะกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการลดความวิตกกังวล เช่น การออกแบบหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและแนวปฏิบัติการสอนที่เน้นคุณค่าของการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด

Tang (2021) ได้ศึกษาเรื่อง Implementing English-medium Instruction (EMI) in Thailand: University Students' Perspectives ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาและอาจารย์สนับสนุนการใช้ EMI นอกจากนี้ยังพบว่า ความร่วมมือกันระหว่างอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษามีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งด้านความรู้เนื้อหาและทักษะภาษา และยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในการนำ EMI มาใช้ และความจำเป็นในการสนับสนุนทั้งด้านภาษาและทักษะทางวิชาการเพื่อให้การใช้ EMI ในสถาบันอุดมศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความท้าทายในการนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาของไทย

การนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาของไทยเป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวยังคงมีความท้าทายหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ

การนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาของไทย เริ่มต้นจากนโยบายระดับชาติที่ต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติยังคงมีความท้าทายหลายประการ

1.1 การขาดความชัดเจนในนโยบายและแนวทางการดำเนินงานระดับชาติ ทำให้แต่ละสถาบันต้องกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติของตนเอง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความแตกต่างและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (Tipprachaban, 2022) นอกจากนี้การขาดการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม

จากภาครัฐ ทั้งในด้านงบประมาณและทรัพยากรยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย EMI ให้ประสบความสำเร็จ

1.2 การบริหารจัดการภายในองค์กรยังขาดความพร้อมในหลายด้านเช่นการขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนแบบ EMI การขาดระบบการประกันคุณภาพที่เหมาะสม และการขาดการวางแผนระยะยาวในการพัฒนาหลักสูตรและบุคลากร (Galloway & Sahan, 2021) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบ EMI โดยตรง

1.3 การสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาและผู้ปกครองซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญในการนำ EMI มาใช้ การต่อต้านหรือความไม่เข้าใจในนโยบาย อาจนำไปสู่ความล้มเหลวในการดำเนินงาน ดังนั้น การสื่อสารและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (Tipprachaban, 2022)

2. ด้านคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน

2.1 ทักษะภาษาอังกฤษของอาจารย์ผู้สอนยังไม่เพียงพอสำหรับการสอนแบบ EMI และมีความจำเป็นในการพัฒนาการฝึกอบรมอาจารย์ EMI (Galloway & Sahan, 2021) ซึ่งอาจารย์ส่วนใหญ่มีความกังวลเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาอังกฤษของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพูดและการเขียนเชิงวิชาการซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจในการสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักศึกษา (Tipprachaban, 2022)

2.2 การขาดทักษะและเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสอนแบบ EMI อาจารย์ส่วนใหญ่ยังคงเน้นการสอนไวยากรณ์ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการฝึกฝนทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ (Ulla et al., 2010) และมีใช้วิธีการสอนแบบเดิมที่เคยใช้ในการสอนภาษาไทย โดยไม่ได้ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของ EMI ซึ่งต้องใช้เทคนิคการสอนที่แตกต่างออกไป เช่น การใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษ และการมีส่วนร่วมของนักศึกษา (Tang, 2020)

2.3 การขาดแรงจูงใจและการสนับสนุนที่เพียงพอต่ออาจารย์ผู้สอน การสอนแบบ EMI ต้องการเวลาในการเตรียมตัวมากกว่าการสอนปกติ แต่หลายสถาบันยังไม่มีระบบการให้แรงจูงใจหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังขาดการสนับสนุนด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ และเทคนิคการสอนแบบ EMI อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ (Tang, 2020)

3. ด้านความพร้อมของนักศึกษา

3.1 ระดับทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ไม่เพียงพอต่อการเรียนแบบ EMI จากการศึกษาของ (Galloway & Sahan, 2021) พบว่าทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาส่วนใหญ่มีทักษะภาษาอังกฤษในระดับต่ำถึงปานกลางซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจเนื้อหาและมีปัญหาในการเข้าใจคำศัพท์ การฟังบรรยาย การทำข้อสอบ รวมถึงมีทักษะการเขียน การอ่าน และการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนในหลักสูตร EMI ที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

3.2 การขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษา นักศึกษาไทยจำนวนมากมีความวิตกกังวลในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพูดและการเขียนเชิงวิชาการ ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและการแสดงความคิดเห็น (Hengsadeekul et al., 2010) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อประโยชน์ในการใช้ภาษาอังกฤษและส่งเสริมความมั่นใจของนักศึกษาจึงมีความสำคัญสำหรับผู้สอน

3.3 การปรับตัวต่อวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ การเรียนในหลักสูตร EMI ไม่เพียงแต่ต้องการทักษะภาษาอังกฤษที่ดีเท่านั้น แต่ยังต้องการทักษะการเรียนรู้แบบอิสระ (autonomous learning) และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับประสบการณ์และแตกต่างจากวิธีการเรียนที่นักศึกษาค้นเคยในระบบการศึกษาไทยแบบเดิม (Hengsadeekul et al., 2010) การช่วยให้นักศึกษาปรับตัวและพัฒนาทักษะเหล่านี้จึงเป็นความท้าทายสำคัญในการจัดการเรียนการสอนแบบ EMI

4. ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน

4.1 การปรับเนื้อหาและโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนแบบ EMI ต้องคำนึงถึงการบูรณาการระหว่างเนื้อหาวิชาการและการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Tang, 2020)

4.2 การจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยยังมีจำกัด การพัฒนาหรือปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง (Galloway & Sahan, 2021)

4.3 การรักษาสมดุลระหว่างความเป็นสากลและอัตลักษณ์ท้องถิ่น การนำ EMI มาใช้อาจทำให้เกิดการละเลยเนื้อหาของท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังพบว่าหลักสูตรที่ของต่างประเทศอาจไม่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นที่อาจขัดแย้งกับพื้นฐานการเรียนรู้ของนักศึกษา การออกแบบหลักสูตรที่สามารถบูรณาการความรู้สากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นความท้าทายที่สำคัญ (Galloway & Sahan, 2021)

5. ด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

5.1 การขาดแคลนทรัพยากรการเรียนรู้ที่เป็นภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพ เช่น หนังสือ ตำรา วารสารวิชาการ และฐานข้อมูลออนไลน์ซึ่งมีราคาสูงและอาจเป็นภาระทางการเงินสำหรับสถาบันการศึกษา (Galloway & Sahan, 2021) นอกจากนี้ การจัดหาทรัพยากรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนการสอนในบริบทของไทยยังเป็นความท้าทายสำคัญ

5.2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษรวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนการเรียนการสอนแบบ EMI เช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ และพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งต้องการการลงทุนทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง (Tiprachaban, 2022)

5.3 การจัดหาบุคลากรสนับสนุนที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ เช่น นักวิชาการศึกษาที่สามารถให้คำปรึกษาด้านการเขียนเชิงวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลและ

การตรวจแก้ภาษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่สามารถให้บริการข้อมูลและสารสนเทศเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Galloway & Sahan, 2021)

การแก้ไขปัญหาความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ การดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจะช่วยให้การนำ EMI มาใช้ในมหาวิทยาลัยไทยประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยได้ในระยะยาว

โอกาสจากการนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาของไทย

การนำการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน (English as a Medium of Instruction: EMI) มาใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยนั้น นอกจากจะมีความท้าทายแล้วยังเปิดโอกาสสำคัญหลายประการสำหรับการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ

1.1 การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้เทียบเท่าระดับสากล การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษช่วยให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิตและชื่อเสียงของสถาบัน (Tang, 2020) นอกจากนี้ การใช้ EMI ยังการเพิ่มโอกาสในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระดับนานาชาติซึ่งจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความรู้ การทำวิจัยร่วมกัน และการพัฒนานวัตกรรมที่ส่งผลในระดับนานาชาติและเปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถเข้าร่วมการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของบัณฑิตในตลาดแรงงานระดับโลก บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร EMI จะมีความได้เปรียบในการทำงานในองค์กรระหว่างประเทศ เนื่องจากมีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีและมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นสากล (Tang, 2020) ซึ่งจะส่งผลดีต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยไทย

2. การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาและบุคลากร

2.1 การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ การเรียนการสอนแบบ EMI ช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในบริบทของสาขาวิชาที่เรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการและวิชาชีพไปพร้อมกัน (Hengsadeekul et al., 2010) นอกจากนี้ การใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันในมหาวิทยาลัยยังช่วยเพิ่มความคล่องแคล่วและความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษา

2.2 การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของอาจารย์และบุคลากร การจัดการเรียนการสอนแบบ EMI เป็นแรงผลักดันสำคัญให้อาจารย์และบุคลากรต้องพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการสอน การเขียนเชิงวิชาการ และการนำเสนอผลงานวิจัย (Tang, 2020) ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพและโอกาสในการเผยแพร่ผลงานวิชาการในระดับนานาชาติ (Hengsadeekul et al., 2010)

3. การเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการระดับนานาชาติ

3.1 การเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากร การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษช่วยลดอุปสรรคด้านภาษาทำให้นักศึกษาและบุคลากรมีโอกาสได้รับประสบการณ์การเรียนรู้และทำงานในต่างประเทศมากขึ้น (Hengsadeekul et al., 2010) ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานในสภาพแวดล้อมนานาชาติ

3.2 การเพิ่มโอกาสในการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับนานาชาติ การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษช่วยพัฒนาทักษะการเขียนเชิงวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยเป็นภาษาอังกฤษของอาจารย์และนักวิจัยในระดับนานาชาติ (Macaro et al., 2018) ส่งผลให้ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยไทยได้รับการยอมรับและมีผลกระทบในวงกว้างมากขึ้นและการเพิ่มโอกาสในการจัดประชุมวิชาการและสัมมนาในระดับนานาชาติซึ่งจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความรู้และการสร้างเครือข่ายวิจัยระดับนานาชาติ

4. การดึงดูดนักศึกษาและบุคลากรต่างชาติ

4.1 การเพิ่มความหลากหลายทางวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษช่วยดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้มาศึกษาในมหาวิทยาลัยไทยมากขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศความเป็นนานาชาติและเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Hengsadeekul et al., 2010) การนอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มรายได้และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยให้ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ

4.2 การดึงดูดอาจารย์และนักวิจัยต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญ การใช้ EMI เปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถดึงดูดอาจารย์และนักวิจัยต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ มาร่วมงานได้มากขึ้น (Tang, 2020) ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและการวิจัยรวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระดับนานาชาติ ช่วยสร้างโอกาสในการพัฒนาหลักสูตรร่วมหรือหลักสูตรสองปริญญากับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ (Hengsadeekul et al., 2010) ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจของหลักสูตรและดึงดูดทั้งนักศึกษาไทยและต่างชาติ

การนำ EMI มาใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยต้องอาศัยการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงบริบทและความพร้อมของแต่ละสถาบัน การพัฒนาระบบสนับสนุนที่จำเป็นและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมมาตรฐานสากลและเตรียมความพร้อมให้กับบัณฑิตสำหรับตลาดแรงงานในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับนานาชาติ

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ EMI ในระดับอุดมศึกษาของไทย

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน (English as a Medium of Instruction หรือ EMI) เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของมหาวิทยาลัยไทยในระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามการนำ EMI มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติการ แนวทางสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ EMI ในมหาวิทยาลัยไทยมีดังนี้

1. การกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

การนำ EMI มาใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนจากระดับผู้บริหารสูงสุดขององค์กร เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง Darasawang & Watson Todd (2012) พบว่านโยบายการศึกษาภาษาอังกฤษในประเทศไทยยังขาดความสอดคล้องในการปฏิบัติ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยจึงควรกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจนในการส่งเสริม EMI พร้อมระบุเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว และจัดทำแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งนี้ นโยบาย EMI ควรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนตามบริบทของแต่ละคณะหรือสาขาวิชา เนื่องจากแต่ละสาขามีความพร้อมและความต้องการที่แตกต่างกัน

แนวทางสำคัญในการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงาน EMI ได้แก่

- จัดตั้งคณะกรรมการระดับมหาวิทยาลัยเพื่อกำกับดูแลและขับเคลื่อนนโยบาย EMI
- กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนในการนำ EMI มาใช้
- สร้างระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการกำหนดนโยบายและแผนงาน

2. การพัฒนาศักยภาพของอาจารย์และบุคลากร

การพัฒนาศักยภาพของอาจารย์และบุคลากรมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาของไทยเนื่องจากอาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักศึกษาดังนั้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและเทคนิคการสอนแบบ EMI ให้กับอาจารย์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (Macaro, 2015)

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์สำหรับการสอนแบบ EMI ดังนี้

- จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร EMI โดยเน้นทักษะการสอนและการสื่อสารในบริบทวิชาการ
- สนับสนุนให้อาจารย์เข้าร่วมการประชุมและสัมมนาในระดับนานาชาติ
- จัดให้มีระบบพี่เลี้ยง (Mentoring system) สำหรับอาจารย์ที่เริ่มสอนแบบ EMI
- ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างอาจารย์
- จัดตั้งศูนย์สนับสนุน EMI ในมหาวิทยาลัยเพื่อให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือแก่อาจารย์และนักศึกษา

- สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนแบบ EMI

มหาวิทยาลัยควรมีการสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุนให้อาจารย์ในการพัฒนาตนเอง และนำ EMI มาใช้ในการสอนเช่น การให้รางวัล การเพิ่มค่าตอบแทน หรือการนำไปใช้ในการพิจารณาความก้าวหน้าทางวิชาการ

3. การสนับสนุนและเตรียมความพร้อมนักศึกษา

เนื่องจากนักศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในทักษะความสามารถภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจส่งผลต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจึงควรมีการสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเพื่อลดความวิตกกังวลในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และการวางนโยบาย

การศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาอังกฤษจึงควรคำนึงถึงค่านิยมและความเชื่อของนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้มีความต้องการเรียนในหลักสูตรภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น (Hengsadeekul et al., 2014) แนวทางในการสนับสนุนและเตรียมความพร้อมนักศึกษาสำหรับการเรียนแบบ EMI ดังนี้

- จัดหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษก่อนเริ่มเรียนในหลักสูตร EMI สถาบันการศึกษาควรสนับสนุนในการจัดการฝึกอบรมด้านภาษาศาสตร์และการสอนอย่างเป็น ระบบ ให้กับอาจารย์และนักศึกษา นอกจากนี้ควรพิจารณาการสอนภาษาอังกฤษพื้นฐานหรือ ภาษาอังกฤษ เฉพาะทางเพื่อช่วยนักศึกษาในการเตรียมความพร้อมในการเรียนหลักสูตร EMI (Tang, 2020).

- จัดให้มีการสอนเสริมและคลินิกภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม

- จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น ชมรมภาษาอังกฤษ การแข่งขันทักษะภาษาอังกฤษ

- ใช้วิธีการสลับภาษา (code-switching) และการใช้หลายภาษา (translanguaging) ในชั้นเรียน EMI โดยมีการใช้ภาษาแม่บางส่วนเพื่อช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น การใช้ภาษาแม่ร่วมกับภาษาอังกฤษมีความจำเป็นในการเรียนการสอนแบบ EMI เนื่องจากระดับ ความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ยังไม่เพียงพอ การใช้ภาษาแม่ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาการบรรยายได้ดีขึ้น (Meenasantirak & Chaiyasuk, 2024)

- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชัน(Application)ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควรมีการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันของนักศึกษา (Hengsadeekul et al., 2010) เช่น การจัดพื้นที่สำหรับพูดคุยภาษาอังกฤษ (English Zone) หรือการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนักศึกษาต่างชาติ

4. การปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน

การปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการใช้ EMI ต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการ การปฏิรูปหลักสูตรภาษาควรมีการวางแผนและดำเนินการอย่างรอบคอบร่วมกับกลยุทธ์อื่น ๆ ด้วยเช่น การพัฒนาศักยภาพอาจารย์ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน และสื่อการเรียนการสอน (Ulla et al., 2022)

แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนสำหรับ EMI ดังนี้

- พัฒนาหลักสูตร EMI ที่บูรณาการการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเข้ากับเนื้อหาวิชาอย่างมีประสิทธิภาพ (Content and Language Integrated Learning: CLIL)

- ส่งเสริมวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษา (Jiang, 2021)

- การใช้วิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติเช่น การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-based Learning) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning)

- ปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถทางภาษาของนักศึกษา (Hengsadeekul et al., 2010)

- ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและทันสมัย เช่น วิดีโอ บทความวิชาการ กรณีศึกษา จากแหล่งข้อมูลภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ การปรับปรุงหลักสูตรควรคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานและความเป็นมาตรฐานสากลโดยอาจมีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในการพัฒนาหลักสูตรร่วมหรือ หลักสูตรสองปริญญา (Hengsadeekul et al., 2010)

5. การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เพียงพอและเหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การนำ EMI มาใช้ประสบความสำเร็จ โดยต้องคำนึงถึงความต้องการทั้ง ของอาจารย์และนักศึกษา (Meenasantirak & Chaiyasuk, 2024) รวมทั้งควรมีการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันของนักศึกษาและบุคลากร

แนวทางในการจัดสรรทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับ EMI ดังนี้

- จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อการสอน ตำราเรียน และเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบ EMI รวมทั้งจัดหาตำราและสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ ทันสมัย และเพียงพอ

- สร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา หรือ พื้นที่สำหรับการทำงานกลุ่มที่ส่งเสริมการสื่อสารภาษาอังกฤษ

- จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น ชมรมภาษาอังกฤษ การแข่งขัน ทักษะภาษาอังกฤษ และกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติ

- จัดหาเทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ที่ช่วยในการเรียนการสอนแบบ EMI เช่น โปรแกรม ตรวจสอบการเขียน หรือระบบจัดการการเรียนรู้ (LMS) ที่รองรับภาษาอังกฤษ

- พัฒนาระบบห้องสมุดดิจิทัลที่มีฐานข้อมูลวิชาการภาษาอังกฤษที่ครอบคลุม

- ส่งเสริมการจัดการประชุมวิชาการนานาชาติ และการตีพิมพ์ผลงานวิชาการ เป็นภาษาอังกฤษ

- สนับสนุนให้มีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทั่วไปในมหาวิทยาลัย เช่น ป้ายประกาศ เว็บไซต์ และการประชาสัมพันธ์

มหาวิทยาลัยควรมีการจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการพัฒนาและสิ่งสนับสนุนการใช้ EMI อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อระดมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญในการพัฒนาการเรียนการสอนแบบ EMI

6. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน EMI อย่างเป็นระบบ

- พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน EMI ที่ ครอบคลุมทั้ง ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะภาษาอังกฤษ และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- จัดทำการวิจัยเชิงประเมินผลเพื่อศึกษาผลกระทบระยะยาวของการนำ EMI มาใช้ ในมหาวิทยาลัยไทย

- นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน EMI อย่างต่อเนื่องในการ จัด การศึกษาแบบ EMI (Kirkpatrick, 2014)

การนำ EMI มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในระดับนานาชาติของมหาวิทยาลัยไทย โดยต้องคำนึงถึงบริบทและความพร้อมของแต่ละสถาบัน รวมทั้งการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการทั้งนี้ควรมีการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสในยุคโลกาภิวัตน์

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความท้าทายและโอกาสในการนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาของไทยมีหลายประการ ด้านความท้าทาย ได้แก่ การขาดนโยบายที่ชัดเจนและการสนับสนุนจากภาครัฐ คุณภาพของอาจารย์ผู้สอนที่ยังต้องพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและเทคนิคการสอนแบบ EMI ความพร้อมของนักศึกษาในด้านทักษะภาษาและการปรับตัว รวมถึงการปรับหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีความท้าทายในการจัดหาทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ในขณะเดียวกัน การนำ EMI มาใช้ก็สร้างโอกาสสำคัญหลายประการ เช่น การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของทั้งนักศึกษาและบุคลากร การเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับนานาชาติ รวมถึงการดึงดูดนักศึกษาและบุคลากรต่างชาติ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความหลากหลายทางวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย เพื่อให้การนำ EMI มาใช้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย การพัฒนาศักยภาพของอาจารย์และบุคลากรผ่านการอบรมและการสนับสนุนต่างๆ การเตรียมความพร้อมนักศึกษาด้วยหลักสูตรเตรียมความพร้อมและกิจกรรมเสริมทักษะภาษาอังกฤษ รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนให้บูรณาการทักษะภาษาอังกฤษกับเนื้อหาวิชาการ

การนำ EMI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาของไทยควรเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาระดับชาติ โดยคำนึงถึงการรักษาสมดุลระหว่างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมและภาษาไทยกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและความเป็นสากล ทั้งนี้ ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบในระยะยาวและการเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค เพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาไทยในอนาคต และเตรียมบัณฑิตให้พร้อมแข่งขันในระดับนานาชาติและสร้างประโยชน์แก่สังคมไทยและประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

References

- Bolton, K., Bacon-Shone, J. & Botha, W. (2023). EMI (English-medium instruction) across the Asian region. *World Englishers*. 42, 392–404.
- Boonpok, L., Khatayanon Punon, T. & Labcome, H. (2023). English Medium Instruction in Thai Higher Education: Benefits, Challenges and Recommendations. *Academic Journal*. 13(4), 322-334.

- Darasawang, P. & Watson, T, R. (2012). The effect of policy on English language teaching at secondary schools in Thailand. In E. L. Low & A. Hashim (Eds.), **English in Southeast Asia: Features, policy and language in use** (pp. 207-220). John Benjamins.
- Dearden, J. (2016). **English medium of instruction: A growing global phenomenon**. Oxford: British Council.
- Galloway, N. & Sahan, K. (2021). **An investigation into English Medium Instruction in higher education in Thailand and Vietnam (Teaching English ELT Research Papers)**. Oxford: British Council.
- Hengsadeeikul, C., Koul, R. & Kaewkuekool, S. (2014). Motivational orientation and preference for English-medium programs in Thailand. **International Journal of Educational Research**. 66, 35-44.
- Hengsadeeikul, C., Hengsadeeikul, T., Koul, R. & Kaewkuekool, S. (2010). **English as a Medium of Instruction in Thai Universities: A Review of Literature**. Selected Topics in Education and Educational Technology - 9th WSEAS International Conference on Education and Educational Technology, EDU'10. 89-94.
- Jiang, Y. (2021). **Investigating Thai University Learners' Attitudes towards English as a Medium of Instruction**. Master's thesis Mahasarakham University.
- Kirkpatrick, A. (2014). English as a medium of instruction in East and Southeast Asian universities. **The Asian Journal of Applied Linguistics**. 1(1), 4-15.
- Macaro, E. (2015). English Medium Instruction: Time to start asking some difficult questions. **Modern English Teacher**. 24(2), 4-7.
- Macaro, E., Curle, S., Pun, J., An, J. & Dearden, J. (2018). A systematic review of English medium instruction in higher education. **Language Teaching**. 51(1), 36-76.
- Meenasantirak, C. & Chaiyasuk, I. (2024). EMI Classroom Practices of International Program in Thailand University: A Perspective of EFL Thai's Students. **International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews**. 4(1), 333-350.
- Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. (2022). **phaēn 'udomsuksa hæng çat phua kaphalit læ phatthana kamlang rængngān Pho So sōngphanhārōjhoksipsī - sōngphanhārōjchetsip** [Higher Education Plan for National Workforce Production and Development B.E. 2564-2570]. Bangkok: Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation.

- Tang, K. N. (2020). Challenge and Importance of Teaching English as a Medium of Instruction in Thailand International College. **English as an International Language**. 15(2), 97-118.
- Tang, K. N. (2021). Implementing English-medium Instruction (EMI) in Thailand: University Students' Perspectives. **KKU Research Journal of Humanities and Social Sciences (Graduate Studies)**. 9(2), 95-108.
- The Active. (2023, November 28). **pī hoksiphok Thai rang lō ‘Āsīan thaksa phāsā ‘Angkrit** [In 2023, Thailand ranks last in ASEAN for 'English language skills']. Retrieved from <https://theactive.net/news/learning-education-20231128/>
- Tipprachaban, B. (2022). Challenges of using English as a Medium of Instruction (EMI) in Thailand. **PUPIL: International Journal of Teaching, Education and Learning**. 6(2), 01-12.
- Ulla, M. B., Bucol, J. L. & Dechatiwongse Na Ayuthaya, P. (2022). English language curriculum reform strategies: The impact of EMI on students' language proficiency. **Ampersand**. 9, 1-8.

การใช้เทคนิคการออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมายและการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็น
ศูนย์กลางเพื่อเสริมประสบการณ์ผู้ใช้

EMPLOYING GOAL-DIRECTED DESIGN AND USER-CENTERED DESIGN
APPROACHES FOR ENHANCING USER EXPERIENCE

พรณิสรา จันแยม
Phanisara Chanyam

นักวิชาการอิสระทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
Independent Scholar in Technology and Education Communications
E-mail: phanisara13@gmail.com

Received: April 10, 2024
Revised: April 22, 2024
Accepted: April 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการออกแบบผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับประสบการณ์ผู้ใช้งาน (User Experience: UX) เป็นอย่างมาก มีแนวทางการออกแบบสองแนวทางที่น่าสนใจในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน ได้แก่ การออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมาย (Goal-Directed Design) และการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (User-Centered Design) แนวทางแรกให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจเป้าหมายและความต้องการหลักของผู้ใช้งาน แล้วออกแบบกิจกรรมและข้อมูลเพื่อสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายนั้นโดยตรง ขณะที่แนวทางหลังมุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของผู้ใช้งานตลอดกระบวนการออกแบบ ตั้งแต่การระบุปัญหา ออกแบบ พัฒนา และประเมินผล เพื่อสร้างประสบการณ์ผู้ใช้งานที่ดีในภาพรวม แม้มีความแตกต่างในรายละเอียด แต่ทั้งสองแนวคิดต่างให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจผู้ใช้งานอย่างลึกซึ้ง ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และทดสอบกับผู้ใช้งานจริง โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการสร้างประสบการณ์ผู้ใช้ที่มีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ความต้องการอย่างแท้จริง

คำสำคัญ

การออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมาย กระบวนการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง
การออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้

ABSTRACT

In contemporary product design, there is a significant emphasis on user experience (UX), with two notable approaches that are of interest in meeting user needs: Goal-Directed Design and User-Centered Design. The former focuses on

understanding user goals and primary needs, designing activities and information to directly support these goals. The latter emphasizes user involvement throughout the design process, from problem identification, design, development, to evaluation, aiming to create an overall positive user experience. While there are differences in specifics, both approaches prioritize deep understanding of users through various processes such as observation, interviews, data analysis, and testing with real users. They share a common goal of creating efficient and genuinely satisfying user experiences that meet real needs.

Keywords

Goal-Directed Design, User-Centered Design, User Experience Design (UX)

บทนำ

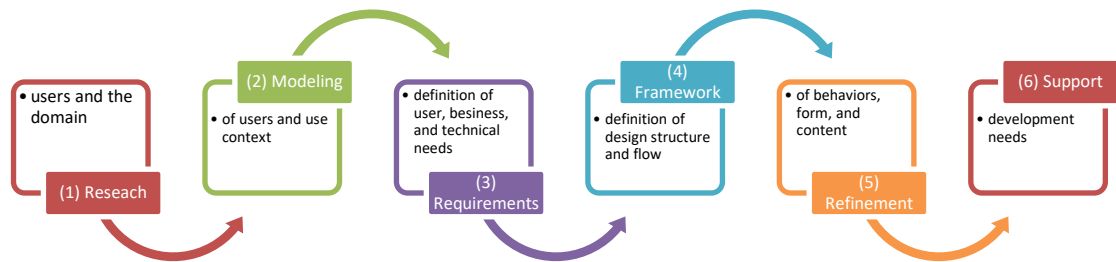
การออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ ระบบหรือ ผลิตภัณฑ์ใดก็ตามทั้งที่เป็นทางการศึกษาและธุรกิจจะเกี่ยวข้องกับการนำประสบการณ์ของผู้ใช้ (User Experience) มาร่วมออกแบบและพัฒนาในกระบวนการผลิตเสมอ เพื่อให้สิ่งที่พัฒนาขึ้นใช้งานง่าย เป็นธรรมชาติ และช่วยให้คุณบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ กลับกัน หากผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบไม่ดีอาจทำให้เกิดความหงุดหงิดและสับสน จนนำไปสู่ประสบการณ์เชิงลบสำหรับผู้ใช้ เช่น การมุ่งเน้นในการนำเสนอความทันสมัยของเทคโนโลยี โดยไม่คำนึงถึงการใช้งานว่ามีความยากง่าย หรือซับซ้อนเพียงใด (Cooper, Reimann, Cronin, & Noessel, 2014) ก็อาจทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่ประสบความสำเร็จหรือไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ทำให้เสียเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้พัฒนาไปโดยไม่คุ้มค่า จึงเกิดการนำแนวคิด "UX: User Experience" หรือประสบการณ์ที่ผู้ใช้ได้รับจากการใช้งานสิ่งต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ โดยมุ่งเน้นไปที่ความพอใจ ความสะดวก และประสิทธิภาพของการใช้งาน ซึ่งเมื่อผู้ใช้ได้ทดลองใช้ก็จะทำให้มีแนวโน้มที่ดีในการใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เช่น ถ้าผู้สอนออกแบบระบบการเรียนการสอนหรือสื่อการสอนผู้เรียนจะมีความสนใจจนสามารถเรียนรู้จนจบกระบวนการที่ผู้สอนได้ออกแบบไว้ หรือถ้าเป็นสินค้าในท้องตลาดการคิดถึงหรือคำนึงถึงผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอย่างเฉพาะเจาะจงนั้นก็จะสามารถทำให้บริษัทสร้างผลิตภัณฑ์ให้เข้าถึงใจผู้บริโภคและเจาะตลาดได้ ทั้งนี้การออกแบบอย่างมีกระบวนการนั้นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์โดยลดเวลาในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานได้เป็นอย่างดี รวมถึงการช่วยประหยัดต้นทุนและทรัพยากรอื่น ๆ ที่ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไปในอนาคต ดังนั้นการออกแบบ UX จึงถือเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในโลกดิจิทัลในปัจจุบัน จึงไม่ใช่แค่การทำให้สิ่งต่าง ๆ ให้อูสวยงาม เพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวกับการสร้างประสบการณ์ที่ราบรื่นและใช้งานง่ายสำหรับผู้ใช้ ทั้งนี้ UX มีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้ว่าจะมีการใช้ UX มาตลอดตั้งแต่การทดสอบความสามารถในการใช้งานโดยมีผู้ใช้หนึ่งคนนั่งหน้าคอมพิวเตอร์เท่านั้น แล้วพัฒนาเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมและเทคโนโลยีซึ่งทำให้ผู้เชี่ยวชาญด้าน UX ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ (Cajander, Lárusdóttir &

Geiser, 2022) นักออกแบบหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงต่างหาแนวทางหรือกระบวนการและให้ความสำคัญกับการออกแบบ UX ในขณะที่สร้างผลิตภัณฑ์ใด ๆ ก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การออกแบบจากประสบการณ์ของผู้ใช้ (User Experience Design) นั้นมีแนวทางที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง 2 รูปแบบที่น่าสนใจ คือ "การออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมาย (Goal-Directed Design: GDD)" กับ "การออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (User-Centered Design: UCD)" ซึ่งทั้งสองรูปแบบนี้เป็นวิธีการออกแบบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้เหมือนกัน อย่างไรก็ตามทั้งสองรูปแบบมีความแตกต่างกันในวิธีการที่ใช้ในการวางแผน การวิเคราะห์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเลือกใช้วิธีการเหล่านี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการและผลิตภัณฑ์ จึงต้องทำความเข้าใจและเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผู้ที่จะนำไปใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์

ในบทความนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของความหมายและกระบวนการของแต่ละแนวคิด เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวคิดทั้งสองได้มากยิ่งขึ้นทั้งความเหมือนของความแตกต่างของทั้งสองแนวคิดเมื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ตรงกับความต้องการอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมาย (Goal-Directed Design: GDD)

การออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมาย คือการรวมเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงกับความต้องการและเป้าหมายของผู้ใช้ พร้อมกับการแก้ไขปัญหาขององค์กรและหรือปัญหาด้านเทคนิค โดย Cooper, Reimann, Cronin & Noessel (2014) ได้นำเสนอชุดวิธีการในการจัดการกับการออกแบบที่มุ่งเน้นพฤติกรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ในการทำความเข้าใจเป้าหมาย ความต้องการ และแรงจูงใจของผู้ใช้ การออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมาย (Goal-Directed Design) โดยเริ่มจากการเข้าใจธรรมชาติของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ สู่การวิเคราะห์และได้แบบจำลองที่เกิดขึ้น ไปจนถึงวิธีที่จะไปถึงเป้าหมายเหล่านั้น เพื่อนำไปเป็นเป็นกฎเกณฑ์สำคัญในการออกแบบพฤติกรรมเชิงโต้ตอบที่เหมาะสม ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น การศึกษาชุมชน (Ethnography), การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder Interviews), การวิจัยตลาด (Market Research), การสร้างโมเดลผู้ใช้งานอย่างละเอียด (Detailed User Models), การออกแบบตามสถานการณ์ (Scenario-based Design), และชุดหลักของหลักการและแบบแผนพฤติกรรม (interaction principles and patterns) โดยกระบวนการนี้สามารถแบ่งออกเป็นช่วงหลัก ๆ 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิจัย (Research) (2) การสร้างแบบจำลอง (Modeling) (3) การกำหนดความต้องการ (Requirements Definition) (4) การกำหนดโครงสร้าง (Framework Definition) (5) การปรับปรุง (Refinement) และ (6) การสนับสนุน (Support) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการการออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมาย ดัดแปลงจาก Cooper, Reimann, Cronin & Noessel (2014)

มีรายละเอียดแต่ละขั้นดังต่อไปนี้

1. การวิจัย (Research)

ช่วงของขั้นตอนการทำวิจัยนั้น จะใช้เทคนิคการศึกษาภาคสนามของกลุ่มเป้าหมาย (ethnographic field study) เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเกี่ยวกับผู้ใช้ ถ้าในทางการตลาดอาจรวมถึงการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งและการทบทวนวิจัยตลาด เอกสารข่าว เทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง ผู้พัฒนา ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะของผลิตภัณฑ์ที่กำลังพัฒนา เพื่อให้ได้ชุดของแบบแผนพฤติกรรมของผู้ใช้ที่เกิดขึ้น อาจระบุหรือจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำแบบแผนเหล่านี้ไปพัฒนาถึงความต้องการทั่วไปและความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของผู้ใช้ เช่น ความสอดคล้องกับอาชีพ หรือรูปแบบการใช้ชีวิต การวิจัยในขั้นนี้ของ GDD นั้นมีเครื่องมือของการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ เช่น การประชุมเริ่มต้นโครงการ การทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์ ทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้ รวมถึงการสังเกตผู้ใช้/การศึกษาภาคสนาม ซึ่งในการเลือกใช้เครื่องมือหรือกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนขึ้นอยู่กับบริบทของผลิตภัณฑ์ที่กำลังต้องการพัฒนา อาจใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด วิธีการเหล่านี้เน้นการปฏิบัติและการเรียนรู้จากปฏิบัติมากกว่าการแนะนำทฤษฎีมาใช้เพียงอย่างเดียว

2. การสร้างแบบจำลอง (Modeling)

ขั้นนี้จะเป็นการสร้างแบบจำลองผู้ใช้ (Personas) จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นที่ 1 โดยจะนำพฤติกรรมและรูปแบบของการทำงานที่ค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วนำมาสังเคราะห์เข้าด้วยกันเป็นโดเมน (Domain) และแบบจำลองผู้ใช้ ซึ่งอาจจะประกอบด้วยกราฟและแผนผังรายละเอียด หรือโครงสร้างต่าง ๆ Personas เป็นแบบจำลองผู้ใช้ที่จะจำแนกรายละเอียดขององค์ประกอบ จากการจัดกลุ่มพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เช่น ทักษะ ความสามารถ จุดมุ่งหมาย แรงจูงใจ ความกังวล หรือแนวทางการใช้ผลิตภัณฑ์ ที่สังเกตและระบุได้จากขั้นการวิจัย ซึ่งจะแตกต่างจากแบบจำลองของขั้นตอนการทำงาน (workflow models) คือจะใช้ในการตัดสินใจออกแบบการสื่อสาร และการทดสอบผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งเน้นที่ความต้องการและพฤติกรรมของผู้ใช้ ในขั้นตอนนี้ Personas จะเป็นตัวหลักในการออกแบบที่ใช้เรื่องราวและมีการสร้างสรรค์สถานการณ์ออกมาเป็นฉาก ๆ และใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารที่ช่วยให้ผู้พัฒนาและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจเหตุผลในการออกแบบ

และกำหนดลำดับความสำคัญของคุณลักษณะตามความต้องการของผู้ใช้ ในขั้นตอนนี้ นักออกแบบใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อผสมผสาน แยกแยะ และลำดับความสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้การปรับปรุงการออกแบบทั้งภาพรวมและรายละเอียดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งการกำหนดว่าผลิตภัณฑ์ควรทำอะไรและทำอย่างไร ใช้สื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้อง นักพัฒนา และนักออกแบบ ตลอดจนสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในการออกแบบรวมถึงวัดประสิทธิภาพของการออกแบบและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. การกำหนดความต้องการ (Requirements Definition)

ขั้นตอนนี้จะมีการทำความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับฉากหรือเนื้อเรื่อง (Scenarios) ของการใช้งานของผู้ใช้ที่ชัดเจน โดยไม่ให้ความสำคัญกับงานทั่วไปของผู้ใช้ การออกแบบจะเน้นไปที่พฤติกรรมที่แน่นอนของแต่ละฉากการ เพื่อสร้างความเข้าใจถึงความต้องการของผู้ใช้ที่มีการใช้วิธีการออกแบบที่ช่วยเชื่อมโยงระหว่างผู้ใช้และโมเดลอื่น ๆ ซึ่งจะสร้างกระบวนการทำงานที่มุ่งหวังสู่วัตถุประสงค์โดยตรงที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นของกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงโครงสร้างการออกแบบเข้าด้วยกัน ในขั้นตอนนี้มีการใช้วิธีการออกแบบโดยใช้สร้างสถานการณ์ (scenario-based design) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) กำหนดปัญหาและวิสัยทัศน์ (problem definition and vision statement) (2) สำรวจ/ระดมความคิด (exploration/brainstorming) (3) ระบุความคาดหวังของบุคคล (identify stakeholder expectations) (4) สร้างฉากการใช้งาน (create context scenarios) ที่แสดงออกมาในรูปของวัตถุ การกระทำ และบริบท และ (5) ระบุข้อกำหนดในการออกแบบ (specify design requirements) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำทางการวิเคราะห์และการแยกส่วนของฟังก์ชันต่าง ๆ และข้อมูลที่น่าเข้ามาในการสร้างฟังก์ชันนั้น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดความต้องการที่ต้องให้ความสำคัญและความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้มีความสอดคล้องกันระหว่างผู้ใช้ ผู้พัฒนา และเทคโนโลยี

4. การกำหนดแผนงาน (Framework Definition)

นักออกแบบจะเริ่มต้นด้วยการสร้างแนวคิดโดยรวมของผลิตภัณฑ์และกำหนดกรอบพื้นฐานสำหรับพฤติกรรมและภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ จากนั้นนักออกแบบจะสร้างกรอบการโต้ตอบโดยใช้เครื่องมือระเบียบวิธีที่สำคัญร่วมกับสถานการณ์บริบท เช่น หลักการออกแบบปฏิสัมพันธ์และแบบแผนการออกแบบปฏิสัมพันธ์ (interaction design patterns) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงปัญหาที่ยากได้ แบบแผนเหล่านี้จะมีการจัดระเบียบและพัฒนาไปตามลำดับขั้น เมื่อมีบริบทใหม่เกิดขึ้น เพื่อช่วยให้การออกแบบมีความสัมพันธ์และมั่นคง ผลลัพธ์จากกระบวนการนี้คือ นิยามของกรอบการปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบระดับสูงสำหรับรายละเอียดในอนาคต โดยมีกระบวนการกำหนดกรอบการทำงานปฏิสัมพันธ์ (interaction framework) ดังนี้ (1) กำหนดปัจจัยรูปแบบ ท่าทาง และวิธีการป้อนข้อมูล (2) กำหนดองค์ประกอบการทำงานและข้อมูล (3) กำหนดกลุ่มการทำงานและลำดับขั้น (4) ร่างกรอบปฏิสัมพันธ์ (5) สร้างกระบวนการหรือสถานการณ์ที่สำคัญในการใช้งานของผู้ใช้ และ (6) ตรวจสอบการออกแบบด้วยสถานการณ์ การตรวจสอบความถูกต้อง การทำงานซ้ำในบริบทที่แคบกว่าจะให้รายละเอียด แนวทางนี้มักจะเป็นการถ่วงดุลระหว่างการออกแบบแบบจากบนลงล่าง (รูปแบบเป็นหลัก) และการออกแบบแบบจากล่างขึ้นบน (หลักการเป็นหลัก)

องค์ประกอบในขั้นตอนนี้จะต้องมี (1) การกำหนดรูปแบบของข้อมูลและความสามารถในการทำงาน เช่น ข้อมูล, ฟังก์ชัน, เครื่องมือ, การดำเนินการ, โมเดลของวัตถุในโดเมน (2) กรอบการออกแบบ โดยออกแบบโครงสร้างโดยรวมจากประสบการณ์ผู้ใช้ เช่น ความสัมพันธ์ของวัตถุ การจัดกลุ่มแนวความคิด ลำดับการนำทาง หลักการและรูปแบบ ขั้นตอนหรือกระบวนการทำงาน ภาพร่างสตอรี่บอร์ด และ (3) เส้นทางหลัก (Key Path) และสถานการณ์การตรวจสอบ (Validation Scenarios) เพื่ออธิบายว่าบุคคลได้ตอบกับผลิตภัณฑ์อย่างไร รวมถึงการออกแบบนี้สอดคล้องกับลำดับพฤติกรรมของผู้ใช้ในอุดมคติอย่างไร และรองรับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นไปได้

5. การปรับปรุงการออกแบบ (Refinement)

เมื่อกรอบแนวคิดหลักมีความมั่นคงและสมบูรณ์แล้ว นักออกแบบจะเริ่มเพิ่มรายละเอียดเพื่อปรับปรุงความสอดคล้อง และการไหลของผลิตภัณฑ์ ในขั้นตอนการขัดเกลานี้จะมีการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ช่วงการขัดเกลาเพื่อปรับปรุงอย่างละเอียด การออกแบบจะถูกแปลงเป็นรูปแบบและพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมขั้นสุดท้าย แบบแผนยังคงมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายละเอียดที่กระชับและมีรูปแบบของการออกแบบ ขั้นตอนการขัดเกลานี้เน้นการแปลงสตอรี่บอร์ดเป็นหน้าจอระดับความละเอียดสูง และจำเป็นต้องทำการประเมินผลการออกแบบเพื่อปรับปรุงต่อไป โดยการทดสอบกับผู้ใช้งานจริงและการใช้เวลาเพียงพอในการปรับเปลี่ยนการออกแบบตามผลการทดสอบถือเป็นสิ่งสำคัญในขั้นตอนนี้

6. การสนับสนุนระหว่างการพัฒนา (Support)

ขั้นนี้เป็นให้การสนับสนุนระหว่างการพัฒนา ทั้งนี้ในทางปฏิบัติ แม้ว่าการออกแบบที่ถูกคิดมาอย่างดีแล้วนั้น ก็ไม่อาจสามารถคาดการณ์ทุกความท้าทายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้เสมอไป ในการปฏิบัติผู้ออกแบบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพร้อมที่จะคอยให้ความช่วยเหลือ และตอบคำถามของนักพัฒนาที่เกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนการสร้างผลิตภัณฑ์ การออกแบบจะต้องปรับปรุงโดยการสร้างการแก้ไขให้เหมาะสม หากทีมออกแบบหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ไม่ทำงานประสานกัน อาจเกิดปัญหาที่ตามมาได้ เนื่องด้วยนักพัฒนาจะถูกบังคับด้วยกรอบของเวลา จึงมีความเสี่ยงที่จะทำให้ความเสียหายได้ ดังนั้นการทำงานร่วมกันและการสื่อสารเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากในขั้นตอนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์

สรุปได้ว่า Goal-Directed Design (GDD) เป็นวิธีการออกแบบที่ใช้โดยการรวมเทคนิคต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของผู้ใช้ โดยมี 6 ขั้นตอนหลัก ดังที่กล่าวไปข้างต้น โดยการใช้หลักการและแบบแผนพฤติกรรม เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูง ในทุกขั้นตอนจะมีการทำงานร่วมกันระหว่างนักออกแบบ ผู้จัดการ และเทคโนโลยี เพื่อให้ผลลัพธ์ตรงตามเป้าหมายและความต้องการของผู้ใช้และองค์กร จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า GDD ถูกนำไปใช้ อย่างหลากหลาย เช่น Pangestuti, Fachriannoor, Kusumo, Sabariah & Alimin (2017) ใช้ในการปรับปรุงอินเทอร์เฟซผู้ใช้ของระบบ Smart Drive, Subiyakto, Adhiazni, Nurmiati, Hasanati, Sumarsono & Irfan (2020) ใช้ในการออกแบบอินเทอร์เฟซใหม่หรือ Nurkertamanda, Frendiansyah, Saptadi, Widharto & Wicaksono (2021) ใช้เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันห้องปฏิบัติการเสมือนจริงโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) เป็นเครื่องมือสำหรับการฝึกอบรมการใช้งานเครื่องกลึง โดยแอปพลิเคชันนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นทางแก้ไขปัญหาการศึกษาด้านวิศวกรรม

การผลิตที่ห้องปฏิบัติการระบบการผลิต ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย การสร้างแบบจำลอง การกำหนดความต้องการ การกำหนดกรอบงาน การปรับปรุงรายละเอียด และการสนับสนุน รวมถึงงานวิจัยของ Chanyam (2022) ที่ใช้ในการออกแบบแซทบอทอัจฉริยะเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้สารสนเทศของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่ใช้เพื่อออกแบบการโต้ตอบของแซทบอทประกอบกับการใช้การเสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) โดยคำนึงถึงการนำพาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศเมื่อจบกิจกรรมการเรียนรู้บนแซทบอท

กระบวนการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (User-Centered Design: UCD)

กระบวนการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลางนั้นเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งาน โดยให้ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบจากข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ใช้ โดยการศึกษา วิเคราะห์พฤติกรรม และความชอบของผู้ใช้งาน แล้วนำมาใช้ประกอบการออกแบบ โดยนักออกแบบจะเป็นผู้สร้างผลงานออกแบบ ภายใต้ข้อมูลจากผู้ใช้เป็นแนวทางสำคัญในทุกขั้นตอน โดยแนวคิด UCD นี้ มีรากฐานมาจากหลายวิธีการ งานวิจัย และทฤษฎีในช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 โดยรวมสองแนวคิดคือ Usability Engineering และ Human-Computer Interaction (HCI) เข้าด้วยกัน โดยมี Usability Engineering ถือเป็นรากฐานที่มั่นคงของ UCD เนื่องจากมุ่งเน้นไปที่ผู้ใช้งาน หน้าจอการใช้งาน และเป้าหมายกับวิธีการของผู้ใช้ในการทำงาน ส่วน HCI ก็มีความสอดคล้องเนื่องจากการใช้คอมพิวเตอร์จากมุมมองของจิตวิทยาการรับรู้ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ และการออกแบบระบบ (Williams, 2009; Alao, Priscilla, Amanze, Kuyoro & Adebayo, 2022)

ทั้งนี้อาจมีความสับสนเกิดขึ้นจากคำที่มีความหมายให้เคียงกันอย่าง “การออกแบบที่มีศูนย์กลางที่มนุษย์ (Human-Centered Design: HCD)” เน้นการออกแบบในลักษณะที่สัมพันธ์กับลักษณะและจุดเด่นของจิตวิทยาและการมองเห็นของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง แต่ UCD จะเน้นการออกแบบโดยให้มุมมองจากการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง (Tham, 2022) อาจกล่าวได้ว่า HCD จะเป็นการออกแบบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและประสบการณ์ของมนุษย์ในทุกด้าน ทั้งด้านการเงิน สุขภาพ เทคโนโลยี หรือสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และ UCD นั้นเป็นส่วนหนึ่งของ HCD ที่จะมีการออกแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้ใช้สูงสุด

อีกคำหนึ่งที่มีความหมายหรือนำมาใช้กับ UCD คือ “การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking: DT)” เป็นกระบวนการที่ไม่เป็นเส้นตรง (non-linear) และเป็นวงจรซ้ำ ที่ใช้เพื่อทำความเข้าใจผู้ใช้งาน จากการตั้งคำถามกับข้อสมมติฐาน ระบุปัญหาใหม่ และสร้างสรรค์นวัตกรรมจากการออกแบบแล้วนำไปสร้างต้นแบบและทดสอบ วิธีนี้มีประโยชน์มากสำหรับการแก้ไขปัญหาที่ยังไม่มีคำนิยามชัดเจนหรือเป็นปัญหาใหม่ และประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การทำความเข้าใจผู้ใช้งาน (Empathize) (2) กำหนดนิยาม (Define) (3) สร้างแนวคิด (Ideate) (4) สร้างต้นแบบ (Prototype) และ (5) ทดสอบ (Test) (Interaction Design Foundation, 2016a) สังเกตได้ว่า DT จะเป็นแนวคิดสำหรับการแก้ปัญหา โดยมุ่งเน้นนวัตกรรม หรือแนวคิดใหม่ ๆ แต่ UCD มุ่งเน้นการ

วิจัยและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้ ให้ผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า User-Centered Design, Human-Centered Design และ Design Thinking ต่างมีส่วนที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ทั้งนี้ทั้ง 3 แนวความคิดต่างมีแนวคิดเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดผลิตภัณฑ์ใด ๆ ที่เข้ากับความต้องการของผู้ใช้ในแง่มุมต่าง ได้มีประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้

จากการศึกษาขั้นตอนของ UCD นั้นสามารถสรุปได้ 4 ขั้นตอน คือ (1) การวิจัย (Research) (2) การกำหนดความต้องการ (Requirements) (3) การออกแบบ (Design) และ (4) การประเมิน (Evaluation) (Alao, Priscilla, Amanze, Kuyoro & Adebayo, 2022; Ferran, Guerrero-Roldán, Mor & Minguillón, 2009; Interaction Design Foundation, 2016b; Rosas, Costa, Pontin & Goulart, 2014; Seagull, Lanham, Pomorski, Callahan, Jones & Barnes, 2022; Twomlow, Grainger, Cieslik, Paul & Buytaert, 2022) มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัย (Research)

ขั้นตอนแรกของกระบวนการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลางนั้นจะเป็นการมุ่งเน้นการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มผู้ใช้งานเป้าหมาย เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วนทั้งในด้านความต้องการ ความพึงพอใจ พฤติกรรม รวมถึงบริบทการใช้งานผลิตภัณฑ์นั้น ๆ กระบวนการวิจัยดังกล่าวอาจใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสำรวจความคิดเห็น (Survey) และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลและรายละเอียดปลีกย่อยจากมุมมองของผู้ใช้งานโดยตรง จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อระบุผู้ใช้งานที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งกำหนดสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขการใช้งาน รวมถึงทำความเข้าใจถึงความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของผู้ใช้งาน

2. การกำหนดความต้องการ (Requirements)

หลังจากดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนแรกแล้วนั้น ขั้นตอนต่อมาคือการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว เพื่อกำหนดความต้องการและเป้าหมายในการออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในการกำหนดความต้องการ นักออกแบบจำเป็นต้องทำความเข้าใจและระบุประเด็นปัญหา จุดบกพร่อง หรือความท้าทายที่เป็นอุปสรรคต่อความต้องการและเป้าหมายของผู้ใช้งานที่แท้จริง เพื่อให้สามารถพัฒนาแนวคิดหรือต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมาเพื่อตอบโจทย์ได้มากที่สุด ทั้งนี้นักออกแบบยังจำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ขององค์กร หรือผู้ให้บริการหรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ด้วย เพื่อให้การออกแบบสอดคล้องกับทิศทางและนโยบาย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อกำหนดที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาแนวคิดและต้นแบบในขั้นตอนต่อไป

3. การออกแบบ (Design)

ขั้นตอนการออกแบบเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อสร้างโซลูชันที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน ในขั้นตอนนี้ ทีมงานจะสร้างไวร์เฟรม (Wireframes) ภาพจำลองหน้าจอ (Mockups) และต้นแบบ (Prototypes) ของผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยข้อมูลจากการวิจัยและการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งาน การออกแบบจะเน้นการสร้างอินเทอร์เฟซที่เข้ากันได้กับความต้องการของผู้ใช้งานและการกระจายงานที่เหมาะสม โดยกระบวนการออกแบบแบบซ้ำซ้อนจะเปิดโอกาสให้มีการประเมินความเข้าใจและการมองเห็น

ของผู้ใช้งานเกี่ยวกับการออกแบบหลายครั้ง ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับแต่งผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ขั้นตอนการออกแบบเริ่มต้นด้วยการประชุมเพื่อระดมสมองและวาดฉบับร่างเริ่มต้นของการออกแบบ โดยอ้างอิงจากข้อมูลการวิจัยออกแบบที่ได้จากขั้นตอนก่อนหน้านี้

4. การประเมิน (Evaluation)

ขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานจริงและสิ่งที่อาจต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้สามารถใช้วิธีการประเมินหลากหลายรูปแบบ เช่น การทดสอบความสามารถในการใช้งาน (Usability Testing), A/B Testing และ Heuristic Evaluation ในขั้นตอนการประเมินจะมุ่งเน้นการประเมินความใช้งานได้ของการออกแบบผลิตภัณฑ์ในมุมมองของผู้ใช้งานจริง โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ใช้งาน ความต้องการ และบริบทของการใช้งาน นอกจากนี้ ยังมี การประเมินประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยศึกษาระดับความเข้าใจของผู้ใช้งานที่มีต่อผลิตภัณฑ์และพฤติกรรมการใช้งานในสภาพแวดล้อมจริงหรือสถานการณ์จำลอง เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผู้ใช้งานกลุ่มเป้าหมาย บริบทการใช้งาน และประสิทธิภาพด้านการออกแบบและการสื่อสาร อีกทั้งยังให้ข้อเสนอแนะและมุมมองที่เป็นประโยชน์ต่อวิธีการที่ผู้ใช้งานรับรู้และปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบใหม่หรือปรับปรุงต่อยอดการออกแบบเดิมให้มีความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า User-Centered Design (UCD) หรือ การออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลและมุมมองของผู้ใช้งานเป็นหลัก เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการและใช้งานได้มีประสิทธิภาพสูงสุด ตัวอย่างการนำ UCD ถูกนำมาใช้ในหลากหลายสาขา เช่น บริการด้านสุขภาพ (Dopp, Parisi, Munson & Lyon, 2020), การออกแบบการแจ้งเตือนการส่งเสีย (Seagull, Lanham, Pomorski, Callahan, Jones & Barnes, 2022) หรือความเสี่ยงจากภัยพิบัติธรรมชาติชนิดต่าง ๆ (Twomlow, Grainger, Cieslik, Paul & Buytaert, 2022) ที่เป็นระบบเกี่ยวกับการพัฒนาการนำเสนอภาพเพื่อสื่อสารความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยมุ่งเน้นไปที่การออกแบบที่ยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง โดยนำเสนอกรอบการออกแบบแบบยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การกำหนดบริบท การจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติและกลุ่มผู้ใช้งานเป้าหมาย การออกแบบที่เปิดโอกาสให้ทดสอบกับผู้ใช้อย่างซ้ำ ๆ และการประเมินว่าผู้ใช้เข้าใจ ตอบสนอง และตัดสินใจจากสิ่งที่นำเสนอได้อย่างไร ทั้งนี้ กรอบการทำงานยังมีความยืดหยุ่นสามารถประยุกต์ใช้กับบริบทการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติต่าง ๆ เพื่อระบุปัญหาและออกแบบวิธีการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ เข้าใจง่าย และใช้งานได้จริง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของการออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมายกับการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง

ด้าน	การออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมาย	การออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง
จุดมุ่งเน้นการออกแบบ	การออกแบบโดยให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้ใช้บรรลุผลหรือเป้าหมายในการใช้งานผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งเน้นที่การตรวจสอบว่าผู้ใช้สามารถทำอะไรได้บนผลิตภัณฑ์นั้น ๆ แต่อาจจะไม่ได้คำนึงถึงประสบการณ์ของผู้ใช้	การออกแบบโดยให้ความสำคัญกับผู้ใช้ โดยใช้ข้อมูลและการทดสอบกับผู้ใช้จริง เพื่อเข้าใจความต้องการ ปัญหา และความพึงพอใจ การออกแบบจะมุ่งเน้นที่การสร้างประสบการณ์ที่ดีที่สุดสำหรับผู้ใช้
การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์	การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ จากเทคนิคการศึกษาภาคสนามของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การสังเกต สัมภาษณ์	การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ใช้งาน การทดสอบการใช้งาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเข้าใจความต้องการ และปัญหาที่ผู้ใช้พบในการใช้งาน
การประยุกต์ใช้	เพื่อให้ผู้ใช้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลิตภัณฑ์	เพื่อสร้างประสบการณ์ใช้งานที่ดีและน่าพอใจสำหรับผู้ใช้ โดยให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของผู้ใช้
การประเมินผล	ตรวจสอบว่าผู้ใช้สามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการใช้งานหรือไม่	สำรวจความพึงพอใจ และประสิทธิภาพการใช้งานจริง ๆ ของผู้ใช้

สรุป

การออกแบบที่มุ่งเน้นเป้าหมาย (Goal-Directed Design) และกระบวนการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (User-Centered Design) ล้วนเป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ทั้งสองแนวทางมีจุดเน้นและกระบวนการที่แตกต่างกันบางประการ GDD มุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจเป้าหมายและความต้องการหลักของผู้ใช้งาน แล้วออกแบบกิจกรรมและจัดเตรียมข้อมูลเพื่อสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายนั้นโดยตรง ในขณะที่ UCD ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งานตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการออกแบบ ตั้งแต่การระบุปัญหา การออกแบบ การพัฒนา จนถึงการประเมินผล โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ผู้ใช้งานที่ดีในภาพรวม แม้จะมีความแตกต่างในรายละเอียด แต่ทั้งสองแนวคิดต่างก็ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจผู้ใช้งานอย่างลึกซึ้ง ผ่านกระบวนการสังเกต สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการทดสอบและประเมินผลกับผู้ใช้งานจริง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างสรรค์ประสบการณ์ผู้ใช้งานที่มีประสิทธิภาพและตอบโจทยความต้องการได้อย่างแท้จริง การเลือกนำไปใช้จึงขึ้นอยู่กับบริบทนั้น ๆ

ว่าเหมาะสมกับแนวความคิดใด หรือนำไปผสมผสานระหว่างสองแนวคิดเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

References

- Alao, O. D., Priscilla, E. A., Amanze, R. C., Kuyoro, S. O. & Adebayo, A. O. (2022). User-Centered/User Experience Uc/Ux Design Thinking Approach for Designing a University Information Management System. *Ingénierie des Systèmes d'Information*. 27(4), 577-590.
- Cajander, Å., Lárusdóttir, M. & Geiser, J. L. (2022). UX professionals' learning and usage of UX methods in agile. *Information and Software Technology*. 151, 107005–107005. <https://doi.org/10.1016/j.infsof.2022.107005>
- Chanyam, P. (2022). *kānphatthanā rabop kānrīanrū ‘ō nalaī dōī chai panhā pen thān rōwō bōkān sē ri mot ‘akān rīanrū duāi chāē thop ‘ō tha‘atcha ri ya phūā soēm sāng thaksa kān rū sārasonthēt khōng nisit naksuksā parinyā bandit* [Development of problem-based learning system with scaffolding using intelligent chatbot to enhance information literacy skills of undergraduate students]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.
- Cooper, A., Reimann, R., Cronin, D. & Noessel, C. (2014). **About face: The essentials of interaction design (4th ed.)**. Wiley.
- Dopp, A. R., Parisi, K. E., Munson, S. A. & Lyon, A. R. (2020). Aligning implementation and user-centered design strategies to enhance the impact of health services: results from a concept mapping study. *Implementation Science Communications*. 1(1), 17. <https://doi.org/10.1186/s43058-020-00020-w>
- Ferran, N., Guerrero-Roldán, A.-E., Mor, E. & Minguillón, J. (2009). **User Centered Design of a Learning Object Repository**. Human Centered Design. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- Interaction Design Foundation - IxDF. (2016a). **What is Design Thinking (DT)?**. Retrieved from <https://www.interaction-design.org/literature/topics/design-thinking>
- Interaction Design Foundation - IxDF. (2016b). **What is User Centered Design (UCD)?**. Retrieved from <https://www.interaction-design.org/literature/topics/user-centered-design>

- Nurkertamanda, D., Frendiansyah, F., Saptadi, S., Widharto, Y. & Wicaksono, P. A. (2021). Virtual laboratory application based on virtual reality simulation as training tool of turning machine using goal-directed design method. In **IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering**. 1072. DOI: 10.1088/1757-899X/1072/1/012077
- Pangestuti, D. D., Fachriannoor, F., Kusumo, D. S., Sabariah, M. K. & Alimin, A. (2017). Analysis and Implementation of User Interface of Smart Drive System Using Goal-Directed Design Method. **Procedia Computer Science**. 116, 492–499. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2017.10.073>
- Rosas, V. J. M., Costa, R. B., Pontin, M. F. R. & Goulart, R. (2014). Web Videos – concerns about accessibility based on User Centered Design. **Procedia Computer Science**. 27, 481–490.
- Seagull, F. J., Lanham, M. S., Pomorski, M., Callahan, M., Jones, E. K. & Barnes, G. D. (2022). Implementing evidence-based anticoagulant prescribing: User-centered design findings and recommendations. **Research and Practice in Thrombosis and Haemostasis**. 6(6),
- Subiyakto, A., Adhiazni, V., Nurmiati, E., Hasanati, N., Sumarsono, S. & Irfan, M. (2020). Redesigning User Interface Based on User Experience Using Goal-Directed Design Method. In **2020 8th International Conference on Cyber and IT Service Management (CITSM)**. (pp. 1-6). Pangkal, Indonesia: IEEE. DOI: 10.1109/CITSM50537.2020.9268822.
- Tham, J. C. K. (2022). **Keywords in Design Thinking: A Lexical Primer for Technical Communicators & Designers**. The WAC Clearinghouse: University Press of Colorado. <https://doi.org/10.37514/TPC-B.2022.1725>
- Twomlow, A., Grainger, S., Cieslik, K., Paul, J. D. & Buytaert, W. (2022). A user-cent red design framework for disaster risk visualization. **International Journal of Disaster Risk Reduction**.
- Williams, A. (2009). User-centered design, activity-centered design, and goal-directed design: a review of three methods for designing web applications. In **Proceedings of the 27th ACM international conference on Design of communication (SIGDOC '09)**. ACM, New York, USA. <http://doi.acm.org/10.1145/1621995.1621997>

ภาคผนวก

แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณานำลง วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง เสนอขอส่งบทความตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา

ชื่อ-นามสกุล (นาย/นาง/นางสาว)	☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษา
หลักสูตร.....สาขา.....	
มหาวิทยาลัย	
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....E-mail.....	
ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย	
ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่)	
มีความประสงค์ขอส่ง ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารบัณฑิตศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความ ข้าพเจ้ายินยอมรับผิดชอบใน ค่าใช้จ่ายใดๆ อันอาจเกิดขึ้น	

ในการนี้ข้าพเจ้าได้ดำเนินการจัดพิมพ์ ตามรูปแบบการเขียนบทความวิจัยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม
ราชูปถัมภ์กำหนดไว้ทุกประการ และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดส่งเนื้อหาบทความวิจัย จำนวน
1 ฉบับ ให้แก่กองบรรณาธิการวารสารวิจัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ส่งบทความวิจัย
(.....)

รายการตรวจสอบบทความ

ผู้เขียนต้องตรวจสอบต้นฉบับที่จัดเตรียมให้ครบถ้วนถูกต้องตรงตามรายการตรวจสอบบทความ และส่งมาพร้อมกับบทความบทความที่ส่งมาโดยไม่มีใบรายการตรวจสอบบทความหรือมีไม่ครบหรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้จะถูกส่งกลับก่อนการดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น

- ☐ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- ☐ ไฟล์ที่ส่งจะต้องทำตามรูปแบบคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับเท่านั้น อยู่ใน

รูปแบบของไฟล์ Word และใช้แบบตัวอักษร TH SarabunPSK

บทความวิจัยมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ความสำคัญของปัญหา
- ☐ โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
- ☐ วัตถุประสงค์วิจัย
- ☐ วิธีดำเนินการวิจัย
- ☐ ผลการวิจัย
- ☐ อภิปรายผล
- ☐ ข้อเสนอแนะ
- ☐ บรรณานุกรม

บทความวิชาการมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ ภาษาไทย
- ☐ บทนำ
- ☐ เนื้อหา
- ☐ สรุป
- ☐ บรรณานุกรม

ความเห็นของนักวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย

☐ ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ

☐ ไม่ถูกต้องตามรูปแบบบทความ

.....
(.....)

นักวิชาการศึกษา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็นของบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา

.....
(.....)

บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

การเตรียมต้นฉบับ
รายละเอียดในการเตรียมผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณา ได้แก่ บทความทางวิชาการ และบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพิมพ์ต้นฉบับใช้แบบอักษร (Font) ชนิด TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม พิมพ์หน้าเดียวขนาด A4 ความยาว 12 – 16 หน้า ต้นฉบับประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้

บทความวิจัย (Research Article)

บทความวิจัย	Research Article
1. ชื่อบทความวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยย่อ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. ความสำคัญของปัญหา	5. Introduction
6. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย	6. Research Questions
7. วัตถุประสงค์การวิจัย	7. Research Objectives
8. วิธีดำเนินการวิจัย	8. Methodology
9. ผลการวิจัย	9. Research Results
10. อภิปรายผล	10. Discussion
11. ข้อเสนอแนะ	11. Suggestions
12. เอกสารอ้างอิง	12. References

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทความวิชาการ	Academic Article
1. ชื่อเรื่อง/บทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. บทนำ	5. Introduction
6. เนื้อหา	6. Content
7. สรุป	7. Conclusion
8. เอกสารอ้างอิง	8. References

รูปแบบและขนาดตัวอักษร

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดตัวอักษร

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (English Articles) Font = TH SarabunPSK	
	ขนาด ตัวอักษร Size	ลักษณะตัวอักษร Font Type
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) / Title	18 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
ชื่อผู้เขียน / Author	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
สถานที่ทำงาน และ Email / Affiliations & Email	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
บทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
คำสำคัญ และ Keywords	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาคำสำคัญ	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
หัวข้อหลักต่าง ๆ ได้แก่ ความสำคัญของปัญหา โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ / Item	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหา / Article	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
เอกสารอ้างอิง/ References	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาเอกสารอ้างอิง	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font

หมายเหตุ : CT = Centre Text (กึ่งกลาง), LJ = Left Justified (ชิดซ้าย),
LRJ = Left & Right Justified (กระจายแบบไทย)

การกำหนดรูปแบบบทความวิจัย สำหรับตีพิมพ์ ให้ผู้ส่งปฏิบัติ ดังนี้

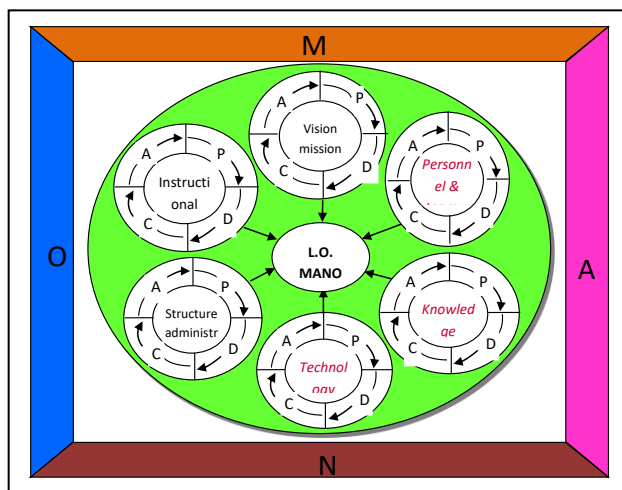
1. ตั้งระยะขอบบน 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
2. ตั้งระยะขอบด้านซ้าย 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบด้านขวา 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
3. แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 (ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม)

คำแนะนำผู้เขียน

1. **ชื่อเรื่อง** ไม่ยาวเกินไป แต่ครอบคลุมสาระทั้งเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 18 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ขนาด 18 ตัวหนาและตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
2. **ชื่อผู้แต่ง** ชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง (ชื่อผู้แต่งไม่ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่ง ทหาร สถานภาพทางการศึกษา หรือคำนำหน้าชื่อหรือท้ายชื่อ)
3. **สถานที่ทำงานและ Email** หน่วยงานของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้แต่งให้ใส่ตัวเลขยก (1) กำกับท้ายนามสกุลผู้แต่งและด้านหน้าหน่วยงานหรือต้นสังกัด และ Email ที่สามารถติดต่อได้ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้สถานที่ทำงาน
4. **บทคัดย่อ และ Abstract** เป็นการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง กรณียกความวิจยภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อภาษาไทย แล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และกรณียกความวิจยภาษาอังกฤษ ให้เขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษแล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาไทย ทั้งนี้ บทคัดย่อ ควรมีความยาวไม่เกิน 10 บรรทัดหรือความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
บทคัดย่อภาษาไทย หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
5. **คำสำคัญ** คำสำคัญต่อท้ายบทคัดย่อ และ Keywords ต่อท้าย Abstract ควรมีไม่เกิน 5 คำ
คำสำคัญภาษาไทย หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาไทย เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วยเคาะ 1 ครั้ง
คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords) หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วย Comma (,)
6. **เนื้อหา** ให้จัดพิมพ์ 1 คอลัมน์ เนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ตัวธรรมดา บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และจัดพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
หัวข้อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย หัวข้อย่อย ขนาด 16 ตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่ง ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง
7. **การจัดรูปภาพ** ต้องพิมพ์รูปภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพให้บอกชื่อของรูปภาพและบอกแหล่งที่มาของรูปภาพด้วย
รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า ภาพที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อภาพควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดย

ระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมาย (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง

ตัวอย่าง รูปแบบภาพ

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก (L.O. MANO Model)

ที่มา: Pedler, Burguynne and Boydell (1988)

8. การจัดรูปแบบตาราง ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลขและคำบรรยายกำกับเหนือตารางให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า ตารางที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Table ตามด้วยหมายเลขตารางห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตารางโดยจัดรูปแบบชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตัวอย่าง รูปแบบตาราง

ตารางที่ 1 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์ที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์

ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	$\bar{x}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.09	0.73	มาก
ด้านจุดประสงค์	4.06	0.64	มาก
ด้านเนื้อหา	3.92	0.77	มาก
ด้านสื่อ	4.07	0.73	มาก
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	4.60	.56	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.11	.70	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$)

9. การจัดรูปแบบสมการ ต้องพิมพ์ให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวอย่าง รูปแบบสมการ

$$x^2 + 7x + 10 = 0$$

10. เอกสารอ้างอิง หัวข้อเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ (References) ขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ รายการอ้างอิงขนาด 16 ตัวธรรมดา ตำแหน่งชื่อผู้แต่งชิดขอบซ้าย การอ้างภาพหรือตารางขอให้ใส่ที่มา เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และอ้างอิงเป็นแบบแทรกปนในเนื้อหา (In-Text Citation) และการเขียนเอกสารอ้างอิงขอให้เขียนตามรูปแบบของวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (รูปแบบ APA) โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ใช้อ้างอิงภาษาไทย ให้แปลเป็นอักษรโรมันตัวอ่านภาษาไทย แล้วจึงแปลเป็นภาษาอังกฤษ

รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารเพื่อผลักดันวารสารเข้าสู่ฐานข้อมูล ACI ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับอาเซียน ดังนั้น กองบรรณาธิการวารสารฯ จึงกำหนดรูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association) หากรายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และยึดหลักการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ดังนี้

1. รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)
2. รายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยจัดเรียงคู่กัน คือ เรียงบรรณานุกรมภาษาอังกฤษที่แปลขึ้นก่อน และตามด้วยบรรณานุกรมภาษาไทย และให้เรียงลำดับโดยยึดตัวอักษรภาษาอังกฤษก่อน-หลัง
3. ชื่อเรื่อง (Title) จะต้องทำให้เป็น Thai Romanization (การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน) และต้องเป็นภาษาอังกฤษในวงเล็บเหลี่ยม [...]
4. การทำการ Romanization นั้นจะยึดตามหลักสากลโดยใช้เกณฑ์ของ Library of congress สามารถศึกษารายละเอียดได้ที่ website : <https://www.loc.gov/catdir/cpsd/roman.html>
5. สำหรับการเขียน Thai Romanization แนะนำให้ใช้โปรแกรมแปลงสำเนา ที่พัฒนาโดย NECTEC <http://164.115.23.167/plangsarn/index.php>

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ให้ใส่ชื่อสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์เป็น ค.ศ. (กรณีผู้แต่งเป็นคนไทยระบุเฉพาะนามสกุลเป็นภาษาอังกฤษ และปรับปี พ.ศ. ที่พิมพ์เป็น ค.ศ. ทั้งนี้ หากไม่ปรากฏว่าผู้แต่งคนดังกล่าวเคยเขียนชื่อสกุลเป็นภาษาอังกฤษมาก่อน อนุโลมให้ใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงตามประกาศราชบัณฑิตยสถานได้) เช่น

ผู้แต่งเป็นคนไทย

กาญจนา แก้วเทพ (2547)	พิมพ์เป็น	Kaewthep (2004) หรือ (Kaewthep, 2004) หรือ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2011)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

A.A. Berger	พิมพ์เป็น	Berger (2011) หรือ (Berger, 2011)

รายการอ้างอิงที่ปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาจะต้องนำไปเรียงตามลำดับตัวอักษรนามสกุลของผู้แต่ง พร้อมใส่รายละเอียดของรายการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง (References) ให้ถูกต้องตามหลักการเขียนเอกสารอ้างอิงของวารสาร ในทำนองเดียวกันรายการอ้างอิงที่อยู่ในส่วนเอกสารอ้างอิงจะต้องมีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหา ซึ่งข้อมูลทั้ง 2 แห่งนี้จะต้องมีนามสกุลของผู้แต่งและปีที่พิมพ์ต้องตรงกันและจำนวนรายการต้องตรงกัน

1. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งคนเดียว ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger, 2011)

2. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 2 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep & Bunchua (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep & Bunchua, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger & Vygotsky (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger & Vygotsky, 2011)

3. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 3-5 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งทุกคนตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
สำหรับการกล่าวถึงครั้งต่อมาให้ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “et al.” และปี ค.ศ. ที่พิมพ์
กล่าวถึงครั้งแรก Holmberg, Orbuch, & Veroff (2004) กล่าวว่า ...

... (Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004)

กล่าวถึงครั้งต่อมา Holmberg et al. (2004) กล่าวว่า ...หรือ... (Holmberg et al., 2004)

4. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “และคณะ” เมื่อชื่ออยู่ในข้อความ หรือตามด้วยคำว่า “et al.” เมื่ออยู่ในวงเล็บ และตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์

(Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999) เสนอว่า ...

5. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งเป็นสถาบันหรือหน่วยงาน

.... (Australian Research Council, 1996)

กรณีสถาบันหรือหน่วยงานมีอักษรย่อแทนหน่วยงาน ในการอ้างอิงในเนื้อหาครั้งแรกให้ใส่วงเล็บชื่อย่อ

หน่วยงานตามด้วยปีที่พิมพ์ การอ้างอิงครั้งต่อมาให้ใช้อักษรย่อตามด้วยปีที่พิมพ์

กล่าวถึงครั้งแรก ชื่อเต็มของหน่วยงาน ตามด้วยวงเล็บชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์

... (Australian Institute of Health and Welfare [AIHW], 2005)

กล่าวถึงครั้งต่อมา ชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์ ... (AIHW, 2005)

6. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ใช้คำว่า นิรนาม หรือ Anonymous แทนชื่อผู้แต่ง

(Anonymous, 1999)

7. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์หรือสำนักพิมพ์หรือปีที่พิมพ์

การระบุผู้แต่งให้เป็นไปตามข้อ 1 -5 สำหรับส่วนที่ไม่ปรากฏให้แทนด้วยคำดังต่อไปนี้

รายการอ้างอิงของไทยและของต่างชาติ

ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ (no place of publication) ใช้ “n.p.”

ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ (no place of publisher) ใช้ “n.p.”

ไม่ปีที่พิมพ์ (no date) ใช้ “n.d.”

Miller (n.d.) พบว่า ... หรือ ... (Miller, n.d.)

8. การอ้างอิงรายการทุติยภูมิหรือการอ้างอิงสองทอด (Secondary Source)

ระบุนามสกุลของผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์เอกสารต้นฉบับ (cited in นามสกุล, ปีที่พิมพ์ของผู้แต่ง
ทุติยภูมิ)

Campbell and Stanley (1969 cited in Gay, 1992) พบว่า ...

(Campbell and Stanley, 1969 cited in Gay, 1992)

9. การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน

ระบุรายการอ้างอิงทุกรายการในวงเล็บ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมาย
อัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้มีหนึ่งเว้น 1 ตัวอักษรบรรทัดหลังเครื่องหมาย

(Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

- กรณีอ้างอิงผู้แต่งมีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ให้เขียนผู้แต่งที่เป็นคนไทยก่อนและเรียงตาม
ตัวอักษร ตามด้วยผู้แต่งที่เป็นชาวต่างชาติเรียงตามตัวอักษร

(Bunchua, 2004; Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004; Sartre, 1962; Vygotsky, 1978)

- กรณีอ้างอิงแหล่งที่มามากกว่า 1 ชิ้นของผู้แต่งคนเดียวกันในข้อความเดียวกัน ให้ระบุผู้แต่ง
โดยเรียงตามปีที่พิมพ์จากอดีตถึงปัจจุบัน ให้ระบุผู้แต่งและปีที่พิมพ์สำหรับแหล่งที่มาที่ตีพิมพ์ก่อน
ส่วนแหล่งที่มาถัดไปให้ระบุเพียงแค่ปีที่พิมพ์ คั่นระหว่างแหล่งที่มาด้วยเครื่องหมาย (;) (ผู้แต่ง,/ปีที่
พิมพ์ก่อน;/ปีที่พิมพ์ถัดมา)

(Wiratchai, 1999; 2002)

10. เอกสารอ้างอิงมากกว่าหนึ่งชื่อเรื่อง โดยผู้แต่งคนเดียวกันและพิมพ์ปีเดียวกัน

ระบุนามสกุลของผู้แต่งและปี ค.ศ. ที่พิมพ์ตามด้วยอักษร a, b, c ตามที่เรียงไว้ใน
บรรณานุกรม

Jackson (2009a) ข้อความต่อมา Jackson (2009b) หรือ (Jackson, 2009a, 2009b)

รูปแบบบรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

หนังสือ (Book)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author,/A./ (Year)./ Title of book. / Place:/Publisher.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Place: Publisher.
ผู้แต่ง 1 คน	Vygotsky, L. (1978). Mind in society: The developmental of higher psychological process. Cambridge, MA: Harvard University Press. Srisa-ard, B. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 3-5 คน	Holmberg, D., Orbuch, T., & Veroff, J. (2004). Thrice-told tales: Married couples tell their stories. Mahwah, NJ: Erlbaum.
	Srisa-ard, B., Saleewong, D., & Kaewthep, K. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 6 คนขึ้นไป	Jackson, M. H., et al. (1991). Environmental Health Rrference Book. Oeford: Butterworth-Heineman.
	Srisa-ard, B. et al. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
หนังสือที่ผู้แต่งเป็นหน่วยงาน	ชื่อหน่วยงาน./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Bank of Thailand. (1992). 50 Years of the Bank of Thailand 1942-1992. Bangkok: Amarin.
	Office of the Education Council. (2009). ‘ēkkasān prakōp kānsōk chut wichākān phatthana khwāmpen khurū wichāchīp sarup kādamnoēn ngān kao pī khōng kanpatirū kānsuksa (Phō.Sō. 2542 - 2551) [Operational summary report of 9 years by education reform (B.E. 1999-2008)]. 4 th ed. Bangkok: V.T.C communication.

หนังสือแปล Book-Translated	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./(อักษรย่อของชื่อต้น และชื่อสกุลเต็ม, ผู้แปลหรือ Trans.)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Sartre, J.-P. (1962). Imagination: A psychological critique (F. Williams, Trans.). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
	Wongwanich, S. (2007). kānpramœnphon kān rianrū nœō mai [New assessment of learning]. (P. Sinlarat, Trans.) Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
หนังสือที่มีบรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง ผู้รวบรวม	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(Ed.)/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Kasdorf, W. E. (Ed.). (2003). The Columbia guide to digital publishing . New York: Columbia University Press.
	Sinlarat, P. (Ed.). (2010b). CCPR krōp khit mai thāngkān suksā [CCPR new educational framework for implementing]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
บทหนึ่งในหนังสือที่มี บรรณาธิการ Chapter in A Book	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทในหนังสือ./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author. (Year). Romanized Title of chapter [Translated Title of chapter]. In Editor (Ed.), Romanized Title of book [Translated Title of book] (Page). Place: Publisher.
	Haybron, D. M. (2008). Philosophy and the science of subjective well-being. In M. Eid & R. J. Larsen (Ed.), The science of subjective well-being (pp. 17-43). New York: Guildford Press.
	Chatuthai, N. (2006). ‘Odōno kap ‘utsahakam watthanatham: Kōranī suksā phlēng samainiyom [Adorno and cultural industry: The case study of popular music]. In T. Senakham (Ed.), Līeo nā lǎe lang watthanatham pōp [The review of popular music] (pp. 81-126). Bangkok: OS Printing House.

วารสาร (Journal Article)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal . volume(issue), page-numbers.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology . 13(2), 25-143.
	Siriphandana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā p̄rkr̄ēm dōi chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū khati chon witthayā radap ‘udomsuksā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal . 8(1), 228-238.
บทความในวารสารที่ได้จากอินเทอร์เน็ต	
รูปแบบ General Format	ชื่อ/นามสกุล./(ปี)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า./สืบค้นจาก Retrieved from /ชื่อเว็บไซต์ URL.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal . volume(issue), page-numbers. Retrieved from URL.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology . 13(2), 25-143. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Siriphandana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā p̄rkr̄ēm dōi chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū khati chon witthayā radap ‘udomsuksā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal . 8(1), 228-238. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net

บทความในหนังสือพิมพ์	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่่อต้น/(ปี,/เดือน/วันที่)/ชื่อบทความ/ ชื่อบทการพิมพ์./เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year, Month Date). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Newspaper. page-numbers.
	Nagourney, E. (2003, October 28). Impatience, at your own risk. The New York Times . F6.
	Vanijaka, V. (2010, March 28). chai chana leknoṭ samrap khon sūa dæng [A small victory for the red shirts]. Bangkok Post . p. A1.
วิทยานิพนธ์ (Doctoral Dissertations and Master's Theses)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่่อต้น/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทการพิมพ์หรือ ดุษฎีนิพนธ์./Master's thesis หรือ Doctoral dissertation./สถาบันการศึกษา.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of dissertation [Translated Title of dissertation]. Doctoral dissertation or Master's thesis. University.
	Ross, D. F. (1990). Unconscious transference and mistaken identity: When a 7 witness misidentifies a familiar but innocent person from a lineup . Doctoral dissertation. Cornell University.
	Rojsangrat, P. (2016). k̄anphatthana rūpbæp k̄ansōṭ doī chai k̄an khit choeng 'ōk bæp pen thān phūa sāngsan phonngā nathī prakot 'attalak Thai samrap nisit naksuksā radap parinya bandit [Development of an instructional model using design thinking to create thai products identity for undergraduate students]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.

เอกสารประชุมวิชาการ (Conference paper as part of a book in proceedings)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./ (ปี)/ชื่อบทความ./ใน/ชื่องานประชุม./ (หน้า)/สถานที่พิมพ์:/หน่วยงานที่จัด.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of paper [Translated Title of paper]. Romanized Title of conference [Translated Title of conference] (Pages). Place: publisher.
	Muelbauer, J. (2007, September). Housing, credit, and consumer expenditure. In Housing and consumer behavior . (pp. 1-10). Kansas City, WY: Federal Reserve Bank of Kansas City.
	Chamniandamrongkarn, S., & Sumritdejkhajon, K. (2015). Samatchā sukkhaphāp hæng chāt : khā (mai) khluān samkhan kwā khā khun [National health assembly:One (not) important than moving up]. In Ngān prachum wichākān rūāng padirūp rabop sukkhaphāp læ chiwīt padirūp chitsamnuk prachāthipatai nai ‘ōkāṭ kao pīsamnakngān Khana Kammakān sukkhaphāp hæng chāt [A meeting of the enlightenment and health system reforms in a nine-year of The National Health Commission office] (pp. 245-313). Nonthaburi: The National Health Commission Office.
สื่อโสตทัศน ประเภท วิดิทัศน์ เทป ซีดี-รอม แผ่นดิสก์	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่งหรือผู้ผลิตหรือผู้บรรยายหรือผู้ขับร้อง (ถ้ามี)/ (ปีที่ผลิต)/ ชื่อเรื่อง// [ประเภทของวัสดุ]/ [สถานที่ผลิต:/ผู้ผลิต.
	ชื่อผู้จัดทำ./ (ปีที่ผลิต)/ ชื่อเรื่อง./ [ระบุลักษณะของสื่อ]/ [สถานที่ผลิต:/หน่วยงานที่เผยแพร่.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. [CD or Cassette Recording or DVD or Computer File]. Place: publisher.
	Costa, P. T., Jr. (Speaker). (1988). Personality, continuity, and changes of adult life (Cassette Recording No. 207-433-88A-B). Washington, DC: American Psychological Association.

	Lang, K. D. (2008). Shadow and the frame. On Watershed [CD]. New York, NY: Nonesuch Records.
	Tourism Authority of Thailand. (2015). kānthōṅghīeo chœng Niwet [Eco-tourism]. [CD]. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
อินเทอร์เน็ต : เว็บไซต์ (Website)	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อบทความ./สืบค้นจาก Retrieved from /URL ของเว็บไซต์
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Retrieved from URL
	Thakur, N. (2003). The Architextual Knowledge Systems. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Bluemoon. (2010). bæp mai khui kap klum phūan daingā yok wā doēm [New group chat with new friends more easily than ever]. Retrieved from http://faceblog.in.th/2010/10/facebook-group-people/
การสัมภาษณ์ (Interview)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้นของผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปีที่ให้สัมภาษณ์, เดือน/วันที่)./Interview/by/ชื่อผู้สัมภาษณ์ [Tape recording]./หน่วยงาน:/สถานที่พิมพ์.
	Cartwright, J. (1996, November 8). Interview by P. Chotsawad [Tape recording]. Magic Lamp Company, New York: Nonesuch Records.

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทรศนะและข้อคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มิใช่เป็นทรศนะและความคิดของผู้จัดทำจึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา

รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

(ขนาด 18 TH Sarabun PSK

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาไทย¹ ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาไทย² และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาไทย³
ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาอังกฤษ², and ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาอังกฤษ³

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

¹ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....
² หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....
³ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....
¹ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....
² หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....
³ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....

Email :

เว้น 1 บรรทัด

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

คำสำคัญ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ABSTRACT

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

Keywords

0.6 นิ้ว

ความสำคัญของปัญหา

(ขนาด 16 เข้ม TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วิธีดำเนินการวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ผลการวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

อภิปรายผล

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ข้อเสนอแนะ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

References

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

.....(ขนาดตัวอักษร 16).....

0.6 นิ้ว

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัย ความน่าเชื่อถือ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความสอดคล้องกับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความ
5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
6. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
7. บรรณาธิการไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นในระหว่างการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณา
8. บรรณาธิการควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และควรปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ
9. บรรณาธิการควรทำให้เกิดความมั่นใจว่ารายละเอียดทุกส่วนในบทความที่มีการตีพิมพ์ในวารสาร ต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมที่ได้รับการยอมรับ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่าบทความไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร

4. ผู้เขียนบทความที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนบทความจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่นำเอกสารที่ไม่ได้อ้างอิงในเนื้อหา มาใส่ไว้ในรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
7. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนบทความจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. ผู้ประเมินบทความต้องตรวจสอบก่อนว่าตนเองมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับบทความที่ประเมินหรือไม่ หากพบว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน หรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

